

Borger-Vennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

af

Det forenede Understøttelses-
Selskab.

En og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Kjöbenhavn 1839.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

05,6
B066

1839
Aug 51

17535

Indhold

af

Borger - Vennens

Gen og Halvtredsfindstyvende Nargang.

Nr.	Side.
1.	Endnu Noget Mere om Skindød, samt om en Model til et Redningsapparat 1
2.	Fortsettelse af: Endnu Noget Mere om Skindød, o. s. v. 9
3.	Slutning af: Endnu Noget Mere om Skindød, o. s. v. 17
	Om en ved vore Ligvogne ønskelig Forbedring i deres Indretning 20
	Om adskillige gamle Skikke 23

IV

Nr.	Side.
4. Fortsættelse af: Om adskillige gamle Skikke Extract af fjerde Kvartals Regnskab 1838.	25
5. Fortsættelse af: Om adskillige gamle Skikke	29
6. Fortsættelse af: Om adskillige gamle Skikke	37
7. Bekjendtgjørelse	45
8. Bekjendtgjørelse	53
Slutning af: Om adskillige gamle Skikke	54
Almeennyttige Foreninger	55
Extract af General-Regnskabet for 1838.	
9. Fortsættelse af: Almeennyttige Foreninger	61
10. Fortsættelse af: Almeennyttige Foreninger	69
11. Slutning af: Almeennyttige Foreninger . .	77
12. Keiser Joseph den Anden	85
13. Fortsættelse af: Keiser Joseph den Anden	93
14. Bekjendtgjørelse	101
15. Fortsættelse af: Bekjendtgjørelse	109
16. Slutning af: Bekjendtgjørelse	117
Fortsættelse af: Keiser Joseph den Anden	120
17. Slutning af: Keiser Joseph den Anden . .	125
18. Catharina den Anden, Keiserinde af Rus- land	133
Polens Deling	138

Nr.		Side.
19.	Slutning af: Polens Deling	141
	Brudstykker om Tidens Fordringer	146
20.	Mennesket i Kulde og Varme	149
	Extract af første Quartals Regnskab 1839.	
21.	Slutning af: Mennesket i Kulde og Varme	153
	Den Vises Lykke	155
	Nyttige Lærdomme	158
22.	Allehaande Regn	161
23.	Slutning af: Allehaande Regn	169
	Om Tobaksrygning	170
	Anecdote	175
24.	Betragtninger over forskjellige Dyr	177
25.	Fortsættelse af: Betragtninger o. s. v.	185
26.	Slutning af: Betragtninger o. s. v.	193
	Nyttige Lærdomme (see No. 21)	199
27.	Et Marked i Indien	201
28.	Slutning af: Et Marked i Indien	209
29.	Fuldkommen Lykke findes ikke paa Jorden	217
	Et gammelt Ordsprog	222
	Den misforstaaede Leveregel	223
30.	Cromwell	225
31.	Den øde Ø	233
	Regningsopgave	240

VI

Nr.	Side.
32.	Dronning Hortensias Hals Smykke 241
	Oplosning paa Regningsopgaven i forrige Nummer 248
33.	Bekjendtgjorelse 249
	Fortsaettelse af: Dronning Hortensias Hals= smykke 251
34.	Slutning af: Dronning Hortensias Hals= smykke 257
	Nyttige Vaerdomme (see No. 21 og 26) 259
	Extract af andet Kvartals Regnskab 1839.
35.	Peter Bart 261
36.	Slutning af: Peter Bart 269
	Den hvide Kanin 273
	Den besynderlige Duel 275
37.	Anmeldelse 277
	Slutning af: Den besynderlige Duel . . . 278
	De fire Perioder i Menneskelivet 279
38.	Slutning af: De fire Perioder i Menne= skelivet 285
	Brudstykker af Achilles Murats Breve om den moralske og politiske Tilstand i de for= enede Nordamerikanske Fristater 287

Nr.	Side.
39.	Fortsættelse af: Brudstykker af Achilles Murats Breve om den moralske og politiske Tilstand i de forenede Nordamerikanske Fristater 293
40.	Fortsættelse af: Brudstykker af Achilles Murats Breve om den moralske og politiske Tilstand i de forenede Nordamerikanske Fristater 301
41.	Slutning af: Brudstykker af Achilles Murats Breve om den moralske og politiske Tilstand i de forenede Nordamerikanske Fristater 309
	Almeennyttige Foreninger (see No. 11) 311
42.	Fortsættelse af: Almeennyttige Foreninger 317
43.	Fortsættelse af: Almeennyttige Foreninger 325
44.	Fortsættelse af: Almeennyttige Foreninger 333
45.	Fortsættelse af: Almeennyttige Foreninger 341 Extract af tredje Quartals Regnskab 1839.
46.	Fortsættelse af: Almeennyttige Foreninger 345
47.	Fortsættelse af: Almeennyttige Foreninger 353
48.	Slutning af: Almeennyttige Foreninger . . 361
49.	I Anledning af Kong Frederik den Sjettes Død 369

VIII

Nr.		Side.
	Dyd og Last	370
	Blandinger	376
50.	Bekjendtgjørelse	377
	Administrationens Meddelelse i Anledning af Pastor Bisby's Inserat i No. 43 — 48	378
51.	Slutning af: Dyd og Last	393
	En Dyrefægtning i Paris	396
	Blandinger	399
52.	Slutning af: En Dyrefægtning i Paris	401
	Snighandel og Tyverier i Spanien	406
	Blandinger	407

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 1.

Løverdagen den 5te Januar 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Endnu Noget Mere om Skindod, samt
om en Modell til et Redningsapparat.

(Tillæg til mine Afhandlinger herom i "Borgervennen"
for 1827, 1829, 1830 og 1832.)

Hvad der giver mig Anledning til atter at optage denne Materie i dette Blad er en Modell til et Redningsapparat, af Opfinderen bestemt til at anbringes paa selve Graven, i Eigkiste-laaget, og derfra, i Form af et Rør, gaaende op igjennem Graven til den atmosfæriske Luft, saaledes at den Skindede, ogsaa efter at være begravet, skulde, om han kom tillive, ved

dette Forbindelsesmiddel med Luften, kunne drage Kande, og, ved Hjælp af en Snøer, nedgaaende fra en i bemældte Rør anbragt Klokke til den Skindede i Kisten, ved at trække i Snoren, tilkjendegive sin Oplivelse; hvilken Modell for omtrent et Aar siden blev mig overleveret af Opfinderen, en mig iøvrigt tilforn ganske ubekjendt Mand, Borger og Damefræder P. Mørck her af Staden, med Anmodning at give ham min Betænkning om Samme, og ellers, om jeg fandt mig foranlediget dertil, offentligen at yttre mig derom. Bemældte Damefræder Mørck skal i dette Aars Midsummer være død; hvilket, da jeg dog nu ei kunde yde ham, som Opfinder, i hans levende Live, den Opmærksomhed, som, jeg maatte erkjende, det vel Udtænkte i hans Opfindelse at kunne have Fordring paa, har været Aarsag til, at jeg paa ny opsatte at omtale denne Sag, saa meget mere, som jeg ei fandt i selve Tingen nogen Anledning til at troe at burde ile med dens Bekjendtgjærelse.

Thi, endskjendt Opfindelsen synes mig at maatte erkjendes at være ret sindrigt og forstandigt udtænkt, og det maa tilstaaes, at Redningsapparatet, anbragt efter sin Bestemmelse, og, som et Middel, ved hvilket den Skindede, i Tilfælde af sin Opvaagnelse i Graven, vilde kunne give dette tilkjende, og friste

Livet, indtil muelig Hjælp, naar Tilkjendegivelsen blev hørt, kunde med forneden Hurtighed ydes ham, maa erkjendes forsaavidt at være hensigtmessigt; saa ere der dog saa mange Betingelser, der maatte udfordres, for at Tilkjendegivelsen om den Skindedes Oplivelse, naar den indtraf, kunde blive lydelig, blive hørt og komme til rette Vedkommendes Kundskab, og itide komme til Kundskab; og der ere saa mange Omstændigheder tænkelige, som lade befrygte Mueligheden af, at saadan Tilkjendegivelse af den Skindedes Oplivelse, om den indtraf, kunde blive ikke hørt, upaaagtet, og altsaa forgjæves.

Dette har saaledes været Marsagen til, at jeg ei har ilet med at gjere denne Sag til Gjenstand for en Afhandling paa ny om Skindød; men det har derfor ingenlunde været min Agt, at lægge denne Sags Omtale ganske tilside, ligesom det heller ikke har været min Mening, at Opfindelsen af bemældte Redningsapparat skulde kunne ansees som aldeles uhensigtmessig, eller Ideens Iværksættelse og Redningsapparatets Anvendelse, paa sit Sted og paa rette Maade, unyttig. Jeg har tvertimod ønsket at gjere denne Opfindelse saa bekjendt som muelig, og til Opnaelse af denne Hensigt, da jeg ei troede at kunne gjere Beskrivelsen af Redningsapparatet tilfulde

tydelig og forstaaelig, uden en Aftegnelse af Model-
 dellen, draget Omsoerg for at faae saadan Tegning
 af Samme skaaret i Træe, for dermed at kunne
 ledsage min Beskrivelse; hvilket jeg formoder at
 være tilstrækkeligt Beviis paa, at jeg erkjender Op-
 findelsen som ret hensigtmessig og vigtig nok til at
 fortjene at kjendes, og Redningsapparatets Anven-
 delse, paa rette Maade, ei unyttig.

Jeg skal nu, næst at meddele de omtalte
 Træsnit, forestillende Modelen til Rednings-
 apparatet, udferte af Træsnit-Graveur Hr.
 Glink, bestræbe mig for at give Forklaring over
 Samme saa tydelig, som det er mig mueligt.

I. Modellen af Redningsapparatet i tre Figurer, 1. 2. 3.

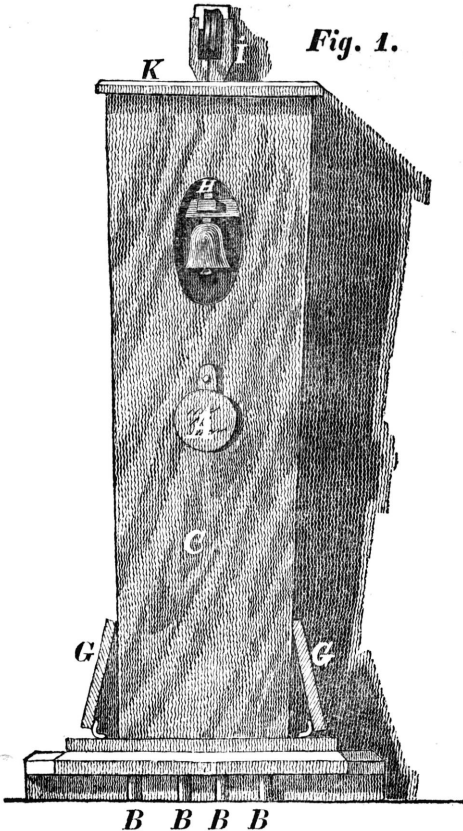

Fig. 2.

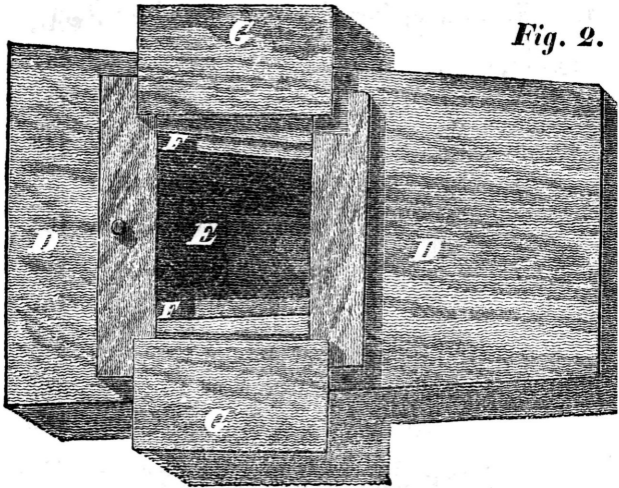
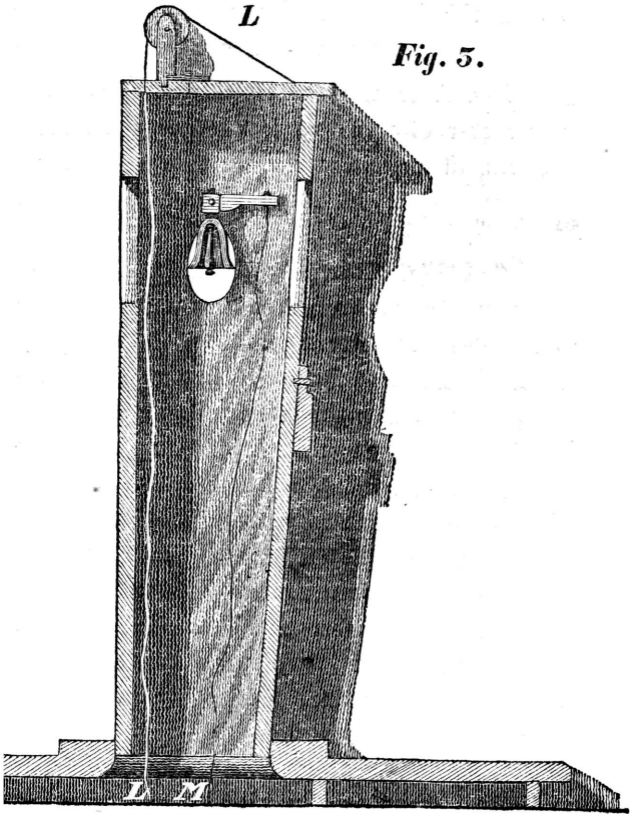

Fig. 5.

II. Forklaring over samme 3 Figurer eller Tegninger af Modellen.

Fig. 1. er Opstalten eller det Rør, som staaer over Graven, og som fortsat gaaer ned i Graven til Ligkistelaaget, og anbringes i den i Samme værende, til Røret passende, firkantede Nabning.

De i *Fig. 1.* værende Bogstavers Betydning.

A. er et Bræt, hvorpaa Datum kan skrives, da den der Begravede er jordet.

B. B. B. B. ere 4 Tapper, som gaae ned i dertil svarende Huller, paa hver Side, i Falserne *F. F.* i Kistelaaget *D. D.* (*Fig. 2.*); hvorved dog maa bemærkes, at 2 Tapper paa hver Side maae ansees at være nok. Det er skeet ved en Feiltagelse i Tegningen, at saaledes alle 4 Tapper ere ansatte paa een Side.

C. er det Rør, som gaaer ned til Kistelaaget (*D. D. Fig. 2.*), og sættes over Hullet *E.* (*Fig. 2.*) i Samme, nede i Graven.

(Fortsættes.)

N. L. Nissen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 2.

Løverdagen den 12te Januar 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Endnu Noget Mere om Skinded, samt
om en Modell til et Redningsapparat.

(Tillæg til mine Afhandlinger herom i "Borgervennen"
for 1827, 1829, 1830 og 1832.)

(Fortsættelse.)

G. G. ere 2 Lemme, paa Ristelaaget (*Fig. 2.*),
som lukke sig, ved at falde mod hinanden, naar
Røret, *C.* (*Fig. 1.*), efter at have staaet den
passende, fornødne, Tid i og paa Ristelaaget i
Graven, opløstes og borttages.

H. er en Klokke, ved Hjælp af hvilken den Skin-
debe, om han skulde komme tillive, kan, ved at

trække i Snoren *M.* (*Fig. 3.*), tilkjendegive sin Oplivelse.

I. er en Tridse, hvori Snoren, som er til at oplukke Laaget *K.*, løber; hvilket er tydeligere at see paa Gjennemsnittet (*Fig. 3.*).

K. er et Laag, hvilket den Skindede, om han igjen kommer tillive, kan, ved at trække i Snoren *L.* (*Fig. 3.*), aabne, for at skaffe sig Luft. Denne Snoer, som gaaer til til bemældte Laag, sees tydeligere paa Gjennemsnittet (*Fig. 3.*)

Fig. 2. D. D. er Ristelaaget.

E. er Sullet paa og i Ristelaaget, hvori og hvorover det igjennem Jorden ned til Ristelaaget gaaende Rør (*C. Fig., 1.*) gaaer.

F. F. ere Falserne i Ristelaaget, hvorpaa Røret hviler, og hvori Tapperne, (*B. B. B. B. Fig. 1.*) gaaer ned i de tilsvarende Suller i samme Falser.

G. G. ere de ved *Fig. 1.* under samme Bogstaver ovenfor nævnedes Lemme, som, saalænge Røret staaer over Sullet *E.* i Ristelaaget, ere aabne, da de hvile paa Laaget, men, naar Røret optages, ville falde til og lukke sig.

Fig. 3. er Gjennemsnittet af Opstalten eller Røret.

L. er en Snoer, som kan benyttes af den Skindøde, Oplivede, til at aabne Laaget øverst paa Opstalten, for at skaffe den atmosfæriske Luft Udgang til Røret *C.*, og derfra faae den nedledet til den Skindøde i Risten.

M. er en Snoer, som kan benyttes af den Skindøde, igjen Oplivede, til at faae Klokken (*H. Fig. 1.*) til at lyde.

Jeg maa nu, efter saaledes at have meddeelt Uftegningen af ommældte Redningsapparats Modell og Forklaring af Tegningen, overlade Dommen om Ideens Hensigtmessighed og Sagens Udførlighed til mine Læsere. At Tingene kan lade sig iværksætte, synes ei at kunne nægtes; men ligesaalidet, at dens Iværksættelse vilde være forbunden med Vanskeligheder, som Opfindereren neppe kan antages at have gjort sig ret tydelige Forestillinger om*), og som kun en meget fast Villie kunde,

*) Det maa vel billigviis holdes ham til gode, at han, i sin faste Mening om sin Opfindelses Gavnlighed, var noget utilfreds med den Eiegenlydighed, han syntes at være vlist hans Forslag fra de offentlige Autoriteters Side. Af Bibliothek for Læger No. 2, S. 364 sees, at han saaledes havde meddeelt det kongl. Sundhedscollegium sit Project, og derfra faaet det Svar, "at der, siden de nyere Forholdsregler, tagne for at forviise sig om, at Ingen

i Vedkommendes levende Live, oversee i at beslutte sig til at anordne saadan Foranstaltning at skulle af de Efterlevende, efter hans Død, udføres for at iagttage hans Legemes Tilstand og Skjæbne, endog efter at være nedsænknet i Graven, og kun en ligesaa fast Villie hos de Efterlevende ringeagte ved en samvittighedsfuld Erkjendelse af Forpligtelse til punktligen at opfylde den formeentligen Dødes Forskrifter i alle Dele. Paa en Kirkegaard, som Kjøbenhavns Assistentkirkegaarde, og overhovedet paa enhver stor Kirkegaard, vilde Hensigten af dette Redningsapparats Anvendelse ei kunne opnaaes, uden at en vagthavende Person, i flere Dage og og Nætter, stillede ved eller i Nærheden af Graven; det vilde ellers ei være at vente, at Tilkjendegivelsen af den Skindødes Opblivelse i Graven, ved Klokkens Ringen, om den skulde finde Sted, vilde blive bemærket; ligesom det vilde være at befrygte, at Raadhed og Ondskab, naar personlig Opsyn manglede, vilde finde Leilighed til ubemærket at gjøre Angreb paa bemældte Redningsapparat, ved dets Anvendelse, og at forstyrre det. Med noget mere

"stedes til Jorden, uden at der ere umiskjendelige
 "Begn til virkelig Død, ei kan antages at være
 "yderligere Forsigtighedsregler nødvendige eller
 "tilraadelige."

Sikkerhed vilde det maaskee lade sig anvende paa en mindre Kirkegaard, og i alt Fald med meest Nytte paa en Landsbyekirkegaard, hvis Areal i Almindelighed ei er større, end at en vagthavende Person der kunde iagttage det Fornødne, om ogsaa flere Lig paa samme Tid eller paa omtrent samme Tid, der maatte være begravede. Det forstaaer sig selv, at der maatte, naar Hensigten skulde opnaaes for flere Lig, havees lige saa mange Redningsapparater, som der maatte til samme Tid være Lig, for hvis Skyld der skulde holdes Vagt.

Naar jeg siger, at dette Redningsapparat med meest Nytte kunde finde Anvendelse paa en Landsbyekirkegaard, da har jeg derved fornemmeligen høvt for Die, at, om det ogsaa maa tilstaaes, at den mindre Vanskelighed ved dets Anvendelse, med Hensyn til Arealets Omfang, paa enhver mindre Kirkegaard noget nær ligesaa meget kan antages at gjælde om enhver lille Kjøbsteds Kirkegaard, som om en Landsbyekirkegaard, saa er der dog i enhver Kjøbsted, hvor der i Almindelighed ere autoriserede Læger, der kunne og skulle, til Sikkerhed for Vedkommende, forrette de ved Placat af 13de Januar 1832 befalede Ligbesigtigelser, langt mindre Anledning til Frygt for, at det muelige Tilfælde af Levendes (Skindødes) Bes-

gravelse skulde, naar ei den uforsvarligste og samvittighedsløseste Egegyldighed fra Bedkommendes Side maatte kunne vises, indtræffe, end paa Landet, hvor disse Eigsyn, i Mangel af Læger og sagkyndige Mænd, maae udføres af dertil udnævnte andre gode og oplyste Mænd, som dertil ere at formaae, i alt Fald Skolelærere, Sognesfogder og Fattigforstandere.

Jeg er meget langt fra at ville kaste mindste Skygge paa saadanne i Almindelighed agtbare Mænd, som vare de upaalidelige i Henseende til at give den Betryggelse mod Skindedes Begravelse, der, ved den i deres Haand lagte Myndighed, at intet Lig maa jordes, uden først at være synet af dem, eller førend det med deres Attest godtgjøres, at sikre og utvivlsomme Tegne paa Dødens Virkelighed have viist sig, ved denne saare gode Foranstaltning menes at være opnaaet. Jeg mener kun, at det er saa vanskelig en Sag at have disse sikre og utvivlsomme Tegne paa den virkelige Døds Tilstedeværelse, at jeg, i Betragtning af Sværksætteligheden af Anvendelsen af det projecterede Redningsapparat har troet, med Hensyn til Landet, hvor selv ved den med fornævnte Placat fulgte Anviisning om de som sikre anseete Kjendetegn paa virkelig Død, Fare for Skinde-

des Begravelse er størst, ei at burde tilbageholde mig fra at bringe Ideen om dette Redningsapparat til Fleres Kundskab.

Det er jo sagt (rimeligviis af en Læge) paa Prent, i Anmældelsen af Dr. F. Nasses Afhandling om de indvendige Tegns Benyttelse til at skjelne imellem Død og Skinded, i Bibl. for Læger, 1835, 23 B., S. 514, "at det er en Mangel ved de almindeligviis afbenyttede Kjendetegn til at skjelne imellem Skinded og virkelig Død, at de alle tages ikkun fra Legemets Udortes, da en Slutning fra det Udortes alene, i denne Henseende, let kan lede til Bilsfarelse; hvorhos man, da Livsvirksomheden, under Skindedstilstand, trækker sig fra Overfladen tilbage til de indre Dele, burde fornemmeligen være betænkt paa at efterforske denne i disse Sidste." Men det er jo alene de Kjendetegn, som tages af Legemets udortes Tilstand, paa hvilke Ikke=Lægen indlader sig, naar han skal domme om Dødens Tilstedeværelse; mere fordres ei af ham. — Dog ikke nok dermed. Det er, i Anmældelsen af Dr. A. G. Sommers tvende Afhandlinger for Licentiat- og Doctor-Graden, "om Kjendetegnene paa Menneskets virkelige Død før Forraadnelsen" i Bibliot. for Læger, 1835, 22 B., S. 445,

af en Læge — det kan jo ei omtvibes, at Bedømmelsen af et Skrift af denne Natur maa hidrøre fra en Læge — med rene Ord tilstaaet, "at vi "endnu i vore Dage, efterat Saameget er skrevet "om Kjendtegnene paa Skindød og virkelig Død, "langt fra ikke ere saaledes paa det Rene "med denne Sag, at det, selv for den Kyndigste "heri, skulde være umuligt at tage feil," eller med andre Ord, at ikke selv den Kyndigste skulde kunne feile heri. — Ja, hvad skulle vi sige, naar hertil kommer, at det, af det foransførte Skrift, Bibliot. for Læger, 1838, 2 B., S. 373, erfares, "at en Læge her i Staden," som maa formodes at have havt særdeles Leilighed til at kjende Ligbesigtigelsesernes Behandling i Landdistricterne, "skal i en Skrivelse til Sundhedscollegiet "have paaanket den Skjodesløshed, hvormed "Synsforretninger af Lig skee paa Landet."

(Slutningen følger.)

N. L. Nissen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 3.

Løverdagen den 19de Januar 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Endnu Noget Mere om Skindød, samt
om en Modell til et Redningsapparat.

(Bilag til mine Afhandlinger herom i "Borgervennen"
for 1827, 1829, 1830 og 1832.)

(Slutning.)

Det er en Erfaring, til hvis Erholdelse der
behøves kun liden Menneſkekundſkab og Jagttagelse
af Livet, at de Menneſker, ſom have ideligen med
Død og Lig at gjøre, ſig ſelv det ubevidſte, antage
ſelv i denne ſaa vigtige Sag et Slags Eigegyldighed,
ſom det vilde være onſkeligt at høiere Foresatte vilde
lade ſig det være magtpaaliggende med Strenghe

at paasee, og hos de Underordnede at modarbeide. Jeg har i eet af de Tillæg, som jeg til min Afhandling om denne Materie af 1827 i dette Blad har meddeelt, nemlig for 1830, Borgervennen No. 45 — 46, i Henseende til Udførelse af Eigbesigtelse andetsteds, S. 357 No. 46, anført et af en Prof. Klose i Breslau meddeelt Exempel paa det Tilfælde, at, uagtet saadant foregaaende Eigsyn og Attest om den virkelige Døds Tilstedeværelse, en skinded Fabrikarbeider i Maret 1797, som ved bemældte Attest af en, som det heder, meget agtet Chirurg var erklæret for død, og i Følge Samme var bragt til Kirkegaarden for at begraves, kun ved den tilfældige Omstændighed, at Eigkisten var indsat i et Eigkammer paa Kirkegaarden, medens man ventede paa flere Eig, som skulde nedscænkes i samme fælleds Grav, da han imidlertid dog kom tillive og ved Banken tilkjendegav dette, blev reddet fra at begraves levende; et Tilfælde, der viser, hvorledes Eigsynet, der i Almindelighed foretages inden den begyndende totale Forraadnelse, og hvormeget mere da, naar det foretages af ei tilfulde Sagkyndige, af Ikke-Læger, ei kan være saa fuldeligen betryggende, som Dagttagelsen af selve den indtræffende totale Forraadnelse. Hvorom alting er, maa det jo dog tilstaaes, at, efter Omstændighederne, Faren for

at begraves i skindets Tilstand er paa Landet størst, og Mueligheden af, at saadant Tilfælde der kunde indtræffe, ei saa aldeles ringe. Der er da, mener jeg, især for Landboerne nogen Anledning til at modtage den her meddeelte Efterretning om det nævnte Rednings-Apparat ei aldeles uden Interesse.

Jeg har derfor endnu fuld Grund til at tilføie, hvad jeg, i Anledning af hiint Tilfælde, hvormed jeg ved nu afdøde Prof. Dr. Wendts Meddelelse var sat i Kundskab, yttrede, det Ønske, at den Beroligelse, som Eigbesigtigelsen tildeels kan skjænke, aldrig maa hos os eller nogetsteds udarte til en fordærvelig og uhykkelig Fryghed, og at, selv ved Siden af den lovbefalede Eigbesigtigelse, Interessens for og Ønsket om Eighusets Oprettelse, hvor den kan iværksættes, maa vedvare og bestaae. Thi det er overalt sikkrere, at de Forholdsregler, som Noget maatte ville tage i denne Henseende, tages, med Hensyn til det formeentligen døde Legeme, førend det nedscænkes i Graven, og Jorden tilkastes over det. Er dette først skeet, vil det vanskeligen med fornøden Hurtighed bringes op over Jorden igjen. —

Om en ved vore Ligvogne ønskelig Forbedring i deres Indretning.

I dette Blad for 1829, No. 18, Pag. 143 og 144 har jeg omtalt, at have af Hr. Kammerjunker Rawert modtaget en Meddelelse om en ved vore Ligvogne let iværksættelig Forbedring i deres Indretning. Hr. Kammerjungeren havde nemlig havt den Godhed at meddele mig en Aftegning af saadanne hensigtsmæssigere Ligvogne, som han havde seet i Dresden, saaledes indrettede, at paa Undervognen hvile 2 lange Stænger, imellem hvilke 2 Læderremme hænge. Paa disse Remme sættes Kisten og fastspændes med andre Remme, hvorved bevirkes, at Kisten ballancerer, og Liget ei saaledes skumples og stedes som paa vore Ligvogne. Jeg ønskede allerede dengang, som jeg og da bemærkede, at levere en Afribsning af disse Stænger og af Kisten, seet hængende i Remmene; men det lod sig da ikke saa godt gjøre. Nu har jeg ladet den hele Indretning udføre i Træsnit af Hr. Flink, og skal her give en kort Beskrivelse af hver enkelt Stykke.

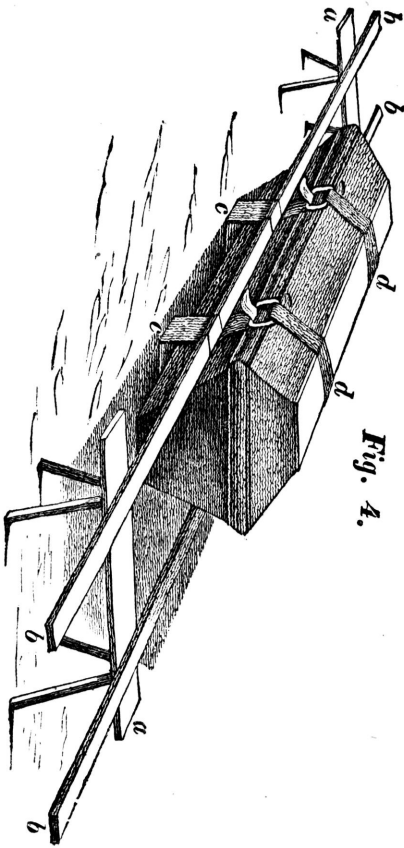

Fig. 4.

Fig. 4. Aftridsning af en forbedret Indretning ved Ligvogne, saaledes som den bruges i Dresden.

- a. a.* ere Skamler, som her forestille Fordelen og Bagdelen af Undervognen af Ligvognen, der er saa meget høiere end Mellemvognen, som Skamlerne antyde. Paa disse (den høiere Deel af Undervognen for og bagtil) ligesom her paa Skamlerne, komme de efternævnte Stænger til at hvile.
- b. b.* ere to lange Stænger, som hvile paa For- og Bagdelen af Undervognen, og mellem hvilke Stænger
- c. c.* to Læderremme, paa hvilke Ligkisten sættes, og fastspændes med
- d. d.* to andre Læderremme, som gaae ovenover Kisten, for, ved Spænderne,
- e. e.* at indspændes i de ovennævnte Læderremme *c. c.*, der gaae under Kisten, hvorved Ligkisten kommer til at balancere.

N. L. Nissen.

Om adskillige gamle Skikke.

1. St. Hansdag og Julen.

Enhver, som kjender Noget til de gamle Folkeslags Religioner, veed ogsaa, hvilken Rolle Astro nomien spillede deri. Himmelen var dem den synlige Aabenbaring af de usynlige Guddommes Liv. Solens Fremkomst og Forsvinden derpaa var Gjenstanden for deres uafbrudte Opmærksomhed. De mærkede sig de forskjellige Stjernegrupper, i hvilke den til Aarets forskjellige Tider befandt sig, inddeelte dem i Stjernebilleder, mere med Hensyn til dens Virkninger i disse forskjellige Epoker, end til Stjernernes egne Stilling til hinanden, og gjorde Solens Vandring gjennem Dyrskredsens tolv Tegn til Gjenstand for mythologiske Fortællinger. Det var i Eærdeleshed i Orienten, at denne Anskuelsesmaade udviklede sig, og den indiske, ægyptiske og græske Mythologi er meer eller mindre kun en Tilbedelse af Sol, Maane og Stjerner. Solen var dem den aabenbarede Gud. De gjorde den til en Person; og dens Gang gjennem Ecliptikens tolv Tegn gav deres Digttere og Præster Stof til allegoriske Fortællinger om Gudens Fødsel og Liv. Denne Idee var saa grundfæstet hos den store Hob, at selv Christus

gjennem de første Aarhundreder paa mange Steder betragtedes som Solguden; og i flere af de ældre christelige Homiletikers Taler findes endnu Steder, hvor der peges hen paa denne, iblandt Folket herskende Anskuelse. Mange af de Fester og Skikke, som oprindeligen vare indrettede for Solen, overførtes nu paa Christus; og da man fandt det ugjærligt aldeles at udrydde, hvad der havde sæstet saa dyb Rod hos Folket, søgte man i det mindste at give det et christeligt Anstrøg.

(Fortsættelse.)

C. H. Bisby.

Trykfeil i No. 2.

- Side 10. Lin. 9. udelades det ene til, som staaer to Gange.
 — 15. — 4. fra neden, læs: Sommers.
 — 16. — 5. læs: virkelig.
-

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 4.

Løverdagen den 26de Januar 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om adskillige gamle Skikke.

1. St. Hansdag og Julen.

(Fortsættelse.)

Saaledes er den Gloria eller Straalekrands, hvormed oprindeligen og gjennem flere Aarhundreder Christus allene afbildedes, en Hentydning paa Solens Straaler. Den ægyptiske Gudinde Isis med den nyfødte Solgud Horus paa Armenene afgav Ideen til Moder Maria med Barnet, de fire Evangelister svarede til de fire Aarstider, og de tolv Apostle til Aarets tolv Maaneder. Petrus s. Gr. gjordes til Janu-

arius, eller Marts første Maaned, baade fordi han, som den, der havde Nøglerne, meest passende kunde oplukke det nye Mars Dørre, og fordi den Maade, hvorpaa Janus afbildedes, med tvende Ansigter, passende kunde anvendes paa Peders dobbelte Fremtræden i den evangeliske Beretning: som Christi begeistrede Ven og som hans Fornægter.

Sos vore gamle nordiske Forfædre, hvor den astronomiske Kundskab var mindre udviklet, blev man staaende ved enkelte Hovedtræk. Man mærkede snart, at Dagene regelmæssigen forlængedes indtil en vis Dag, og derpaa ligesaa regelmæssigen igjen aftog. Det hele Uffnit gav dem Ideen om et Aar, og disse tvende Punkter bleve Marts tvende Hovedfestdage. Den længste og den korteste Dag falder sammen med St. Hansdag og Jul; og der finder derfor mellem disse tvende Festdage en Forbindelse Sted, som kun lidet er bleven bemærket eller udviklet.

Den 25de December var de gamle Nordboeres Nytaarsdag. Den korteste Dag var nu forbi og Solen begyndte at dvæle længere og længere paa Himmelbuen. Sjulet var nu løben rundt, og begyndte sit Kredslob forfra. Varnet var født og begyndte at vore. Eignende Betydninger forbandt

tes med denne Marstid i de sydligere og østligere Lande. Overalt er Slutningen af December en Glædesfest og en Jubeltid. Under Uvissheden om, til hvilken Tid Christus var født, henlagde man snart denne Dag til den Dag, hvortil allerede tilforn de glædeligste Feste vare knyttede. Man tillod de nysomvendte Hedninger at have deres gamle Fest med de gamle Skikke, og var tilfreds, naar man kun ved et christeligt Navn kunde lede deres Tanker hen paa noget christeligt derved. Men selv Navnet blev hos vore Forsædre det gamle og hedenske; og Julen minder endnu bestandig om, at dens Oprindelse er en Fest til Ære for Mærets Hjul, der paa denne Dag dreiede sig om og begyndte at løbe i længere Svingninger.

Paa samme Maade var ogsaa den 25de Juni, som Mærets længste Dag, en Festsdag. Hvorledes den blev fejret i vort Fædreland, er for størstedelen gaaet i glemme; men det har rimeligviis været som hos vore Forsædres Troesforvandrede, de hedenske Germaner. Dagen er saa lang, at Aften og Morgenrøde næsten mødes. Det var, som om Solen paa den Dag slet ikke kunde gaae ned. Og naar den sank bag Skovene, steg man op paa de høieste Bjerge, hvorfra man endnu nogle Minutter kunde forfølge dens Løb med Dinene,

medens Dalene allerede hvilede i Aftenens Dunkelhed. Naar den virkelig var forsvunden, istemte man et Klageskrig; thi naar den kom igjen, vilde dens Løb allerede være bleven kortere; og man tændte Blus paa Høiene, for at erstatte dens Savn. Paa alle opheiede Steder opreistes en Stang, paa hvis øverste Spids befæstedes et Hjul, gjennemflættet med brændbare Sager, og tusinde Smaasole trindt omkring i Landet gjorde den korteste Nat lige med en Dag.

(Fortsættes.)

C. H. Wisby.

E x t r a c t .

of

fjerde Aartales Regnskab 1838,

for

det forenede Understøttelses- Selskab.

S n d t æ g t.

	Æbler og Ægn.	Skb., f.	Skb., f.	Skb., f.
Besoldning fra forrige Quartal, Stancer iberegnet	1285	12	1030	32
A. Ugentlige Indkomster for Ugeklubbets 50de Aargang Nr. 40—52	637	62		
B. Contingent for 3^{die} og 4de Quartal	2002	26		
C. Raars Afbetaling i Ferde Quartal			1109	
D. Det fængselige Smaafes Gave	20		100	
E. Renter til 11te December, dette Aar af 100,000 Skb. i fængselige Obligationer	2000			
F. Regle anviste Pensioner som ikke er hævet	32	48		
	Skb.	5977	52	2239
			32	

U d g i v t.

	Æbler og Ægn.	Skb., f.	Skb., f.
1. Pensioner for ferde Quartal: til de sædvanlige Pensionister	927	48	
Pensionister for det Brodste Regat ...	44		
Disse for Caroline-Regatet	25		
Fin-Stente			50
2. Nædb = Reie			30
3. Ugeklubbets Trykning med Papir	183		
4. En anvist Regning	15	24	
5. Lønninger			400
Stancer af usfæde, ei endnu indbragte Døttinger:			
for Raan	96	Skb.	270
for Contingent ...	249	- 4 f.	= —
Saldo	4437	72	1489
	Skb.	5977	52
			2239
			32

Riøbenhavn den 31te December 1838.

Doverensfæmmede med den af Administrationen ferte Control.

G. Schram. p. Friederich. Bentley.

L. G. Primon.

M. Bennen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 5.

Løverdagen den 2^{den} Februar 1839.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Om adskillige gamle Skikke.

1. St. Hansdag og Julen.

(Fortsættelse.)

Den christelige Religion indførtes med megen Strængthed i Sachsen. Skjendt det, som jeg i et tidligere udgivet Skrift (Holsteens Erobring og Omvendelse til Christendom ved Keiser Carl den Store, et kronet Priissskrift. Kjøbenhavn 1826) haaber at have viist, er en grundløs Fabel, naar der fortælles, at Keiser Carl lod halvfemtetusinde Sachser jages ud i Weseren og drukne, fordi de ikke vilde lade sig døbe, er det dog vist, at det ikke

var milde Midler, hvorved han søgte at udbrede Christendommen. Men det gik her, som overalt, at Folket hængte med desto større Haardnakkethed ved sine Meninger, jo mere man ved Vold og Magt vilde udrydde dem. Da de ikke vovede offentligent at helligholde en Fest, hvortil man endnu ikke havde vidst at knytte christelige Minder, trak de sig St. Hans Nat tilbage til deres Fædrelands steile og uveibare Fjelde, Blokøbjerg og det tilgrændsende, saakaldte sachsiske Schweitz. Derhen slæbte Qvinderne deres Riisknipper: der tændtes de gamle Blædesblus: Bjergene lignede et Jldhav: og omkring Jlden jublede, dansede og sang man med den gamle Overgivenhed, maaskee desto tøilesløfere, fordi det var forbudt. Den verdslige Øvrighed saae igjennem Fingre dermed; men de christelige Præster kaldte denne Afgudstjeneste: Djævelens Tilbedelse. Qvinderne bleve dem Hære. Deres Riisknipper Kofteklæder, paa hvilke de rede gjennem Luften til Beelzebub. Det brændende Bjerg var dem et Billede paa Helvede. — Iblandt deres helligste Dyr var Ratten, der trak Freyas Bogn. Ogsaa ved St. Hans Festen spillede den en vigtig Rolle. Deraf endnu i senere Tider den barbariske Skik i Tydskland, St. Hans Aften at kaste en levende Rat i det bræn-

dende Baal. Deraf maaskee ogsaa hos os den Skif, skjendt ved en anden Leilighed, at slaae Ratten af Tønden.

Enhver vil, uden videre Veiledning, i den her beskrevne Festligholdelse af St. Hansdag finde Forklaringen over de Skikke, der i samme Anledning endnu have vedligeholdt sig hos os. Endnu bestandig brænde Blus St. Hans Aften. Endnu har hver By sin Baun, hvor en Stang med en Tjæretønde paa Spidsen opreises og antændes. Den korte, lyse og milde Nat tilbringe endnu Mange under aaben Himmel med Dands og Lystighed. Alle Naturkræfter ere ved de sidste tiltagende Dages Længde komne til Modenhed og yttre sig St. Hans Nat med deres fulde Styrke. Derfor bader man sig i de hellige Kilder og sover paa den hellige Jord.

Eignende Blus hørte egentlig ogsaa Julen til; men den koldere Marstid forbed at antænde dem under det Frie. Julebaalet brændte i Stuen. Kæmperne sad rundt om det, spiste Glæst og drak Mjød til; thi nu vare Svinene fedede og Mjøden brygget. De drømte sig allerede i Valhalla og gjorde over den stegte Galt, der stod paa Bordet, et Billede af Sæhrimner, store Løvter om tilkommende Bedrivter. Siden indførtes Dvne

istedetfor de aabne Baal. Julen manglede sit Blus. Da fandt man paa at tage unge Graner fra Skoven og besætte dem med en talles Mængde smaa Lys, liig de Stjerner, der skinnede ved Frelserens Fødsel. Saaledes blev Juletræet til. Det danner Modsætningen til St. Hans Aftens-Blusset. Inderlig Lyst til at glæde Andre, naar man selv er glad, har behængt det med Julegaver til Store og Smaa; dog helst til de sidste; thi Frelserens Fødsel som Barn drager Tankerne nærmest hen til disse.

At den 25de Juni har faaet Navn efter Johannes den Døber, har en bibelsk Grund. Der fortælles nemlig, Luc. 1, 43. 44, at da Maria, som dengang var frugtfuld med Jesus, besøgte sin Frønde Elisabeth, Johannes den Døbers Moder, som da var i den 6te Maaned, sprang Fosteret i denne sidste Liv for Glæde. Paa Grund heraf har man antaget Johannes at have været $\frac{1}{2}$ Aar ældre end Christus: og da denne sidste Fødselsdag henlagdes til den 25de December, maatte som en Følge deraf Johannes den Døbers henlægges 6 Maaneder tidligere, eller til den 25de Juni. Iøvrigt vil Enhver indsee, at St. Hans-Blussene, og hvad dermed staaer i Forbindelse, aldeles ingen Betydning kunne have til Døberen, men maae forklares af andre Grunde.

2. Fastelavn.

Fastelavns = Søndag er Christi Daabsdag. Efter Daaben gik han ud i Orken og fastede der i 40 Dage. De 40 Dage mellem Fastelavns = Søndag og Paaskefesten bleve saaledes en Fastetid. Man afholdt sig ikke fra alle Spiser, men dog fra de mere nærende, Kjød, Æg og deslige. Fasten synes saaledes at være en aldeles christelig Fest; og dog er den begrundet i Naturen. Den indtræffer i Vinterens sidste og strengeste Halvdeel. Jorden hviler. Ogsaa Jorden faster. Ingen Sol, ingen Regn. Kun Kulde, Is og Elud. Bjernen ligger i Julen og suer paa Labberne. Julen er en Glædesfest; der er indsamlet Forraad: Dvæget er slagtet, Kornet er aftærsket, der er brygget og baget. Man lever i Herlighed og Glæde, som om Julen aldrig skulde faae Ende. Saaledes fraadser endnu den Bilde, Grenlænderen, Esquimoen, naar han har gjort et Bytte. Han lever flot i tre Dage og hungrer derpaa i tre Maaneder. Ovenpaa en Oversledigheds = Dag maa ifølge Naturens Orden komme en Mangels = Dag. Man gruer for denne Tid og faster sig omsider med en Slags Fortvivlelse i den haarde Nødvendigheds Arme. Med tøilesløs Overgivenhed vil man dog endnu nyde nogle glade Dage, men Fest-

lighederne bestaae ikke, som ved Julen, i Æde og Drikke; thi dertil mangler man Forraad. Det er Spøg, Bittighed, Udspredelse, som Intet koster. Man vil være fri, slaae Gjækken løs. Og for at dette kan skee desto mere ugeneret, bærer man Maske for Ansigtet.

Saaledes opstod i det sydligere Europa Carne-valet, hvormed man for de næste 40 Dage sagde Farvel (vale) til Rjedet (carne), som man nu ikke torde nyde, førend til Paassen. Alt hvad tøilesløs Munterhed kan opfinde, blev ved denne Leilighed sat i Bevægelse, for at beruse Sindet og bringe det til at glemme den Fastetid, som forestod. Man lavede sig til at faste: heraf Dagens danske Navn.

Sos de alvorligere Nordboer maatte disse Forlystelser antage en mere profaist Natur. Dog herer endnu Maskeraden til Fastelavnsforlystelserne. Hvad der derimod maa henregnes til særegne Skikke ved denne Leilighed for vor Nation, er at slaae Ratten af Tønden, at stikke til Straamanden, at slaae Potter itu. Alle disse Skikke ere en Efterligning af Middelaalderens Ridderespil. Det er en Slags Parodi paa en Caroussel eller Tournering.

Naar Ratten skal slaes af Tønden, gjælder det ikke blot Behændighed, saa man, medens Hesten i fuld Carriere løber under Tønden, passer at ramme denne, men ogsaa Kraft, saa Slaget kan efterlade sig synlige Spor. Ratten, som i de ældre Tider temmelig almindeligt indesluttedes i Tønden, blev allerede dengang undertiden ombyttet med en Tyrk. Begge Dele vare Paa-fund af de christne Munkke. Ratten var, som jeg tidligere har bemærket, Hedningenes hellige Dyr. Fastelavnsløierne vare en velkommen Leilighed til at hævne sig paa det. Det blev fremstillet som en Troes-Pligt at mishandle og forfølge det. Da Hedenskabet var udryddet, saa man fra denne Side Intet mere havde at befrygte, kom Frygten for Tyrkerne istedet. Ikke blot under Korstogene, men gjennem mange paafølgende Aarhundreder, lige til Constantinopels Indtagelse af Muhamed den 2^{den} (1452) vedbleve Tyrkerne at være Christenhedens Skræk, og Munkene havde Intet mere magtpaaligende end at opfordre Landets Ungdom til at modsætte sig dem. For at opflamme Hadet mod dem ved et synligt Billede, udpyntede man en Straamand som Tyrk og lod ham enten ride ovenpaa Tønden, eller indesluttede ham deri. Undertiden udelodes Tønden og Manden

blev alene tilbage. Man brugte da ikke Køller til at slaae, men Spyd til at stikke. Saaledes opkom den Skif at stikke til Straamanden.

I disse Forlystelser kunde, af forskjellige Aarsager, Børn ikke tage Deel. Som et Surrogat for dem indførtes den Skif at slaae Potten i u. Men da hertil ingen Kræfter udfordredes, maatte Behændigheden blive det Væsentlige. Man stillede Potten op i behørig Afstand, lagde en Selvsmynt under den, gav dem en Stof i Haanden, lod dem tage nøiagtigt Sigte, og bandt dem derpaa for Dinene. Det kom nu an paa at holde den lige Linie og at beregne den tilbørlige Afstand. Et eneste, rigtig beregnet, Slag maatte knuse det skrøbelige Skaar.

(Fortsættes.)

C. H. Wisby.

Borger-Vennen.

En og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 6.

Løverdagen den 9de Februar 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Sof- og Universitets-Bogtrykker.

Om adskillige gamle Skikke.

2. Fastelavn.

(Fortsættelse.)

En anden Skik, som knytter sig til Fastelavns-Mandag er: at pidske hinanden op. Denne Bedtægt skrives sig fra Klostrene, og Oprindelsen dertil maa søges hos Munkene. Med Fasten begyndte en ny og strængere Gudstjeneste. De maatte holde flere og tidligere Bønner og Messer, og altsaa ogsaa staae tidligere op. Mangen En maatte, uvant som han endnu var dertil, vækkes af Andre, og halv for Alvor, halv for Spøg, blev

Riset flittigen brugt. For Egegs Skyld omvikledes det med Blomster, og et let Slag paa Sengedyssen mindede om den alvorligere Revselse, som Eyssoveren havde fortjent. Men for at fjerne det sidste Skin af Krænkelse, fordrede man ingen Bøde, fordi den Anden havde sovet for længe, men gav selv en Bøde. Skif og Brug indførte, at den, der havde pidsket den Anden op, skulde give ham en Fastelavnssbolle.

3. At narre April.

Ogsaa denne Skif har man søgt at ulede af en christelig Kilde. Da første April nemlig omtrent indfalder paa samme Tid som Paasken, har man søgt en Forbindelse mellem begge i Christi gjentagne Sendelse fra Ypperstepræsten til Pilatus, fra Pilatus til Herodes, og fra Herodes igjen til Pilatus. Men det Characteristiske ved den saakaldte Narren-April ligger ikke i at sende Nogen fra den Ene til den Anden, men i at narre ham. At en saadan Anvendelse af Christi Lidelseshistorie vilde være usømmelig i en christen Stat, er i sig selv intet Beviis derimod; thi den var i Middelalderen meget hyppig i de catholske Lande. Men deels træffer Paasken ingenlunde altid sammen med første April, deels er ogsaa hiin Skif ikke særegen

for denne Dag, men udstrækker sig ogsaa til den sidste April.

Vi synes saaledes med Hensyn til Forklaringen deraf at henvises til Maanedens selv, eller Marstiden. At Veirliget i April Maaned pleier at være meget ustadigt, er en bekjendt Sag. Aprilsveir, Aprilsind, er endogsaa et almindeligt Udtryk om Vægelsindethed. Det er tilslige den Maaned, hvor Foraarets Frembyden opfordrer til mangehaande Arbeider i Marken og Haugen. Veirligets Ustadighed og den pludselige Omskiften af Frost og Solskin kan saaledes lettigen tænkes at have afbrudt de begyndte Beskjæftigelser. Den ene Dag skinnede Solen: Gartneren gjorde Alting istand til at tage fat paa Arbeiderne i Haven: den næste Dag var Jorden ganske dækket med Is og Sne: han var narret April! Bonden, som lavede sig til at pleie og saae, blev ved den tilbagevendende Vinter tvungen til at here op dermed igjen: Veirliget havde narret ham — April! Det blev saaledes Skik at forbinde Begreberne om April og at blive narret med hinanden. Den første Dag i Maaneden narrede man hinanden indbyrdes, for at minde hinanden om Marstidens Beskaffenhed: Den sidste Dag for at mindes om, at denne

Maaned nu var tilende, og at man havde Grund til at vente et stadigere Veirligt.

Jeg tilstaaer, at ved denne Forklaring endnu ikke Alting er oplyst, og at den navnlig lader i Dunkelhed, hvorfor den almindeligste Narren April bestaaer i en retfærdig Straf for utidig og plump Nysgjerrighed. Men ingen anden er mig bekjendt; og den forekommer mig i ethvert Tilfælde dog rimeligere end den sædvanlige, der støtter sig til Videlsehistorien.

4. Forskjellige Spiser.

Madens har altid spillet en Hovedrolle i de nordiske Folkeslags Fester. Et characteristisk Træk i denne Henseende er Beskrivelsen over Glæderne i Valhalla, som fornemmeligen skulde bestaae i at spise Flesk og drikke Mjød til. Valget af disse tvende Retter give ikke blot et Billede af vore Forsædres Smag, men tillige et Bink om Landets daværende naturlige Beskaffenhed. Agerdyrkingen var endnu ikke indført, den største Deel af Landet bevoret med Skov. I de uhyre Ege- og Begeffove fandt Svinet rigelig og let Næring, i de hule Træstammer byggede Tusinder af Bisværme. Med Indførelsen af Agerbrug og Bekjendtskab med forskjellige udenlandske Frembringelser forandrede

Smagen sig ogsaa. Hvad der eengang var en Høitidsret, blev siden kun lidet agtet. Men ligesom enhver Aarstid frembragte enkelte Næringsmidler rigeligere eller til en høiere Grad af Fuldkommenhed, finde vi dem ogsaa satte i Forbindelse med de, netop da indfaldende, Fester.

Til Julen hører, som bekjendt, Julekage, Julegrød, Juleøl. Sæden er astærsket: den større Overflødighed tillader at sigte Melet og af den finere Deel at bage Sigtebrød og Julekager. Ølet kan brygges stærkere, fordi man endnu ikke mangler Malt. Bygget er bragt paa Møllen, og man maa prøve de første Bryn. Ligesom Grøden længe var den almindelige Høitidsret ved Bryllupper og BARNEDAAB, og først i de senere Aar er begyndt at fortrænges af Suppe og Steg, saaledes danner den saa almindelig og staaende en Juleret, at den neppe nogenstunde gandske vil fortrænges iblandt Menigmand. Paa de fleste Steder kommer dertil endnu en Levning af den hedenske Forkjærlighed for Glesket, og den anden Ret pleier paa Landet altid at være Ribbenssteg af nysslagtede Sviin.

Med Fasten begyndte i den catholske Tid Afholdenhed fra Kjød, Æg, Mælk og overhovedet alle mere nærende Spiser, som man da i de næste

40 Dage ikke maatte nyde. Hvor naturligt da, at man med dem den sidste Dag, ferend Forbuddet indtraadte. Kjød gaves der imidlertid til denne Karstid kun liden Veilighed til at forskaffe sig; thi hvad der skulde slagtes, var allerede slagtet for længst, og det overblevne Dvæg, der nu var halvt overvintret og desuden til denne Karstid kun mager, fandt man ingen Fristelse til at berøve Livet. Æg og Mælk vare altsaa de tvende Hovedbestanddele af Maaltidet. Heraf kommer den Skik at spise Volle-Mælk Fastelavnsendag og Mandag. Oprindeligen lavedes disse Volles af Æg, Smør og Meel, omtrent som de, vi endnu bruge paa Kjødsuppe. Senere bagtes de i større Format og kaldtes Fastelavnsboller. Ogsaa en mere velsmagende Slags Kringler bagtes under Navn af Fastekringler. Det er altsammen Fødemidler, som den strengere Catholik omhyggelig afholder sig fra alle de 7 Uger, som ligge mellem Fastelavnsendag og Paasken.

En af de strengeste Fastedage var Skjærtorsdag. Det var den Dag, da Kristus var bleven forraadt til Døden og greben i Gethsemane Have. Urter, kogte i Vand, ansaaes for en af de ringeste Fastespiser; dette er Oprindelsen til Skjærtorsdagskaalen. Men hertil kommer ogsaa

en Anledning af Narstiden. Skjærtorsdag indfalder nemlig gjerne i Begyndelsen af Foraaret. Træerne begynde at skyde deres Blade, og de første Urter pippe frem af Jorden. Næsten alle spæde Blade kunne bruges som Salat eller Raal. Man samlede derfor forskellige Urter og blandede dem mellem hverandre. Deraf den Skik, at Skjærtorsdagskaalen skal bestaae af ni Slags Raal, d. e. ni Slags grønne Blade. Det var det hellige Tre Gange Tre, som her kom til Anvendelse. At Raalen nu koges paa Kjød, som for de retstroende Catholiker vilde have været en Formastelighed, hører til den senere Tids Usvigelser.

Med Paaskedag herte endelig Fasten op. Man skulde nu have troet, at Steg og Kjødmad vilde have hørt til den første Dags Retter; thi jo længere man har maattet nægte sig en eller anden Spise, desto mere længes man derefter. Den, som under Sygdomme har været underkastet en Læges strenge Diæt = Forskrifter, vil sande dette. Af ovennævnte Grunde kunde Kjødmad imidlertid vanskeligen erholdes ved Foraarets Begyndelse. Derimod havde Sænsene i Fastetiden netop havt deres frugtbareste Periode, og en stor Mængde Æg vare opsamlede, som man hidindtil endnu ikke havde havt Lov til at spise. Med Paaskedag herte

dette Forbud op, og Paaskens staaende Ret blev derfor Paaskeæg. For at forhøje Nydelsen, maalede man dem, eller kogte dem i stærke Farver. Den store Overflodighed gjorde, at man ikke gik sparsomt tilværks dermed: man brugte dem endog til at lege med; og Børnene fik deres Andeel. Deraf den Skik at trente (trille) Paaskeæg.

En særegen Spise for Beboerne i Hovedstaden paa Store Bededags Aften er: varme Hvedetvebakker. Bilde man sætte denne Skik i nogen Forbindelse med Dagens religiøse Betydning, feilede man meget; og dens Opkomst er netop et talende Exempel paa, hvorledes de andre lignende ere blevne til. Store Bededag bliver der nemlig ikke baget. Desto nødvendigere er det da at bage Aftenen forud. Istedetfor at man ellers om Aftenen pleier kun at kunne faae gammelt, forgjemt og haardt Brød, kan man denne Aften faae det friskt og nybagt; og Sjeldenheden er saaledes den eneste Marsag til Skikkens Almindelighed.

(Fortsættelse.)

C. H. Bisby.

Borger-Vennen.

Gen og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 7.

Leverdagen den 16de Februar 1839.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholdt Fredagen den 21de December f. A. en Generalforsamling, for ifølge Lovene at vælge en Committee til at eftersee Selskabets Effecter, samt nye Repræsentanter, Revisor og Administrator i deres Sted, hvis Embedstid vilde udløbe med Aarets Udgang.

De Medlemmer, som, efter indhenteede Erklæringer i denne Anledning, have modtaget Valget, ere følgende:

A. Committeeen til Effecternes Eftersyn:

- Hr. Major v. Lønborg, Ridder
 — Justitsraad Mønter
 — Capitain v. Paludan

B. Repræsentanter:

For at de Repræsentanter der afgive Erklæ-
 ringe over de indkomne Ansøgninger kunne aabnes
 Udgang til ogsaa at overvære Deliberationerne om
 Uddelingen af de lovmæssige Understøttelser vedtog
 Selskabet, at de nye Repræsentanter først skulle til-
 træde den 1ste April og de afgaaende saalænge ved-
 blive som fungerende; hvilken Forandring i Lovene
 for Fremtiden skulde følges.

Som Repræsentanter afgaae og tiltræde saa-
 ledes til 1ste April 1839.

For anden Klasfification.

Afgaae:	Tiltræde:
Hr. Krigs-Rædsfor Myeland.	Hr. Etatsr. Wedel, Ridder.
— Cancellier. Mauritzen.	— Justitsraad Clausen.
— Justitsraad Drejer.	— Fuldmægtig R. Norre- gaard.

For tredie Klasfification.

Afgaae:	Tiltræde:
Hr. Capt. C. C. Paludan.	Hr. Capt. C. E. Turen, Rid.
— Capt. C. T. Nathsach.	— Capt. Mühlensteth, Rid.
— Capt. F. A. Paludan, Ridder.	og Dbmd. — Opsynsmand Ipsen.

For fjerde Klassefication.

Afgaae:

Tiltræde:

<p> Hr. Capt. E. v. Jacobsen.
 — Major v. Lønborg, Rid.
 — Overkrigskommisair Al-
 bech. </p> | <p> Hr. Capt. v. Mourier, Rid.
 — Major v. Schønning.
 — Capt. v. Borthig. </p> |
|---|---|

For femte Klassefication.

Afgaae:

Tiltræde:

<p> Hr. Hofprædikant, Dr. Mün-
 ter, Ridder.
 — Prof. Clausen, R., Om.
 — Pastor Schov, død. </p> | <p> Hr. Pastor Riis.
 — Pastor Hall.
 — Cantor Hartmann. </p> |
|---|---|

For sjette Klassefication.

Afgaae:

Tiltræde:

<p> Hr. Etatsr. D. Bang, Rid.
 — Professor Friedenreich.
 — Prof. Sibbern, Ridder.
 — Rektor B. Borgen. </p> | <p> Hr. Professor Scharling.
 — Dr. med. Djørup.
 — Professor Petersen.
 — Etatsraad Kolderup-Ko-
 senvinge, Ridder. </p> |
|--|---|

For syvende Klassefication.

Afgaae:

Tiltræde:

<p> Hr. Major Sæss.
 — Mægler Sünchenberg </p> | <p> Hr. Groszerer S. Kirketerp.
 — Capt. Soell. </p> |
|--|--|

For ottende Klassefication.

Afgaae:

Tiltræde:

<p> Hr. Agent S. S. Schmidt,
 død.
 — Capt., Brændeviinsbr.
 Marcusen.
 — Klædehdl. N. Jacobsen. </p> | <p> Hr. Klædehandler G. Bloch.
 — Agent Sandberg.
 — Bliindhdl. A. S. Hansen.
 — Capitain, Urtekræmmer
 T. Svane. </p> |
|---|--|

Fr. Lieutenant, Væinhandler
F. Hansen.	Fr. Meubelhandler
Sivertsen.
— Lieutenant, Klædehandler
C. F. Henningsen.	

For niende Klasfification.

Afgaae:	Tiltræde:
Fr. Muurmester F. L. Wahl.	Fr. Hofforgylder Damborg.
— Lieutenant, Steenhugger
Scheller.	— Skibs-Bygmester M.
Madsen.
— Capt., Juveler C. Win-
ther.	— Capitain og Muurmester
Nagaard
— Skomager C. Teske.	— Parfymager Bang.
— Maler J. G. Berg.	— Tømmermester Weber.

For tiende Klasfification.

Afgaae:	Tiltræde:
— Mægler B. J. Adler.	Fr. Grosserer F. Wulff.
— Grosserer L. Weil.	— Grosserer B. Bendixen.

C. Til Revisor:

Fr. Capt., Grosserer D. Bergen, i Forening med Fr. Major Cass som forrige Aar blev valgt paa 2 Aar.

D. Til Administrator:

Undertegnede Schram, som atter valgtes.

Derefter fremlagdes Kassererens Regnskab for 1837, der under 31te August f. A. var tilbagesendt fra D^hrr. Revisorer med Erklæring, at Regnskabet

var befundet rigtig og i god Orden, hvorefter Kassereren gaves sædvanlig Qvittering i Mødeprotocollen.

Endelig optoges følgende nye Medlemmer.

Hr. Destillateur P. E. Nielsen.

— Smedemester Rasmus Høy.

— Bud Mathias Ernst.

— Skoemagermester N. J. Landrup.

— Møllermester C. C. Augustinus.

— Institutbestyrer From.

— Contorist A. C. Glerup.

— Kobbersmed H. Petersen.

— Pastor P. Hall.

— Guldsmed A. G. Fjellsted.

Madam Sackman, Slagter = Enke.

Jomfrue J. Hammerich, Deconoma.

Hr. Skolelærer C. Petersen.

— Skræddermester J. Schulz.

— Pastor C. E. Bagger.

— Premierlieutenant P. N. v. Damberg.

— Malermester Stoltenberg.

— Examinatus juris C. B. J. Flindt.

— Kirkesanger Henriksen.

— Lands = Overrets = Assessor A. L. Casse.

— Inspecteur Keller.

- Hr. Meel- og Grynhandler N. Berg.
 — Wiinhandler H. L. Jørgensen.
 — Meel- og Grynhandler Søren Jensen.
 — Overgraver C. Zweidorff.
 — Graver C. Andersen.
 — Fineer- Fabrikør H. Petersen.
 — Brændeviinsbrænder N. Brandt.
 — Skoemager Rasmus Koed.
 — Kunstdreier M. Westergaard.
 — Urtekræmmer L. Nielsen.
 — Guldsmed C. F. Zimmermann.
 — Guldmægtig S. Lund.

Jomfrue Andrea Matthiesen.

- Hr. Bagermester F. G. Frieze.
 — Naalemager J. H. Klerche.
 — Theaterbud Jens Petersen.
 — Captain G. M. H. v. Schmidt.
 — Architect J. C. Bewoldt.
 — Professor Stein.
 — Skibs- Captain J. C. M. Lehmann.

Dg til Optagelse fra 1ste Jannuar d. N.

- Hr. Sadelmagermester M. Balsgaard.
 — Lieutenant og Sproglerer N. J. Eibe.
 — Instrumentmager H. Buch.
 — Blikkenslager J. L. F. Engmann.

- Hr. Politiebetjent Julius Warberg.
 — Skovrider Ernst C. Hansen.
 Jomfrue S. A. Kierumgaard.
 Hr. Soldbetjent og Licutn. C. J. Werner de Seue.
 — Soldbetjent, Secretair P. L. Schiøtt.
 — Soldbetjent P. N. Lange.
 — Soldbetjent N. A. Stellman.
 — Sergeant Jørgen P. Petersen.
 — Snedkermester H. E. Bech.
 — Bødkersvend Jens Petersen.
 — Værtshuusholder H. Madsen.
 — Postbud D. Nielsen.
 — Captain v. Meineke.
 — Guldmægtig C. F. Nørregaard.
 — Horneskriver J. P. Thulstrup.
 — Rodemester N. B. Hansen.
 — Billedhugger J. N. Larsen.
 — Skuespiller J. N. Walk.
 — Skræddersvend Hans C. Staal.
 — Skoemager P. N. Schmidt.
 — Skoemager C. F. Cellerup.
 — Smedemester L. Mickelsen.
 — Handelsbetjent C. Berthelsen.
 Jomfrue C. Hoffmann.
 Hr. Segl- og Compasmager J. Weillbach.
 — Kunstdreier J. Jørgensen.

Hr. Glarmester C. W. Hjorth.

— Urtekræmmer Jegstrup.

— Bertshuusholder N. Christensen.

Madam Lutein.

Hr. Lieutenant, Malermester J. Bruus.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab den 8de Februar 1839.

Friedenreich. Bentley. Schram.

M. Bengen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 8.

Løverdagen den 23de Februar 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i **Brandforsikringens Locale** paa Raad- og Domhuset Onsdagen den 27de denne Maaned, om Eftermiddagen Kl. 5, til hvilken Tid D'Hrr. Repræsentanter anmodes behageligen at give Nøde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 23de Februar 1839.

Friedenreich. Bentley. Schram.

M. Bengen.

Om adskillige gamle Skikke.

4. Forskjellige Spiser.

(Slutning.)

Ved hele det øvrige Aar er Intet at bemærke, førend vi komme til Mortensdag. At man Mortensaften maa spise Gaasesteg, er saa gammel og almindelig en Skik, at man ordentlig føler sig fristet til at beklage den Fattige, der ikke har Raad dertil. For at forklare denne Skik har man imidlertid taget sin Tilflugt til de eventyrligste og besynderligste Legender om en Bisp Morten, der skulde være bleven forraadt af nogle Gjæss, der ved deres Skrig røbede hans Skjul. Ligesom den sunde Fornuft aldeles ingen Forbindelse kan opdage imellem denne Begivenhed og den omhandlede Skik, saaledes vides ikke heller denne Bisp Morten at have været af en saadan Betydning i den christne Kirke, at en særegen Skik af denne Natur kan tænkes indført for hans Skyld. Langt rimeligere forklares den ved den Bemærkning, at Gjæssene netop ere fedest og bedst til Mortensdag. Sæden er bleven indhøstet, og de efterladte Aar paa Stubbene have Efteraaret igjennem ydet en rigelig Næring. Naar man ikke udtrykkelig vil sætte Gjæssene paa Sti, for at fede dem, indfalder altsaa deres rette og naturlige

Slagtetid til den ovennævnte Dag, og det vil have været Skik at spise dem til denne Tid, længe førend man faldt paa at sætte denne Skik i Forbindelse med Bisp Morten, eller at opfinde Legender til at forklare den med. I Frankrig indfalder Viinhøsten netop til samme Tid, og allehaande Skikke ere der endnu i Brug, som minde om den gamle Bachusdyrkelse. Selve Dagens Navn erindrer derom; thi den hedder "saint *Denys*," som svarer til Bacchi græske Navn: "*Dionysos*."

Almeennyttige Foreninger.

Belelsen af, hvad der kan udrettes ved forenede Kræfter, og Tidens opvaagnende Selvvirksomhed har i den senere Tid fremkaldt forskjellige Foreninger, som meer eller mindre have en almeennyttig Sags Fremme til Formaal. Saadanne ere Kunstforeningen, Industriforeningen, Selskabet til Naturlærens Udbredelse, Læseforeningen, den naturhistoriske Forening, Selskabet til Haveculturens Fremme, Musikforeningen, og mange flere. Det er denne Associationsaand, som i England og Frankrig har fremkaldt saa store Foretagender. Ogsaa hos os har den allerede baaret mange skjønne

Frugter. Og om den end ikke havde bevirket andet end at bringe Borgere af forskjellige Classer i nærmere Berørelse med hinanden, og derved bidraget til at udrydde Standsfordomme, vilde den allerede have udrettet Meget. Flere af disse Foreninger fortjene imidlertid ogsaa for det Formaaels Skyld, som de have, at blive almindeligen bekjendte. Dette gjælder i Særdeleshed om dem, som have hidtil forsømte Grene af den almindelige Uddannelse til Gjenstand, og om hvilke derfor Mange ikke ret vide, hvad for et Begreb de skulle danne sig. Meddelelsen, der selv er Medlem af en stor Deel af disse, troer at gjøre saavel dem selv som den Almenhed, til hvis Tarv de ere stiftede, en Tjeneste, ved at henlede Opmærksomheden paa nogle af dem. Jeg nævner saaledes for det Første:

1. Den naturhistoriske Forening.

Naturhistorien hører iblandt de Kundskabsfag, ved hvilke egen Beskuelse er uomgjængelig nødvendig. De tydeligste Beskrivelser give dog ikke noget ret Begreb om Gjenstandene. End ikke Billedet kan erstatte Virkeligheden. Naturalieskabinetter have derfor stedse været et af de kjæreste Steder for den videlystne Ungdom. Dsre Omstændigheder have gjort, at Hovedstaden i denne Hen-

seende længe har staaet tilbage for andre Stæder. Hvad der af Naturaliesager tilhørte enten det Kongelige Museum eller Universitætet, var, og er vel for største Delen endnu, aldeles tillukket for det større Publicum. Og med hvilken Begjærlighed dette desuagtet vilde gribe Leiligheden til at udvide sine Kundskaber i denne Retning, viste de talrige Besøg som Fuglesamlingen i Stormgaden havde, og tildeels endnu har.

Det kan derfor ikke betragtes anderledes end som et sand patriotisk Foretagende, da nogle af Hovedstadens Naturforskere og Naturyndere, hvem enten Kaldsstilling eller særegen Lyst opfordrede dertil, for nogle Aar siden traadte sammen og oprettede en naturhistorisk Forening med det dobbelte Formaal, deels at tilveiebringe en Samling af de forskjellige naturhistoriske Gjenstande, deels ved offentlige Forelæsninger at udbrede Sands for og Indsigt i Naturhistorien. Flere offrede Betydeligt hertil, og i kort Tid opstod en Samling, der i det mindste fuldkommen er istand til at afhjælpe det første Savn. For at sætte Læseren istand til at danne sig et Begreb om dens Omfang, vil jeg i Tankerne kortelig føre ham omkring deri. Den findes opstillet i tvende Stager i det forrige Thottiske Palais paa Hjernet af

Kongens Nytorv og Bredgaden, Indgangen ad denne sidste. Den øverste Etage danner een eneste uhyre Sal og er fornemmeligen bestemt for Patedyrene, Fuglene og Amphibierne. Midten af Gulvet, i Salens hele Længde, er optagen af tre store Skeletter: et Næshorn, en frygtelig Crocodile og en Hvalfisk. Skjendt denne sidste kun er en Unge, forbause dog dens uhyre Dimensioner. Halvdelen af Hovedet paa en udvoret Hvalfisk, som gjemmes i en affides Sidebygning i Gaarden, giver, ved Sammenligningen, Begreb om et Dyr, der ikke vilde kunne opstilles i mange Værelser her i Byen. So af Salens Sider optages af andre Skeletter, hvoriblandt Løven, Isbjørnen, Hvalrossen, Strudsen og mange andre. Den tredie Side fyldes af udstoppede Dyr. Vi see her Løven, Isbjørnen, Bæveren, Rensdyret, Hvalrossen, de forskjellige Arter Sælhundene og Aber, Antiloper og endnu mange flere. Paa den fjerde Side findes store Glasfabe med udstoppede Fugle, der ville interressere saa meget mere, som de ikke blot ere indenlandske eller europæiske, allerede halv bekjendte, Slægter, men største Delen fremmede, f. Ex. Kolibrien, Paradiisfuglen, Papa-gøier, Isfugle, den sorte Svane, den

røde Ibis, sorte Storke, Pelikaner, Albatrossen og flere deslige. I samme Sal findes ogsaa adskillige udstoppede Pattedyr af mindre Størrelse, f. Ex. Næbdyret fra Nyhol- land, om hvilket man længe var uvis, om det skulde henregnes til Fuglene eller Pattedyrene, Moskusrotten, Springharen, Dovens dyret, Badskerbjørnen, Fjeldfrasen, Armadillen, Maaren, Bæfelen, de forskjellige Bjørne, Aber, og en stor Mængde andre. Endelig findes ogsaa en Deel Dyr, hen- hørende til Amphibiernes Klasse, f. Ex. en Mængde forskjellige Frøer fra de fjerne Himmelegne, Chamæleonen, Salamandren, Fjirbeen saa store som smaae Crocodiller, en stor Mængde Slangar, saavel udstoppede som opbevarede i Spiritus, hvoriblandt den giftige Brilleslange, Sugormen, Dobbeltgjængeren, Quælerslangen og andre. Ovenpaa Skabene findes endnu en Mængde Skeletter af forskjellige firføddede Dyr, hvoriblandt i Særdeleshed en stor Mængde Aber.

I den nedenunder liggende Stage findes 3 mindre Sale for Fiskene, Insecterne, Bløddyrene og Mineralierne. I det første Bærelse findes endeel udstoppede Fiske, f. Ex. Sværd-

fisken, Hajen, Støren, den flyvende Fisk, Rokken, Havpindsvinet, Pandserfisken og andre af de besynderligste og usædvanligste Former. I Skabene er tillige adskillige Fiske skeletter af de mere bekjendte Arter. I et andet Bærelse gjenfindes en stor Deel af de samme Fiske, opbevarede i Spiritus, foruden en heel Deel nye, hvoriblandt den electricke Rokke, Tobakspisbefisken, saa kaldet af dens besynderlige Skikkelse, den lille Sprøitefisk, Guldkarpen og mange andre.

(Fortsættelse.)

C. H. Bisby.

E x t r a c t

af

G e n e r a l - R e g n s k a b e t

for

det forenede Understøttelses-Selskab

for Aaret 1838.

I n d t æ g t.

	Sedler og Egn.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
A. Kassebeholdning fra forrige Aar, Restancer iberegne	5320	62	1905	38
B. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 50 ^{de} Aargang	2576	58		
C. Quartals-Contingent for dette Aar	4001	22		
D. Laans Afbetaling i dette Aar			4569	
E. Aarlige Indtægter:				
1) Det kongelige Husets Gave	20		100	
2) De overordentlige Medlemmers Contingent	77		20	
F. Renter af Selskabets og de til samme legerede Capitaler	4787	13	24	
G. For solgte 2404 Rbd. i Kongelige Obligationer samt Renter, er indkommen	2234	66		
H. Tilfældige Indtægter:				
1) For indverlet r. Sølv imod Sedler			2600	
2) For solgt imod Sedler 800 Rbd. r. Sølv à 202 pCt. pr. 100 Specier	808			
3) For anviste Pensioner, som ikke ere blevne hævdede	32	48		
	<u>Rbd.</u>	<u>19857</u>	<u>77</u>	<u>9218</u>
				<u>38</u>

U d g i v t.

	Sedler og Egn.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Ugebladets Trykning med Papiir	704	72		
2. Lønninger, Archiv-Leie og Budenes 2 pCt. Incassations Salair	127	20	1775	6
3. Pensioner og Livrente:				
De sædvanlige Pensionister og Livrente	3879	72	100	
Pensionister af det Brockske Leget	211	63		
Dito af Caroline Legatet	87	48		
4. Gratificationer til 211 Medlemmer samt til Buddene	3180			
5. Rentefri Laan til 35 Medlemmer				4750
6. Til Fondet indkjøbt 600 £ St. i 3 pCt. Dansk-Engelske Obligationer med Rente til Modtagelsesdagen for	4146	35		
7. Tilfældige Udgifter:				
For kjøbt 2600 Rbd. r. Sølv à 202 pCt.	2626			
Brevet imod Sedler				800
Anviste Regninger	91	9	34	
Uerholdelige Conzingerter affrevne	20	16		
	<u>Sedler og Egn.</u>	<u>R. Sølv.</u>		
8. Restancer af Contingenter	249	Rbd. 4 ß.		
Dito af anviste Afdrag paa Laan	96	- -	270	Rbd.
9. Saldo	4437	72	1489	32
	<u>Rbd.</u>	<u>19857</u>	<u>77</u>	<u>9218</u>
				<u>38</u>

København den 31te December 1838.

C. G. Brimon.

Dereensstemmende med den af Administrationen ferte Control.

C. Schram.

H. Friedenreich.

Bentley.

M. Wengen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 9.

Løverdagen den 2^{den} Marts 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Almeennyttige Foreninger.

1. Den naturhistoriske Forening.

(Slutning.)

I det tredie Bærelse findes, ligledes i Spiritus, Bløddyrene, hvoriblandt særdeles store Exemplarer af Blæksprutten, en stor Mængde Muslinger, f. Ex. Perlemuslingen, Polypper, Søestjerner og Søsole, Sææg, Havhesten, og overhovedet Skabninger, om hvilke En iblandt Tusinde af os have den ringeste Anelse; thi ere allerede Jordens Skabninger kun lidet bekjendte, hvormeget mere gjælder dette da

ikke om Havets! Ligeledes findes en næsten tallos Mængde af Summer, Krabber, Krebs og Reier, hvoriblandt Krabber fra et Knappenaals-hoveds Størrelse til en Tallerkens Omfang: ligeledes den vestindiske Reie, der ligner en lille Krebs, og den ostindiske, der er saa stor som en middelmaadig Summer. I store Skabe med mange Skuffer, som staae midt paa Gulvet i de tvende mindre Sale, findes en stor Samling af Conchylier, Coraller og andre Havværter, f. Ex. Svampene, tilligemed en heel Deel Mineralier, Vertsfer og Forsteninger, hvilke sidste Samlinger imidlertid endnu laangt fra ikke ere saa fuldstændige, som man kunde ønske. En Insect-samling, der er kjøbt for 800 Rbdlr., og hvoriblandt mange smukke og sjeldne Sommerfugle, har sit eget Locale.

Uf det her Meddelte vil sees, hvilken riig Mængde belærende Gjenstande her findes. Herrens Gjerninger ere mange, store og uendelige: de, som have Lust til at grandske dem, ville her finde en riig, næsten uudtømmelig Leilighed dertil. Men ogsaa Anviisning til denne Granskning meddeles her. Foreningen tæller blandt sine Medlemmer Landets lærdeste Naturforskere, som have ladet det være sig magtpaaliggende ved offentlige Forelæs-

ninger for Deeltagerne i Foreningen at udbrede Kundskab om Naturen: ligesom de yngre Videnskabsdyrkere med Glæde have grebet Leiligheden til at fremlægge Resultaterne af deres egne Grandstninger. Disse Forelæsninger dele sig i tvende Afdelinger: egentlig videnskabelige Foredrag, som holdes hver 14de Dag, og hvortil kun Selskabets egne Medlemmer have Udgang, og populaire Foredrag, som ligeledes holdes hver 14de Dag, og hvortil Medlemmerne, mod en særskildt ringe Betaling, kunne erholde Udgangskort til at medtage en Dame eller en uconfirmeret Sen. Mange høist interressante, og baade af Damer og Herrer talrig besøgte, Foredrag ere saaledes holdte, hvoriblandt Hr. Professor Schouws ere udfomne i en særegen, trykt Samling, der vist vil have fundet den almindelige Anerkjendelse, hvortil saa grundige Kundskaber om saa interressante Materier, foredragne med en saadan Klarhed og et saadant Overblik give retmæssigt Krav. De videnskabelige Foredrag holdes alle i Selskabets eget Locale: de populaire derimod afverlende der, i den polytechniske Læreanstalt og i den botaniske Have.

Den aarlige Betaling er 6 Rbdlr., og for dem, som tillige ønske Udgangskort til en Dame, 8 Rbdlr. Meddelelsen heraf vil med Fornøielse modtage An-

mælbelse fra dem, som ønske at tiltræde denne gavnlige Forening, der til en Tid, da Real-Undervisningen gjør stedse større Fordringer, er af største Bigtighed for Communen; og han troer, at enhver mere Velhavende bør skjænke den sin Opmærksomhed, ikke blot for den Fornøielses Skyld, som den kan yde ham selv og hans Børn, men ogsaa for det almindelige Bedstes Skyld. Selskabets Directeurer ere iøvrigt for Dieblicket de Herrer Professor Schouw, Eschricht og Forchhammer.

2. Selskabet til Hæveculturens Fremme.

Enhver, som har beskæftiget sig med Hævedyrkningen, ja som endog blot har skjænket de Blomster sin Opmærksomhed, hvormed vore Værelser ere prydede, vil have bemærket den store Fremgang, som i de sidste 10 Aar er skeet heri. Lige vi saaledes blot Hensyn til Hovedstaden, hvilken Mængde, tildeels endogsaa meget betydelige, Handelsgartnere have vi da ikke nu fremfor tidligere! Grøntorvet er langt rigeligere forsynet, med bedre og tidligere Varer! Rodfrugter, der forhen vare de Riges udelukkende Eiendom, f. Ex. Asparges, dyrkes i saadan Mængde, at de vilde kunne afgive et sundt og behageligt Næringsmiddel endog ved det almindelige Familiebord, hvis det ikke — sandsyn-

ligviis paa Grund af dets tidligere Sjældenhed — endnu henregnedes til Luxus-Artiklerne og derfor er belagt med en uforholdsmæssig høi Consumtionsafgiwt. Og kom en Gartner, der havde været 10 Aar fraværende, igjen ind i den samme Have, vilde en stor Deel af dens Blomster, og det netop af de skjønneste, være ham fuldkommen ubekjendte. Hvor faa Aar er det ikke saaledes, siden Georginen eller Dahlien førstegang saaes hos os! og nu er den een af de almindeligste Zuurplanter! Hvor ubekjendt var ikke i lang Tid den Mængde Pelargonier, der paa engang ligesom oversvømmede os? Hvor Mangen Gen iblandt os kjendte vel for 10 Aar siden Camellien eller Nerium, som man nu seer hos hver anden Blomsterelsker?

Denne Forandring er tildeels en Følge af den større Opmærksomhed, som man i andre Lande, navnlig Preussen, Holland, Belgien, Frankrig og Engelland, har begyndt at skjænke Havevæsenet. Saavel fra de tidligere opdagede fremmede Verdensdele, som fra de Egne, med hvilke en Cook og andre Søfarende i den sidste Halvdeel af forrige Aarhundrede gjorde Europa bekjendt, indførtes efterhaanden en stor Mængde Blomsterværter, hvis Dyrkning tvang Gartneren til at trænge dybere ind i Planternes eindommelige Natur og de Grundsaet-

ninger, hvorpaa deres Cultur maa bygges. Saaledes bragtes fra Cap en talrig Mængde Planter med tykke, saftfulde Blade (Cactus, Stapelia, Mesembryanthemum), fra Nyholland andre med læderagtige, tørre Blade (f. Gr. Erica), fra Mexico og Californien en stor Deel Bærter, der selv i vort Klima kunne trives paa fri Land, fra Brasilien de slyngende Orchideer. I de vigtigere Stæder, London, Paris, Brüssel, Berlin, oprettedes Selskaber, hvis Formaal var at fremme Sædsen for Blomsterculturen. De udsendte Rejsende, for fra fremmede Lande at hjembringe nye og sjeldne Zuurplanter, hvoriblandt i Særdeleshed den altfor tidlig afdøde Engellænder Douglas fortjener at nævnes. De foranstaltede aarlige Udstillinger, for at gjøre Almeenheden bekendt med de vundne Skatte og vise, til hvilken Fuldkommenhed een eller anden Blomst kunde opelskes. De udsatte Præmier for dem, der i een eller anden Henseende udmærkede sig.

Denne Tidsaaandens Retning kunde ikke blive uden Indvirkning paa vort Fædreland, der ved sin Jordbund er saa fortrinligen skicket til Dyrkning af alle Slags Bærter, og hvis Klima idetmindste ikke lægger uoverstigelige Hindringer i Veien. Og saa her dannedes saaledes for nogle Aar siden et Sel-

skab til Haveculturens Fremme, hvis Bestræbelser den ovennævnte paafaldende Forandring i Havevæsenets Tilstand for en stor Deel skyldes.

Det leiede saaledes for det første en Hauge udenfor Østerport, hvor de nyere Blomsterarter bleve dyrkede, for saavidt dette kunde skee i frit Land. Selskabets Medlemmer fandt her Leilighed til at blive bekjendte med dem, saavel som til at erhverve Afleggere og Frø. Narligen uddeltes og bortloddedes desuden et Udvalg, deels af Havens egne Frembringelser, deels af Værter, der for Selskabets Regning vare forskrevne fra udenlandske Handelsgartnere. Ugentligen samlede Medlemmerne i Haugen paa en bestemt Eftermiddag, for, under selskabelige Samtaler, at meddele hinanden deres Bemærkninger og Erfaringer. Ligeledes anskaffedes de nyere Skrifter, Havevæsenet angaaende. Flere af disse ere, paa Grund af de medfølgende illuminerede Kobberer, meget kostbare og findes kun i enkelte Liebhaberes Bibliotheker.

Det er ogsaa Selskabet, som foranstaltede det første Blomsterudsalg, der først var ved Holmens Kanal, siden i Nydelgade, og senest ligeoverfor Postgaarden. Medens Selskabet betalede Huusleien og det nødvendige Tilsyn med de indsendte Potteplanter, stod det Enhver frit for at indlevere

blomstrende Værter til Forhandling mod en meget ringe Godtgjørelse. Publicum fandt stort Behag heri. Det er siden den Tid bleven almindelig Skik at pryde sine Vinduer med Urtepotter. Og da nogle Nar vare forløbne, behøvede Selskabet allerede ikke længere med egen Opoffrelse at vedligeholde et Blomsterudsalg, da flere saadanne etableredes paa de forskjellige Punkter af Byen, ved Nørrevold, paa Salmtorvet, og i Særdeleshed Hr. Caspersens i Hôtel d'Angleterre og senere ved Holmens Kanal No. 262.

(Fortsættet.)

C. H. Bisby.

Borger-Vennen.

En og Halvtredsindestyvende Aargang.

Nr. 10.

Løverdagen den 9de Marts 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Almeennyttige Foreninger.

2. Selskabet til Høveculturens Fremme.

(Fortsættelse.)

For omtrent 2 Aar siden tilkjøbte Selskabet sig en Høveplads paa omtrent 4 Tønder Land, beliggende ved Runddelen i Frederiksberg Allee, med tilhørende Høvehuus. Altting kan her dyrkes efter en større Maalestok. Det er ikke blot Blomster og Zuurplanter, som her ville blive Gjenstande for Culturen, men ogsaa nye Frugtsorter og Rjoffenurter. Saaledes dyrkedes ifjor omtrent 50 Sorter Kartofler, hvoraf Prøver meddeltes ethvert af Selska-

bets Medlemmer, som forlangte det. Ligeledes forefindes en udvalgt Samling af Roser og Georginer. Haugehuset afgiver, foruden Volig til den antagne Gartner, flere større og mindre Værelser, hvori Medlemmerne med deres Familie kunne opholde sig eller drikke Thee, naar de om Sommeren besøge Haven. Ligeledes ere aarlige Blomsterudstillinger foranstaltede, deels i Selskabets egen Have, deels i Kongens Have, deels i botanisk Have. Ogsaa besørger Selskabet Udgivelsen af en Havetidende, der tæller et stedse vorende Antal Abonnenter.

Man vil saaledes see, at Selskabet allerede har virket saare Meget, og gjort sig fortjent til den stedse større Opmærksomhed, der er bleven det til Deel. Antallet af dets Medlemmer har bestandig været stigende, i Særdeleshed efterat det, ved Grhervelsen af en større og egen Have, har seet sig istand til at udvide sin Virksomhed og at tilbyde sine Medlemmer flere Behageligheder.

For udenbyes Medlemmer er det aarlige Contingent 2 Rbdl., for indenbyes 4 Rbdl. I Spidsen for Selskabets Bestyrelse staaer Hr. Professor Schouw som Formand.

3. Stiftelsen for gamle Haandværksmestere og deres Enker i trange Kaar.

(Meddeelt.)

Under 17de Januar d. N. er der gjennem det Kongelige Danske Cancelli meddeelt allernaadigst Confirmation paa en Fundats for den under 28de Januar 1835 her i Staden oprettede Stiftelse for gamle Haandværksmestere og deres Enker i trange Kaar.

Den allernaadigste Confirmation er saaledes lydende:

Vi Frederik den Sjette af Guds Naade Konge til Danmark, de Benders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsteen, Stormarn, Dithmarsken, Lauenborg og Oldenborg, gjøre vitterligt: at, eftersom hos Os allerunderdanigst er bleven ansøgt og begjæret Vor allernaadigste Confirmation paa den for Stiftelsen for gamle Haandværksmestere og deres Enker i trange Kaar i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn under 28de Januar f. N. oprettede, her hos in originali hæftede Fundats, hvoraf er indleveret en ligelydende verificeret Gjenpart, da ville Vi denne Fundats i alle dens Ord, Clausuler og Puncter, saaledes som den her findes, allerunderdanigst have confirmeret og stadfæstet, ligesom Vi herved confirmere og stadfæste

samme, dog at Bestemmelsen i §. 1 om at Stiftelsens Grund og Bygning No. 227 paa Hjørnet af Ny Kongensgade og Philosophgangen aldrig maa gaae over til at blive fremmed Eiendom, men stedsse skal forblive Haandværksstanden tilhørende, forandres derhen, at den ingensinde maa ved Salg eller paa anden Maade fra Bestyrelsens Side overdrages til nogen Andens Eie.

Forbydende Alle og Enhver mod det, som foreskrevet staaer, Hinder at gjøre. Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn den 17de Januar 1839.

Under vort Kongelige Segl.

(L. S.)

Efter Hans Kongelige Majestæts allernaadigste Befaling.

Stemann.

Ørsted.

Lange.

Hansen.

Bendsen.

Wilse.

Den ifølge Ovenstaaende allernaadigst confirmerede Fundats med den allernaadigst befalede Forandring i dens §. 1, er saaledes lydende;

Første Kapitel.

Om Stiftelsen og dens Diemed.

§. 1. Stiftelsens Navn antyder dens Bestemmelse, der gaaer ud paa, at skaffe gamle og træængende Haandværksmestere, som ere Kjøbenhavnste Borgere, og deres Enker frit Huusly, og, om muligt, i Tiden Understøttelse i Penge og Brændsel. Til Opnaaelsen af det førstnævnte Diemed har man tilforhandlet sig Grunden No. 227 paa Hjørnet af Ny-Kongensgade og Philosophgangen, og derpaa opført en Bygning, der ingensinde maa ved Salg eller paa anden Maade fra Bestyrelsens Side overdrages til nogen Andens Eie.

§. 2. Stiftelsens Gaard bestaaer af 64 Boliger, og enhver Bolig ansættes aarligen efter dens Størrelse og Beliggenhed til en Pengeafgift i Forhold til, hvad der maa betales i Prioritetsrenter, Skatter og Reparationer af den hele Eiendom.

§. 3. 58 Boliger af de i §. 2 nævnte ere tildeelte følgende Lauge:

No. 1.	Hattemagerlauget
— 2.	Muur- og Gibserlauget
— 3.	Guldsmedlauget
— 4.	Skorsteensfeierlauget
— 5.	Guldsmedlauget

- No. 6. Garverlauget
 — 7. Parykmagerlauget
 — 9. Blytækkerlauget
 — 10. Naalemagerlauget
 — 13. Skomagerlauget
 — 14. Bogbinderlauget
 — 15. Grov- og Kleinsmedlauget
 — 16. }
 — 17. } Smederlauget
 — 18. Glarmesterlauget
 — 19. Bogtrykkerne
 — 20. Steenhuggerlauget
 — 21. Lærmagerlauget
 — 22. Skomagerlauget
 — 23. Bundtmagerlauget
 — 24. Handskemagerlauget
 — 25. Dugmagerlauget
 — 26. Reebflagerlauget
 — 28. Uhrmagerlauget
 — 29. Skrædderlauget
 — 30. Skibsbyggerne
 — 31. Hjulmagerlauget
 — 32. Skrædderlauget
 — 33. Bødderlauget
 — 34. Kobbersmedlauget
 — 35. Stølemagerlauget

- No. 36. Grov- og Kleinsmedlauget
 — 37. Skomagerlauget
 — 38. } Malerlauget
 — 39. }
 — 40. Skomagerlauget
 — 41. Slagterlauget
 — 42. Bliffenslagerlauget
 — 43. } Skomagerlauget
 — 44. }
 — 45. Linnedvæverlauget
 — 46. Tommerlauget
 — 47. Skrædderlauget
 — 48. Slagterlauget
 — 49. Gjørtlerlauget
 — 50. Dreierlauget
 — 52. Nagelsmedlauget
 — 53. Skrædderlauget
 — 54. Vagerlauget
 — 55. Teimagerlauget
 — 57. Tobakspinderlauget
 — 58. } Smedkerlauget
 — 59. }
 — 60. Skrædderlauget
 — 61. Sadelmagerlauget
 — 62. Grov- og Kleinsmedlauget

No. 63. Pøsfementmagerlauget

— 64. Skomagerlauget.

De respective Laage have erholdt Skjæder paa disse Boliger mod Forskrivning fra vedkommende Aldermænd og Bisiddere for de Bidrag, som Laagene have at erlægge.

De øvrige 6 Localer, No. 8, 11, 12, 27, 51 og 56 har Directionen Ret til, som almindelige Leiligheder, efter Omstændighederne at overlade til hvilket som helst Laag, eller til private Belgjørerere, paa en Persons Livstid, kun ikke til stadig Afbenyttelse, med mindre særdeles Omstændigheder maatte tale derfor, hvilket da kunde henstilles til Afgjørelse i en Generalforsamling. Det er en Selvfølge, at disse Leiligheder ere underkastede samme Byrder, som de øvrige, for den Tid de benyttes, ligesom og, at Ingen deri kan indflytte uden kvalificerede Haandværksmestere og Enker, i Henhold til § 1.

(Fortsættet.)

C. H. Wisby.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 11.

Løverdagen den 16de Marts 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Almeennyttige Foreninger.

3. Stiftelsen for gamle Haandværksmestere
og deres Enker i trange Kaar.

(Meddeelt.)

(Fortsættelse.)

Forsaavidt ledige Boliger maatte findes, som ikke ønskes benyttede af de til samme berettigede Lauge, kunne de paa Livstid, og i Overeensstemmelse med S. 6 og 7, overlades paa sædvanlige Vilkaar til de Lauge, som maatte attraae dem, dog saaledes, at Boligerne ved første Vacance igjen tilfalde de dertil berettigede Lauge.

Saafrømt flere Lauge concurrere om een Bolig, skulle de Lauge, hvis Ansøgere ere de værdigste, have Fortrin, hvilket bestemmes af de concurrerende Laugs-Representanter i Forening med Directionen. Findes flere, som maatte ansees lige værdige, afgjeres Sagen ved Lodtrækning.

Betalingen for Boligerne erlægges halvaarligt af Laugenes Oldermænd, i Overensstemmelse med de, Stiftelsens Direction meddeelte, Forskrivninger.

Inden den i § 12 bestemte aarlige Generalforsamling, opgjøres af Directionen den i § 2 omtalte Calcule, og naar Stiftelsens pecuniare Tilstand tillader det, ophører en saadan Ansættelse, og Boligerne blive aldeles frie, hvorefter den i § 1 ommældte Understøttelse indtræder.

§ 4. Til at boe i Stiftelsen kunne ikkun optages gamle, værdige Laugsmestere og deres Enker.

Ligesom det er Bestyrelsens Pligt at paasee, at Ingen optages i de Localer, der staae til Sammes Disposition, med mindre de producere fornødne Attester om Trang og værdig Vandel, saaledes paahviler der de vedkommende Oldermænd og Bispedere, paa deres respective Lauges Vegne, den samme Forpligtelse, med Hensyn til de Personer, som indlægges i de Localer, der blive overladte Laugene til Eiendom.

§ 5. Naar en gammel Haandværksmester i Stiftelsen ved Døden afgaaer, og efterlader sig en Enke, som er under 50 Aar og ikke er beladt med nogen beviist Svagthed, der ellers kunde qualificere hende til Optagelse, skal hun forlade Stiftelsen den næstpaafølgende Flyttedag, med mindre Dødsfaldet indtræffer saa kort før Flyttedagen, at Bestyrelsen af denne Marsag finder Anledning til at tillade hende at forblive i Stiftelsen endnu et halvt Aar.

§ 6. Skulde en Beboer ved Arv eller paa anden Maade blive sat istand til at kunne betale Sunnsleie for sig, skal han eller hun ligeledes forlade Stiftelsen den førstpaafølgende Flyttedag.

§ 7. Enhver Beboer skal efterleve de Regler, der paalægges Stiftelsens Beboere; men findes Nogen at forstyrre Fred og Riden, skal han eller hun frastytte, efter foregaaende lovlig Opsigelse fra Bestyrelsen.

Skulde nogen af Stiftelsens Beboere gjere sig skyldig i offentlig Forbrydelse, og derved paadrage sig corporlig Straf, har han eller hun strax forbrudt sin Ret til at boe i Stiftelsen.

§ 8. Ingen Beboer maa i Stiftelsen drive nogen Haandtering med Hjælp af Evend eller Dreng, om denne endogsaa er den Paagjældendes

egen Een. Skulde dette Forbud overtrædes, forholdes efter Bestemmelsen i den foregaaende §.

Undtagelser heri overdrages Directionen til Afgjærelse efter bedste Skjænmende, og med Hensyn til Omstændighederne, hvorom vedkommende Laugs Oldermænds Mening indhentes.

§ 9. Lige Rettighed med Haandværkslaugene og Laugsmesterne skulle Bogtrykkere og Skibsbygmestere samt deres Eufker have, til at erhverve Belæggelsesbret, samt til at indlægges i Stiftelsen. Denne Undtagelse fra den almindelige Regel: at ifkun Haandværkslaugene og Laugsmestere skulle interessere i Stiftelsen, grunder sig paa, at Medlemmer af de tvende ovennævnte Fag have bidraget til Stiftelsens Opkomst.

Andet Capitel.

Om Stiftelsens Bestyrelse.

§ 10. Stiftelsens Bestyrelse skal skee ved en Direction, bestaaende af ni Haandværksmestere. Til de 6 Stiftere valgtes paa Grund heraf i Generalforsamlingen den 7de August 1837 3 nye Medlemmer, som ere Medbestyrere. Denne Direction forbliver uforandret i 2 Aar; men i den første Generalforsamling i 1839 afgaae ved Lodtrækning tre af Directeurerne, og paa samme Maade afgaae de sex Andre i de paafølgende Aar. For Fremtiden fratræde aarligen de tre ældste. De Fratrædende kunne vælges igjen, men det er en usfravigelig Regel, at Directionen ifkun maa bestaae af Haandværksmestere og de i § 9 nævnte Ligeberettigede. Directionen bringer 3 Personer i Forslag til hver ledig Directeurpost. Valget foretages i General-

forsamlingerne af de tilstedeværende Directeurer og Repræsentanter.

De, som bringes i Forslag, behøve ikke at være Eldermænd, og Valgene ere ei bundne til de Foreslaæde.

§ 11. Directeurerne vælge blandt sig selv en Formand, en Kasserer, en Bogholder og en Secretair.

§ 12. Directionens ordentlige Møder holdes i Slutningen af hvert Kvartal, efter Tilsigelse fra Formanden; men Generalforsamlingen afholdes hvert Aars 28de Januar, efter foregaaende Bekjendtgjærelse i Adressaavisen. Iøvrigt kan Formanden tilsiige Extrameder og sammenkalde Generalforsamlinger, naar han finder det nødvendigt.

Generalforsamling kan ogsaa sammenkaldes, naar skriftligt Forlangende derom, fra idetmindste 10 Repræsentanter, derom indkommer.

§ 13. Stiftelsens overordnede Bestyrelse er Generalforsamlingen, der bestaaer af et Repræsentantskab og Directionens Medlemmer. Repræsentantskabet dannes af Haandværkslaugenes Eldermænd, en Bogtrykker og en Skibbygmester. Der- som en Repræsentant er forhindret fra at møde i en Generalforsamling, bør han formaae en paalidelig Interessent af sit Laug til at give Møde og varetage det Fornødne; Udeblivende ansees at samtykke i hvad Generalforsamlingen beslutter.

§ 14. Directeurerne have efter Tour, hver i en Uge, specielt Tilsyn med Stiftelsens Bygning og den indre Orden. Den opsynshavende Directeur kan lade mindre betydelige Mangler ved Bygningen afhjælpe; men naar Udgiften overstiger 3 Rbd., har han at gjøre Numældelse til Formanden om

den befundne Mangel. Bestyrelsen maa bestandig lade det være sin en hellig Pligt, ikke at paaføre Stiftelsen unødvendige Udgifter, men ei heller ved altfor streng Deconomie lade Bygningen forfalde.

§ 15. Ingen Directeur eller Repræsentant, hvad enten han har Pligt i Almindelighed eller i Særdeleshed at udføre for Stiftelsen, maa herfor nyde nogen Len, men han skal uden Bederlag redelig og upartist varetage Stiftelsens og Haandværksstandens Færv.

§ 16. Den af Directionen valgte Formand foredrager, hvad der skal foretages i Mederne, og holder over god Orden i samme. Fremdeles udsteder han de fornødne Indtægts- og Udgifts-Ordre; hvorved dog bemærkes, at han ikke maa lade nogen usædvanlig Udgift passere, uden først dertil at indhente sine Meddirecteurers Samtykke i et Directions-Møde.

§ 17. Den af Directionen valgte Bogholder har, i en dertil af hiin autoriseret Beg, at notere de af Formanden udstedte Indtægts- og Udgifts-Ordre.

§ 18. Kassereren har at modtage Indtægterne og at effectuere Udbetalingerne efter de af Formanden udstedte og af Bogholderen noterede Ordre, og derover kvartaliter at aflægge Regnskab med behørig Bilage. Det af Kassereren aflagte Regnskab skal Formanden ufortøvet fremlægge i et Directions-møde, og skal Kassereren ved samme Leilighed forevise den contante Beholdning, samt Stiftelsens Obligationer og andre Activer.

§ 19. Naar den hos Kassereren værende Beholdning findes saa stor, at den ikke behøves til forestaaende nødvendige Udgifter, skal den

anvendes til Afbetaling af Stiftelsens Gjeld, og naar Gjelden er betalt, skal Overskuddet gjøres frugtbringende mod behørig Sikkerhed. Alle Stiftelsens Obligationer og Activer skulle enten lyde paa sammes Navn, eller, efter at være behørigen paategnede, noteres paa vedkommende Steder som Stiftelsens Eiendom.

§ 20. Til at revidere Kassererens Regnskab udnævne Repræsentanterne tvende Revisorer, som, inden 14 Dage efterat Regnskabet med Bilage er dem tilstillet, have at remittere samme, ledsaget af deres Udsættelsesposter; disse har Directionen at besvare inden 8 Dage derefter, da tilstaaes Revisorerne 8 Dage til Besvarelsernes Eftersyn, hvorefter Regnskabet fremlægges i Generalforsamlingen til Decission og Dwittering.

§ 21. Stiftelsens Secretair fører Forhandlings-Protocollen og Correspondencen. Ligeledes paalægges det ham, aarligen, inden Februar Maanedes Udgang, ved Trykken at bekjendtgjøre Resultaterne af Stiftelsens Regnskaber.

§ 22. Det paaligger Directionen at forfatte et Reglement til Efterretning for Beboerne i Stiftelsens Gaard, samt en Instrux for Opsynsmanden ved denne Eiendom, Alt til god Ordens Vedligeholdelse.

Naar den nuværende Opsynsmand, hvis Antagelse af Generalforsamlingen er sanctioneret, fra træder, skal hans Post besættes med en Haandværksmester, saafremt en saadan findes villig til at overtage den.

Tredie Capitel.

Om milde Gaver til Stiftelsen.

§ 23. Da man nærer det Haab, at denne Stiftelse vil erholde goddædig Understøttelse, saa fastsættes herved, som en ufravigelig Pligt for Directionen, at den usiagtigen efterkommer Giverens Bestemmelse om, hvorledes Gaven skal anvendes, forsaavidt dette kan bestaae med Stiftelsens ovenfor antydede Diemed. Naar ingen udtrykkelig Norm i saa Henseende er foreskrevet af vedkommende Giver, paaligger det Directionen, efter bedste Skjennende, at anvende de indkomne Gaver til Stiftelsens Larv. Er Gavens Størrelse over 500 Rbd., bestemmes dens Anvendelse i første Generalforsamling.

Denne Fundats er antagen i Generalforsamlingen den 28de Januar 1838.

Stiftelsens Direction, d. u. s.

T. Blom.	F. C. Hjorth.	S. Larsen.
Chr. Winther.	J. D. Øvst.	J. Ulrichsen.
P. G. Wørmær.	O. Lindqvist.	C. P. Jensen.

(Fortsattek.)

C. H. Bisby.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 12.

Løverdagen den 23de Marts 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Keiser Joseph den Anden.

(Af G. v. Rotted.)

Uansporet af Frederik (II.) og Catharina's (II.) daadrige Regjering, betraadte ogsaa Keiser Joseph II., mindre stor end hine, men af en ædlere Character, Vrens Bane. Hans Regjering gjør Epoche i Østerriigs Historie, er heist vigtig for Tydskland og Europa, og et af den nyere Tids mærkværdigste Phænomener.

Hans Moder, Maria Theresia, ved sin Mand og Kraft værdig til Plads imellem de berømteste Herskerinder og ved sine Dyder som Privat et

Menster for Alle, havde paa mange Maader ved
 vise Reformer styrket og hævet den under hendes
 Fader, Carl den Sjettes sevnige Bestyrelse
 dybt sjunkne østerrigske Stat. Men hendes Mini-
 sters og Embedsmænds Bornethed, endnu mere
 de Privilegeredes, men fremfor Alle de Geistliges
 Underfundighed, hvem den gudfrygtige Monark-
 inde skjænkede sin Tillid, indskrænkede hendes Virk-
 somhed; og hun selv, hildet af mangen nedarvet
 Fordom og ved sin Hjertensgodhed let skuffet af
 Bedragere, var ikke skicket til at iværksætte
 gjennemgribende Omdannelser. Hendes Førstefødt,
 Joseph, efter Kong Maximilian II. den fortrin-
 ligste østerrigske Prinds, ikke blot livskraftig, ærgjerrig
 og talentfuld, men ogsaa aaben for Menneskehedens
 Interesser og den fremskridende Tids Ideer, optog
 hendes Værk og fortsatte det i en heiere Stil og
 med mandig Bestemthed. Biskoper handlede han heri
 ogsaa med Overdrivelse, og i sin Enthusiasme tog
 han for lidet Hensyn ikke blot til de physiske, men
 ogsaa til de retslige Hindringer. Dog ikke heri laa
 Grunden til, at hans skjønne Planer mislykkedes.
 Uretfærdigheden, især imod den simple Mand, vilde
 Man nok have tilgivet ham. Men han angreb
 Mængdens Fordomme; ja endnu mere, de privile-
 gerede Stænders Interesser, og han blev fordømt

og undertrykt ved disses Eidskab og Magt, disse frygtelige Fjender af Alt, hvad der skader deres Prærogativer. Forgjæves tilraaber man os endnu: "Revolutioner, d. e., Forbedringer i den selskabelige Tilstand, bevirkede ved Folkets Villie, ere fordærvelige; Reformer derimod, udferte ved den legitime Regjents Autoritet, ærværdige og heldbringende." Endogsaa den meest legitime Regjent bliver, saasnart han tænker paa at reformere, d. e., forbedre hiin uretfærdige Besiddelsesret efter den ewige Rets og Humanitets Grundsætninger, hadet og forbandet. Intet skal være helligt, undtagen de Privilegeredes historiske Ret.

Endnu i Theresias levende Live havde Joseph med ligesaa megen Wiisdom, som Iver ordnet og paa en beundringsværdig Maade saavel i aandelig som i materiel Henseende hævet Krigsstanden, hvis Bestyrelse Moderen havde anbeforet ham. Sine Udkast til Reformer af de øvrige Grene af Stats-huusholdningen indesluttede han endnu hos sig, indtil han selv skulde tiltræde Regjeringen; men han benyttede, idet han efterlignede Peter den Store, den kostbare Tid til Selvdannelse ved Studeringer og Reiser. Med klart Blik og brændende Eyst til at udvide sine Kundskaber gjennemreiste han Landene fra Pyrenæerne indtil Grim, fra Neapel til Moskau.

ja selv som Regjent fortsatte han disse dannende Reiser.

I Maret 1780, den 28de November, overtog han efter sin Moder Regjeringen over det østerrigiske Monarchi. Allerede 1765, efter Faderen, Frans Stephans Død, var hans Hoved bleven smykket med den tydske Keiserkrone. Ogsaa var han alt dengang bleven udnævnt til Moderens Medregjent i de østerrigiske Stater, dog saaledes, at Moderens Stemme blev den afgjørende. Forventningen om store Begivenheder gif foran ham, og han har opfyldt hiin, hvorvel Skjæbnen atter har forstyret disse.

En Hovedfeil ved Theresies Statsbestyrelse havde Forsømmelsen af Finantserne været. Skylden herfor tilskreves Keiserindens Mildhed, rettere hendes Svaghed. Keiser Joseph den Anden viste sig strax som en sparsom og streng Huusholder. Personlig indskjærpede han ved sin simple, borgerlige Levemaade Naadeholdenheds og patriotisk Afholdenheds Lærdomme. Derfor troede han ogsaa at kunne fordre disse Dyder af Andre, og reformerede — vel noget strengt og uden at bekymre sig om Moderens Naadesbeviisninger — Hoffet, saavelsom Pensionslisten og Embedsmændenes Gagering. Enhver Green af de offentlige Indtægter og Udgifter blev

underkastet en ueiagtig Regulering, et strængt Regnskabsvæsen indført, og med Iver blev der drevet paa Statsindtægternes Foregelse paa enhver Maade. Virkeligen trængte ogsaa den østerrigiske Statshuusholdning til saaledes at bringes paa Fode; Afgjærelsen om dette nu iværksættes med vel megen Strængthed eller ei, beroer paa det Standpunkt, hvorpaa de forskjellige Dommere stille sig.

Agerdyrkningen, Handelen og Haandværkerne nåde naturligtviis Godt af den ligesaa ivrige som forstandige Huusholders omhyggelige Pleie. Dog hengav han sig paa den ene Side til Physisokraternes *) Sværmerier, paa den anden til Mer-

*) Det physisokratiske Systems Stifter var Ludvig den 15des Livlæge, Quesnoy, der paa sine Reiser i Frankerig indsaac, at Grunden til Agerdyrknings daværende Forfald laa i det siden det colbertske Ministerium fulgte mercantilske System. De af ham fremsatte Ideer udvikledes videre af flere Mænd, bekjendte under Navnet Physiokrater. Hovedgrundsætningerne i dette System ere: 1) Jorden er den eneste Kilde til et Lands Velstand og Indtægter, hvorfor kun Jordbrugere, Fiskere, Hyrder og Bjergværksfolk frembringe virkelige Goder. Heraf følger Inddelingen af Statens Borgere i producerende, hvortil de ovennævnte Classer høre, og de ikke-produce-

fantilisterne^s *) snæverhjertede Beregninger, og stillede sig, for at forhindre Udførselen af Penge,

rende, hvortil Lærde, Kunstnere, Kjøbmænd, Fabrikanter, Haandværkere og Embedsmænd henregnes. 2) Ubetinget Frihed i alle Haandteringer og i Handelen, saavel Ind- som Udførselen, er den nødvendige Betingelse for begge Classers Velværen, og 3) da al Rigdom fremgaaer af Jorden, bør der kun fordres een Afgift og denne af Grundsejendommens Netto=Indtægt. K.

- *) Det mercantilske System er først indført i Frankrig af den berømte franske Minister, Colbert, der gaaer ud fra den Grundsætning, at et Lands Velstand alene bestaaer i de ædle Metaller, og at jo større den samlede Mæsse heraf bliver, desto større er Nationalvelstanden. Det vigtigste Middel hertil er en fordeelagtig Handelsbalance, hvorved udførselen overstiger Indførselen, da Overskuddet godtgjøres i de ædle Metaller. Denne Overbalance, bevirkes: 1) ved Forbud deels mod Indførselen af de Varer, der kunne produceres i Landet selv, og deels mod udførselen af de Stoffe, der sammesteds kunne forædles. 2) Ved Begunstigelse deels af Indførselen af de Producter, som Landet selv ikke kan frembringe, og som forædledes i Landet kunne tjene til Udførsel, og deels af Udførselen af saavel de indførte fremmede, som af de indenlandske Varer, og 3) ved Begunstigelse af den active fremfor den passive Handel og af den directe fremfor den indirecte. K.

sjendtligt imod Handelsfriheden ved et haardt Toldsystem, imedens han viste Algerdyrkningen, der dog uden Handelsens Flor aldrig ret hæver sig, faderlig Omhed.

Dog med al sin Strænghed i at undgaae enhver unødvendig Udgift forstod Joseph, naar han optraadte som Stifter, at skabe og give med keiserlig Haand. Mindesmærker herom ere det josephiniske Akademi for Medicinere og Chirurgier, det keiserlige Bibliothek, adskillige Hospitaller, Militairanstalter o. N., hvilke han deels stiftede, deels berigede.

Deruæst lagde Joseph omhyggeligt og uden at trættes Haand paa Forbedringen af Politivæsenet og Lovgivningen. Rigtignok blev det ham ikke forundt heri at opnaae det Fuldkomneste. Grundsætningerne vare endnu vaklende, Erfaringen for lidet raadspurgt, og Tilfældigheden med Udførelsen for stor. Meget neppe Opført maatte derfor igjen nedrives, fordi daarlige Følger eller Vanskeligheder ved Udførelsen tilraadede dette, og saadan Usikkerhed skadede selv Det, som forblev staaende. Alligevel skred den østerrigske Lovgivning frem foran de fleste andre Landes, og den civile og criminelle Rettergang vise sig som værdige Frugter af en oplyst Tidssalder.

Dog alt tidligere havde Østerrig havt sparsomme Fyrster, der omhyggeligt havde ordnet Stats-huusholdningen og med Fortjeneste arbejdet i flere Fag af Lovgivningen. Men hvad der udmærker Joseph den Anden deels fremfor de Fleste af hans Fyrstefamilie, deels fremfor Alle, er hans Kjærlighed til Oplysning, hans Tolerance og hans Beskyttelse af Borgere og Bønder mod de høiere Stænders Anmasselser og Privilegier.

(Fortsætted.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 13.

Løverdagen den 30te Marts 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Keiser Joseph den Anden.

(Af C. v. Rotteck.)

(Fortsættelse.)

Siden Maximilian den Andens Død laa Regjeringens Ugunst, ja endogsaa dens Tryk paa Østerigs ikke-catholske Undersaatter; de catholske derimod besværedes af Munkenes Mandstvang og Skatteydelse til Rom. Imod begge disse Under hævede Joseph sig med Iver og Standhaftighed. Fri Religionsudøvelse blev tilstaaet de Ikke-catholske, i særdeleshed Protestanterne og de ikke-unierede

Græker, under saa, ved Forholdene foranledigede Jndskrænkelse. Oplysning og Love skulde hæmme den gjensidige Fjendtlighed mellem de kirkelige Partier. Ogsaa paa Toderne lod Landsfaderen sit kjærlige Blik falde. Han tog dem i Beskyttelse mod tidligere barbariske Love og mod Folkets endnu mere barbariske Fordomme. Vise Anordninger tilsigtede at drage Mosaiterne hen til Landets Skik og Brug. Dette skjenne Exempel paa hans Tolerance opvakte vidt og bredt, især i de tydske Lande, en lignende Aand; ligesindede Fyrster, selv de, der beklædte Biskopsværdigheden, efterlignede ham paa den roesværdigste Maade. I Salzburg, hvor for ikke lang Tid siden en fanatick Biskop havde forfulgt sine protestantiske Undersaatter, og tvunget flere Tusinde af dem til Udvandring, forsonede nu en ædlere Gstersfølger den krænkede Kirke og det opbragte Fædreland ved ægte evangelisk Aand og oplyst Omsorg for Menigheden. Erkebiskoppen af Mainz, Biskopperne af Würzburg og Bamberg o. Fl. erhvervede sig en lignende Roes. Ogsaa protestantiske Fyrster og Folk ansaae det for en Væsespligt, ikke at staae tilbage i Tolerance for en catholsk Fyrste og et catholsk Folk, og ophørte med deres Afsky for Catholicismen, der nu blev dem bekjendt i sin ædlere Skikkelse.

Derimod reiste Jndskrænkethed, Fanatismus og Pavedemmet en hæftig Kamp mod Josephs Tolerance-System, men en endnu hæftigere imod hans Refomationsarbejder i den herskende Kirke. Med Forsærdelse bemærkede Pietisterne Ophævelsen af en stor Mængde Munkes og Nonneklostre (hvis Formue dog ikke fled ind i Chatoullens og Krigskassen, men i Kassen for Underviisningsvæsenet), Jndskjærpelsen af Amortisationsloven, der vel var udgiven, men kun lidet bleven overholdt under den religiøse Maria Theresia, og Ophævelsen af enhver Forbindelse med Rom, der kunde være fordærvelig for Staten eller Kirken, ved at hæve Biskoppernes Selvstændighed, ved at befrie Munkelostrene for Lydighed imod Ordensgeneralen i Rom og ved at haandthæve Landsherrens Ret til Forordninger, Kirkevæsenet angaaende. Men de Velsindede glædede sig over saaledes at kunne affaste besværlige eller beskjæmmende Lænder, og velsignede Keiseren, der endeligen iværksatte, hvad den oplyste Kirkesamling i Basel for halvtfjerde Aarhundrede siden dristigen havde bestræbt sig for, men som den suverhøjerte Frederik den Tredie igjen havde tilintetgjort det ved Aeschaffenburger-Concordatet. De saae endogsaa igjennem Gjengre med enkelte Overstridelser af hans Rettigheder, som Landsherre, og

bekræftede med lydeligt Bifald den af ham dictatorisk forordnede Reform. Keiserens Omsorg for ved Mulæggelsen af velindrettede Seminarier og geistlige Underviisningsanstalter at erholde dygtige Sjølesørgere, Oprettelsen af talrige, nye Sognefald, Begrundelsen af Fonds, der kunde være tilstrækkelige for alle Kirkens virkelige Nødvendigheder, og den meest hensigtsmæssige Anvendelse af samme, borgede iøvrigt for Keiserens kristelig-fromme Sindelag.

Det romerske Hof forstrækkedes imidlertid over Keiserens Reformationplaner, og Faren forekom det saa truende, at Pave Pius den 6te holdt det for raadeligst, ved sin personlige Nærværelse i Wien (1782) at foredrage sine Betsværinger. Med Forbauselse saae Verden Sct. Peters Efterfølger, til hvis Stol Keisere tidligere havde vandret med ydmyge Bønner om Betsignelse og Absolution, nu drage som bedende til disses Efterfølgere. Men Josephs Overbeviisning gav ikke efter for Pavens Bønner. Med alle de Cresbeviisninger, der tilkom den pavelige Høihed, blev Pius modtagen i Wien, men maatte dog vandre tilbage til Rom, uden at have faaet noget af sine hierarchiske Andragender tilfredsstillet.

Men denne Pave's frugtesløse Reise var særdeles mærkværdig ikke i og for sig selv, eller blot med Hensyn til Keiser Joseph's Reformer, men som Forbud for en almindelig, ny Tidsaand og et overalt i den catholske Verden indtrædende Opsving af Idæerne. Lad os dvæle et Øieblik ved dette fælgelige Phænomen.

Trods alle de Hindringer, som Hierarchi og Munkeværdsnet, Censur og Inquisition, foruden mange Magthaveres Sneverhjørtethed eller slette Politik lagde for friere Anskuelsers Fremkomst i kirkelige og religiøse Gjenstande havde dog den fremadskridende Videnskabelighed efterhaanden med sine Alt gjennemtrængende Straaler oplyst det hidtil mørke Gebet, og en friere Bedømmelse af hidtil tankelest antagne Lærdomme vundet Indgang, i det Mindste i de mere dannede Classer af Selskabet. Ja der yttrede sig endog en Tilbøielighed til Indifferentisme og Bantro; og, imedens paa den ene Side nye, sværmeriske Secter opstode, og ældre videre udbredte sig; imedens Quækere og Mennonister, Pietister og Hernhuttere fremstode selv i Skjødet af den protestantiske Kirke og udsendte deres Colonier endog til de fjerneste Verdensdele; imedens Jansenister, Quæterister og andre mystiske Secter med Glæde lede for deres Overbeviisning: hævede sig paa den anden Side de frie

Lærdomme af en Shaftesbury, Bolingbroke, Woolston, Hume og andre Fritænkere, som Man kalder Naturalister, og vandt især Styrke ved deres Modstandere, Zeloternes Indskrænkethed. Hæftige Angreb havde den ligesaa aandrige, som grundige Bayle og endnu tidligere den dybsindige Spinoza gjort paa Kirketroen. Af disse Mesters Bærker øste ikke mindre end af deres egne Landskræfter Diderot, Helvetius, overhovedet Encyclopædisterne, og fremfor Alle den geniale Voltaire deres ved en mesterlig Fremstilling indtrængende Lære; den Glorie, der omstraalede meget Vanhelligt, forsvandt; men rigtignok undgik ogsaa Meget, som havde burdet være helligt, ikke Angrebet.

Den pavelige Stol og Munkesædnet fælte først Faren for dem ved den sig udbredende Oplysning. Snart gjordes ogsaa umiddelbare og alvorlige Angreb paa Begge. Joh. Nicol. v. Sonthheim, erkebiskoppelig Ranzler i Trier, skrev, under Navnet Febronius, over Kirkens Tilstand og Pavenes lovmæssige Magt en Bog, der rystede Grundpillerne for det curialistiske System. Bogen havde stor Indflydelse, og tom var Pavenes Glæde over den den fromme Olding aflokkede tvetydige Tilbagekaldelse. Thi Sandheden kan ikke være nogen Gjenstand for Forlig eller Tilbagekaldelse.

Den praktiske Statskunst holdt rigtignok ikke Skridt med de fremadskridende Videnskaber. Dog gjorde den sig snart fortrolig med den Lære, hvis Brug eller Misbrug lovede politiske eller pecuniaire Fordele. De rige Kirkes og Klostergodser tildroge sig lystne Blikke. Statsøkonomernes Declamationer, Philosophernes Opfordringer frembede fjærkomne Grunde til denne Lysts Tilfredsstillelse ved Beskatning eller Inddragelse, og i det Hele til Kirkens Underordnelse under Staten. "Men naar," siger Johannes v. Müller, "Casernerne tiltage i samme Grad, som Klosterne astage, betragte Vennerne af Friheden med Misforneielse denne uheldige Vending af en nødvendig Reform."

Keiser Joseph, selv oplyst, var en Ven af sit Folks Oplysning. Han vilde befrie Nationen fra de Lænker, som Fordomme og den fra barbariske Tider nedstammende historiske Ret havde belagt den med. Oplysning, en til alle Stænder udbredt Oplysning, var den første Betingelse herfor. Han vilde gjere sit Folk til en dristig, velhavende, og i saavel de krigeriske som fredelige Kunster udmærket Nation. Men hertil var en forbedret Underviisning nødvendig. Derfor oprettede han Normal-skoler, hvis Fortræffelighed endogsaa fremmede Lande

maatte erkjende, foregæbe overalt og berige baade de høiere og lavere, baade lærde og Borger-Skoler, og aabnede ved Ophævelsen af Censurtyranniet (kun hvad der krænkede den offentlige Sædelighed eller Religionen, turde Censorerne undertrykke) Idécudverlingen en hidtil i Østerrig ukjendt Mark. Med Raffhed og Livlighed, hvorvel ogsaa, formedelst Stribenternes Uvanthed hermed, undertiden endnu med Keitethed bevægede den frie Presse sig i de østerrigske Stater, til uberegnelig Fordeel — naar kun denne Begunstigelse havde varet længere — for Nationens Landsudvikling og Regjerings Underretning, da det endogsaa var tilladt at dable Ministrene, ja selv Keiseren.

(Fortsættet.)

F. C. Kielsen.

Borger - Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 14.

Løverdagen den 6te April 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 27de Februar d. A. afholdt det forenede Understøttelses-Selskab en Generalforsamling i hvilken Følgende blev omhandlet og besluttet af de tilstedeværende 43 Repræsentanter:

1. Administrationen fremlagde den i Ugebladet No. 8 indrykkede Extract af Regnskabet for afvigte Aar 1838, og gav Forsamlingen en Udsigt over Selskabets Virksomhed i samme Aar. Ifølge denne Udsigt fremgik, at ved Udgangen af Aaret 1837 var Medlemmernes Antal 2076.

I Aarets Løb 1838 vare **11** Pensionister og **33** contribuerende Medlemmer ved Døden afgaaede, ligesom **29** havde udmeldt sig, og **2** vare udslettede formedelst Restance af Contingent, altsaa i Alt en Afgang af **75**. Derimod vare **113** nye Medlemmer indtraadte i Selskabet, hvorefter det bestaaende Antal ved Aarets Udgang var **2114**.

I Pensioner og Livrenter var udbetalt til **110** Medlemmer **4178** Rbd. 87 $\frac{1}{2}$ Repræsentativer og **100** Rbd. rede Sølv; ligeledes havde **211** Medlemmer nydt Gratificationer til Betsøb **3180** Rbd. Sedler, og **35** havde erholdt rentefrie Laan til Betsøb **4750** Rbd. rede Sølv. Antallet af Understøttede var saaledes i det Hele **356** og den anvendte Sum **12208** Rbd. 87 $\frac{1}{2}$ deels rede Sølv og deels Repræsentativer, hvoraf dog de rentefrie Laan igjen indkræves paa den lovbestemte Maade med **2** pCt. maanedlig.

I et Administrationsmøde der havde havt Sted den 18de Januar d. A. og bivaanedes af D^r H^r. Repræsentanter: Major v. Lønberg Justitsraad M ü n t e r og Capitain v. Paludan vare Selskabets Activa, overeensstemmende med Lovenes 48 §. foreviste, forsaavidt de befandtes i Administrationens Værge, og Beviis fremlagt for de i Banken depenerede dansk- engelske Obliga-

tioner til 3 pCt. Rente, som ogsaa for den paa Indskrivnings Conto i den Kongelige Statsgjælds Kasse henstaaende Sum. Den totale Fondsbeholdning var:

i Repræsentativer	4,782 Rbd. 76 ß.
i Sølv	100,000 — . . .
i rede Sølv	35,500 — 32 —

Tilsammen 140,283 Rbd. 12 ß.

Hvorom efterfølgende Fondsbalance giver nærmere Oplysning:

	Repr.		Sølv.		G. M.	
	Rbd.	ß.	Rbd.		Rbd.	ß.
Fondsbeholdning fra 1837	5320	62	101204		31865	38
Indkjøbte 3 pCt. dansk- engelske Obligationer til Beløb 600 £ St., som anslaaes til					4800	
Modtaget 35 Obligationer for rentefrie Udlaan, til Beløb					4750	
Restancer af Contingenter ved Aarets Udgang 1838	269	20				
Contant Kassebeholdning samme Tid	4437	72			1489	32
	10027	58	101204		42904	70

Herfra drages:

Indkomne Afdrag paa Ud- laan					4593	
Restance af Contingenter ved Aarets Udgang 1837	301	8				
Afstrevne Restancer som uerholdelige	20	16				
Solgte Kongl. Obligationer til Beløb				1204	1200	
Restens	321	24	1204		5793	

	Repr.		Solv.		S. M.	
	Rbd.	ß.	Rbd.		Rbd.	ß.
Transport	321	24	1204		5793	
Contant Kassebeholdning fra 1837	4923	54			1611	38
	<hr/>		1204		<hr/>	
	5244	78			7404	38
Fondsbeholdning den 31te December 1838	4782	76	100000		35500	32
som bestaaer i følgende:						
Et Indskrivningsbeviis for afleverede Statspapirer .			100000			
19 Stkr. dansk = engelske 3 pCt. Obligationer til Beløb 3100 £ St., an- slaaes til					24800	
Rest af rentefrie Obliga- tioner			96		9211	
Restance af Contingenter .			249 4			
Den contante Kassebehold- ning			4437 72		1489 32	
			<hr/>		<hr/>	
			4782 76		100000 35500 32	

2. Efter Ansøgninger bevilgedes Selskabets 4 faste Budde hver en Gratification af 35 Rbd. Sedler og et afskediget Buds trængende Familie ligeledes en Gratification af 30 Rbd. Sedler.
3. Et af Hr. Kobberstikker Schjøtt indsendt Forslag til Drettelsen af en Assurance Forening for Selskabets Medlemmer, fandt Forsamlingen ingen tilstrækkelig Grund til at give Bisald, hvorfor det forkastedes.
4. Af den i Lovenes 17 §. bestemte og for afvigte Nar opgjorte Status, fremlyste, at der til nye

Udlaan og Gratificationer, kunde disponeres over en Sum af circa 7700 Rbd. som af Forsamlingen blev forøget til 8050 Rbd., idet der, efter de om Understøttelse indkomne 316 Ansøgninger, hvorover de vedkommende Repræsentant = Classificationers Betænkninger forud vare indhentedede, bevilgedes 37 Medlemmer en Capital af 5000 Rbd. rede Sølvsom Laan, fra 50 til 200 Rbd. og 217 Medlemmer 3050 Rbd. Sedler i Gratificationer fra 10 til 20 Rbd. Sedler. Af de øvrige 62 Ansøgninger maatte 6 udgaae, da de Paagjældende senere ved Døden vare afgaaede, og 10 bortfalde, fordi Indsenderne ikke vare at ansee i den Grad trængende, at de burde falde denne Indretning til Byrde, ligesom 25 maatte forbigaaes, deels formedelst ufuldstændige Oplysninger, deels paa Grund af urigtige Angivelser, deels ogsaa formedelst en ikke tilstrækkelig Berettigelse til, efter Lovene og Selskabets Væne, for dette Aar at tages i Betragtning. Derimod bestemtes, efter Administrationens Forslag, at efterskrevne 21 Ansøgere skulle fra 1ste Januar d. A. optages paa Pensionslisten, hver med 25 Rbd. Sedler, nemlig:

Alder.

Capt. Vosbeins Enke	60 Aar
Affskediget Lieutn. Boy	77 —

Overgraver Lunds Enke	61	Mar
Bogholder Bergens Enke	65	—
Tomfru Larsen	67	—
Suktermester Nestveds Enke	65	—
Krigsraad Kristensens Enke	60	—
Forrige Porcellainsh. W. Jonas	61	—
Urtekræmmer Brocks Enke	57	—
Forrige Viinh. Mørck	77	—
Jæger Didicks Enke	74	—
Uhrmager Wallentin	69	—
Kobbersmed C. Petersen	68	—
Kobbersmed Adrians Enke	68	—
Skædder G. Büttner	65	—
Juveler Lütthersens Kone	65	—
Maler Wuck	66	—
Guldsmed R. Brock	68	—
Pastor Kyndes Enke	65	—
Budet Meins Enke	69	—
Budet A. Bastians Enke	74	—

Endvidere bifaldt Forsamlingen, at efterskrevne 20 Pension nydende Medlemmer fra 1ste April d. A. fik et aarligt Tillæg i Pensionen af 5 Rbd. hver, nemlig:

	Ulder.	Pension.
		Forhen. Med Tillæg.
Edikebrygger Halls Enke	80	Mar 45 Rbd. 50 Rbd.
Bogholder Ambergs Enke	85	— 45 — 50 —

	Alder.	Pension.	
		Forhen.	Med Tillæg.
Parykmager Krügers Enke .	75	Nar 40 Rbd.	45 Rbd.
Mægler d'Andrades Enke .	69	— 30	— 35
Soldbetjent Greithers Enke .	75	— 30	— 35
Bogholder Strandgaards Enke	73	— 40	— 45
Sergeant Gisbells Enke . .	76	— 40	— 45
Guldsmed Kæmmerer . . .	85	— 40	— 45
Jomfru Weydenhaupt . . .	71	— 25	— 30
Supercarge Bangs Enke . .	86	— 40	— 45
Brændeviinsbr. Hansens Enke	78	— 40	— 45
Skomager S. Smidt . . .	82	— 40	— 45
Grosserer Krossings Enke . .	66	— 30	— 35
Guldmægtig Hermes Enke .	70	— 30	— 35
Jomfru Kompse	71	— 25	— 30
Urtekr. H. D. Holms Enke	61	— 25	— 30
Bogbinder Bergs Enke . . .	72	— 25	— 30
Parykmager Kroll	76	— 25	— 30
Fæstemand v. Støckens Enke	71	— 25	— 30
Graver Sandstøds Enke . .	72	— 25	— 30

Disse Administrationens Forslag, saavel til et større Antal nye Pensionisters Optagelse som flere Tillæg, end sædvanligt, grundede sig derpaa, at Enken efter en af Selskabets Stiftere, Bogholder Hvid, der i mange Aar havde nydt 150 Rbd. aarlig Pension, var ved Døden afgaaet, ligesom dette ogsaa var Tilfældet

med 10 andre Pensionister, hvorhos Frøken Byberg der i flere Aar havde nydt Understøttelse og senest en Pension af 25 Rbd. aarlig, havde givet Efterretning om, at hun formedelst en hende tilfalden Arv ikke saae sig berettiget til at falde Selskabet længer til Byrde, og derfor frivillig frasagde sig Pensionen til Fordeel for andre Drængende. Pensionslistens Sum var saaledes i det Hele formindsket med 475 Rbd. aarlig.

(Fortsættet.)

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 15.

Løverdagen den 13de April 1839.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

(Fortsættelse.)

De bestemte Gratificationer til Beløb 3050 Rbd. Cedler, tildeeldes efternævnte 217 Medlemmer saaledes:

Fuldmægtig J. Alminds Enke	10 Rbd.
Førrige Føged C. F. Junge	10 —
Wandmester Hjorths Enke	15 —
Birkestriver Gøtjes Enke	20 —
Assessor Ravnkildes Enke	10 —
Controleur Wildenraths Enke	10 —
Controleur Mariagers Enke	15 —
Soldbetjent P. A. Truelsen's Enke	15 —

Bogholder E. Erhardt's Enke	10	Rbd.
Havnecontroleur Brodersens Enke	15	—
Controleur Ginnerups Enke	20	—
Fuldmægtig Wajs Enke	15	—
Secretair Laurikens Enke	15	—
Copiist Klyvers Enke	10	—
Kammerraad Winthers Enke	15	—
Jomfrue Schlichting	15	—
Havneskriver Hansens Enke	20	—
Bandmester Sorensens Enke	10	—
Lotto-Assistent Hansens Kone	15	—
Garderobeforvalter Wigandt	15	—
Bagtmester Laurikens Enke	10	—
Fabrikmester Lorentzens Enke	15	—
Loldbetjent Barners Kone	10	—
Loldbetjent Anthons Enke	10	—
Copiist Sierstedts Enke	10	—
Theatercontroleur Wenzens Enke	10	—
Inspecteur Reichs Enke	20	—
Loldbetjent Nielsens Enke	15	—
Assistent Veders Enke	15	—
Figurant Jacobsens Enke	10	—
Fuldmægtig B. Mørchs Enke	10	—
Fuldmægtig Schrams Enke	10	—
Bankbud D. Larsens Enke	10	—
Havnefoged F. C. Møllers Enke	15	—

Zomfrue N. Falck	10 Rbd.
Fuldmægtig Gluds Enke	20 —
Administrator Fortlings Enke	20 —
Justeermester Hostrups Enke	20 —
Forvalter Albrechtsen	10 —
Zomfrue F. Sommer	10 —
Zomfrue Arnkilde	10 —
Secretair Thanings Enke	20 —
Soldbetjent H. M. Møllers Enke	10 —
Secretair Fabritius Enke	15 —
Cancellieraad Lyders Enke	20 —
Soldbetjent H. Meyers Enke	15 —
Zomfrue Diedrichsen	10 —
Kongelig Laqvai Smiths Enke	15 —
Revisor Dyrhauges Enke	15 —
Zomfrue D. C. Fredrichsen	15 —
Controleur Staahls Enke	20 —
Bandmester P. Hansens Enke	10 —
Zomfrue Jensine Kock	15 —
Bedemand Andersens Enke	10 —
Copiist Orlamunds Enke	15 —
Fuldmægtig Brastts Enke	20 —
Rjøkkenmester Krygers Enke	10 —
Soldbetjent H. A. Schmidts Enke	10 —
Procurator Torbjørnsens Enke	20 —
Zomfrue Skanke	20 —

Fyhrbøder Petersens Enke	15 Rbd.
Tomfrue C. H. Kryger	10 —
Affkediget Underofficer Widalin	15 —
Formand Karlsens Enke	15 —
Qvartermand Iversens Enke	15 —
Pr. Lieutn. Holms Enke	20 —
Capt. Lieutn. Havns Enke	10 —
Commandeur Groves Enke	20 —
Capt. Hansens Enke	15 —
Oberst Holcks Enke	15 —
Ritmester Foghs Enke	15 —
Major Waskjær	20 —
Lieutn. Stenbergs Enke	20 —
Landmaaler Bangs Enke	20 —
Skolelærer Bisby	15 —
Pastor Jacobsens Enke	20 —
Skolelærer Petersens Enke	10 —
Cantor Tops Enke	15 —
Tomfrue M. Just	10 —
Provstinde Bregendahl	20 —
Candidat Medens Enke	20 —
Skolelærer Mortensens Enke	15 —
Cantor Klingbergs Enke	10 —
Sproglærer Bressendorphs Enke	20 —
Institutbestyrer Dviftgaards Enke	20 —
Amtschirurg Beckmans Enke	15 —

Seminarilærer Clausens Enke	15 Rbd.
Profesſor Rasmuſſens Enke	20 —
Jomfrue Langſted	10 —
Battaillonschirurg Flors Enke	20 —
Amtſchirurg Wagners Enke	10 —
Pakhuusforvalter Heins Enke	15 —
Bogholder Matzens Enke	20 —
Capt. Stages Enke	20 —
Capt. Bumanns Enke	15 —
Bogholder Woyvadts Enke	20 —
Groſſerer P. G. Beyers Enke	20 —
Fabriqueur N. Smiths Enke	15 —
Groſſerer J. C. Mangors Enke	10 —
Bogholder Liunges Enke	10 —
Kobberſtiker Sonnes Enke	15 —
Groſſerer P. L. Nørregaards Enke	10 —
Capt. J. N. Lunds Enke	15 —
Jomfrue S. N. A. Young	10 —
Capt. Orgaards Enke	10 —
Capt. H. Hammers Enke	10 —
Fabriqueur Thiemans Enke	15 —
Jomfrue C. J. Hanſteen	10 —
Madam B. Davidsen	10 —
Jomfrue L. Vertram	10 —
Groſſerer P. Nagels Enke	20 —
Tobakſfabriqueur Wenzels Enke	15 —

Winhandler Frydenlunds Enke	15 Rbd.
Klædehandler Bøgilds Enke	15 —
Urtekræmmer Gulstrups Enke	15 —
Lystøber J. P. Almind's Enke	15 —
Fiskehandler Larsens Enke	15 —
Tomfrue Maria Müller	10 —
Winhandler Fischers Enke	15 —
Høker N. J. Holsts Enke	10 —
Urtekræmmer Schygums Enke	15 —
Glashandler Werniges Enke	20 —
Urtekræmmer Hjaltelins Enke	10 —
Portner J. Jørgensens Enke	15 —
Urtekræmmer Schlichtkrulls Enke	15 —
Kjøbmand J. Godste	10 —
Drakteur Helstrups Enke	15 —
Urtekræmmer H. C. Hansens Enke	15 —
Friebager D. J. Klitfoed	10 —
Førrige Kræmmer S. Rasmussen	15 —
Jøsenkræmmer F. Schjotts Enke	15 —
Jøsenkræmmer Winsløvs Enke	20 —
Brændeviinsbrænder H. C. Jøversens Enke	10 —
Meelhandler P. W. Hagens Enke	20 —
Førrige Dheestjæmker N. Hansen	15 —
Tomfrue Else Hoyer	20 —
Jøsenkræmmer Ebbesens Enke	20 —
Urtekræmmer C. Fristrup	15 —

Urtekræmmer Ulrich Holms Enke	15	Rbd.
Forrige Hørkræmmer A. Ebbesen	15	—
Kodemester H. H. Baches Enke	20	—
Urtekræmmer Jensens Enke	15	—
Agent Kieters Enke	20	—
Brændeviinsbrænder D. H. Bakke	10	—
Brændeviinsbrænder N. M. Sommersted	10	—
Kræmmer H. J. Thunes Enke	20	—
Forrige Drakteur P. Lassen	10	—
Dreiermester J. Hansens Enke	10	—
Skredder P. Borch	10	—
Sadelmager Rothes Enke	10	—
Snedker J. G. Esmann	20	—
Smeden J. P. Lytkens Enke	10	—
Jomfrue J. C. Lopp	10	—
Skoemager H. P. Hansens Enke	10	—
Skoemager Haagen Hansens Enke	15	—
Uhrmager Kielsens Enke	10	—
Glarmester Bechs Enke	10	—
Strømpevæver G. F. Bøschens Enke	10	—
Bager Klockovs Enke	15	—
Snedker D. Bergs Enke	15	—
Snedker W. Buschs Enke	15	—
Blikkenslagersvend Rudolphi	10	—
Skoemager D. Rasmussens Enke	15	—
Skoemager Joh. Nielsen	15	—

Bogbinder J. F. Harhoff	10 Rbd.
Skoemager Niels Clasen	10 —
Skoemager Westmans Enke	10 —
Snedker Flygenrings Enke	10 —
Maler Bergmans Enke	15 —
Somfrue J. M. Wold	15 —
Maler Fedderholts Enke	10 —
Linnedvæver Krusemarks Enke	15 —
Skrædder H. M. Lunds Kone	10 —
Hattemager N. Madsen	15 —
Skrædder J. E. Wibergs Enke	10 —
Skoemager Lars Holm	15 —
Bogbinder J. G. Lappé	15 —
Seglsmager Brennøes Enke	15 —
Snedker E. Machæus Enke	10 —
Snedker M. J. Gundersens Kone	10 —

(Slutningen følger.)

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 16.

Leverdagen den 20de April 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

(Slutning.)

Blikkenslager N. Holms Enke	10 Rbd.
Muurmester C. C. Bønches Enke	20 —
Skoemager H. Florin	10 —
Skoemager C. Mariboës Enke	10 —
Glarimester J. Lohmans Enke	15 —
Snedker J. Madsens Enke	15 —
Parykmager Dyhrings Enke	15 —
Factor Rosenbergs Enke	15 —
Bødker Ferslevs Enke	15 —
Kandestøber Balthstrøms Enke	10 —

Skrædder Balcke	15 Rbd.
Skibsbygger Nephel's Enke	20 —
Kobbersmed J. Petersen	15 —
Skoemager A. Olsens Enke	15 —
Jomfrue P. Rasmussen	15 —
Foutermager C. Mogensen	10 —
Parykmager Hoppensachs Enke	10 —
Skoemager J. Storck	15 —
Skrædder H. Veldt	15 —
Skrædder Dalbergs Enke	15 —
Parykmager P. A. Wolff	15 —
Parykmager Weidemanns Enke	15 —
Skoemager E. J. Weidemanns Enke	10 —
Skrædder J. H. Møllers Enke	15 —
Linnedvæver Bullner	10 —
Friseur J. Søegaard	10 —
Skoemager J. Riis	15 —
Sadelmager J. E. Lunds Enke	15 —
Sadelmager F. H. Bang	10 —
Skoemager Hoyers Enke	15 —
Capt. Muurmester Egerods Enke	10 —
Snedker C. V. Kohleders Enke	15 —
Lieutn. Muurmester Egeroeds Enke	15 —
Kjøbmand L. Cantors Enke	15 —
Mægler M. Friedlanders Enke	15 —
Jomfrue Amalia Meyer	10 —

Kjøbmand D. E. Rubens Enke 15 Rbd.

og

Kodemeſter Bakkes Enke i Anledning af et

Tab ved Gldsſvaade 30 —

5. Endelig bleve følgende proponerede nye Medlemmer optagne i Selskabet.

Hr. Lector C. G. Hummel

— Barbeer N. P. Egeberg

— Bødkermeſter J. Danielsen

— Dreiermeſter A. C. Bang

— Skoemagermeſter D. P. Danielsen

— Broemeſter Peter Lund

— Muſiklærer P. Møller

— Skoemagermeſter J. V. Frieberg

— Skoemager Peter Chriſtensen

— Soldbetjent C. F. Egtved

— Skoemager Niels Petersen

— Værtshuusholder C. C. Hammeløv

— Munderingsſkriver Peter F. Holm, Dbm.

— Kleinsmedmeſter Jens Friederichsen

— Snedkermeſter J. Løse

— Fuldmægtig J. A. Bager

— Extraſkriver P. Hansen

Administrationen for det forenede Underſtøttelsesſelskab den 30te Marts 1839.

Friedenreich. Bentley. Schram.

M. Benzen.

Keiser Joseph den Anden.

(Af C. v. Rotteck.)

(Fortsættelse.)

Men hvad der gjør Joseph den Andens Minde dyrebart for Folket, men rigtignok udsat for de Privilegeredes Had, er hans Kjærlighed til almindelig Menneskerettighed, der i Tidens Løb næsten var bragt i Forglemmelse. Ikke alene som viis Statshuusholder, men som medfølsende Menneske affyede han det paa Bønderne i de fleste Provindser af hans udstrakte Rige hvilende Tryk, Eivegenskabet, der paatrykker nedværdigede Mennesker Huusdyrs Stempel, og ligeledes de selvsyge Numasselser af de Kaster, der, uagtet de yde Lidet eller Intet til det almindelige Bedste, dog gjøre forud eller udelukkende Paastand paa den bedste Deel af de selskabelige Fordele, Gods og Væ, borgerlig og politisk Ret. "Er det ikke Uffindighed, at troe" — saaledes yttre han selv i en Forordning — "at Herskaberne have besiddet Landet som deres Eiendom, førend der endnu var Undergivne, og at hine skulde have aftraadt deres Rettigheder under visse Betingelser til disse? Maatte de ikke strax paa Stedet være løbne bort, tvungne af Hunger, naar Ingen bearbejdede Jorden?" — Derfor ophævede den menneskekjærlige Regjent Eivegenskabet i

Maret 1781, affstafede det overdrevne Hoveri, gav Bønderne i Fiskalprokuratoren en Talsmand imod Herkaberne's Undertrykkelser, indskrænkede stedse ved omhyggelige Foranstaltninger og Løve Misbruget af adelige Forrettigheder, og opstillede som Maal for sin Stræben fornuftig Lighed d. e. forholdsmæssig Fordeling af Statsbyrderne paa alle Stænder og en uden al Persons Anseelse for alle Borgere lige gjældende Lov og Ret.

Det var uundgaaeligt, at disse Bestræbelser for at gjenindsføre den naturlige Ret istedetfor den i Aarhundreder bestaaende historiske maatte opvække Had hos alle dem, der havde draget Fordeel af denne. De adelige Herrers Hovmod og Nærighed sluttede nu Venkabspagt med Munkenes Herkeshyge og Frygt for Oplysning, og erklærede Joseph Krig. Disse forbittede Fjenders Underfundighed og Nænkter lykkedes det at bringe det bedaarede Folk til Opstand imod deres Velgjører og Fader. Religionens Fjende — som saadan havde man skildret ham for dem — havde forbrudt sine Fordringer paa Ærefrygt og Kjærlighed; alle hans Foretagender bleve stillede i et falsk Lys; de ringeste Svagheder og Bildfarelser bleve fremstillede i Kjæmpeskikkelse; ethvert mislykket Forsøg gjaldt for Forbrydelse; hvad Godt han udrettede, blev ikke anerkjendt.

De faderlige Bestræbelser for Almeenvellet kaldtes Tyranni og Foragt for, hvad Ret var; og Tilhængerne af Feudalsystemet og Hierarchiet hævede sig med Klager og Forbandelser og grebe endeligen til Vaaben imod deres retmæssige Behersker, imod deres Beskytter og Belgjerer.

Fremfor i alle andre af Josephs Lande brændte Hadet i Ungarn. Til de almindelige Grunde til Misforneielser kom her Nationalstoltheden, der hævede sig imod de tydske Indretninger, som Joseph vilde paatvinge Ungarn tilligemed det tydske Sprog. Heri kan man heller ikke fritage Joseph for Bebreidelse. De store Fordele, han lovede sig af at faae indført eet Regjeringssystem og en eensdannet Tilstand i Henseende til Cultur og borgerlige Forhold i alle Provindserne af hans vidtudstrakte Rige, kunne ikke retfærdiggjere de voldsomme Indgreb i Ungarernes ved en Constitution begrundede Rettigheder eller i Gjenstande for dybt rodfæstede Fordomme eller Tilbeieligheder. Langt sikkrere, omendogsaa langsommere vilde det virkelige Gode være kommet frem ved Underviisning og tvangsfrie Indretninger; og det var en Fornærmelse mod Nationen, at Joseph — fordi han var *U r v e* konge — forsmædede at lade sig krone der og lod den hellige Rigskrone hente fra Ungarn til Wien, som om det

kun var et Familiestykke. Derimod forraader Modstanden mod Landets Opmaalning, der skulde danne Grundlaget for en ny Beskatningsmåde, som bedre svarede til Finantzernes og Retsfærdighedens Fordringer, Sneverhjørtethed saavel som Indskrænkethed. Med mere Grund kunde man beklage sig over Conscriptionsloven, som en, der — vel i Haardhed og Retsstridighed meget fra Conscriptio- nen i Frankrig afvigende — alligevel forraader en Paastand fra Statens eller Monarchens Side paa de Vaabendygtiges Personer, hvilket undgaaeligt maatte ved consequent at være fulgt lede til det napoleoniske System.

Bed denne Bestræbelse for at sammensmelte de østerrigiske Stater til et eensformet Heelt ophidsede Joseph Nederlænderne, hvis Constitution derved i flere Henseender blev krænket. Det være langt fra os, at sege at undskylde denne hans Overtrædelse af hines Rettigheder. Men Joseph blev, idet han ved Folkets sneverhjørtede Bedhængen ved den historiske Ret standsedes i sine velmeente Bestræbelses for at forhøie Folkets Lykke, ophidset mod hiin Ret; og formedelst sin Mangel paa grundig Kjendskab til Forholdene kunde han vanskeligen undgaae at overtræde de rette Grændser og gjøre sit Magtsprog gjældende.

Vi vilde endnu vende Blikket til Josephs Dødsleie, paa hvilket Sjælslidelser, Græmmelse over sit Folks Utafnemmelighed og over, at næsten samtlige hans Planer vare strandne, langt mere quælede ham end hans legemlige Smertes,

Næsten enhver velmeent Reform, som den ædle Fyrste havde besluttet, havde underfundig eller voldsom Modstand til Følge af dem, der puffede paa den historiske Ret, eller ogsaa uheldbringende Misforstaaelse og Overdrivelse fra deres Side, som nede Godt af Reformen. Et skrækkeligt Exempel herpaa gav Siebenbürgen, hvor de ved mangeaarige Mishandlinger ophidsede Livegne misforstode de keiserlige Edikter, der tilfagde en lovmæssig Frihed, som Løsen til voldsom Hævnen over deres tyranniske Herrer.

(Fortsættet.)

F. C. Kielsen.

Borger - Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 17.

Løvedagen den 27de April 1839.

Ferlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Keiser Joseph den Anden.

(Af C. v. Rotteck.)

(Slutning.)

Under Anførsel af Horja, en Wallach, og hans ligesaa vilde Kammerad, Glotshka, reiste sig i November 1784 omtrent 500 Undertrykte imod deres Tyranner, og myrdede en stor Mængde af dem. Snart vorte den teilesløse Hob, og endeligen stode 15000 Oprørere under Vaaben. Genimod 300 Adelsmænds Borge bleve ødelagte, mangen en Rædselsdaad begaaen, inden den keiserlige Hær, der kun

langtsom samlede sig, gjorde en Ende paa denne frygtelige Opstand ved at lade Ophavsmændene til den henrette.

Med langt større Fare truede Urolighederne i Ungarn, skjøndt de ikke brøde ud i aabenbart Oprør. Vi have allerede omtalt de Marsager, der vakte den ungariske Nations Misforneielse. Under Tyrkekrigen, der foregæde Landets Byrder, formerede Besværingerne sig ogsaa. Fra forskjellige Comitatsforsamlinger vare indstændige Bønner til Keiseren indsendte om Gjenindsættelsen af Undersaaternes forfatningsmæssige Rettigheder. Vidt og bredt viste sig Forbuddene paa et Oprør, og desforuden var den politiske Himmel overtrukken med mørke Skyer. Da forsagede den dødsyge Keiser og lod fra sit Sygeleie udgaae (1790) et Edikt, hvor han med en Selvovervindelse, der kostede ham meget, tilintetgjorde de saa yndede Mindesmærker om sin Daad, idet han satte Rigets Forfatning og Retspleien igjen paa den samme Fod, som ved Maria Theresias Død. Ogsaa skulde Rigskronen tilligemed de øvrige Rigsklenodier være bragte fra Wien tilbage til Ofen. Kun to Forordninger — og hvad vidner lydeligere end just disse Undtagelser om den menneskekjærlige Fyrstes ædle Character — skulde blive i Kraft: Toleranceediktet og hiint, der tilsigtede en Nedsettelse

i Grundbesiddernes Rettigheder. Served blev Ungarn endeligen beroliget.

Men i Nederlandene herskede allerede dengang aabenbar Opstand, udsprungen af aldeles forfæstelige Grunde, naar man tager Hensyn til det Materielle i Betsværingerne; hvorvel den tildeels kan undskyldes med Hensyn til den formale Ret. Thi vistnok havde Joseph krænkets Brabants Grundlov, saavel som flere Provindsers Forsatning; men dog havde han gjort det kun i velgjerende Hensigt, for virksommere at kunne gennemføre sine Planer til Folkets Lykke, til Ophævelse af de Hindringer, som Caste-Land, Præstevælde og Nationalfordomme lagde iveien for Fremskridningen af Velstanden og Oplysningen. Middelsalderens Rust klæbede ved disse Provindsers Forsatning; den begunstige næsten udelukkende de privilegerede Stænder, befæstede Overtroes og Intolerances Herredømme, og gav det eenfoldige Folk til Priis for en herskesyg Alders og en fanatisk Munkedoms Indflydelse, der standsede enhver Fremskriden. Hver Een af det 19de Aarhundrede, der har lært med taus Rolighed at bære en lang Række af voldsomme Forandringer i de borgerlige og politiske Forhold, seer med Forbauselse Belgierne reise sig imod deres høihjertede,

milde, faderlige Konge og Ven, fordi han bestræbte sig for at indrette Justits-, Kirke- og Skolevæsenet overeensstemmende med Tidens Fordringer, fordi han indskrænkede Processionerne, ophævede oversflødige Klostre, udstædte Tolerancelove, oprettede et Generalseminarium for Geistligheden, hvorfra vel underviste og velsindede Hyrder skulde udgaa istedetfor indskrænkede og usædelige Munkke og segte ved vise Reformer at gjere det til de meest bigotte Grundsætninger hengivne Universitet (i Leven) fortrøligt med Tidsaanden. Dette Universitets Fostersønner, af Ulyst til Forpligtelsen til et alvorligt Studium, som Joseph tilsigtede, vakte de første Uroligheder: et slaaende Beviis paa, at ikke den frisindede Lære, men Mandssindskrænkelighed, der gjør os til Slaver af egne Lidenskaber eller af fremmede Indskydelse, truer Statens Roighed med Fare.

Stænderne i Brabant vilde ikke i deres Forsamling (27de April 1787) bevilge de forlangte Subsidier, inden Marsagerne til deres Bespørginger bleve hævede. Og saa erholdt de strax af Maria Christine, Keiserens Søster, og af hendes Gemal, Hertug Albrecht af Sachsen-Teschen, Generalskatholderen, deres Fordringer for en Deel tilfredsstillede. Men Dette kunde ikke stille Urolighe-

berne. Meget mere hævede der sig — isærdeleshed foranledigede ved den pavelige Nuntius og Erkebiskoppen af Mecheln, — truende Bevægelser i adskillige Dele af Landet, og selv den fuldstændigere Afhjælpning, som Keiser Joseph lovede samtlige deres Betsværinger, standsede ikke Oprørsaanden. Utter (1788) nægtede Stænderne fra Brabant og Hennegau de efter Skik og Brug forlangte Subsidier, hvorpaa Keiseren (1789) forbittret erklærede, at han ikke troede sig længere bunden til sine rebelske Undersaatters Forfatningsrettigheder, isærdeleshed til Brabants Grundlov (Joyeuse Entrée), og noget derefter aldeles ophævede den gamle Forfatning, da hans senere Forslag bleve forkastede.

Uabenbart Oprør var Frugten af denne Beslutning. I flere Stæder, især i Tirlémont og Løwen, udøvedes blodige Voldsomheder. Mange Belgere forlode Landet og samlede sig ved den hollandske Grændse. Den Eftergivenesshed, som Keiseren nu viste, foregæde kun Rebellerens Mod. Stænderne traadte sammen og fordrede med Trods deres Rettigheder tilbage. Paa samme Tid brøde de Udvandrede, under Anførsel af General van der Meersch, bevæbne ind i Brabant, og udnævnte Advocat van der Noot til befuldmægtiget Minister for det brabantiske Folk. Nu blev Oprøret almindeligt. Generalstat-

holberne forlode Nederlandene, og samtlige Provindsfer, med Undtagelse af Luxemburg, kom i Stændernes Magt.

Forgjæves tog Joseph nu Decreterne tilbage, ved hvilke han havde ophævet Forsatningen. Allerede dremte Nederlænderne om Selvstændighed. Brabant og Flandern sluttede en Forbindelse, hvilken de fleste Provindsfer tiltraadte. Der blev gjort Udkast til en ny Constitution, og den blev under Ed antagen. Stænderne i hver enkelt Provinds lode sig hylde; men over hele Unionen skulde en Congress, dannet af Repræsentaenter for hver Provinds, udøve den heieste Magt. I Epidsen for Congressen stode van der Root og van Cuyen. Factioner, Lovløshed, Eidenffabers vilde Rasen plagede det ulykkelige Land.

Dette var de sidste Efterretninger, som Joseph modtog om Nederlandene. De forbittrede hans sidste Time. Havde Belgerne fordem i det 16de Aarhundrede reist sig imod Philip den Anden, fordi han lagde deres Fornuft og Samvittighed i Lænker; saa gjorde de nu ved Slutningen af det 18de Aarhundrede i en sørgelig Modsætning det Samme imod Joseph den Anden, der søgte at befrie begge for deres Lænker. Denne Nederlændernes Bannslægtning

var Frugten af det aandsinfrænkende spanske og østerrigiske Regjeringssystem, hvis Charakteristik just er givet i disse faa Ord. Den ædle Keiser Joseph maatte saaledes bøde for, hvad hans Forfædre havde forbrudt sig; dog ikke disse, men ham tilskrev den forblindede Verden hans humane Beslutningers uheldige Udfald. Og dog havde hans Feil kun bestaaet i, at han holdt sit Folk for bedre, end det i Virkeligheden var, og at han troede, at en ved langvarig Undertrykkelse nedværdiget Mængde endnu var istand til at elske og modtage Landsfrihed.

Til denne politiske Ulykke, som Joseph havde erfaret, søiede sig endnu lige indtil hans sidste Time Familie-Sorger og legemlige Lidelser. Hans tvende Ægtefæber, det første med Isabella af Parma, og det andet med Josephe af Bayern, opløstes ved disses tidlige Død; og to Børn af hans første Ægtefæbe — det andet var barnløst — døde i deres spæde Barndom. Endnu saae han, ganske kort ferend sin Død, sin Brodersen Frantz's Gemalinde, den ædle Elisabeth af Würtemberg, som han med faderlig Kjærlighed elskede, døe. Udsigten til en næiere Forbindelse med Rusland, hvis Storfyrste var gift med Elisabeths Søster, tabte sig til Josephs inderligste Bedrøvelse ved dette sørgelige Dødsfald. Erkehertug Frantz giftede sig

senere med Maria Theresia, en neapolitanst Prindsesse, hvis ugunstige Stemning mod Tidsaanden ikke blev uden Indflydelse paa de store Begivenheders Gang.

Kjæmpende med mandig Kraft imod baade sit Legemes og sin Sjæls Lidelser døde Joseph den 21de Februar 1790, idet han lige til sit sidste Aandsdrag viste i sit menneskekjærlige Sindelag mange rørende Træk. Om ham sagde den ædle Taler, J. G. Jakobi: "Joseph forlod sit Rige, som en Arbejder den ham anbetroede Mark, som han søgte at beskytte mod Oversvømmelser; Havet sender bred mere end een Gang Dæmningerne, og, blevet mere ødelæggende ved Modstanden, bortrev det med sig en Deel af Jordens Afgrøde. Naar Astenen kommer paa, vender han hjem bedrøvet, men med god Samvittighed; thi han har arbejdet troligen."

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredsindestyvende Aargang.

Nr. 18.

Lørdagen den 4de Mai 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Catharine den Anden, Keiserinde af
Rusland.

(Af C. v. Rotteck.)

Efter Peter den Tredies Dethronisering førte Catharina i 34 Aar Scepteret over det russiske Rige med Kraft, Wiisdom, Dristighed og Lykke; stor, naar ellers Storhed kan tænkes uden Moralitet,

Men Beskrivelsen af denne Regjering deler sig i to, i Henseende til deres Charakter og det Indtryk, de gjøre, meget forskjellige Partier, nemlig af den indenlandske og udenlandske Politif.

Med Hensyn til den indre Statsforvaltning viser Catharina sig som en værdig Medbeilerinde til Peter den Stores Veremthed, som Arving af hans Mand, og, da hun var i Besiddelse af ulige større Hjælpenidler, som virksom og velgjørende i en endnu høiere Grad.

Rigtignok besad hun ikke Peters fuldstændige Kundskab til det russiske Rige og til de indbyrdes meget forskellige Dele af samme, en Frugt af hans idelige Omreisen. Hun manglede ogsaa denne geniale Mands altomfattende praktiske Blik i Krigs- og Seværsnet. Ogsaa var hun mindre skarptsynet end Han i at erkjende Fortjenester, især de i Stilhed udevede, og hun oversaae eller taalte mangt et Misbrug af Statholderes og de Stores Magt. Endeligen foretrak hun for det Meste ved Balget imellem det Glimrende og det virkelig Nyttige det Første. Men med alt Dette indvirkede hun dog saare meget paa sit vidt udstrakte Riges Civilisation, Velstand, indre Kraft og Forskjænnelse, deels ved at fortsætte eller igjen optage, hvad Peter havde begyndt, men som senere for største Delen enten var forsømt eller gaaet til Grunde, deels ved selv at skabe nye Foranstaltninger i hans Land.

For at forskaffe det tyndtbefolkede Rige flere Indbyggere, hvilke det især trængte til for at erstatte

Tabet af dem, der faldt i hendes uopherlige Krige, indbød hun ved egne Manifeste, ved gjæstfri Modtagelse og ved rundhaandet Understøttelse Udlændinger til at bosætte sig i Rusland. Mange Tusinde modtog Indbydelsen; dog erfarede Catharina, at altfor tillokkende Tilbud for det Meste kun tiltrækkte Dagdrivere, og at Penge og Gunst ere spildte paa Colonisationer, til hvilke Colonisten ikke medbringer Flid, Maadeholdenhed og Redelighed. Anlæggelsen af nye Byer, over tohundrede i Tallet, for det Meste paa hensigtsmæssigt udvalgte Steder; Stiftelser af Hittébørns- Syge- og Fattighuse; Indførelsen af Koppeinoculationen; Fordeling af Læger over hele Riget; endeligen de almindelige Foranstaltninger til at forege Næringsveiene, til at hæve Agerdyrkningen, Haandværkerne og Handelen: alt Dette virkede og virke endnu langt kraftigere end den ivrigste Colonisering.

Utrættelig sørgede Catharina baade for den indenlandske og udenlandske Handel. Anlæggelsen af Veie og Canaler, Oprettelsen af et Handelscollegium, mange nyttige Tractater med Udlandet, i særdeleshed Erhvervelsen af fri Handel paa det sorte Hav og alle tyrkiske Vande, den Peter for-gjæves havde stræbt efter, Udvidelse af Skibsfarten og Fortsættelse af Opdagelsesreiser tillands og til-

vands ere herlige Mindeesmærker om hendes indsigtsfulde Jær. Naturlige Hindringer, Naaheden hos Folket, især hos Bønderne, hvis Livegenfskab endnu vedvarede, formindskede alligevel Frugterne af disse hendes Bestræbelser.

Kunster og Videnskaber ærede og pleiede Catharina med høimodig Kjærlighed, dog meest kun i sin Nærhed; for Folkets Oplysning derimod blev der langt fra tilstrækkeligt sørget. Academier for Videnskaber og Kunster, Opdragelsesanstalter for Drengene og Piger, og rigelige Gaver til fortjenstfulde Lærde forherligede vel Keiserindens Navn; men alt Dette kunde dog ikke borttage Barbariets Rust fra Massen af Folket; og selv Almueskolerne i de fleste Byer, tilligemed Skolevæsens Collegiet til Dannelsen af Lærere, udbredte kun lidet Lys over det af foragtede Bønder beboede Land.

Hun inddeelte det uhyre Rige, som hun endda meget foregede ved Lykke og Bold, i Statholderstater og underordnede Districter, og ordnede censformet over hele Staten, dog med Undtagelse af de nomadiske Horder Bestyrelsen og Rettergangen — hiin rigtignok efter despotiske Former og med Ophævelse af alle hjemlede Provindsialrettigheder og garanterede Forsatninger; denne derimod efter fortrinlige Grundfætninger og ganske i Manden af en upartiff, rast

Justits. Alligevel strandede det store Foretagende, at forfatte en almindelig Lovbog for alle russiske Lande, trods den Visdom, hvormed Bærket blev indledet, og den Standhaftighed, hvormed det blev fulgt, paa de uoverstigelige Hindringer for dets Udførelse. Imidlertid er dog den Instrux, som Catharina selv havde forfattet for den nedsatte store Lovgivningscommisssion, værdig til evig Roes.

Men Velgjerenheden ved alle disse Indretninger, saa mange Frugter de end bare for Rusland, saa meget de end hævede dette Rige til Ansæelse, Styrke og Blomstren, bliver dog tvivlsom, naar Man betragter dem fra den almindelige europæiske og menneskelige Interesses Standpunkt. Alle de Masser af Kræfter, der udvikle sig i Skjedet af dette uhyre Rige, og dagligen mere udvikle sig i stedse rask Fremskriden, ere mere vundne for Despotismens end Humanitetens Tjeneste, og det meissommeligen igjennem Narhundreder byggede System af en europæisk Folkeret, overhovedet af den offentlige Retstilstand i alle i Berørelse med Rusland staaende Stater, fjerne og nære, er stædet i den yderste Fare ved den aldrig standselige Overvægt af den nordiske Kolos.

Catharina har selv, ved Manden i sin udenlandske Politik, blottet den frygtelige Fare,

der fra Rusland bryder ind over Europa; men Skjæbnen eller den Rægtiges Forblindelse gav og giver de til Modstand endnu forhaanden værende Kræfter enten en anden Retning, eller træffer vel endogsaa Anstalt til at tilintetgjøre den.

Polens Deling.

(Af C. v. Rotteck.)

Polens Lidelsehistorie tager sin Begyndelse fra Ruslands Indblandelse i dets Kongevalg, og fremviser det sorgeligste Skuespil i den nyere Tids Historie; de største, dristigste, skjændigste Krænkelser, blottede for enhverformhelst Besmykkelse, af Folkes og de helligste Menneskerettigheder, og ti-fold mere nedslaaende ved Misbruget af retlige Former og fredelstende Ord; et Bæd af Vold og Rænkesuldhed, uden Exempel i Historien siden Romernes Tid, og, skjøndt ikke naaende de hunniske eller vandalske Rædselsgjerninger i physiske Under, dog, bedemte fra Moralens Standpunkt, med Hensyn til Oprindelse, Motiver og Omstændigheder langt frygteligere end disse. Polens Fald forkyndte med Tordeuhest den civiliserede Verden den totale Ophævelse af Egevægten, Voldsomhedens seirende Herredømme

og følgerigen Tilintetgjørelsen af al offentlig Ret; og, om endogsaa efter Johan von Müllers skarpe Ord: "Gud dengang vilde vise de Stores Moralitet," saa aabnede sig derved for Tænkerne den mørke Udsigt til den uendelige Masse af Jammer og til den rædselsfulde Række af Omvæltninger, hvilke da vilde blive nødvendige for at gjenoprette en almindelig Retstilstand.

Endnu imedens Forhandlingerne angaaende Delingen bleve drevne, besatte Østerrigs og Preussens Tropper de for dem bedst beliggende Lande; hiint Land, "for at beskytte de Dele af Polen, der formedelst gamle Forbindelser stode i venstfabeligt Forhold til Ungarn, mod den nuværende Tids Ulykker," dette, "for til Beskyttelse af egne Lande at drage en Gordon imod den i Polen rasende Pest." — Ved denne Besættelse eller Besiddelsestagen foregik fra preussisk Side skrækkelige Voldsomheder, mere passende for en asiatisk Erobrer og en barbarisk Tid, end for en europæisk Regjent og en human Tidsalder, hvilke Efterverdenen vil have Banskfelijkheid ved endogsaa kun at troe. Man rev Tusinder af Familier bort fra deres Hjemstavn, for at forsætte dem til Pommern og det Brandenburgske; man røvede, haanende

den almindelige Mangel, Korn, Dvæg, Heste; man inddrev Skatter og oversvømmede Landet med daarlige Penge; man stak Landets Ynglinger ind under de preussiske Regimenter, og bortgiftede vilfaarligt de unge Piger, efterat man havde tvunget deres Forældre til at udstyre dem, til preussiske Undersaatte. Derfor flygtede talrige Skarer af Mænd, Kvinder og Børn til Litthauens vilde Skovstrækninger eller de østerrigske Grændser; lykkelige, naar de kunde naae derhen uden at være blevne plyndrede.

(Slutningen følger.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 19.

Løverdagen den 11te Mai 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Polens Deling.

(Af G. v. Rotted.)

(Slutning.)

Ikke bedre fore Russerne, ifølge deres medfødte Raahed, frem i de Provindser, deres Tropper drog igjennem. De Confoedererte, ja alle Indvaanerne i Landet, betragtedes som staaende udenfor Lovene. Store Strækninger bleve, ligesom i den vandalske Tid, lagte øde, og dog tæng Europa ved disse Rædsels-scener. Kun de østerrigiske Tropper holdt nogen Disciplin; Keiserindens Humanitet og Keiserens Politik — thi Landet var jo dog bestemt

til at indlemmes i hans eget Rige — afværge de Udelæggelsen.

Hurtigt og eensstemmigt, hvad der stedse bliver besynderligt, enedes man om de Provindser, der vilde blive at tillægges de tre Magter, der toge Deel i Delingen. Lusten til at røve og den ikke ugrundede Frygt for, at tilintetgjøre den hele Plan ved Dødsen, erstattede Sindelagenes Gendrægtighed og borttreddede alle Vanskeligheder. Preussens isærdeleshed stemmede med næsten ængsteligt Hastværk Rusland til at bevilge samtlige Østerrigs Fordringer, hvor høit de end vare spændte; og saaledes gik det til, at alle tre Magter i Overeensstemmelse med de af dem i Berlin og Petersburg undertegnede Overeenskomsten (d. 19de Februar og den 5te August 1772) lode Manifestet udgaae, hvori de fordrede af Kongen og Republikken Polen Afstaaelsen af nævnte Landskaber og derhos forskjellige nye Indretninger i det Indre af Riget. Forgjæves led det heie Raad af Klage og Forbittrelse, som gjentogede fra samtlige polske Lande; forgjæves var Kongens bestemte Bægring og den sammenskaldte extraordinaire Rigsdags med Kraft udtrykte Modsaettelse. Kongen og Senatet protesterede høitideligt for Gud og Verden mod dette skrækkelige Misbrug af Overmagt og Vaaben. Mange Land-

bud forlode Rigsdagen; mange Store undslog sig med Bestemthed for Hylningen. Selv Tøden tilseiede Nogle sig i ædel Fortvivlelse. Men Magternes Trudsler, at dele hele Polen, saasnart man ikke gav efter — en paa Østerrigs Tilskyndelse forkyndt Trudsel — ned slog deres Mod, der satte sig imod, og med Euf undertegnede Kongen og Rigsdagen de tunge Afstaelser.

Disse belebe sig tilsammen til en tredie Deel af det hidtilværende polske Gebet, og til næsten Halvdeelen af dets Befolkning. Kongen af Preussen erholdt det ham saa vigtige West- eller Polskpreussen, hvorved hans Kongerige blev sat i Forbindelse med de øvrige Brandenburgske Lande, og han selv blev Herre over Weichselen og selgeligen over den polske Handel; altsaa Pommerellen, Woivodskaberne Marienburg og Culm tilligemed Bispedømmet; desforuden Bispedømmet Ermeland og Districtet Michellau og Nejdistrictet, endeligen ogsaa Danzigs Havn og Sold. Staden Danzig alligevel, ligesom ogsaa Thorn, hvis Frihed Keiserinde Catharina, især paa Englands Forlangende, havde garanteret, beholdt deres gamle Forfatning. Kongen maatte beslutte sig til at udsætte Besiddelsestagningen af dem til en anden Tid, der, hvad der var let at forudsæe, ikke kunde være langt borte. Uraalet af

det Erhvervede beløb sig til 600 □ Mile, Folke-
mængden til 600,000 Sjæle.

Som sin Andeel tog den russiske Keiserinde et stort Stykke af Storfyrstendømmet Litthauen, ligesom Woiwodskaberne Minsk, Witepsk og Mscislaw, overhovedet Landet imellem Floderne Duna Dniiper og Drutsch; et Areal af næsten 2000 □ Mile, beboet af 1,800,000 Mennesker.

Østerrig endelig erholdt den frugtbareste og bedst befolkede Deel, Kongerigerne Lodomerien og Gallizien, med et Areal af omtrent 1400 □ Mile, hvori fandtes 300 større og mindre Byer, over 6000 Landsbyer og en Befolkning af næsten 3 Millioner Mennesker.

Retfærdiggjørelsen af disse Voldsomheder, saaledes som Østerrig og Preussen forelagde den polske Rigsdag den, viste sig i sin hele Udselthed, enten som den bitterste Selvanklagelse eller som en aabenbar Forhaanelse af al Ret; og med langt mere Klogskab handlede derfor Catharina, idet hun aldeles ikke retfærdiggjorde sig. Begivenheder, Giendomsforhold, som havde fundet Sted for fire til sex, ja ottehundrede Aar siden, bleve ostillede imod den i Aarhundreder ikke bestridte, ved Forlig, Fredsslutninger og gjentagne Anerkjendelser eller Afstaaelser endogsaa bekræftede Besiddelse. Ingen

Erhvervelse under hvilket som helst Navn skulde gjælde for Polen, og ligeledes ingen Afstaaelse for Brandenburg eller Østerrig. Det, hvorpaa disse to Magter for et halvt Martussinde siden havde havt en eller anden, skjændt bestridt Fordring, nogen Forhaabning eller tvivlsom Udssigt, skulde nu være deres Eiendom. Ingen Hævd, intet Salg, ingen Afstaaelse ved Fredsslutninger var bindende for dem. Polen, den polske Nation havde ingen Ret imod Huseue Hohenzollern og Habsburg.

Men Rigsdagen maatte ikke alene afstaae de vidtudstrakte Lande, men endogsaa love at forsvare de tre Magter i Besiddelsen af hine Lande. Ogsaa blev der begaaet mangen Forurettelse ved Reguleringen af Grændserne, og overhovedet blev Nationen behandlet som staaende udenfor ethvert Retsforhold; skrækkeligt og i en frygtelig stor Stiil gif Brennus's Ord i Opfyldelse: "Vee de Overbundne og Svage!"

Ogsaa Statsforfatningen blev forandret ved de Fremmedes Magtbud. Foruden nogle Bestemmelser angaaende Kongens Indkomster og Omkostningerne til Krigsvæsenet blev der anordnet et bestandigt Rigsraad, hvilket Adelen udvalgte, og som efter Omstændighederne, under hvilke det var stiftet, ikke kunde blive andet end slavisk hengivent til de tre Magter.

Diſſe Magter garanterede for Reſten hverandre gjensidigen Beſiddelſen af de nye erhvervede Lande, og ſaſtsatte ved hemmelige Artikler, at, naar nogenſinde andre Interesſer ſkulde gjere dem uenige, de alligevel til enhver Tid og under alle Omſtændigheder vilde gjere ſælleds Sag for at forſvare diſſe i Fælledsſkab gjorte Erhvervelſer.

Endeligen garanterede de tre Magtet Polen paa det Heitideligſte de Lande, ſom de endnu havde ladet det beholde, og fraſagde ſig paa det Beſtemteſte alle de Fordringer, ſom de endnu muligen maatte have paa Republikken. Den værgeløſe Republik modtog diſſe Leſter af dem, ſom havde plyndret den.

Brudſtykker om Tidens Fordringer.

(Af F. Chr. Wilh. Jacobs.)

Naar Lovene i en Stat blive haandthævede med lige Retfærdighed for alle Stænder af uafhængige Dommere, ſaa vil Folket, endogsaa under en mangelfuld Forfatning, alligevel kunne være tilfreds. Endogsaa mindre gode Love, naar de paa denne Maade overholdes, ville ikke kunne gjere den almindelige Frihed noget Afbræk. Men der, hvor Dommerne ere afhængige af den heieſte Magt, ville endogsaa de fuldkomneſte Love ikke være Andet end Formler, med hvilke Beſværgerens almægtige Billie fremmaner eſter Godtbeſindende ſorte eller hvide Mander, og Regjeringen kan kun da tilſkrive ſig en Fortjeneste af det Onde, ſom den ikke gjer.

En Regjering, der skal glæde sig ved Sikkerhed og bestandig Fremgang, maa være i Besiddelse af de Regjeredes Tillid. Tillid er en frivillig Gave; den kan kun fremgaa af Overbeviisning, og denne er Produktet af en rigtig Indsigt og en sund Følelse. Huusfaderen styrer ved Troen paa hans god Villie, og Børnene adlyde i denne Tro, uden at spørge om Marsagen. Men Hjertets Lydighed, saa skjøn og heldbringende den endog er for den barnlige Alder, er alene ikke tilstrækkelig, naar Børnet er modnet til Myndighed, naar han træder fra det fædrene Huus ud paa Skilleveien, der opfordrer ham til eget og frit Valg, eller naar han selv bygger sig en Hytte, fører en Huustro derind og avler Børn. Hjertets Lydighed fordrer nu ogsaa Forstandens Bifald, hvilket ikke ophæver hiin. Saaledes er ogsaa Folkenes Forhold til deres Regjenter. Etedse skal Fyrsten blive sit Folks Fader; aldrig skal Tilliden vige fra Folket; men denne Tillid skal ikke være en Virkning af blind Hengivenhed; den skal være grundet baade paa Overbeviisning og Indsigt. En god, viis og retfærdig Regjering vil aldrig mangle denne.

En Regjering, der indfører en fri Forfatning, men hemmeligt modarbejder den, eller tillader Andre dette, forstyrrer ikke saa meget Friheden, som sig selv. Saaledes omstyrtes Ludvig den Sertendes Throne; ikke ved denne retskaffne Konges egen Skyld (?), men ved hans foregivne, slet underrettede Børners ukloge Indskydelse, der tilintetgjorde ved det, som de holdt for Statsflogskab, Troen paa Kongens Ord og edelige Løfter. Og skulde Frankrig paa ny blive et Roy for ind-

vortes Tvebragt, saa vil denne Dæmon opstige af den Kæft, der er imellem Chartets Tilsagn og og diisess Opfyldelse. Denne Kæft udvider sig, som det synes, i enhver af Stændernes Forsamlinger, og saaledes ville ved enhver Forsamling Folkets Repræsentanter og Folket selv stedse blive mere fremmede for hinanden. Valgloven vil snart have bevirket det, man havde til Hensigt, og, naar da de Deputeredes Kammer bliver kun et Organ for Aristokratiet, saa vil Friheden, som skulde sege sin Støtte der, men hvor den vil blive fjendtligt behandlet, være nødt til at sege Hjælp andetstedsfra. Og Hvo er da Skyld i den Ulykke, som maa opstaae?*)

*) Juli-Revolutionen 1830 bekræfter Forfatterens Forudsigelse. K.

F. C. Kielsen.

Borger - Vennen.

En og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 20.

Løverdagen den 18de Mai 1839.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Mennesket i Kulde og Varme.

(Af J. P. Sebels sammtliche Werke, 8 B. p. 119).

Mennesket kan ikke lære noget Nyttigere og Bedre at kjende, end sig selv og sin Natur; og mangen En, som hos os paa en heed Sommerdag er nærved at vansmægte, eller i den kolde Januar ikke vover sig til at forlade den varme Kaffelovn, vil neppe kunne troe, hvad jeg nu vil fortælle; og dog er det sandt.

Det er en bekjendt Sag, at Sommerens Varme og Vinterens Kulde ikke er eens i alle Jordens

Egne; de komme heller ikke til alle Steder paa samme Tid, og ere ikke af lige Barighed. Der gives Egne, hvor Vinteren er Herre og Mester den største Deel af hele Aaret, og regjerer frygteligen strengt, hvor Vandet i Søerne fryser 10 Fod dybt, og hvor Jorden selv om Sommeren ikke ganske teer op, men kun nogle faa Fod, fordi Solen der slet ikke skinner i nogle Maaneder, og dens Straaler selv om Sommeren kun i skraa Retning glide hen over Jordbunden. Og paa den anden Side gives der Egne, hvor man slet ikke kjender noget til Sne, Is og Vinter, men hvor Følelsen af den største Sommerhede maa være næsten utaalelig, især hvor man dybt inde i Landet hverken har Bjerge eller store Floder, fordi Solen der staaer lige over Hovedet paa Indbyggerne, og sænker sine glødende Straaler lodret ned paa Jorden. Derfor maae ogsaa paa begge Slags Steder mange Ting være langt anderledes end hos os, og dog leve og boe der Mennesker, ligesom vi. Ikke en eneste Art af Dyr har udbredet sig saa vidt over Jorden som Mennesket. De kolde og de hede Egne have deres egne Dyrarter, som aldrig frivilligen forlade deres Opholdssted. Kun meget faa, som Mennesket har taget med sig, ere i Stand til at udholde baade den største Hede i den ene Verdensegn og den heftigste

Kulde i den anden. Ogsaa disse lide meget derved, og de øvrige enten vansmægte eller fryse ihjel eller døde af Sult, fordi de ikke finde deres sædvanlige Føde. Ogsaa Planterne og de stærkeste Træer trives ikke paa hele Jorden, men blive i den Egn, for hvilken de ere skabte, og selv Fyrren og Egen blive i de koldeste Lande kun til smaae ubetydelige Buske og Krat. Men Mennesket har udbredet sig overalt, hvor kun et levende Væsen kan trives; det er overalt hjemme, elsker i de hedeste og koldeste Egne sit Fødeland og den Hjemstav, hvor det er fød; og, vilde man ogsaa bringe en Bild til en mildere og skjønnere Egn, saa vilde han dog ikke gjerne leve der, eller kunne være lykkelig der. Saadant er Mennesket. Dets Natur retter sig efterhaanden og stedsse mere efter den Egn, i hvilken det lever, og det forstaaer ved sin Fornuft at indrette sit Opholdssted, og gjøre det saa beqvemt og hyggeligt, som mueligt. Det maa Skaberens have meent, da han udtalte sin Belsignelse over Menneskeslægten: "Værer frugtbar og formerer Eder, og opfylder Jorden, og gjerer Eder den underdanig." —

Jeg vil nu anføre nogle Exempler paa, hvor stor Kulde og Varme Menneskene ere i Stand til at udholde.

I Jeniseisk i Siberien indtraadte i Januar 1735 en saadan Kulde, at Spurve og andre Fugle faldt døde ned fra Luften, og Alt, hvad der kunde fryse i Luften, blev til Is, og dog leve Mennesker der.

I Krasnuiarsk, ligeledes i Siberien, blev i Maret 1772 den 7de December Kulden saa heftig, at en Skaal med Qvægselv, som man satte ud i den frie Luft, fros sammen til et fast Metal. Man kunde bære og hamre det som Bly, og dog holdt Menneskene det ud.

En lignende Kulde lede engang Englænderne i Nordamerika ved Hudsonsbay. Selv i opvarmede Stuer fros Brændevinen for dem til Is; de kunde ikke holde den i flydende Tilstand. I de lange merke Vinterdage oplyste man Stuerne med gloende Kanonflugler, og den stærke Kaffelovnsvarme desforuden kunde dog ikke forhindre, at jo baade Bægge og Sengesteder bleve overtrukne med Is.

(Slutningen følger.)

C. P. J. Krebs.

Extract

of

første Quartals Regnskab 1839,

for

det forenede Understatsteffes = Selskab.

S n b t æ g t.

	Skdb. og Regn. f.	Skdb. f.
Resolutoring fra forrige Aar, Sten- fancer iberegnet	1782 76	1759 32
A. Ugentlige Indkomster for Iigestabets 51de Aargang Nr. 1—13	666	8
B. Raans Afbetaling i første Kvartal		1225
C. Dyttaget Raan		3000
	Skdb. 5448 84 5984 32	

U d g i v t.

	Skdb. og Regn. f.	Skdb. f.
1. Pensioner for første Kvartal: til de sædvanlige Pensionister	1046 24	
Pensionister for det tredje Regat ... Dette for Caroline-Regat	44 25	
2. Det Overfyldende af det tredje Regats Stenter for 1838 til de paa bette Regat anslaae Pensionister	21 63	
3. Gratificationer til 217 Medlemmer	3050	
4. Dto til Bæbene	140	
5. Raan til 36 Medlemmer		4850
6. En Gave til et afstrediget Ruds tren- gende Familie	30	
Dto til et Medlem isølge Generals- Forsamlingens Beslutning	30	
7. Juvenske Stigninger	49	8
8. Lønninger		400
Stenfaner af udsætte, ei endnu ind- friebe Døttinger:		
for Raan	96 Skb.	306 Skb.
for Contingent ...	99 - 60 f.	—
Salbo		428 32
	Skdb. 5448 84 5984 32	

Sjæbenhavn den 31te Marts 1839.

C. G. Primon.

Overreviskommende med den af Administrationen sætte Control.

P. Friedreich.

Bentley.

E. Schram.

Borger - Vennen.

En og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 21.

Løverdagen den 25de Mai 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Mennesket i Kulde og Varme.

(Slutning.)

Paa den anden Side, hvilken Varme den samme menneskelige Natur kan udholde, kunne vi see alle- rede i vore Ildværksteder, f. Ex. i Glashtyterne, Jernstoberierne, Hammerværkerne o. s. v., hvor Arbeidsfolkene endnu mere ophedes ved det tunge Arbeide. I Breitlingen — en Grzgrube ved Tam- melsberg i Sachsen — er det nødvendigt, ved Ildens Hjælp at gjere den faste Steenmasse under Jorden skjær. Der ere nu mange svovlagtige Dele og

Dunster, som komme i Brand, og forarsage en saa rædsom og ufordragelig Hede, at Vjergfolkene selv, endnu Dagen efter at Ilden er slukket, maae arbeide nøgne, og hver Time holde op, for igjen at afskjæle sig.

Mange Personer, som i Sygdomme holde meget af at svede, krybe ind i en heed Bagerovn, ligesom Bredet er taget ud, og beholde kun saa stor en Abning, som er nødvendig for at drage Veiret, og ligge der saaledes og svede ret af Hjertenslyst. Det hjælper nu sagtens ikke meget, og fornuftige Læger sætte vel ei megen Priis paa den Suurmethode.

Men den, som hører dette, vil heller ikke ansee følgende sande Erfaringer for saa utrolige. Fire bekendte og berømte Mænd lode engang et Værelse ophede saa stærkt som mueligt. Da blev Luftens Varme næsten ligesaa stor som kogende Vands Varme. Og dog udholdt disse Mænd denne Varme i 10 Minutter, skjøndt ikke uden Besværlighed. Een af dem drev Forsøget endnu videre. Han holdt ud i 8 Minuter i en saa stærk Hede, at friske Æg ved den bleve haardkogte i Luften i 10 Minutter. —

Dette var jo rigtignok en ved Kunst frembragt Varme. Men ogsaa i Naturen gaaer det mange Steder ikke bedre. Saaledes blæser undertiden i de

varme Egne paa eengang en saa tør og heed Vind fra Sanderkenerne, at Bladene paa de Træer, hvorigjennem den farer, siebliffeligen visne og tørre bort. Mennesker, som da ere i det Frie, maae strax kaste sig med Ansigtet ned paa Jorden, for ikke at quæles, og maae alligevel udstaae Meget. Sels i indelukkede Værelser kan man næsten ikke røre sig af Mæthed. Men dog kan man gaae det igjennem, naar man er forsigtig og benytter Erfaringer.

Naar man læser eller hører Saadant, lærer man idetmindste at være tilfreds i sit Hjem, om end Alt ikke er der, som man gjerne ønskede det. —

Den Vises Lykke.

(Af samme Bog, p. 254.)

Vis er den Mand, som ikke begjærer mere af Lykkens Haand end han behøver, og som ikke søger sin Rolighed i at tilfredsstille, men i at tæmme sine Begjærligheder. Kan han end ikke klæde sig i Silke og Purpur, er han fornøiet, naar han blot kan bedække sit Legeme. Om end ei Indiens Krydrier og Cyperus Vine kildre hans Gane; han er glad, naar han kan mætte sig og vedligeholde sine

Kræfter. Ingen Marmorpiller bære hans Tag; men dog beskytter det ham mod Himmels Storme. Han bliver ikke nævnet imellem sit Folks Rige eller Unseete; han neies med at kaldes et godt Menneske, en fredelig Vorger, en trofast Familiefader. Han seer sig ikke omringet af Smigrere; ingen Sværm af Tjenere venter paa hans Vink; ingen Eljenter hylde ham; ingen Fremmede trænge sig til hans Bekjendtskab; — han er tilfreds med en Ven. For at unde sig selv sin egne beskedne Lykke, under han enhver Anden hans store.

Livets sande og store Lykke ligger ikke udenfor os, men indeni os, ikke i Pengeskister, ikke i den skummende Pokal, men i det rolige, til Glæde recent stemte Hjerte. Den, som med et Bryst, fuldt af utæmnet brændende Eidskab, søger sin Rolighed i Rigdom eller Heiher, han finder den aldrig. Han har sammendynget en Million, og finder ingen Roe, han sammendynger den anden, og finder endnu ikke, hvad han søger. Han er stegen op fra Stevet til Raadshuset, til Fyrstens Cabinet, til Spidsen af en Armee, ja selv paa Thronen. Heiere og heiere, og altid uopnaelig steeg hans Rolighed op foran ham, jo heiere han selv steeg. Selv paa Thronen finder kun han den, som selv bringer den med paa Thronen. Kun den Tilfredse, der indskrænker sine Duster til

det, som Natur, Lykke og Glid skjænker ham, og i Besiddelse og Nydelse af det seer sine Duster tilfreds- stillede, kun han har Ro og et aabent Sind for Livets Glæder. Ikkun til ham smiler Foraaret med sine Blomster, til ham nikke Lunden's Toppe i den bevægede Luft, til ham hvisker den fortrolige Kilde. Blid Slummer besøger hans Hvilested, medens paa Silkepuder Sorgerne martre den Rige, Misundelsen den Vrgjerrige, Synderne Ekran- ningen; og med let Sind og let Hjerte vaagner han den næste Morgen, hilser den opstaaende Soel, og har et aabent Hjerte for alle Naturens nye Glæder.

For at unde sig selv sin egen beskedne Lykke, under han enhver Anden hans større. Taknemmelig og fortrætningsfuld skuer han op til Himmelen, som holder Ekjæbnens Vægtstaaal. Uden Anger skuer han tilbage i den henruudne, uden Frygt i den kommende Tid. Usikker er enhver anden Eiendom, usfravristelig kun den, som vi bære i vort Hjerte.

Nyttige Lærdomme.

(Af samme Bog, p. 163.)

1.

Der er Intet, Mennesket saa hurtigt glemmer, som Regnekunsten, om han endog har lært og kunnet den nok saa godt i Skolen. Og dog lærer man i Skolen for Livet; og Viisdommen bestaaer ikke i Kundskaber, men i deres rette Anvendelse og Udværelse.

Lad os tænke os et Menneske, som hver Dag uden Nytte giver en Skilling ud. Mangen En, som har en Skilling tilovers, gjør det, og troer, at det intet betyder. Men i et Aar bliver det 365 Skillinger, og i tredive Aar 10950 Skillinger; Facit: 114 Rbd. 6 s. bortkastede Penge, og det er dog Meget.

En anden kan tilbringe, Dag ud og Dag ind, 2 Timer unyttigt og i Lediggang, og mener altid: "for een Dag lader det sig nok forsvare." Det løber dog i et Aar op til 730 Timer, og i 30 Aar til 21900 Timer; Facit: 912 spildte Dage af det korte Liv. Det er endnu langt mere end de 114 Rbd., naar man ret betænker det. —

2.

Gengang er Ingengang. Det er det usandsfærdigste og styggeste af alle Ordsprog, og den, der har opfundet det, var en daarlig eller ogsaa en ondskabsfuld Regnemester. Gengang er i det mindste eengang, og derpaa lader sig Intet afprutte. Den, som eengang har stjaalet, kan i sit hele Liv aldrig mere med Sandhed og freidigt Hjerte sige: "Gud skee Lov! jeg har aldrig forgrebet mig paa fremmed Gods!" — og naar Tyven bliver greben og hængt, saa er eengang heller ikke ingengang. Dog det er endnu ikke Alt; men man kan for det meste med Sandhed sige: Gengang er ti Gange og hundrede Gange og tusinde Gange. Thi den, som eengang har begyndt med det Onde, han bliver sædvanligen ogsaa ved dermed. Den, der har sagt A, han siger ogsaa gjerne B, og saa kommer tilsidst et andet Ordsprog til at gjælde: "Krukken gaaer saalænge tilvands, til den kommer hankeløs hjem. —

3.

Gud hilser paa mangan Gn, som ikke takker ham. — Naar f. Ex. Solen tidlig om Morgenens vækker dig til et nyt kraftigt Liv, saa byder Gud dig: God Morgen; naar om Aftenen

dit Die lukker sig til en vederqvægende Eevn, da tilhvisker han dig: God Nat. Naar du med sund Appetit sætter dig til dit Maaltid, siger han: Det bekomme dig vel! — Naar Du opdager en Fare endnu i rette Tid, saa siger han: Tag dig iagt, mit unge Barn, eller mit gamle Barn, og vend hellere om igjen! Naar du paa en smuk Maidag spadserer i Blomsterdust og under Lærkesang, og du befinder dig ret hjerteligen vel, siger han: Vær velkommen i min Slots-
haug. Eller tænker du paa Intet, og du paa eengang bliver saa forunderligen tilmode, og dine Dine lebe over, og du tænker, jeg vil dog blive anderledes end jeg er, saa siger han: Mærker du nu, hvem der er hos dig? — Eller gaaer du forbi en aaben Grav, og en Gysen paa kommer dig, saa tænker han just ikke paa, om du er lutherisk eller reformeret, og siger: Lovet være Jesus Christus!

Saaledes hilser Gud paa mangen En, som ikke svarer og ikke takker ham.

C. P. J. Krebs.

Borger - Vennen.

En og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 22.

Løverdagen den 1te Juni 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Allehaande Regn.

(Af J. P. Sevels sammtliche Werke, 8 B. p. 153).

Den bedste Regn er dog altid den, med hvilken Himmelen vander vore Marker og Enge, og sender os sin Betsignelse af frugtbare Tider. Men hvad skulle vi vel sige dertil, naar det regner Svovl eller Blod ned, eller Frøer, Stene, ja endog Soldaterhuer?

Svovlregn.

Man seer ofte om Foraaret efter et Tordenveir, naar dette har været ledsaget af stærke Regnbyger, paa

Randen af Smaapytter, der ere fremkomme ved staaende Regnvand, et gult Pulver, der seer livagtigen ud som fintreven Svovl. Nu troe jo rigtignok endnu mange Folk, at Tordenen kommer af svovlagtige Dunster, som udvikle sig i Skyerne, og de bilde sig derfor ind, at saadan Svovl er falden ned tilligemed Regnen, og huske tillige paa, at det jo allerede eengang har regnet Ild og Svovl ned fra Himlen over Sodoma og Gomorra. Men for det første boe vi ikke i Sodoma og Gomorra. For det andet kan een Ting ofte see ud som en anden Ting, uden at den er det, som man allerede saa ofte til sin store Skade har erfaret. Saaledes gaaer det ogsaa med det gule Pulver paa Regnpytterne; det er ingen Svovl, om det end kan antændes ved Ilden, — men Blomsterstøv fra Træerne.

Indeni Tulipanerne staae i en Ring sex smaae Traade, paa Enden af hvilke der sidder noget sort Støv. Den, som lugter til det, faaer strax en sort Næse. Paa Lilierne er Støvet smukt gult, og den, som lugter dertil, faaer en guul Næse. Det er Blomsterstøv. Det findes i allehaande Blomster; thi det er nødvendigt og uundværligt, naar der af Blomster skal kunne komme Frugt og Frøe. Komme der nu i Foraaret, naar Træerne blomstre, stærke Regnbyger, saa skyller Regnen dette Støv ned fra

Træerne, og det er ogsaa en Hovedaarsag til, at man ikke kan vente noget godt Frugtaar, naar det har regnet meget i Blomstertiden. Paa de Steder altsaa, hvor der staae mange saadanne blomstrende Træer sammen, der ffyller ogsaa Regnen meget saadant Blomsterstøv ned. Det samler sig da igjen paa Jorden, og bliver liggende, naar Vandet dunster bort, og det er den formeentlige Svovlregn. Om Sommeren og Efteraaret, naar Tordenveirene for det meste ere heftige, seer Man aldrig noget til Svovlregnen, fordi Blomstringen paa den Tid er forbi. Men saa regner der ned af Træernes tunge Grene Æbler, Pærer, Nødder o. s. v., men slet ikke mere den indbildte Svovl.

Blodregn.

Om Foraaret og Sommeren kan det undertiden hænde sig, at man hist og her seer mange rede Draaber, endnu vaade eller ogsaa tørrede, paa Træerne eller andre Gjenstande af lysere Farve, som ligge paa Jorden, f. Ex. paa Blegtøi i Høugerne. Og da man nu ikke kan begribe, hvor disse Draaber komme fra, og man hellere troer paa noget Utroligt end noget Naturligt, saa gjør man fort Proces deraf og siger: det har regnet Blod og det betyder Krig.

Men ligesom Alt, der seer gult ud, ikke er Svovl, saaledes er heller ikke Alt, der har en rød Farve, Blod. Her gaaer Tingen saaledes til. Udaf et lidet Æg, som Vinteren over har hængt fast ved en Hække eller en Green, udruger Solens Varme i Foraaret en liden levende Orm. Efter saa Uger, naar Ormen har spiiist sig stor og rund, kryber den eet eller andet Sted op i Veiret — hvis den ikke allerede sidder høit — og hænger sig fast med Bagdelen af sit Legeme, med Hovedet nedad, kaster Hammen (Indhylningen) af sig, og forvandler sig til en kantet Skikkelse, som man kalder Puppe, uden Hoved, uden Fødder og Vinger. Man seer ikke paa den Ting, hvad den skal være, og hvad den skal blive til. Men efter kort Tid revner Huden, og der kryber Noget frem med smaae sammenkrympede Vinger og en tyk uformelig Legemsbagdeel, som man rigtignok kan see paa, at det havde stor Lyst til at blive en Sommerfugl. Faa Timer efter, i hvilke det bliver siddende ganske roligt, ere de smukke mangefarvede Vinger udvoredede og udfoldede. Ud af Legemets Bagdeel falde nu sex til otte rede Draaber ned paa Jorden; saa er Sommerfuglen færdig, og flyver let og lystelig omkring i Luften, fra Blomst til Blomst. Saaledes kan den gode Gud af en styg og foragtet Orm danne

en nydelig og munter Sommerfugl. Hvor nu hele Hækker eller Troer i Foraaret ere overtrukne med Spindelvæv, i hvilket mange tusinde saadanne Vg kunne være skjulte, der udruger ogsaa Solens Varme dem alle paa eengang. Alle Orme, som komme ud af disse, kunne derfor ogsaa, naar de faae tilstrækkelig Næring, paa een Tid naae deres Guldkompenhed, paa een Tid forvandle sig til Pupper, og paa een Tid flyve bort som Sommerfugle. Hvor der nu ere mange saadanne nær sammen, der give de ogsaa mange Draaber fra sig, før de flyve bort. Hundrede i een Hauge kunne allerede give sex til otte hundrede Draaber, og det er da den indbildte Blodregn.

Frøregn.

Man taler ogsaa om en Frøregn. Men der er dog aldrig Nogen, der har seet Frøer regne ned fra Luften. Sagen forholder sig i al Røthed saaledes. Der er et Slags Landfrøer, som om Sommeren i vedvarende tør Hede trække sig tilbage i Naboskove og Krat, fordi de der have et kjeligere og fugtigere Opholdssted, og der ligge de da ganske rolige og skjulte, uden at Nogen mærker dem. Naar der nu falder en mild Regn, saa komme de igjen frem i talrig Mængde, og vederqvæge sig i

det vaade og kolde Græs. Den, som nu er i en saadan Egn, og paa eengang seer saamange Smaafreer der, hvor der kort før ikke var een eneste, kan neppe forestille sig, hvor alle disse mange Freer paa eengang komme fra; og saa er det, at eensfoldige Mennesker indbilde sig, at det har regnet Freer ned. Thi den kjære Magelighed er Skyld i, at man hellere lader usornuftsige Ting gjælde, end gjør sig Umag for at tænke over de fornuftsige Marsager til Saadant, eller at spørge om, hvad man ikke kan begribe.

Steenregn.

Men med Steenregnen forholder det sig anderledes. Det er ingen Indbildning. Thi derom har man gamle troværdige Gfsterretninger og nye Vidnesbyrd, at snart enkelte svære Stene, snart mange paa eengang af forskjellig Størrelse, uden videre, ere faldne ned fra Luften. Den ældste Gfsterretning, man har om dette Tilfælde, gaaer til Aar 462 før Christi Fødsel. I det Aar faldt en stor Steen ned fra Luften i Thracien, eller i den nuværende tyrkiske Provinds Rumili, og fra den Tid til nu har det, saa vidt man veed, 38 Gange regnet Stene ned. Saaledes faldt f. Ex. i Aaret 1672 to Stene ned ved Verona i Italien, som veiede 200 og 300 Pund.

Nu kunde man sige, at Eligt vel lader sig fortælle fra gamle Tider; thi hvem skal man spørge, om det er sandt? Men ogsaa ganske nye Erfaringer stadfæste disse gamle Efterretninger. Thi i Maret 1789 og den 24de Juli 1790 faldt i Frankrig mange Stene ned fra Himlen d. e. høit oppe fra Luften, hvilket og var Tilfældet den 16de Juni 1794 i Italien. Og den 26de April 1803 styrtede etsteds i Frankrig en Steenregn paa 2000 til 3000 Stene paa eengang med stor Larm ned fra Luften.

Søndagen den 22de Mai 1808 faldt i Mähren ligeledes Stene ned fra Himlen. Reiseren af Østerrig lod anstille Undersøgelse desangaaende af en sagkyndig Mand. Resultatet deraf var følgende.

Det var en klar Morgen, indtil en Taage Kloffen halv sex udbredte sig i Luften. Annerfølsene fra Byen Stennern vare paa Veien til Kirken, og tænkte ikke paa Noget. Pludseligen hørte de tre stærke Knald, saa at Jorden rystede under deres Fødder, og Taagen blev paa eengang saa tyk, at man neppe kunde see tolv Skridt foran sig. Flere svagere Skrald fulgte paa, og lode som en vedvarende Beværelse i Afstand, eller som en Svirvel af store Trommer. Den Vuldren og Piben, som tillige høretes i Luften, bragte derfor nogle Folk paa den Tanke, at Garnisonen fra Telisch kom mar-

scherende med tyrkisk Mussk; ingen tænkte paa Kanonade. Men medens disse, fulde af Forundring og Skræk, saae paa hverandre, begyndte der i en Omkreds af 3 Mile en Regn, imod hvilken intet Slags Kappe kan beskytte. En Mængde Stene, fra en Haarselveds til et Barnehoveds Størrelse, fra et halvt Lods til 6 Punds Bægt, faldt ned fra Luften under en vedvarende Buldren og Piben, nogle lodret, andre som i en Bue. Mange Folk saae dette, og Stenene, som bleve tagne op strax efter at de vare nedfaldne, vare ganske varme. De første gif isølge deres Bægt dybt ned i Jorden. Sen af dem blev saaledes udgravet to Fod dybt. De næste faldt ikke saa haardt og bleve liggende paa Jordens Overflade. Ifølge deres Bessaffenhed ere de indvendigen sandartige og graae, og udvendigen overtrukne med en sort glindsende Skorpe. Ingen kan angive deres Antal. Mange maae formodentligen være faldne i Kornmarkerne, og endnu ligge skjulte i Jorden. De, som bleve fundne og samlede, veiede omtrent halvtredie Centner. Alt varede i sex til otte Minutter, og efter et Par Timers Forløb adspredte Saagen sig saaledes, at Luften henimod Middag igjen var klar og rolig, som om slet Intet var foregaaet. Dette var hele Begivenheden. Men hvorledes det egentligen hænger sammen med disse Stene, der falde ned fra Himlen, deraf gjere de Lærde en Hemmelighed, og naar man spørger dem, siige de, at de vide det ikke.

(Slutningen følger.)

C. P. J. Krebs.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 23.

Løverdagen den 8de Juni 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Allehaande Regn.

(Af S. P. Hebel's sammtliche Werke, 8 B. p. 153).

(Slutning.)

Suereg.

Ubegribeligst er det dog, at det engang skal have regnet Soldaterhuer. Det hændtes nemlig, at en Borgermand fra en lille Flekke etsteds i Sachsen engang en Eftermiddag gik paa sin Mark, ikke langt fra et Bjerg, og arbeidede. Paa eengang blev Veiret uroligt; en fjern Torden lod sig høre; Luften formærkedes; en stor sort Skye udbredte sig

paa Himlen, og, førend den gode Mand vidste et Ord deraf, faldt en Mængde Soldaterhuer ned fra Lufften rundt omkring ham. Hele Marken blev fulsort, og Gieren havde Valget der imellem mange hundrede. Heelt forbausset løb han hjem, fortalte, hvad der var skeet, og bragte, til Beviis derpaa, saa mange Huer med sig, som han kunde slæbe, — og Stedets Hattemager var vist ikke synderlig glad derved. Men efter nogle Dage erfarede man, at et Regiment Soldater havde exerceret paa en Slette bag ved Bjerget. Paa samme Tid kom en heftig Hvirvelvind, rev Huerne af Hovedet paa de fleste Soldater, hvirvlede dem op i Veiret hen over Bjerget, og lod dem igjen falde ned paa den anden Side. Saaledes fortæller man, og Sagen var vel ikke ganske umuelig. — Imidlertid hører der dog en stærk Hvirvelvind, og selgeligen ogsaa en stærk Troe dertil.

Om Tobaksrygning.

(Af samme Bog, p. 81.)

Det er en ganske egen Sag med den Tobaksrygen. Tusinde Mennesker ryge, og vide ikke hvorfor, — maae ryge, og vide ikke hvorfor. Gen anseer det

ligefrem for en Vane; en anden søger det Behagelige og Fornøielige i Lugten af Røgen, endskiøndt dette vistnok kun er en Bisag. Andre sætte Fornøielsen med Rette i Smagen. Men ogsaa her kan næsten Ingen gjøre sig Regnskab for, hvori den Behagelighed bestaaer, som Smagens Sands føler derved, eller hvorledes den stinkende Røg af denne Urt er bleven ham en Nødvendighed. Det synes ubegribeligt, hvorledes Røgen har kunnet begynde paa at ryge Tobak for Fornøielsens Skyld. Maaſkee ligger der dog i det Følgende nogen Oplysning.

Den ene af Menneskets Sandser, Diet, er, saalænge Mennesket er i vaagen Tilstand, uophørligen sybselsat, nogenlunde pirret ved een eller anden Gjenstand, der speiler sig deri. Det være nu en ligeoverfor staaende Væg eller Muur; den behøver aldeles Intet at have ved sig, der kan tiltrække Diets Opmærksomhed og Velbehag; det er tilstrækkeligt, at den blot staaer ligeoverfor det aabne Vindue, og den holder da denne Sands i en ringe Spænding, hvor lidet vi endog tænke derpaa, eller ere os bevidste, at vi see noget. Hvor kjedsommeligt og besværligt finde vi ikke Bælmørket, det er den Tilstand, i hvilken Diet aldeles ikke kan see Noget! Hvor unaturligt vilde det ikke være, om et Menneske, alene af Lyst dertil og uden Hensigt, ved at lukke Vindene

fatte sig hen i den Tilstand en halv Time ved hei lys Dag! — Saaledes gaaer det ogsaa med Dret. En uophørlig Tummel sybselsætter det hele Dagen, om det end kun er Lyden af vore egne Fodtrin og vort Mandedrag, endskjøndt vi tildeels slet ingen positiv Forneielse føle ved denne Lyd, ja ikke engang ere os bevidste, at vi høre. Uvilkaarligen tromme vi med Fingrene, vi rasle med et Stykke Papiir, vi slæbe vor Stof, naar vi gaae alene, efter os paa Jorden, for at den skal rasle, eller svinge den i Luften, for at den skal suse, vi tale et Par Ord høit, vi trække Beiret dybt ligesom et Suf, synge eller fløite, kort sagt vi fremkalde een eller anden Lyd i Luften og føle et skjult Velbehag derved.

Saaledes er det ogsaa med Følelsen. I det denne Sands er udbredt over hele Legemet, maa den uophørligen være sybselsat eet eller andet Sted, enten det nu er ved Klæderne, Luften eller de forskjellige Legemsdeles Berørelse indbyrdes. Var endog ikke dette Tilfældet, saa komme vi hvert Dieblig denne Sands tilhjælp ved uvilkaarligen at berøre Legemet med Hænderne.

Det samme gjælder ogsaa om Lugten. Der er i den almindelige Atmosfære og isærdeleshed i den, der omgiver os og andre Legemer, altid Noget

at lugte, om og Følelsen derfor er nok saa svag og slev. Ikkun Smagens Sands gjør en Undtagelse.

Da denne Sands kun lader sig paavirke af et indskrænket Slags Gjenstande, og det endda kun ved umiddelbar Berørelse af disse; da den selv kun er indskrænket til et lidet Rum af Vegemets felsomme Overflade, og ovenikjøbet er anbragt paa en affides, skjult og indesluttet Plads af Vegemet, er den ofte nødt til i hele Timer, ja halve Dage at feriere ganske alene, imedens de andre Sandsfer alle have Noget at bestille og lege med. — Men, ligesom Mennesket forstaaer at komme Dret tilhjælp ved selvvalgte Toner, Følelsen ved Tryk og Berørelse, Lugten ved Blomster og Lavendelvand, saaledes fandt det ogsaa paa Noget for Smagen. Om Moder- naturen har nikket eller rystet med Hovedet dertil, det er ligegyldigt — kort, Mennesket segte og fandt Noget ogsaa for denne Sands. Caius spiser og drikker uophørligen kun for at sysselsætte Smagen. Naar Titus er slau, tygger han idet mindste paa et Blad, naar han er ude at spadscere. Det er ikke sødt, ikke krydret, ikke fedt, har ingen behagelig Bitterhed eller Sødhed; det skjænker ham slet ingen positiv behagelig Fornemmelse. Men det er nok, at han smager noget. Skulde ikke ogsaa Tobaks- rygning here herhid? Jeg tvivler ikke derpaa. Og

da var Spørgsmaalet lest. Men hvad Behageligt er der da i denne forunderlige Vane? hvori bestaaer Forneielſen derved? Poſſitivt i Jutet. Tobakken er for Smagen det Samme, ſom for Diet Synet af en Muur, et rødt Tegſteens Tag, et Piletræ, for Øret den Raſlen og Suſen og Trommen og Fleiten, hvormed vi underholde det, for Følelſen den Trykken og Berørelſe og Klæen. Vi kunne, uden ſelv at vide deraf, i hele Timer ſidde og indſuge og udblæſe Røgen, ligesom vi, uden at vide det, i hele Timer kunne ſidde og ſee paa en Bæg, en Dør, et Bord, høre paa Vandets fjerne Riſlen eller Fodtrinnene udenfor paa Gaden, føle Trykket af vore Lemmer, lagte oven paa hinanden, eller en Behagelighed ved at bide os ſelv ganſke ſagte i Læberne. Og, naar vi en Tid lang undvære dette, ſaa bliver Tomheden, denne Sands føler, os ligesaa beſværkelig ſom Bælmerke eller øde Stilhed. Hertil kommer endnu, at ved denne Syſſelfættelſe af een Sands flere Sandsfer tillige blive ſyſſelfatte; Lugten ved det, ſom af Røgen bliver Næſen til Deel; Diet ved de i tusinde Skikkelſer ſvømmende og henhvirlende Smaaſkyer; ja ſelv Øret, ſkjøndt meget ſvag, ved den gjentagne Læbernes Klæning, og Følelſen derved, at man ſidder og leger med Piben i Haanden og Munden.

Anekdote.

Der ere mange Mennesker, som have gjort sig det til Bane, ifkun at lægge Mærke til og beklage sig over det Onde i denne Verden, uden med Taknemmelighed at glæde sig ved det meget Skjønne og Gode i den. Denne Bane er ikke smuk, og en saadan Tænkemaade røber i høi Grad Utaknemmelighed imod Forsynet. — Jeg erindrer en Anekdote, som engang i min Skoletid blev mig fortalt af min Religionslærer, da han kom til at tale om Menneskets ofte ugrundede Klager over Forsynet, og denne lille Anekdote vil jeg tillade mig her igjen at fortælle Borgervennens Læsere.

”En gammel Præstemand gif en Dag ud paa Marken for ret at glæde sig ved den rige Guds Belsignelse, der smykkede Jorden. Han traf paa en feed Bondedone, der sad ved Enden af sin Ager, og med synlig Appetit fortærede sin Mellemmad, hvortil hun jevnlig tog sig en liden Slurk af sin Flaske. Præsten indlod sig i Samtale med hende, og i Løbet af denne fortalte Konen ham med stor Jvrighed, at nogle Tyve den foregaaende Nat havde villet gjøre Indbrud i Nabobyen, men at de vare blevne grebne paa frisk Gjerning og arresterede. Denne Historie sluttede hun med det Udbrud:

”Herre Gud! man hører og seer da aldrig andet i Verden, end hvad der er Ondt!”

Præsten, som blev inderligen forterret over dette heftige Udraab, henvendte sig til Konen med følgende Ord: Her engang, Moer! ere disse kornfulde Meeg, som staae der paa Jer Mark, ogsaa noget Ondt? Er det Stykke Mad, som I der sidder og fortærer med saadan Appetit, ogsaa noget Ondt? Var den Snaps, hvormed I nyligen styrkede Jer, ogsaa noget Ondt? At Tyvene grebes og til den almindelige Sikkerhed arresteredes, var det ogsaa noget Ondt?

Konen, som kom i Forlegenhed ved disse Spørgsmaal, tørrede sig om Munden, og svarede i en fortrædelig Tone: Ja! det er en anden Sag! naar man vil snakke saaledes!”

C. P. J. Krebs.

Borger - Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 24.

Løverdagen den 15de Juni 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Betragtninger over forskjellige Dyr.

(Af S. P. Hebels sammtliche Werke, 8 B. p. 86.)

1.

Processions-Larverne.

Ofte frygte vi, hvor der ikke er Noget at være bange for; undertiden ere vi letsindige nær ved Faren. — I vore Egskove opholder sig en Art af graaagtige, haarrige Larver, som holde sammen i meget stort Antal, og vandre i hele store Tog, tæt ved hverandre og ovenpaa hverandre, fra det ene Træ til det andet, hvorfor man og kalder dem

Processions- eller Vandrings-Larver. Ofte seer man dem krybe langsomt frem paa Jorden, eller drage op ad Eggestammerne; de dele sig undertiden ligesom en Strøm i to eller flere Arme, drage saaledes frem et Stykke, forene sig derpaa igjen, og indeslutte midt imellem sig et tomt Rum, ligesom en De. Ofte seer man langs op af en heel Eggestamme en utallig Mængde tomme Vælge, som Larverne ere krøbne ud af, og have ladet hænge efter sig. Enhver, der ofte om Sommeren kommer i Eggestove, vil erindre, at have seet dette. At saadanne hele Tog af graadige Larver aurette store Odelæggelser paa Bladene af de Træer, hvorhen de komme, og at de kunne skade Træernes Fremvært og Sundhed, det er let at indsee; dog er dette ikke det Værste; de kunne endog blive farlige for det menneskelige Legeme, naar man kommer dem for nær, af Raadhed forstyrrer dem, eller endog af Uforsigtighed berører og trykker dem med en blottet Deel af Legemet. De taale det ikke ustraffet, naar de kunne hevne sig. Man har allerede oplevet enkelte sørgelige Exempler paa Folk, hvem Sligt er vedefaret. De fik strax stærke Hævelser, heftige og smertelige Inflammationer paa det Sted af Legemet, hvor de med ubedækket Hud berørte saadanne Larver, og ifølge erfarne

Lægers Vidnesbyrd kunde der endog deraf være opstaaet større Uleilighed, hvis man ikke havde forekommet den ved hensigtsmæssige Lægemidler. Men hvorledes gaaer dette da egentligen til? Saasnart man berører Larverne, saa slippe de siebliffeligen deres korte, stive, stikkende Haar, og trykke og skyde dem ligesom Pile ind i deres Fjendes tynde Legemshud. Dette er det Middel, som Naturen har givet ogsaa disse foragtede Dyr til deres Forsvar. Ogsaa andre Arter af Haarlarver bære sig ad paa samme Maade. Men ved Processionslarverne er det Mængden, der gjer dem farlige. Legemet faaer utalligt mange smaae Saar; i ethvert af disse bliver den fine spidse Piiil siddende, og mange smaae Marsager tilsammen have en stor Virkning; hvilket man desuden saa ofte erfarer i det daglige Liv, og dog saa sjældent betænker. Man bør derfor ikke drive nogen unødvendig Spøg med disse Dyr; er man nedt til at klavre op i et Træe, skal man først see efter, om der er Noget paa det; man bør ikke sætte smaae halvøgne Børn paa Jorden i Nærheden af Egetræer, uden først at have seet sig for, og i alle Tilfælde advare dem, at de ikke selv gjøre det. Det er lettere at forhindre en Skade end gjøre den god igjen.

E d d e r k o p p e r n e .

Edderkoppen er et i Almindelighed foragtet Dyr; mange Menneſker ere endog bange for den, og dog er ogsaa den en mærkværdig Skabning, og gjør ſin Nytte i Verden. Edderkoppen har ikke to, men otte Dine. Nu vil mangen En ſige, at det da ingen Kunſt er for den, ſaa hurtigen at ſee og ſnappe de ſtakkels Fluer og Myg, ſom blive hængende i dens Bæv. Dog det gjør ikke Sagen klar. Thi den lille Flue har, efter Naturkyndiges Underſøgelfer, mange hundrede Dine, og tager ſig alligevel ikke i Agt for ſin Fjende og dens Rede, hvor den ſidder nok ſaa ſtor. Hvad følger heraf? Det er ikke nok alene at have Dine, man maa ogsaa have Forſtand og Færdighed, naar man vil komme lykkelig igjennem Verden og ikke falde i ſkjulte Snarer. — Hvor fin er ikke den Traad, ſom en Edderkop forſtaaer i ſterſte Haſt at ſpinde fra den ene Bæg til den anden! Og dog forſikkre Naturkyndige, at en ſaadan Traad, ſom man neppe kan ſee med de blotte Dine, kan være ſammensat af ſextuſind mindre Traade. Dette forklare de ſaaledes. Edderkoppen har paa ſit Legeme ikke alene een, men ſex Kjertler, fra hvilke den paa een Tid udspin-

der Traade. Men enhver af disse Rjertler har omtrent tusind fine Nabninger, af hvilke vel ikke een eneste er uden Hensigt og Nytte. Naar der altsaa ud af enhver af disse mange Nabninger fremkommer en saadan Traad, saa er der Intet at indvende mod Tallet sextusinde, og saa kan man vel forstaae, at en saadan Traad, endskjøndt saa fin, ogsaa maa være stærk nok til, at Dyret med den største Sikkerhed kan stige op og ned ad den, og trygt forlade sig paa den i Storm og Uveir. Maa man ikke forbauses over disse Skabningers Kunst og Færdighed, naar man betragter dem ved deres stille og usfortrødne Arbeid? og maa man ikke forbauses over den store og vise Skaber, der sørger for Alt, og forstaaer at skjule saadanne Underværker i et saa lidet og ubetydeligt Legeme? —

”Det kan nu altsammen være godt nok, naar de bare ikke være giftige!” tænker vel mangen En, og løber for dem, eller træder dem ihjel, naar han træffer een. — Men hvo siger da, at vore Edderkopper ere giftige? Endnu er intet Menneske i vore Egne blevet forgiftet af en Edderkop. Gives der ikke hist og her Mennesker, som komme Edderkopper paa Smørrebød og spise dem? Vel bekomme den, hvem det smager! — For Resten gjere disse Smaadyr, som kun beskjæftige sig med deres eget

Livs Ophold, intet Menneſke noget Ondt. Tvertimod gjøre de i Naturen megen Nytte, hvilken man dog, ſom det ſaa ofte ſkeer, ikke ſkatter ſynderligen heit, fordi hver enkelt synes at bidrage ſaa lidet dertil. Det er det mindſte af det, at Gødderkoppen nu og da gjør Raal paa en lille Flue, der ſnurrer omkring os. Mod den kunde man vel nok have fundet paa andet Raad. Men de fortære ogsaa aarligen og dagligen et ſtort Antal af andre ganſke ſmaa Myg, ſom ved deres Mængde vilde blive os forſærdeligen beſværlige og ſkadelige, og mod hvilke man ſlet ikke kunde væрге ſig, hvis de toge Overhaand. Gre ikke ofte hele Algerſurer overtrukne af Spindelvæv, og glimre i Morgenduggen? Der gaaer mangen liden Myg tilgrunde, ſom maafkee havde angrebet og ødelagt den fremſpirende Eed!

En Fange gjorde engang i ſit eenſomme Fængſel en Gødderkop ſaa tam, at den kjendte hans Stemme, og kom, ſaasnart han kaldte paa den, og havde Lidt til Den. Denne forkortede mangen Sorgens Time for ham paa et Sted, hvor ingen Ven turde komme til ham. Men, da Fangevogteren mærkede det, — ſlog han Gødderkoppen ihjel. Hvo fortjener vel ſtørſt Uſkye, enten et ſaadant Dyr, ſom dog endnu kan ſkaffe en Ulykkelig nogen Forneielſe, eller et ſaadant Menneſke, ſom miſunder

og forstyrrer for den Ulykkelige endog denne Forneielse?

En anden Fange, der ellers Intet havde at tage sig for, gav i lang Tid Ngt paa Edderkopperne, og bemærkede, at de ogsaa vare Veirpropheter. Snart lode de sig see og arbeidede, snart ikke. Undertiden vare de doovne med at spinde, til andre Tider flittige; snart spandt de lange Traade, snart korte; snart nærmere sammen, snart længere fra hverandre; kort sagt, han lærte sig til af Edderkopperne og deres hele Færd at see, hvordan Veiret blev; om det blev Storm, Regn eller Solskin; om det blev bestandigt eller foranderligt. Altsaa ogsaa dertil kunde de bruges*); — og naar Gen har skaaret sig i Fingeren, og strax kan faae fat paa lidt Spindelvæv, som han kan lægge paa det bløddende Saar, kan han ogsaa være glad derved. Naar Spindelvæven er reen, kan den stille Blod og

*) Hos os er det og en temmelig almindelig Mening, at Edderkopperne ere ganske tilforladelige Veirpropheter. Man har nemlig, saavidt jeg veed, gjort den Erfaring, at det bliver godt Veir, naar Edderkopperne ere muntre, arbejde flittigen og spinde lange Traade, men at det tyder paa ondt Veir, naar de trække sig tilbage i deres Væv, og der sidde rolige uden at arbejde. K.

Smertes; men, er den fuld af Støv, saa smerter Saaret endnu mere, fordi det urene Støv kommer deri.

At der gives mange Slags Dyr af denne Slægt, seer man allerede af den Omstændighed, at deres Væv er forskjelligt i den frie Luft, paa Binduesrunderne, i Krogene og paa Markerne. Mange spinde endog aldeles ikke, men springe efter deres Bytte. Om Foraaret, og endnu meget mere i den tørre varme Efterommer, seer man ofte en heel Deel hvide Traade flyve om i Luften. Træerne hænge ofte fulde af dem, og Vandringsmandens Hat bliver paa Veien overtrukken af dem. Man kunde i lang Tid ikke gjette, hvor alle disse Traade kom fra, og gjorde sig allehaande forunderlige Forestillinger derom. Nu veed man med Visshed, at det er lutter Spindelvæv af utallige meget smaae sorte Edderkopper. Her kan man igjen see, hvor meget der kan udrettes ogsaa ved smaae Kræfter, naar ikkun Mange forene sig til den samme Dont.

(Fortsættes.)

C. P. J. Krebs.

Borger - Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 25.

Løverdagen den 22de Juni 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Betragtninger over forskjellige Dyr.

(Fortsættelse.)

2.

Æ d d e r k o p p e r n e.

Men i det sydlige, varme Italien lever en frygtet
Edderkop, der er bekendt under Navnet Tarantel.
Denne skal endog angribe Mennesker, og ved sit
giftige Bid gjere dem syge og tungsindige. Man
skal have et Middel derimod i et Slags Dands,
som kaldes Taranteldansen. Naar nemlig de Syge
here Musikken hertil, begynde de at dandse, og

blive ved, indtil de af Mæthed falde til Jorden, og da ere de helbrede. Det kunde jo rigtignok tænkes, at Giften ved den stærke Bevægelse blev drevet ud af Kroppen. Imidlertid er der dog, som man med Visshed veed, megen Indbildning og Overdrivelse, ja vel endog Bedragerie i Fortællingerne om dette Slags Edderkopper.

Et andet mærkværdigt Dyr af denne Art lever i en Egn af Amerika, og kaldes Fugle-Edderkoppen. Den tager ikke tiltakke med Fluer og Myg; nei! den gaaer paa Jagt efter et vist Slags Fugle*), angriber dem, overmander dem, dræber dem, og udsuger deres Blod og Æg. Hvad skal man nu meest forundre sig over, enten den store Edderkop eller de smaae Fugle?

3.

Flyvende Fiske.

Der gives i Havet Fiske, som kunne forlade Vandet, og flyve i Luften. Man skulde troe, at

*) De Fugle, som disse Edderkopper forfølge, ere rigtignok de mindste, man kjender. De kaldes Kolibri, have hjemme i Sydamerika, og udmærke sig ved deres særdeles deilige Farver. Nogle af dem ere ikke synderligen større end Oldenborrer, og deres Æg ikke større end Ærter; de flydes ikke med Hagl, men med smaae Sandstorn. K.

dette var Opdigtelse, fordi saadant Noget ikke skeer hos os. Men, dersom et Menneſke boede paa en *De*, hvor han ikke kunde lære andre Fugle at kjende end *Lærker*, *Bogfinker*, *Rattergale* og andre saadanne lystige Musikanter fra *Skoven*, saa vilde han finde det ligesaa utroligt, naar han hørte fortælle, at der ere *Lande*, hvor Fuglene kunne svømme paa *Bandet*, og dukke under i det; og dog kunne vi see det hver Dag paa vore *Damme* og *Seer*, og vi maae derfor ikke troe, at alle *Naturens* *Underværker* kun ere i andre *Lande* og *Verdensdele*. De ere overalt. Men dem af disse, der omgive os, agte vi ikke, fordi vi fra vor *Barndom* dagligen see dem.

Swad nu *Fisken* og *Fuglene* angaaer, saa svømmer jo rigtignok en *Und* ikke ligesom en *Aborre*, og en *Fisk* flyver ikke ligesom en *Stork*; men *Sagen* hænger saaledes sammen. Disse flyvende *Fisk* have paa deres *Bryst* nogle *Finner*, der ere meget lange, og overtrukne med en bred *Hinde*; og ved Hjælp af disse *Finner* kan *Fisken* i nogen *Tid* holde sig i *Luften*. Men her maa man mærke, for det første, at denne *Flyven* ikke gaaer godt længere, end medens *Hinden* er vaad. Saasnart den bliver tør, maa *Fisken* tilbage i *Bandet* igjen. For det andet: at *Fisken* ikke uden høieste *Nød* forlader det kjære *Band*;

den flyver ikke ud at spadsere for Morstabs Skyld, eller for at vise sine Kunster, men kun, naar en Rovfisk, hvilken den paa ingen anden Maade kan undgaae, forfølger den; og heri viser den sig fornuftigere end mangt et Menneske, der allerede har brækket baade Arme og Been. Thi Fisken siger til sig selv: Man bør blive sin Natur og sin Stand tro, saa længe man kan, ikke prøve paa noget Bøvestykke, naar det ikke er nødvendigt, ikke springe ud af Vinduet, naar Deren staaer aaben.

Saadanne flyvende Fisk forskaffe nu de Søfarende, der ofte i hele Uger ikke see andet end Himlen og Havet, megen Morstabs paa deres kjedsommelige Reiser, især naar den Rovfisk, som forfølger de mindre, ogsaa kan flyve, og jager efter dem. Ved en saadan Leilighed seer man en ganske forunderlig Fiskejagt i Lusten. Ofte faaer Rovfisken fat paa sit Bytte, og trækker det med sig ned i Vandet; ofte smutter dette ved Hurtighed eller Lykke bort. Undertiden gives der endnu ganske andre Leier at see. Der ere nemlig visse Fugle, som flyve hen over Vandet, og jage efter Fiskene, men som ikke kunne gjøre disse Noget, saa længe de blive i Vandet, hvor de høre hjemme. Men, naar en saadan Luftkrig begynder imellem Fiskene, saa bliver snart den Forfulgte, snart Forfølgeren, snart

Begge bortsnappede af Fuglen, som forstaaer sig langt bedre paa at flyve, og de stakkels Fisk komme aldrig mere ned i Vandet igjen. Og deraf lee nu Esfolkene.

Mærk. Saadanne Løier, som man snarere kunde græde over end lee ad, sees stundom ogsaa midt paa det tørre Land, naar nemlig to Bredre eller Slægtninge eller Bundsforvante ligge i Proces eller Strid med hinanden, og saa en Tredie kommer til, og berøver Begge den Fordeel, som enhver vilde have for sig alene, og den ene ikke vilde unde den anden.

4.

S i i r b e e n.

At mange Menneſter ere bange for Slangerne, løbe for dem, eller sege at stille dem ved Livet, det lader sig endda nok forstaae, da man antager dem for farlige, og i tvivlsomme Tilfælde hellere slaaer en Slange ihjel, som ikke er giftig, end lader sig bide af en giftig. Men hvorfor ere dog saa mange Menneſter Giirbenene fiendske, disse uskyldige Dyr, som ikke fornærme Nogen, ikke skade Nogen, men snarere gavne Landmanden, i det de nære sig af allehaande smaae Insekter eller andet saakaldet Utei? I det høieste kunne de for-

skrække Eder en Smule, naar I saaledes gaae omkring i Eders egne stille Betragtninger, og I paa eensgang høre Noget rasle i Bussene. Men den, som har en god Samvittighed, maa vænne sig til, ikke saaledes at lade sig forskrække af enhver Ting; den, som har en ond Samvittighed, har man jo rigtignok meget ondt ved at raade i denne Punkt. Sam forfærder ethvert Vindpust, der farer hen igjennem Skoven, ethvert Blad, der rasler paa Træet.

Imidlertid, alle Menneffer ere ikke saa frygtfomme; og om Foraaret, naar man igjen spadserer paa Marken og ude i det Grønne, og naar det glade Liv overalt i de mangfoldigste Skikkelser skyder frem og lader sig høre, hænder det sig vel stundom, at en fornuftig Mand bliver et Dieblik staaende foran et Fiirbeen, betragter dets grønne Kappe, - som skinner i Solen skjønnere end en Smaragd, - beundrer dets uesterlignelige Hurtighed, og seer med Fornøielse paa dets uskyldige Munterhed. Da gaaer han fornøiet videre, lugter til sin Foraarsblomst, og kan ikke see sig møet paa de blomstrende Træer og de spraglede Marker.

Gud sørger ogsaa for disse Dyr. Da de ikke have Varme nok i sig til at holde Vinteren ud over Jorden, og de tillige vilde mangle Føde og en Buss til deres skjulte Opholdssted, saa krybe de ned under

Jorden, og tilbringe der Vinteren i en Dvale. Men uden Almanak kjende de meget vel deres Maaned; thi, saasnart om Foraaret de smaae Mygs Nation bliver levende, saasnart alle Spirer blive Græs, og alle Knopper Lev, da kalder den dybere nedtrængende Foraarsol ogsaa denne Skabning op af dens Søvn og Vinterqvarteer, og, naar den saa vaagner, er der allerede sørget for Alt, hvad der hører til dens Livs Næring og Ophold. — Det er en bekjendt Sag, at ikke alle disse Dyr have een og samme Farve; men een Art af dem maa, for sin Fødes Skyld for det meste vove sig fra sin mørke Busk ud i det Grønne. Derfor er dette Fiirbeens Farve ogsaa grøn, og i denne grønne Dragt bliver det ikke saa let bemærket hverken af andre Dyr, der gaae paa Jagt efter det, eller af Storken, som altid er det slemt paa Rakken.

Der gives ogsaa Fiirbeen, som leve i Vandet; selv paa Bunden af Brøndkilder finder man dem ofte, og man maa desaaarsag ikke være bange for Vandet. Disse ere heller ikke giftige, og meddele ikke Vandet nogen Ureenhed. Saadant et lidet Dyr lever i sit indesluttede Kildefluur et meget eensformigt og skjult Liv, seer aldrig Solen staae op og gaae ned, erfarer Intet om Alt, hvad der rører sig i den øvrige Verden; men dog er det i sit vaade

Element, uden Klage og uden Rjæde, glad ved sit Liv.

Der er nu ogsaa det store sort- og gult plettede, vortede og smudsig- fugtige Fiirbeen, som man kalder Salamanderen. Der er vist Jagen, der glæder sig ved den; og endnu mindre glæder det den, naar den seer et Menneske; thi sjældent kommer den godt fra det. Den opholder sig kun paa dunkle, fugtige og kolde eller muddrede Steder; og det Bedste er, at man lader den blive der. Men enhver, som har Lyst dertil, kan gjerne modigen tage den i Haanden; den gjør ikke noget Ondt.

Men er der ellers Nogen, som har Lyst til med Rette at frygte for Fiirbenene, eller udøve en Helte- daad ved at dræbe et saadant, saa maa han reise til Afrika, Asien eller Amerika.

(Fortsættes.)

C. P. J. Krebs.

Borger - Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 26.

Lørdagen den 29de Juni 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Betragtninger over forskjellige Dyr.

(Slutning.)

4.

F i r b e e n.

Den frygtelige Krokodil nemlig er intet Andet end et 20 til 50 Fod langt Fjirbeen. For en saadan Person maa vel Enhver have Respect. Krokodilen er paa Ryggen brun eller sortplettet, paa Bugen hvidagtigt gul. Ingen Seværfugle gaaer igjennem dens skallede Hud paa Ryggen; under Bugen er den blød. I hvert Kjævebeen af dens uhyre Svælg

staae plantede 50 skarpe Tænder. Halsen udgjør mere end Halvdelen af dens hele Længde. Med den kan den fæste smaae Vaade om i Vandet, og dræbe et Menneske med et Slag. Den lever i Vandet, f. Ex. i Nilfloden i Ægypten, og gaaer i Land, æder Fisk og andre Dyr, Dreng, Smaaapiger, ja endog vorne Ægypter. Hurtigt som en Piiil farer den i lige Linie hen paa sit Rov, men kan kun med Vanskelighed dreie sig. Ved et lykkeligt Sidespring er man uden al Fare. Sunnen lægger 100 Æg, saa store som Gaaseæg, og nedgraver dem i Sandet, hvor Solvarmen udklækker dem. Dog blive de fleste Æg fortærede af en ægyptisk Rotte*); ogsaa af Menneskene blive de opsegte og edelagte eller spiste. Vel bekomme!

At der giveses Fjirbeen ikke alene paa Jorden og i Vandet, men ogsaa i Luften, nemlig Fjirbeen, der kunne flyve, ville de fleste ikke gjerne til at troe. Men, naar en Fabelmager begynder at fortælle om Drager, der husere paa høie Klipper og i gamle

*) Denne Rotte hedder, saa vidt jeg veed, Schneumon. I Oldtiden holdt Ægypterne den i høi Hæder, og stienkede den guddommelig Dyrkelse, formodentligen fordi den hjalp dem saa trofast med at ødelægge een af deres værste og farligste Fjendner, Krokodillen.

forstyrrede Bjergslotte, og ildspyyende fare hen igjennem Luften, forgifte Brænde, og uden Videre opsluge baade Rytter og Hest med Sporer og Hesteskoe, saa finder man Saadant næsten mere troligt, fordi man mærker den kolde Gysen fare igjennem sig fra Hovedet til Taaspidsen, naar man hører slige interessante Vventyr fortælle.

Hvorom Alting er, bliver dog saa Meget sandt, at der i Asien og andre Verdensdele gives Gjørbeen af een til halvanden Fods Længde, der leve paa Træer, ligesom hos os Levfræu, og ved Hjælp af hindeagtige Udværter paa begge Siderne kunne gjøre store Spring i Luften, og sætte fra eet Træe over til et andet. Nogle have dertil kun to, andre fire Fødder, ere uskadelige, og leve som andre Gjørbeen af Insekter. Andre Basilisker og Drager gives der ikke i Asien, undtagen iblandt — Menneskene, naar nemlig det ene Menneske gjerne kunde have Lust til med et Blik at forgifte eller gjennembore det andet, eller finder sin Glæde i at udspye giftige Forbandelser og Skjeldsord mod Næsten; — men af det Slags Basilisker kan man da ogsaa finde Exemplarer, endog midt i Europas Hovedstæder.

M u l d v a r p e n.

Af alle Patteddyrene er Muldvarpen det eneste, der søger sin Føde kun i mørke Gange under Jorden.

”Og i den ene have vi allerede mere end nok!” vil mangan En sige, som tænker paa sine Marker og Enge, hvorledes de ere bedækkede med Muldvarpestub, hvorledes Jordbunden bliver gjennemrodet og gjennemboret, hvorledes Værter og Planter over Jorden dæe bort, naar det Pokkers Dyr søger sin Føde under den ved Rødderne.

Nu, skulle vi da fælde Dom over den Skjelm?

Sandt er det, og kan ikke nægtes, at Muldvarpen ved sine underjordiske Gange rundt om gjennemroder Jordbunden, og berøver den noget af sin Fasthed. Sandt er det fremdeles, at meget frugtbart Land bliver bedækket af de af den fremskudte Jordhøie, og at de derunder liggende Spirer kunne forhindres i deres Væxt, ja endog ganske ødelægges. Dog, forstaaer sig, en god Rive i en flittig Haand kan gjøre Meget i denne Henseende godt igjen.

Men hvo har seet, at Muldvarpen æder Rødderne bort? hvo tør paaastaae det?

Man tager saaledes. Hvor Rødderne ere op-
 ædte, og hvor Planterne døe, der vil man ogsaa
 finde Muldvarpe; og, hvor der ingen Muldvarpe
 ere, der skeer heller Intet af det Slags. Altsaa er
 det Muldvarpen, der er Skyld deri. — Den, der
 siger det, er formodentligen den Samme, der en-
 gang har gjort følgende Slutning: Naar om For-
 aaret Frøerne tidligen begynde at kvække, saa slaaer
 ogsaa Løvet paa Træerne itide ud. Men, naar
 Frøerne i lang Tid ikke ville til at kvække, saa vil
 Løvet heller ikke til at komme frem. Altsaa er det
 Frøerne, der kvække Løvet frem. — Herre Gud!
 hvor man dog kan tage Feil! —

Men, nu fremtræder paa den anden Side en
 Advokat for Muldvarpen, en erfaren Landmand og
 Naturbetragter, og han taler, som følger:

”Det er ikke Muldvarpen, der gnaver Rødderne
 bort, men Orme og Larver, der ere under Jorden,
 ”og siden blive til Oldenborrer og andet Uoi. Men
 ”Muldvarpen æder disse Dyr, og renses Jorden
 ”fra disse Fjender.”

Nu kan man altsaa forstaae, at Muldvarpen
 altid er der, hvor Græsset og Planterne ere syge,
 og døe bort, fordi de Orme ere der, hvilke den gaer
 paa Rov efter, og forselger. Og derfor faaer den
 Stakket Skyld for det, som disse forbryde, og faaer

for den Tjeneste, som den vil gjøre Eder, — Raffere-
rens Len.

”Na! — vilde I sige — det har En, der
aldrig har seet nogen Muldvarp, sidde i sin Etue
og fundet paa, eller lært sig til af Beger.”

Nei tværtimod, Godtsfolk! den Mand, der
siger det, han kjender Muldvarpen bedre end I alle
tilsammen, som I strax skulle faae at see. I kunne
nemlig anstille to Prøver paa, om han har talt
Sandhed eller ei.

”For det første, naar I see Muldvarpen i
Munden.” Alle firføddede Dyr nemlig, som
Naturen har bestemt til at gnave Planter, have i
hvert Kjævebeen, baade foroven og forneden, kun
to, men det meget skarpe Fortænder, og slet ingen
Hjernetænder (Hundetænder), men en Nabning lige
til Kindtænderne. Alle Rovdyr derimod, som fange
og æde andre Dyr, have sex eller flere spidse For-
tænder, og saa Hjernetænder paa begge Sider, og
bag ved disse Kindtænder. Naar I nu ville betragte
en Muldvarps Videtei, ville I finde: den har i
øverste Kjævebeen sex, og i nederste otte spidse For-
tænder, og, ved Siden af disse, Hundetænder paa
alle fire Sider, hvoraf følger: Den lever ikke af
Planter, men er et lidet Rovdyr, som æder
andre Dyr.

”For det andet, naar I skjære Bugen op paa en dræbt Muldvarp, og betragte dens Mave.” Thi, hvad den æder, maa den have i Maven, og hvad den har i Maven, maa den have ædt. I ville da, naar I have Lust til at gjøre det Forsøg, aldrig finde Rodtrævler eller noget Saadant i Muldvarpens Mave, men altid Levninger og Hude af Maddiker, Regnorme og andet Utei, som lever under Jorden.

Hvad skulle vi altsaa slutte af det Hele?

Naar I ret med Jver forfølge Muldvarpen, og stræbe at edelægge den i Bund og Grund, saa gjere I Eder selv den største Skade, og Ormeue den største Tjeneste. Disse kunne da uden mindste Fare vore og leve heit, edelægge Eders Enge og Marker; og, naar saa om Foraaret Oldenborren kommer, saa æder den Eders Træer negue som Kosteskæfte, og giver Eder for al Eders Godhed, som man siger, kun Utaf til Ven!

Nyttige Lærdomme.

(See Borgervennen for 1839, No. 21.)

4.

”En Tøsse spørger om Meget, hvorpaa ingen Viis svarer.” Dette kan være sandt i to

Henseender. For det første kan det eenfoldigste Menneske meget gjerne gjøre Spørgsmaale, hvorom endog den Viseste ikke kan give nogen Besked. Thi at spørge er lettere end at svare, ligesom det er lettere at fordre end at give, lettere at kalde end at komme. For det andet hændes det vel stundom, at den Vise nok kunde give et Svar, men at han ikke vil, fordi Spørgsmaalet er dumt, næsviist, eller kommer i Utide. Meget ofte kjender man strax det eenfoldige Menneske paa Spørgsmaalet, og den forstandige Mand paa Svaret. — "Intet Svar er ogsaa et Svar." Doctor Luther blev engang af En spurgt om, hvad vel Gud havde taget sig for i den lange, lange Evighed før Verdens Skabelse? — Den gudfrygtige og vittige Mand svarede: "at den gode Gud havde siddet i en Birkeskov, og skaaret Nis af, til at straffe saadanne Personer med, der gjøre unyttige Spørgsmaale."

5.

Alt gaaer lettere og bedre fra Haanden, naar man har en Medhjælper. Dog — en Hemmelighed kan man bedre fortie alene, end selvanden.

G. P. S. Krebs.

Borger-Vennen.

En og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 27.

Løverdagen den 6te Juli 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Et Marked i Indien.

(Oversat af litterarische Blätter der Börsehalle for 1838).

Et af de fornemste Markeder i Indien holdes i Hurdwar, Hovedstaden i Provindsen Delhi. Denne Bye ligger ved Bredderne af Ganges, just der, hvor den hellige Flod bryder sig en Bei igjennem Klippe-masser, og nedstrømmer fra Himmalaja, for at vande Sletten. Den til Markedet bestemte Plads er en stor Fælled, som, begrændset paa den ene Side af Floden, paa den anden Side af en tyk Skov, stæder tæt op til Byens vestlige Deel. Høie

skovrige Bjerger danne Baggrunden; hele Eguen er saa malerisk, at man uvilkaarligen henrives deraf.

Gangesflodens store Hellighed, især paa dette Sted, drager til sig en Mængde Pillegrimme, som skareviis komme fra alle Indiens Egne, for at bade sig i Strømmens undergjørende Vølger. I April Maaned, der anses for den tjenligste til denne gudsfrygtige Handling, er ofte over en Million Mennesker samlet. Lovrigt er Gudsfrøgt og Fromhed ikke den eneste Grund til disse Reiser; allehaande Kjøbmænd komme til Markedet, der holdes til samme Tid, og benytte Leiligheden til at forbinde baade verdslige og religiøse Interesser.

Europæernes Antal overstiger imidlertid ikke tre til firehundrede. Nogle af disse have det Hverv at sørge for den almindelige Rolighed; Andre indkjøbe Heste for Regjeringens Regning; Resten kommer alene af Nysgjerrighed. Mange rige Muselmænd komme af samme Grund, imedens Andre have til Hensigt at indkjøbe Varer, der sammendynkes her fra alle Verdens Kanter.

Byen Rhunkul ligger ligeledes ved Ganges, tre engelske Mil sydligere, og er ligesom Surdwar meget godt bygget; de skønneste Huse ere opførte af hugne Steen, og imponere ved deres smukke Udseende. Grundeieendommens Værdie i begge

Byer kommer den i London nær, og dem alle, med faa Undtagelser, eie de rige Inder, som kjøbe disse prægtige Bygninger, og her bortedøle uhyre Summer. Pillegrimmene boe deels i Telte, som de selv have bragt med sig, deels i Hytter, som opføres kun for den Tid; nogle lade sig nøie med Træernes Tag, andre sove, uden Videre, under Himmelens blaae Telt. Europæerne slaae i Almindelighed deres Telte op paa begge Sider af Veien fra Rhunkul; disse ere af et betydeligt Omfang, hvile paa en dobbelt Rad Stænger, og have flere Afstukker. Denne maleriske Leir besynges yndigen af en Mængde Palmetræer; de rige Indfødtte have ogsaa her liggende mange Luststeder, der ere byggede i original Stiil og omgivne af vel vedligeholdte Gauger. Muhamedanernes Leir er ligeledes meget smuk. Forsiden af disse Telte er i Almindelighed skarlagenerød, og ved den store Mængde riigklædte Slaver og det betydelige Antal Heste, Elephanter og Kameler bliver Scenen ualmindelig levende og interessant.

Jo mere man nærmer sig til Hurdwar, des større bliver Trængselen af alle disse mange Slags Reisende. Hist seer man en stor og stærk Bramin (indisk Præst) lade sig bære paa sine Slavers Skuldre i en Palankin, der seer ud næsten som en Ligkiste;

her seer man hele Familier sammenstuvede i en lille tohjulet Karre, der neppe er stor nok til een Person; nogle komme reisende i store Kurve, der hænge i Egevægt paa Ryggen af en Kameel; andre komme fjørende i Bogue, trukne af Oxe; saa seer man Ryttere saavel paa Heste, som paa Æsler og Keer, fort sagt: der er intet Slags Kjøretøi eller Befordringsmiddel, der jo sættes i Bevægelse, for at transportere Mennesker og Varer til det hellige Sted.

Pillegrimmenes Heimodighed bliver i Hurdwar haardt sat paa Prøve. Da det nemlig er forbudet, at bade sig i Floden, førend man har betalt Braminerne, der holde Vagt ved Bredden, og, da Balfartens Fortjeneste stiger efter Badenes Antal: bliver den derved forhaabede Lykke i Himmelen de Stakler en meget dyr Artikel her paa Jorden — uden engang at regne de paatrængende Fakirer med, disse Betlere, der, i Haab om ved deres uforskaamede Tiggerie at afpresse Pillegrimmene deres sidste Skilling, ved hvert Skridt standse dem.

Den Plads, som Byen Hurdwar og Markedet indtager, er ikke synderligen stor, og frembyder for den Reisendes Die en næsten utrolig Forvirrings-scene. Det vilde være vanskeligt, af den Mængde Gjenstande, som lægge Beslag paa Diet, ganske neie at skjelne mellem de enkelte Ting, hvis ikke Ganges

kræftigen deelte hele Massen med sine af Solen forgyldte Bænde. Flodens Løb deles ofte af smaae grønne Der. Den største af disse, der ligger lige overfor Hurdwar, er i Markedstiden forbunden med Byen ved en Broe. Her har et Detaschement Soldater opslaaet deres Telte, som er hidsendt fra Hovedkvarteret, for at vaage over Orden og Roelighed. I den Tid er Dens Overflade bogstaveligen bedækket med alle slags Barakker, der ere tækkede med Grønsvær, Træbark og alle mulige Sorter Stoffer.

Et af de sidste Markeder beceredes med Hans Heihed Hr. Begam Sumroos høie Nærværelse; han kom dertil med et Følge af tusinde Ryttere og femtenshundrede Fodfolk. Man saa desuden Nabober og Rajaher med anselige Følger; og deres næsten overalt bizarre Dragter afgave et heist forunderligt Skue. En bar en sort og gul Turban, og en foran rød og bagtil grøn Trøje; en anden udmærkede sig ved et glimrende Sølvbælte til en aldeles sort med Sølvstjerner broderet Klædning; en tredie sad paa en Elephant, indhyllet i Sammen af en Boaslange, paa hvilken han havde befæstet forgyldte Vinger, og reg ganske rolig af sin Pibe. En lige saa stor Afverling bemærkes med Hensyn til deres Njereteier, der udmærke sig ved den samme barba-

riffe Smag; der ere Elephanter, hvis prægtige Smykker ere oversyldte med Guld og Edelstene, hvis rige Gleielædækkener seie Jorden med deres Guldfrændser; der ere saavel firehjulede Vogne, ganske bedækkede med hvide eller røde Forhæng, som tohjulede, trukne af Oxer med rødt malede Horn og rigt prydet Seletei, som bære Halsbaand med Klokkespil; der ere aabne og lukkede Palankiner, hvidt og sort emailleerede og forsynede med en grøn eller rød Himmel med gyldne Fryndser.

Naar en Dame af høi Stand foretager denne Valfart, saa faaer hun en egen Plads i Floden anvist for sig; hvorpaa hun lader sig bære til Badet i en prægtig Bærestol, der skjuler hende for alles Dine; Qvinder af lavere Stand derimod regne det ikke saa neie, men bade sig for Publikums Dine, kun bedækkede med et tyndt Sler. Braminerne staae og passe paa det gunstige Dieblif, og give da med deres Klokker det bestemte Signal til Badningen. Ved dette Signal opstaaer en frygtelig Trængsel, og, ferend man faaer udvidet Nedgangen til Vandet, hændes Ulykker i Mængde.

Mange, hvis Kræfter næsten ere udtømte ved en lang og besværlig Reise, styrte sig med deres sidste Anstrængelse ud i Velgerne, og komme aldrig mere til Cyne. Andre ere ikke istand til ved egne

Kræfter alene at stige ned, og lade sig af deres Venner kaste ud i Floden, hvor de da strax opgive Landen, med den lykkelige Overbeviisning, paa staaende Fod at slippe ind i de salige Egne.

Saadanne tragiske Tildragelser forekomme i Mængde, uden at vække Nogens enten Interesse eller Opmærksomhed; enhver har Nok i sine egne Anliggender. Braminerne have travlt med at indsamle Tributer, og vaage omhyggeligen over, at Alt bliver rigtigt betalt; Fakirerne og de andre hellige Tiggere have særdeles Meget at bestille med at presse Folk for Almisse. De Badende selv sege at gjøre Alt muligt ud af deres Forretninger; Sælgerne og Kjøberne prutte ivrigt med hverandre om Varenes Værdie og Priis, og de Nysgjerrige ere alle i den Grad tagne i Arbeide af den hele ukjendte og fremmede Scene, at de aldeles ikke kunne skjænke nogen enkelt Ting deres Opmærksomhed.

I Nærheden heraf ere to berømte Templer, som Pillegrimmene i Almindelighed besøge; de bevogtes af Braminer, hvis Forretning bestaaer i at hævde visse Afgifter, som de med største Strengthed indkræve hos de Andægtige; i det hele ere Angrebene paa Pillegrimmene's Punge saa talrige og trykkende, at der hører saavel en stor Formue som en god Por-

tion Fromhed og Resignation til at tilfredsstille dem. Tiggersystemet i Surdwar grændser temmelig nær til Tyverie, og, bliver endog den allerfattigste Pilegrim mistænkt for at have Noget til Bedste, saa bliver han ubarmhertigen prellet først med Bønner, og tilsidst med Trusler; man siger ham reent ud, at hans Bøgring berøver ham de Helliges Forbønner i denne Verden og den evige Salighed i den anden. En stor Mængde af disse Stakler har en lang Tilbagereise at gjere til deres Hjem, men bemældte forsultne Præster tage aldeles ikke dette i Betragtning; de bryde sig kun lidet om, at Andre dør af Hunger, naar de kun selv kunne faae deres Havesyge tilfredsstillet.

(Slutningen følger.)

C. P. J. Krebs.

Trykfeil i forrige No.

- Side 194, næstsidste Linie i Noten, Fjender læs:
Fjender.
- 200, Linie 2 og Linie 18, Spørgsmaal læs:
Spørgsmaal.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 28.

Løverdagen den 13de Juli 1839.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Et Marked i Indien.

(Slutning.)

Paa den egentlige Markedsplads blive alle asiatiske Nationer repræsenterede; Tartarer, Araber, Perser, Scheiker, Afghaner, Tibetaner, Chineser og Tyrker — Alle drive de om i den meest spraglede Brimmel. Heste af de forskjelligste Racer udgjøre Markedets Hovedartikel. Ogsaa Kameler og Elephanter blive solgte, og som ved Hestene anstrænger man sig forførdeligen, for at sætte deres Fortrin i det skjønneste Lys. En Elephant maa, for at være fuldkommen, have et tykt Hoved og store Øren,

bøiet Ryg, som bagtil skraaer saa jævnt nedad, lang Snabel og korte, foran meget smidige Been.

Den egentlige Lebe = Kameel er et herligt Dyr, i Stand til, uden at hvile, at løbe hundrede engelske Mil; den adskiller sig fra sine Slægts Brødre ved Hurtighed og Holdning, og er vant til at gjøre lange og besværlige Reiser med tunge Byrder. Noget fra dem staae opstillede Tyre og Køer fra Ripal, ganske sorte med glindsende hvid Hale, Bøfler og Bisanoxer; de øvrige til Salg bragte Dyr ere Leoparder, Tigre, Hjorte, persiske Harer, Ratter fra Bulh, med lange Silkehaar af sjelden Skjønhed, Ulber, Fugle og Slanger, saavel den farlige Brillenlange, der kan lære at dandse efter Pibelyd, som den smukke lille Slange, der lader sig bære om Halsen som et Halsbaand. De største Gjeglere og Bedragerer komme her sammen. De ere meget opfindsomme i alle Slags Kunster, for at komme af med deres Varer, og give dem et Nustreg af Værdie. Deres magre Dyr give de kogte Vifker, Ingefær og Sukker ind, for at faae dem oppustede, — og Brændeviin, for at muntre dem. Det er næsten umuligt for en ærlig Kjøber at handle med disse udlærte Skjelmer; derfor bruger man ogsaa i Almindelighed Mæglere til denne Forretning, og ved deres Hjælp bliver en Handel snart sluttet. —

I Kramboderne tilbydes; alle mulige Sorter Varer tilsalgs. Bronzerede Vaser af allehaande Former, Afgudsbilleder af Metal og Leer, alle Slags Gjenstande af Agat, Epioklazuli og Marmor, Koraller, Perler, Edelstene, Bister, Peltsværk af Tigere, Pantherdyr og Leoparder, Speile med fint udarbejdede Elfenbeensrammer, Skoe, Turbaner og udmærket smukt broderede Skjær, Konditorsager fra China, franske Uhre, Linned, Stoffer og Knive fra England o. s. v. o. s. v.

Udraaberne skriger Drengene itu paa Folk; Nogle rose deres Byg, andre deres Salm, andre igjen deres Nødder, Mandeler og Druer; naar hertil seies Hestenes Brinsken, Tyrenes Brølen og alle de andre vilde Dyr's Luden og Skrigen, kan man vel tænke sig, hvilken Helvedes Larm der maa være.

For at skaffe den uhyre Mængde af allehaande Slifkerier tilveie, som i Indien baade Menneſker og Dyr holde saa meget af, ere mange Konditorer bestandigt i Arbeide. Disse Folk behoe Kjelderetagen i de fleste Huse i Hurdwar; de arbeide ved deres Døne under aaben Himmel, og i Almindelighed træffer man ved ethvert Gadehjørne paa store Kobberkjedler, der indeholde en flydende Masse. Saa snart denne begynder at koge, bliver den hældet ud paa store Marmorplader, og hurtigen forvændlet

til Bonbons eller Kager, skaaret i Stykker, og strax solgt til de Forbigaaende.

Eigeledes ere der i Hurdwar en Mængde Berel-
ler-Comptoirer; Myntelskere kunne der kjebe ind
efter Behag, da næsten alle baade gamle og nye
Mynter der ere i Omlob.

Paa Gaderne i Byen vise Tassenspillere og
andre Sjeglere deres overraskende Kunster; og jeg
maa rigtignok tilstaae, at følgende Tassenspillers-
kunst overgik Alt, hvad jeg nogensinde har seet af
det Slags.

En meget riig Nabob nemlig var kommen til
dette Marked, for i det mindste at finde en Veilighed
til at komme af med sine mange Penge. Efter at have
gjort en Mængde Indkjøb, som han med fyrstelig
Gavmildhed nogle Dage efter overlod til sine Folk,
fik han en Dag den Idee, at sammenkalde alle de
paa Markedet nærværende Tassenspillere; han lod
dem kongeligen tractere, og opmuntrede dem til at
vise nogle Prever paa deres Kunst, i det han tillige
lovede den, der kunde være saa heldig meest at over-
raske ham, en betydelig Forøring. Man kan let
forestille sig, hvorledes et saadant Løfte electrifere-
de de stakkels Djævole, som stundom vare nærved at
døe af Sult.

Kamppladsen var under aaben Himmel; en Mængde Nyegjerrige var loffet til ved Rygtet om dette Skuespil, og Kæmperne begyndte at vise deres Kunster, een mere overraskende end en anden. Man veed, i hvilket Nye de indianske Tassenspillere staae, og i hvor hei Grad de overgaae deres europæiske Efterlignere. — Allerede havde Kampen været i nogen Tid; Stemmerne i Publikum vare meget deelte, og Naboben begyndte at blive forlegen med, hvem han skulde antage for Seierherren, da pludseligen et Menneske trænger sig frem igjennem Mængden, og træder hen paa Kamppladsen, med en Vase i Haanden; han kaster et foragteligt Blik paa alle de andre Kunstnere, og nærmer sig med faste Skridt Nabobens Throne. Her bukker han sig med Ærbødighed og siger: "Herre! Rygtet om dit Løfte er kommen mig for Øre; dog er jeg ikke her for at beile til din Belønning; — jeg behøver den ikke; thi denne lille Vase er mig mere værd end de største Skatte. Med din Tilladelse vil jeg give dig en Prøve paa min Kunst."

"Jeg er begjærlig efter at see Dig, og du kan være vis paa min Protection, dersom du overgaaer dine Kammerater," svarede Naboben.

Ved disse Ord gik Tassenspilleren midt ind i Kredsen, og satte sin Vase paa Jorden; derpaa

henvendte han sig til de Omkringstaaende, og bad dem at lægge eet eller andet, hvad de selv ønskede, i Basen, med Forsikkring om, at dette Laan kun gjaldt for et Dieblik, og at Enhver skulde faae sin Eiendom uskadt tilbage. Tilskuerne nølede lidt, indtil endeligen en ung fornem Herre kastede et smukt Kaschemirskjærft i Basen. Da nu Isen var brudt, tilbøede Flere sig, og En kom med sin Turban, en Anden med sin Viste, en Tredie med sin Pengepung, Edelstene o. s. v., indtil Basen inden kort Tid var saa fuld, at man skulde have forsvoret, at en Knappenaal havde kunnet faae Plads deri.

Da alt igjen var blevet roligt, steg Tassen-spilleren, en Mand af Middelsterrelse, op paa Basen, og begyndte, til Publikums største Forbauselse, ganske sagte at synke ned i den. Man kunde til Slutning endnu kun see hans Hoved, da han hævdede sin Stemme og raabte: "Min Kunst er strax tilende! men, da den ved utidig Nysgjerrighed maa skee kunde mislykkes, besværges jeg det ærede Selskab, et Dieblik endnu at være ganske taust, og roligt vente min Tilbagekomst."

Efter et Par Sekunder saae man Intet mere. Et Kvarteer forløb; man begyndte saa smaat at hviske om dette Under; enhver maatte tilstaae, at han aldrig havde seet noget Lignende, og at han slet ikke kunde begribe den Kunst. Et Kvarteer endnu forløb; der var endnu Intet at see: Basen stod der ganske ubevægelig, Alles Dine vare henvendte paa den, men Ingen saae Noget til Tassen-spilleren. Endeligen efter en heel Times Venten reiser en Utaalmodig sig, og nærmer sig den hemmelighedsfulde Base. Naturligviis, en Mængde af Tilskuerne strømmede derhen tillige med ham. Ba-

sen er tom; man løfter den op, dreier og vender den paa alle Kanter, men der er intet Mærkeligt at see paa den. Stedet, hvor den havde staaet, har en jevn, aldeles fast Grund, og intet Spor lader ane, hvorledes Personen var sluppet bort.

Uden Modsigelse var dette den stærste Kunst, der var produceret, og enhver tilkjendte ham Seierprisen; imidlertid vare Alle, der havde contribueret til Basen, blevne Offre for deres Godtroenhed; Kunstneren var fleiten med sit rige Bytte, og man hørte aldrig senere noget om ham. —

Om Natten bliver Ganges meget levende; den Arm af den, der flyder forbi Byen, bliver oplyst af tusinde Lys, og dens Belger gjengive Glandsen af utallige brogede Lamper, som man lader svemme paa den. Raboberne gjøre ofte store Feste, og kostbare Fyrværkerier udeblive sjeldent fra disse. Tæmpler, Huse, Telte og Hytter, alt er oplyst. Endeligen tager Carmen lidt efter lidt af, Lysene forsvinde, og Mørket træder ind.

Men saa begynder først Tyvenes Dag. Med en utrolig Grad af Fissighed og Dumdristighed lee de ad alle Forsigtighedsregler; endog sin Hovedpude er man ikke sikker paa at beholde i Roe for dem. En Hund er den bedste Forsvarer; imidlertid selv dette Dyr kan, udmattet af Dagens Tummel, sove ind, forglemme sin Pligt, og overlade Gavthyvene Pladsen. En af disse Tyve pleiede med et Straahalm at kildre den Sovendes Dre, og, idet denne vendte sig, for at lægge sig paa den anden Side, var Hovedpuden borte; lykkeligvis denne Manøvre ikke strax, blev den gjentaget indtil det forenskede Udfald.

Førend Byen Surdwar tilhørte det ostindiske Compagnie, endtes sjældent et Marked uden Blodsudgydelse. Præsterne af de forskjellige indiske Sekter, som alle vare overbeviste om Gangesvandets Virksomhed, segte, hver for sig, at indsamle de fleste Almisser. Troede en Sekt sig stærk nok, saa brugtes Vold, for at komme til Maalet, imedens Bander af Kevere offentligen angrebe Kjøbmændenes Varer, der til deres Beskyttelse vare nødte til at tage Soldater i Tjeneste. Et meget virksomt Politie, ledet af europæiske Dyrighedspersoner, forhindrer nu i det mindste de aabenbare Keverier, og man behøver da kun at frygte for Gavtyvenes Bedragerier.

Salget af stærke Drikke er under streng Straf forbudt, og derved er da Kilden til de største Farer stoppet. Heller ikke maa Nogen bære Vaaben, og disse blive, imod et Beviis, overleverede til Dyrigheden. Ved Tilbageleveringen af dette Beviis erholder Enhver ved sin Afreise sine Vaaben igjen udleverede. For ikke lang Tid siden vare saaledes syv hundrede tusinde Sabler, Dolke o. s. v. under Dyrighedens Forvaring. Markedet er dog nu i Aftagende. Grunden hertil maa vel søges deri, at de Christne stræbe at udbrede deres Religion og Sæder i Hindostan, hvorved de overtroiske Braminers æventyrlige Religionslærdomme nødvendigen maae tabe meget af deres Anseelse.

C. P. J. Krebs.

Borger - Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 29.

Løverdagen den 20de Juli 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Fuldkommen Lykke findes ikke paa
Jorden.*)

Der regjerede engang i gamle Dage her i Sjælland en Næbskonge, ved Navn Hilgur. Hans ærværdige Borg laae ved Issefjorden, overskygget af gamle Ege og høie Bøge. Hans Hustru var Thyra, Kongen af Blekingens eneste Datter, med hvem han i ti samfulde Aar havde levet i et fjærligt og samdrægtigt Ægteskab. Disse Ægtefolk

*) Denne lille Historie, som jeg ikke veed nogetsteds tilforn at have seet trykt, er mig engang meddeelt af en Lærer.

levede kun for hinanden, og de bade dagligen Guderne om et langt Liv og een Dødstime. Dog Skjæbuen vilde det anderledes; det hændte sig nemlig engang, at Kongeparret, en kjælig Østeraarsaften, seilede i en Snekke paa Isfjorden, og at Thyra paadrog sig en Sygdom, der inden kort Tid lagde hende paa Ligbaaren. Kong Hilgur var nær ved at forgaae af Sorg over sin elskede Thyras Død: han lukkede sig inde i et mørkt Kammer, og vilde ikke tilstede noget Menneſke Udgang til sig; thi han havde besluttet, i Genrum at sørge sig tilbede, og tog i tre Dage hverken Epise eller Drikke til sig. Han græd den hele langsommelige Dag, og ingen af hans Hoffolk vovede at nærme sig til ham.

Da Ubbo, den vise Skjald, hørte, at Hilgur var utrøstelig, dristede han sig til, hvad Ingen uden han turde vove, at komme for Kongens Ansigt. "Hvad vil du mig?" raabte Hilgur, da han saae den graahærdede Skjald sagteligen træde ind til sig, — "vil du trøste mig, da kommer du i Altide; for mig er ingen Trøst mere paa Jorden; kun hos Thyra finder jeg den, det er: i Graven."

Da Ubbo hørte dette, fastede han sig ned for Kongens Fødder og raabte: "Min Drot! tilgiv den afmægtige Gubbe, at han ukaldet træder frem for dit Ansigt!" — "Hvad vil du mig?" sagde Hilgur;

"kan du skaffe mig min Thyra igjen? kan du ikke dette, da gaae bort, og plag mig ikke med din utidige og unyttige Trest!" — "Skaffe dig din Thyra igjen?" svarede Oldingen; "ja, det kan jeg, men paa eet Vilkaar!" — "Hvilket Vilkaar?" spurgte Kongen brat. — "At du viser mig et Menneſke," sagde Ubbo, "som er fuldkommen lykkelig; saasnart dette lægger sin Haand paa din Thyras Eig, saa lover jeg dig, at hun strax skal leve op igjen. Denne Kunst har jeg, længe før du fødtes, lært af en gammel Finlap." — "Beheves intet andet," raabte Kongen, "skal jeg vel faae min elskede Thyra igjen. Men, holder du ogsaa Ord, Ubbo?" — "Jeg sætter dig mit gamle Hoved til Underpant!" var Svaret. Skjaldens Tale fordrev den bedrøvede Konges Sorg, ligesom Foraarsolen den levuede Iis; og Ingen var gladere end Hilgur.

Derpaa lod Kongen udgaae en Kundgjørelse over det hele Land, at hvo som ansaae sig at være fuldkommen lykkelig, skulde paa en berammet Dag indfinde sig paa Kongeborgen, for, naar han var kjendt værdig til Navn af den fuldkommen Lykkelige, at lægge sin Haand paa den ædle Dronning Thyras Eig; hvorfor han til Skjænk skulde have et prægtigt Drikkehorn af Guld, som Kongen selv havde arvet efter sine Forfædre. — Da nu den berammede Dag

kom, tilstillede fra alle Ranter Mennesker i Hobe-
tal, som meente at have Krav paa det udlovede
Guldhorn, da alle agtede sig at være fuldkommen
lykkelige.

Tæt uden for Kongsgaarden, paa en stor
Slette, var opkastet en Jordhøi, paa hvilken det
udlovede Guldhorn paa en Stang var ophængt,
ombundet med Egelse og deilige Blomster. Paa
Hornet havde Hilgur ladet ridse med store Runer:
"For den fuldkommen Lykkelige;" og det
sine Guld glimrede saa meget stærkere, som det be-
straaledes af Middagsolen. Ved Foden af Høien
laae Dronning Thyra's Lig, omhyggeligen tildækket
med et kosteligt Teppe; og den gamle Ubbo stod ved
Baaren, for at undersøge og bedømme, hvo der af
den hele Skare med Rette fortjente Navn af den
fuldkommen Lykkelige. Da nu Enhvers Hu stod til
det herlige Guldhorn, stræbte alle, saa godt de
kunde, at asmale deres Lykke med de skønneste Far-
ver, og Enhver anvendte i den Hensigt sin bedste
Kløgt. Men Ubbo eiede mere Kløgt end de alle til-
sammen; thi han var den viseste Mand i Landet,
og saare stærk til at skue ind i Hjerternes mørkeste
Braaer; derfor kunde Ingen skuffe hans Falkesyn.

Næsten alle, som beilede til Guldhornet, maatte
gaae skamsfulde bort, saasom den vise Dommer snart

overtydde dem om, at der endnu manglede dem meget i at være fuldkommen lykkelige. Enhver af dem havde en Orm, som nagede ham, og, hvor megen Umag han end gjorde sig for at dølge den, saa sagde dog den vise Olding ham snart, hvor Ormen havde sit Sæde. Den ene havde Guds Gaver i Overflødighed, men manglede Arvinger, blandt hvilke han kunde dele dem; den anden havde Arvinger nok, men eiede Intet, han kunde efterlade dem; den tredje vidste ikke Gude paa sine Rigdomme, men maatte flæbe paa et sfrantende Legeme; den fjerde arbejdede flittig og ufortrøden, men meente, at hans Arbeid ikke paastjønnedes, og saae med skjæve Øine til sin mindre flittige og mere ansete Næste; den femte stod høit nok paa Verens Trappe, men bar i sit Hjerte lønlig Frygt for muligen engang at kunne falde ned; kort sagt: der fandtes i den hele Skare ikke een eneste, som kunde godtgjøre, at han var fuldkommen lykkelig. — Omfider fremstod en Ugersvend og raabte; "Jeg er sund og karst og vel tilmode, jeg har Intet at ønske, jeg kjender hverken Sorg eller Frygt; og derfor tilkommer med Rette Guldhornet mig." — Da svarede den vise Ubbo: "Letsindige Daare! tænk ikke at blænde mig! var du fuldkommen lykkelig, da var du ikke kommen her for at beile til Guldhornet."

Kong Hilgur havde hert og seet alt, hvad her var foregaaet, og han blev derved saa ganske forandret i Sind og Hu, at han faldt den vise Ubbo om Halsen, og sagde med bitter Graad: "Jorder strax min Thyra i Heien, og franser den med mægtige Kampesteen! Du, Ubbo, har lært mig at skjønne, at Jngen her paa Jorden er fuldkommen lykkelig; hvorfor skulde jeg da begjere at være det?"

Et gammelt Ordsprog.

Den hellige Frelser's bekjendte Ord: "Værer ei ængstelige for Eders Liv, for hvad I skulle spise, og hvad I skulle drikke, eller hvad I skulle iføre Eder — betragter Himmelens Fugle! de saae ikke, de høste ikke, de sank ikke til Lade; men dog fæder Eders himmelske Fader dem; ere I ikke mere end de?" — ere ikke alene talte til hans egne nærmeste Disciple, men til enhver troende Christen; og Meningen af disse gyldne, trestende Ord kan maaskee forteligen og eenfoldigen siges at være denne: Naar du bruger din Tid og dine Kræfter efter dit Hjertes Overbeviisning; naar du stræber, efter bedste Gyne, med Samvittighedsfuldhed at opfylde dine Pligter, saa vil din kjærlige Fader i Himlen aldrig forlade

dig, men stedsse være hos dig, og hjælpe dig ud af al din Nød.

Imidlertid handle ikke alle Christne, som om de forstode disse trøstende Ord, og mange have den urigtige og sørgelige Troe, at den himmelske Fader vel nok hjælper dem, uden at de behøve først at stræbe at hjælpe sig selv. Saadanne ulykkelige Menneſker, der Intet ville gjøre selv, men uden Møie have Alt af Gud, kunne maaskee have godt af at lære et gammelt Ordsprog, der vel ikke findes i den hellige Skrift, men dog er smukt og rigtigt og værdigt at erindres; — og dette Ordsprog siger: "Gud giver vel Fuglene Føden, men lægger den ikke i Neden til dem."

Den misforstaaede Levereget.

En gammel Mand stod en Dag paa sin Mark og arbejdede, i sit Ansigts Svæd, med at grave og udstræe den rensede Sæd i Jordens blødgjorte Skjed. Pludseligen viser et Gjenfærd sig for ham under en skyggesuld Lind. Den Gamle blev i første Dieblif bange, men fattede Mod igjen, da en venlig Røst lod sig høre med disse Ord: "Jeg er Salomon!

Hvad bestiller du her, du Gamle?" — Oldingen
 svarer: "Det undrer mig, at den vise Salomon
 kan gjøre mig dette Spørgsmaal. Du viste mig jo
 selv i min Ungdom hen til Myren. Med lærvillig
 Opmærksomhed betragtede jeg Myrens Huushold-
 ning og Udfærd, og lærte af den at arbejde og
 samle; og, hvad jeg lærte i min Ungdom, gjer
 jeg endnu i min Alderdom." — "Da er du, sagde
 Gjenfærdet, for tidligen løbet af Skole, og du
 maa gaae tilbage til den igjen, for at lære at hvile
 og nyde i dit Livs Vinter."

E. P. F. Krebs.

Borger - Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 30.

Løverdagen den 27de Juli 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Cromwell.

(Af Sonntags-Magazin for 1838.)

Denne overordentlige Mand, der ved sin Mandes overlegenhed, der var ligesaa stor som hans politiske Forbrydelser, skulde omstyrte en Throne og bringe sit Fædreland under Naget, Oliver Cromwell, denne Usurpator uden Scepter, denne Konge uden Krone, blev fød den 25de April 1599. *) Han lagde allerede tidligen en ustyrlig Character for Dagen, og hans Iudbildningskraft tog en saadan Retning, at det lod, som havde han Anlæg til religiøst Sværmerie;

*) Mærkeligt nok, at Forfatteren heraf angiver den Dag; det er ellers en temmelig almindelig antagelse Mening, at Cromwell blev fød samme Dag, som Dronning Elisabeth døde, den 3^{die} April 1603.

og, dersom han var gaact frem i denne Retning, var han uden tvivl bleven en heist intolerant og grusom Fanatiker. Endnu i hans første Ungdom, sysselsatte hans Fremtid ham stedse, og uophørligen var han indtagen af den Tanke, at en qvindelig Mand havde viist sig for ham, og aabenbaret ham, at han engang skulde vorde Rigets fornemste Mand. Tredive Aar sildigere tvivlede han ikke om, at jo hint Syn af en ophidset Indbildningskraft havde været en Aabenbaring fra Himmelen.

Neppes havde han forladt Universitetet i Cambridge, førend han, istedetfor at tage sig af sit juridiske Studium, hengav sig til et uordentligt og udsvævende Liv, hvorved han i kort Tid tilfattede den ringe Formue, han havde arvet efter sin Fader.

Han var kun 21 Aar gammel, da han giftede sig; og fra den Tid blev hans Liv saa regelmæssigt og ordnet, at man vel kan antage, at hans tidligere Udskielser hidrørte mindre fra Tilbøieligheder, der af Naturen vare onde, end fra en vis Uro i Characteren, der drev ham til store og overordentlige Ting. Hvad der endnu mere berettiger til denne Mening om Cromwell, er den Omstændighed, at han kort efter den Tid bekjendte sig i alle Lærdomme som en ivrig Tilhænger af en ny Sekt af overspændte Presbyterianer, der Dag for Dag vorte i den Indflydelse, der blev saa uheldbringende for England.

I Aaret 1628 blev Cromwell udnævnt til Medlem af Carl den Førstes tredje Parlament, og udmærkede sig her ved sine heftige Taler imod Paven. Dette Parlament blev opløst, og Cromwell, der saae sine Formuesomstændigheder ødelagte, besluttede at drage til Amerika. Men forunderligt nok, Carl den Første forbed just alle Udvandringer, og tilba-

geholdt saaledes den Mand, der kun skulde blive i England for at udvirke, at Kongens Hoved faldt paa Skafottet. I hvilke fine Traade hænger ikke ofte Staternes Skjæbne!

Da Cromwell senere af Universitetet i Cambridge blev udnævnt til Medlem af det saakaldte lange Parlament, tog han Plads i dette i en smudsig og forreven Dragt. En saadan udvortes Eigegyldighed, en saadan upassende Dragt drog alle Bine paa den Mand, der engang skulde opløse det Underhuus, i hvilket han selv sad. — Et nyt Parlament besluttede Kongens Død, omstyrkede Thronen, og udnævnte Cromwell til Protector (Beskytter) for den engelske, skotske og irlandske Republik. Imidlertid var det just ikke denne Titel af Beskytter, som den Nysudvalgte higede efter; vistnok havde han paa Carl den Førstes Skafot bygget ganske andre og større Forhaabninger; dog vovede han ikke at antage Kongetitelen. Man fortæller, at han alligevel i nogen Tid betænkte sig, da denne blev ham tilbudt, og at han endog spurgte Whitelock, en af de meest udmærkede Mænd paa den Tid, til Raads. Denne sit Fædreland aldeles hengivne Statsmand var overbevist om, at Tret er af Varighed, naar man fjerner sig fra Ordens og Stabilitets Principer; han raadede derfor Cromwell, at kalde Carl den Førstes Søn til Thronen, naar han først i Fælledskab med Nationen havde fastsat Grændserne for den kongelige Magt. Cromwell svarede ikke et Ord til dette Raad, men viste fra det Dieblis hverken Njærlighed eller Tillid til denne uberygtede og troe Raadgiver. Han skal endog have svaret Lady Cromwell, da hun søgte at overtale ham til at modtage de Tilbud, der bleve ham gjort i Carl den

Andens Navn: "Det forstaaer du dig ikke paa! Kunde Carl Stuart tilgive mig, hvad jeg har gjort imod ham og hans Fader, da var han ikke værd at bære den Krone, som jeg skulde astræde til ham." I denne Henseende tog Cromwell dog mærkeligen Feil, da Intet i høiere Grad gjer en Konge værdig til at bære en Krone, end at glemme tilfæiede Fornærmelser, og med Samvittighedsfuldhed at holde sit givne Ord.

Imidlertid var det ikke alene i Parlamentet, at Cromwell havde vidst at forskaffe sig den Indflydelse, der gjorde ham til Herre over Englands Skjæbne; han tog ogsaa virksom Deel i Borgerkrigen, og, endskjendt han først i sit Livs 42de Aar greb Sværdet, udviklede han dog meget hurtigen store Felt-herre-Talenter. Heller ikke tøvede han med at betjene sig af Arméen, da han først var bleven dens Herre, for at hæve Parlamentet. Han kom vel ikke ind i det, som Ludvig den fjortende, med en Pidsk i Haanden, men han viste sig der, omgivet af Soldater, uddrev de just raadslaaende Medlemmer, og lod Derrene lufte. Halvandet Aarhundrede sildigere efterlignede Napoleon ham den 18de Brumaire.*) Fra dette Dieblik herskede Cromwell under Titel af Protector, og forat intet Andet skulde mangle ham i Kongeværdigheden end Titelen, Purpuren og Sceptret, drog han ind i White-Hall, de

*) Det er en bekjendt Sag, at Buonaparte den 18de Februar 1799, da han med sine Gardister mødte i Nationalconventet, for ved militair Magt at ophæve dette, blev modtaget med det Udbrud: "Ned med den Cromwell! ned med den Dictator!" — og at han da, ikkun ved en Gardist's Hjælp, blev reddet fra Døden. K.

engelske Kongers Palais. Da han havde opnaaet sin Hensigt, udviklede han større Visdom i sin Regjering, end han forhen havde lagt for Dagen, for at naae den høieste Magt. Han bragte Orden i Finantserne, indførte en god Disciplin i Armeen, sergede for det almindelige Vel, og betænkte sig aldrig paa, at besætte Domstolene med de meest uberygtede og oplyste Retslærde, uden at tage i Betragtning, til hvilken politisk Troe de tidligere maatte have bekjendt sig. Han søgte sig stærk nok til at bruge Alles Talenter, uden at frygte for nogen Enkelt. Han opmuntrede Handelen og Industrien af alle Kræfter, og, — hvilket kunde synes utroligt, derisom det ikke bevidnedes af alle Historieforfattere, — han fulgte, med Hensyn til Religionen, kloge og maadeholdende Grundsætninger, ihvorvel han var saa bekjendt for sin religiøse Fanatisme. Han forstod at bringe det dertil, at Udlandet anerkjendte ham i hans Værdighed, og han forskaffede sit Lands Flag almindelig Agtelse. Han overvandt Hollænderne tilsees, sluttede et Forbund med Mazarin, og kom snart saavidt, at England glimrede i første Rang af Staternes Række.

Men denne overordentlige Mand, hvem Skæbningen havde skjænket alle sine Statter; den Mand, der havde forstaaet at naae saa stor Ære og Magt, var dog for svag til med Rolighed at nyde sin Lykke. Hans Opheielse havde forskaffet ham talrige Fjender, og Sammensværgelsens Dolk var altid rettet imod hans Bryst. Han bar stedse en Kyras, og gik aldrig ud ubevæbnet eller uden stort Følge. Han, for hvem Europa skjælvede, vovede neppe at forlade sit Palais! En snigende, men haardnakket Feber, en uundgaaelig Følge af saamange Bekym-

ringer og saa stor Frygt, gjorde Ende paa hans Liv den 13de September 1658. *)

En prægtig Ligbegængelse blev holdt ham til Ære; alle Europas Hoffer anlagde Sorg, og han, som aldrig havde været Konge, ned saavel i sit Liv som efter sin Død, alle de Æresbeviisninger, der ellers ikkun tildeltes Konger. Med Døden pleier ellers alle Mennekers Rolle at være til Ende, men med Hensyn til Cromwell skulde en mærkelig Undtagelse finde Sted, ligesom om han, der havde omstyrret en Throne, kunde gjennembryde ogsaa Graven, og igjen vise sig paa Verdenstheatret. Da Protectorens Mand var borte, tiltraf endnu hans Legeme Opmærksomheden paa sig.

Sine Tidens Historie fortæller nemlig, at Cromwell, da han følte Dødens Komme, lod sine fortroligste Venner kalde til sig, og at han, i det han talte med dem om sit nære Endeligt, spaaede dem, at Republikken tilligemed ham vilde gaae i Graven, og at hans sidste Suk vilde være Signalet til Carl den Andens Tilbagekomst. "Jeg kjender Stuarterne, sagde han; de ville hævne sig paa mine dedelige Levninger; og jeg stoler derfor paa, at I ville unddrage dem fra deres Raserie." Derpaa meddelte han dem med hiin uforsærdede Koldblodighed, der havde udmærket ham paa Balpladsen, sine hemmelige Instructioner i den Henseende. Den Mand, der paatog sig at udføre disse, var Oberst Barkstead, en tapper Soldat, en opbrusende Puritaner, og een af Cromwells ivrigste Tilhængere. Imedens Londons Folkemasse trængte sig om det pragtfulde Tog, der deels gik foran, deels fulgte

*) Efter Andre den 3die September.

bag efter en Kiste uden Lig, forlod en Vogn, ledsaget af fire Personer, London, og tog hemmeligen til Markerne ved Naseby, hvor Puritanernes Armee havde vundet den meest glimrende og afgjærende Seier. Denne Vogn havde Cromwells Lig med sig. Midt om Natten grove Barkstead og hans Søner, som havde ført Liget bort, en Grav, efterat de omhyggeligen havde borttaget Grønsværdens; derpaa satte de Kisten ned, fyldte Graven, bære den tilbageblevne Jord et langt Stykke bort, og lagde Grønsværdens igjen paa sin Plads saaledes, at der ikke var det mindste Spor at see efter dem. De alene havde kunnet gjenfinde Stedet; men de toge Hemmeligheden med sig i Graven.

Lang Tid efter befalede Carl den Anden, at Carl den Førstes Levninger med Pragt skulde bringes til Westminsterabbedit, hvor man vilde oprette ham et Gravminde; og, for kjæle sin Hævn, befalede han tillige, at Cromwells Lig skulde tages op af Kisten, slæbes til Ketterstedet, og ophænges ved Beddelhaand. Men hvor meget og omhyggeligen man end søgte i Westminsterabbedit, kunde man dog ikke finde Kongens Kiste. Heldigere var man med Cromwells.

Dagen til at udføre Befalingen var oprunden! Men neppe var det i Protectorens Kiste fundne Lig ophængt i Galgen, ferend man bemærkede, at Hovedet var heftet til Kroppen, og at begge Dele, ikkun ved Messingtraade, hængte sammen. Snart udbredte sig det gyselige Rygte, at det Legeme, paa hvilket man havde udført Forræderens Straf, var Carl den Førstes! —

I hiin Tids Historie hedder det, at Barkstead havde, for at udføre Cromwells Villie endnu fuld-

stændigere, hemmeligen ladet Kongens Eig lægge i den for Protectoren bestemte Kiste. Denne overordentlige Begivenhed er levende bekæmpet af nogle Historieffrivere, imedens Andre have skrevet lange Afhandlinger, for at bevise dens Sandhed.

Cromwell var af Middelsørrelse; hans Ansigtstræk, endskjendt i hei Grad udtryksfulde, havde intet Behageligt ved sig; i hans Stemme laae noget Gjennemtrængende og Uharmoniskt. Hans Sprog var levende og kraftfuldt, men pebelagtigt, urigtigt, hestigt og forlegent. Hans store Fortrin bestode i en fuldkommen Kundskab om det menneskelige Hjerter, et overordentligt skarpt Blik, en utrolig Dristighed i at fatte store Planer, og en Jernfasthed i med Uforsærdethed at udfere sine Beslutninger. Disse store Træk i hans Character, som gjøre hans forunderlige Lykke tænkelig, have foranlediget Voltaire til den Yttring om Cromwell, at han, ved en stor Konges Egenskaber, lod Verden forglemme alle en Usurpatørs Forbrydelser.

C. P. S. Krebs.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 31.

Lørdagen den 3^{die} August 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Den øde Øe.

(Oversat fra det Tydske.)

En riig, velgjørende Mand vilde gjøre een af sine Slaver lykkelig; han gav ham derfor Friheden, og lod et Skib udruste til ham med mange kostbare Varer. "Gaa! — sagde han — og seil med dette Skib til et fremmed Land; driv Handel med disse Varer, og den hele Gevinst skal tilhøre dig!" Slaven drog bort; men han havde ikke været ret længe paa Søen, førend en heftig Storm reiste sig, der kastede hans Skib imod en Klippe, saa at det sank. De kostbare Varer opslugtes af Havet, alle hans Kam-

merater omkom, og han selv naaede med Nød og neppe Strandbredden af en Ø. Hungrig, nøgen og hjælpeløs gif han dybere ind i Landet, og græd over sin Ulykke, da han langt borte fik Die paa en Bye, udaf hvilken en stor Mængde Indbyggere med et heit Glædesfrig kom ham imøde. "Held vor Konge!" tilraabte de ham, satte ham paa en prægtig Bogn, og ferte ham ind i Byen. Han kom til det kongelige Slot, hvor man iferte ham en Purpurklædning, bandt et Diadem om hans Pande, og lod ham bestige en gylden Throne. De Fornemste traadte hen omkring ham, kastede sig paa Knæe for ham, og tilsvore ham, i det hele Folks Navn, Trofshabseden. Den nye Konge troede i Førstningen, at hele denne Herlighed kun var en skjøn Drem, indtil hans Lykkes Vedvaren ikke længere lod ham tvivle om, at denne mærkelige Tildragelse jo var virkelig. Jeg begriber ikke, sagde han ved sig selv, hvad der har fortryllet dette forunderlige Folks Dine i den Grad, at de have valgt en nøgen Fremmed til deres Konge. De vide ikke, hvo jeg er; de spørge ikke, hvorfra jeg kommer; og dog sætte de mig paa deres Throne. Hvad er det dog for en forunderlig Skik i dette Land? — Saaledes tænkte han, og blev saa nysgjerrig efter at vide Marsagen til sin Ophevelse, at han besluttede sig til at bede Gu af de Fornemme

ved sit Hof, der syntes ham at være en viis Mand, om Oplesningen af denne Gaade. "Bezir! — sagde han til ham — hvorfor have J udvalgt mig til Eders Konge? hvorledes have J kunnet vide, at jeg var kommen til Eders De? og hvad vil der tilsidst blive af mig?" — "Herre! — svarede Beziren — denne De er beboet af Mander. Disse have for mange, mange Aar siden bedet den Almægtige, at han aarligen vilde sende en Adams Søn, til at være deres Konge. Den Almægtige har hørt deres Bøn, og lader hvert Aar, paa den selvsamme Dag, et Menneske lande paa deres De. Indbyggerne ile ham da, som du har seet, glade imøde, og erkjende i ham deres Herre; men hans Regjering varer ikke længere end et Aar. Eaasnart denne Tid er henrunden, og den bestemte Dag igjen er kommen, bliver han affat fra sin Bærdighed; man berøver ham det kongelige Smykke, og iserer ham slette Klæder. Hans Tjenere slæbe ham med Magt til Strandbredden, lægge ham i et eget, dertil bygget Skib, som fører ham til en anden De. Denne De er øde og tom; enhver, der endnu for faa Dage siden var en mægtig Konge, kommer nøgen dertil, og finder der hverken Undersaatter eller Bøener. Ingen tager Deel i hans Ulykke, og han maa i dette øde Land føre et særgeligt og

kummerligt Liv, hvis han ikke med Klogskab har anvendt sit Regjeringsaar. Efter at have udjaget den gamle Konge, iler Folket paa sædvanlig Viis den nye imøde, og modtager ham med ligesaa stor Fryd som den forrige. Dette, Herre! er vort Riges evige Lov; og denne kan ingen Konge i sin Regjeringstid forandre eller hæve." — "Gre da og mine Forgængere — spurgte Kongen videre — blevne underrettede om denne deres Hæiheds korte Vedvaren?" — "Jugen af dem — svarede Bezirent — var uvidende om denne Forgængelighedens Lov; men nogle lode sig blænde af den Glands, der omgav deres Throne; de forglemte den sørgelige Fremtid, og henlevede deres Nar, uden at være vise. Andre berusede sig i deres Lykke; de vovede ikke at tænke paa den øde De, af Frygt for at forbitte den nærværende Nydelses Behagelighed, og paa den Maade tumlede de, som Beskjendte, fra den ene Glæde til den anden, indtil deres Tid var omme, og de bleve kastede i Skibet. Naar den ulykkelige Dag da kom, begyndte de alle at jamre sig og begræde deres Forblindelse; men saa var det forsilde, og de bleve uden Skaansel overgivne til den Glendighed, der ventede dem, og som de ikke havde stræbt ved Viisdom at forebygge." — Denne Mandens Fortælling indgød Kongen Rædsel; han

ges ved Tanken om de forrige Kongers Skjebne, og ønskede at undgaae deres Ulykke. Han saae med Forsærdelse, at allerede nogle Uger af dette korte Aar vare henrundne, og at han maatte skynde sig med at benytte Resten af sin Regjeringstid desto bedre. "Vise Bezir! — svarede han Manden — du har aabenbaret mig min tilkommende Skjebne, og min kongelige Magts korte Varighed; men, jeg beder dig, sig mig ogsaa, hvad jeg skal gjøre, forat undgaae mine Forgængeres Ulykke." — "Sust paa, Herre! — svarede Manden — at du negen kom til vor De; thi negen vil du igjen forlade den, og aldrig komme mere tilbage. Der er altsaa kun eet eneste Middel muligt, til at forebygge den Mangel, der truer dig i hint Forviisningsland; nemlig at du lader det opdyrke, og befolker det med Indvaanere. Dette er dig ifølge vore Love tilladt, og dine Undersaatter ere dig saa fuldkommen lydige, at de strax gaae, hvorhen du vil have dem. Send derfor en Mængde Arbeidere derover, og lad dem forvandle de øde Marker til frugtbare Agre; byg Stæder og Forraadshuse, og forsyn dem med alle nødvendige Levnetsmidler. Med eet Ord: bered dig et nyt Rige, hvis Indvaanere med Glæde ville modtage dig efter din Forviisning. Men skynd dig, lad intet Dieblif gaae

ubenyttet bort; thi Tiden er kort, og jo Mere du nu gjer for dit tilkommende Opholdssted, desto lykkeligere vil du da vorde. Tænk, at dit Nar allerede i Morgen var omme, og brug din Frihed, som en klog Flygtning, der vil undgaae Fordærvelsen. Hvis du foragter mit Raad, eller du neker, og er sevnig, da er du fortabt, og lang Glendighed bliver din Lod." —

Kongen var en klog Mand, og Landens Tale gav hans Beslutning og Virksomhed Ringer. Han sendte strax en Mængde Indbyggere bort; de gik med Glæde, og lagde med Iver Haand paa Bærket. Den ede De begyndte at blive skjønnere, og ferend ser Maaneder vare forbi, stode allerede Stæder paa dens blomstrende Agre. Desuagtet kjelnedes Kongen ikke i sin Iver; han sendte altid flere Indbyggere derover, og de følgende gik derover endnu gladere end de første, da de kom til et dyrket Land, som deres Venner og Slægtninge beboede. — Imidlertid nærmede Narets Ende sig mere og mere. De forrige Konger havde skjælvst for dette Dieblif, da de skulle nedlægge deres forgængelige Herlighed; men denne Konge saae det med Længsel imede; thi han drog til et Land, hvor han ved sin kloge Virksomhed havde forskaffet sig et varigt Opholdssted. Den bestemte Dag oprandt

endeligen. Kongen blev grebet i sit Slot, berøvet sit Diadem og sin kongelige Dragt, og sat ombord paa det uundgaaelige Skib, der bragte ham til hans Forviisningssted. Men neppe var han landet paa den nye Døds Strandbred, før end Indvaanerne med Glæde ilede ham imøde, modtog ham med stor Ære, og smykkede hans Hoved med en uvisuelig Blomsterkrands istedetfor hint Diadem, hvis Herlighed ikkun varede et År. Den Almægtige bekendte hans Viisdom; han skjenkede ham hans Undersaatters Ubedelighed, og gjorde ham til deres evige Konge.

Den rige, velgjørende Mand er Gud; Slaven, der bliver bortsendt af sin Herre, er Mennesket ved sin Fødsel; Den, hvor han lander, er Verden; Indbyggerne, der glæde ile ham imøde, ere Forældrene, der sørge for den nægne Grædende; Beziren, som underretter ham om den forestaaende sørgelige Skjebne, er Viisdommen. Hans Regjeringssaar er den menneskelige Levetid, og den øde De, hvorhen han bliver bragt, er den tilkommende Verden. De Arbeidsfolk, som han sender derover, ere de gode Gjærninger, som han i sit Liv udfører. De Konger, der før ham ere gaaede bort uden at tænke over den

Ulykke, der truede dem, ere den største Deel af Menneskene, der sysselsætte sig alene med de jordiske Glæder, uden at tænke paa Livet efter Døden; de blive straffede med Mangel og Glendighed, fordi de tomhændede og uden at medbringe nogen god Gjerning vise sig for den Almægtiges Throne.

Regningsopgave.

(Efter Hebel.)

To Hyrder, som gik og drev med deres Faar, mødtes engang paa Landeveien. — Hans sagde til Peder: "Giv mig eet af dine Faar, saa har jeg eengang saa mange som du!" — Peder svarede Hans: "Nei! giv du mig eet af dine, saa har jeg ligesaa mange som du!"

Spormange Faar havde saa enhver af dem?

C. P. J. Krebs.

Borger - Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 32.

Løverdagen den 10de August 1839.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Dronning Hortensias Hals Smykke.

(Oversat af litterarische Blätter der Börsen-Halle for 1838.)

En Morgen, i Juni Maaned 1806, lod Josephine en Juveleer træde ind i det lille Værelse, der tjente Reiseren til Spisestue, naar han holdt Frokost med sin Familie.

"Det maa i det Hele være noget Smukt," sagde Napoleon til ham; "det kommer ikke an paa Prisen; dog vil jeg lade det vurdere; jeg siger Dem det i Forveien, ikke som om jeg havde nogen Mistillid til Deres Redelighed, men fordi fort sagt,

jeg forstaaer mig ikke paa Edelstene. Saasnart De har Hals Smykket færdigt, skal De bringe mig det, uden at Noget i Forveien har seet det; forstaaer De mig?"

Ja, Sire; kun beder jeg Deres Majestæt, at tilstaae mig lidt mere Tid, for at jeg passende kan ordne Stenene. Udsegte Diamanter ere for Dieblisset meget sjeldne, og dertil betydeligt stegne i Prisen

Bed disse Ord gjorde Keiseren en levende Bevægelse paa Stolen, sprang op og raabte:

"Og hvorfor det? Siden mit sidste Feldtog i Tydskland have alle I Herrer dem jo i Overflødighed; I have kjøbt dem af de smaae Forbundsyrster, der vare i Pengeforlegenhed. Der er nu f. Ex. Bapts og Mellerio; disse Herrer have saamange af dem, at de gjerne kunde øse dem med Skuffer."

— Sire, i flige Tilfælde har jeg aldrig henvendt mig til mine Laugsbrødre, i den Tid, jeg har nydt den udmærkede Ære at arbejde for Deres Majestæts ophøiede Familie. I dette Dieblis har jeg just et kostbart Partie Diamanter, der ere blevne solgte efter H. S. Majestæt, Kongen af Preussens Ordre, som hos mig

"Min Herre, det er Deres Anliggender og ikke mine. Nu, Hr. Foncier, gjør Deres Bedste, for

at De kan overbevise Deres Colleger paa den anden Side Rhinen, at vi, naar vi gjøre Alvor deraf, kunne overtræffe dem i Alt."

Paa et Bink af Napoleon bukkede Juveleren endnu engang, og gif. Otte Dage derefter overrakte han Keiseren det pragtfuldeste Brillant-Hals-smykke, man kunde see; Indfatningen, Laasen, kort sagt, hele Arbeidet var et Mesterstykke i sit Slags. Selv Josephine eiede ikke et saadant Smykke i sit usorlignelige Diamantskrin. — Napoleon lod det vurdere, og det blev anslaaet til 800,000 Fr., som just var den Priis, Hr. Fancier havde forlangt, og dermed var Keiseren meget veltilfreds. —

Paa samme Tid i Juni 1806 kaldte det bataviske Folk en af Napoleons yngste Bredre, Prinds Louis Buonaparte, til sin Regent. — Holland var dengang stolt af sin Forbindelse med den store Nation.

Samme Dag, som de hollandske Gesandter lagde Hollands Krone for Napoleons Fædder, for at han skulde sætte den paa sin Broders Hoved, var hele Hoffet i St. Cloud. Louis og Hortensia vare ankomne dertil om Morgenen fra St. Leu. Paa Napoleons Befaling skulde Ceremonien foretages i Thronsalen. Den fandt Sted med en Pragt, som man indtil da intet Exempel havde seet paa. Den hensovede bataviske Republiks Gesandter bleve

paa det Kjøsteligste bevertede, og Admiral Verhuel, der stod i Spidsen for dem, udbragte Toaster til Minde om Tromp og Ruyter, disse Englands frygtelige Modstandere. — Reiseren var ret af Hjertet forneiet; imidlertid, da han ikke pleiede at genere sig ved at lade de af ham improviserede Konger reise uden videre, som om de havde været almindelige Krigskommissairer, tilkjendegav han de Deputerede, at deres Konge og Dronning allerede næste Dag med dem vilde begive sig til deres Stater. — Deres efter lod han samme Aften Hortensia kalde til sig, og det var første Gang, at Kammerhusaren, idet han aabnede Cabinettets Gleddørre, udraabte med hei Stemme: ”Hendes Majestæt, Dronningen af Holland!”

”Hortensia” — sagde Reiseren til hende — ”Du er nu Dronning for et bravt og godt Folk. Naar I, Du og Din Mand, opføre Eder ordentligt, saa vil Huset Oranien aldrig mere komme tilsyne i Holland med sine gamle Fordringer. Dette Folk har kun een Feil, den, at det under en tilsyneladende Simpelhed skjuler et stort Hang til Luxus og Penge. Næst efter Interessesen er Forsængeligheden dets Gud. Jeg vil nødigt, at Du for Dit nye Hof s Dine skal staae tilbage for een eller anden Borgermester = Frue, der er stolt af de Sønder Guld, som hendes Mand

har forstaaet at skrabe sammen; see, derfor har jeg her et ret smukt Halsbaand, som jeg beder dig at modtage. Vær det undertiden til Minde om mig; det er ikke erhvervet paa Nogens Bekostning, men betalt af mine egne sammensparede Penge.”

Med disse Ord lagde Napoleon med den sterke Gratie det Brillantsmykke, som Fancier havde paa en Maade improviseret, om Dronningens Hals. Efter at han ret faderlig havde kysset hende paa Panden, bortfjernede han sig hurtigt.

Da Hortensia nu havde bestaget Hollands Throne, smykkede hun sig ofte med den af sin Stedfader modtagne Gave. Man skulde da have seet dette ædle og milde Ansigt under det kongelige Diadem! Med hvor megen Ynde sluttede ikke Kronen sig om dette smukke Hoved! Og, paa Galladagene i Saag, hvor nydeligt slyngede ikke dette Vaand sig om hendes Svanehals!

Men snart indfandt de onde Dage sig. Napoleons Soel formørkedes; Spaniens, Westphalens, Neapels og Hollands Stjerner gik ned. Ligesom Hortensia af Lydighed og med et Smil havde bestaget Thronens Trin, saaledes steg hun ogsaa ned af dem. Da Hollænderne første Gang saae hende, udraabte de: ”Held vor yndige Dronning!” og, da hun tog Afsked fra dem, raabte de efter hende: ”Lev

vel, Du gode Dronning!" I et Hjerte, som Hortensias, var dette Tilstrækkeligt for at opvæie Tabet af et Diadem. Fra samme Dieblif helligede hun sig aldeles til sine Børns Opdragelse, og til at skjenke sin Moder, der ligesom hun havde mistet en Throne, den Trøst, hun skyldte hende. Altid Frankrig og Napoleon tro, afventede hun i Stolthed en Keilighed, for af Keiserens Sind at udlette de uretsfærdige Fordomme, som man havde indgivet ham mod hende under hans Forviisning paa Elba. Keiligheden indfandt sig snart.

Kanontordenen fra Waterloo var forstummet. Keiseren saae sig mod sin Villie berøvet Commandoen over sin forraadte, men ikke overvundne Armee, maatte forlade sit Elysium, og flygte til Malmaison Josephines sidste Opholdssted. Her var han ikke, som Carl den Tolvte i Bender, omgivet af sine Officierer, og et lidet Antal troe Tjenere, men forladt som den gamle Marius, der paa Carthagos Ruiner kun havde een Kammerat hos sig, sin af Fjendevaaben slevende Sabel. I dette sørgelige Dieblif traadte en Dame ind i den Sal, hvor han sad alene ved et Bord, med Udkastet oprullet til den anden Fragsigelse, som de Utaknemmelige havde astvunget ham. Og denne Dame var Hortensia. "Sire," sagde hun

med bevæget Stemme, "erindrer De den Gave, som De skjenkede mig i Dag for ni Aar siden i St. Cloud?"

Napoleon foer sammen ved disse Ord; han hævede Hovedet i Veiret, og hestede sit Blik paa Josephines Datter, tog hendes Haand, trykkede den ømt, og sagde til hende med en Stemme, hvis Modlethed og Godhed ikke kan beskrives:

"Nu, Hortensia, hvad ønsker Du?"

"Sire, De gav mig dette Emykke, da De gjorde mig til Dronning. Det skal have en stor Værdie. Nu er jeg ikke mere Dronning, De er ulykkelig tag Halsbaandet igjen."

"Hvorledes? Hortensia! af hvad Grund vil Du selv berøve Dig det," svarede Napoleon koldt, "det er maaskee Halvdelen af din hele Formue. Og Dine Børn"

"Sire, det er Alt, hvad jeg for Diebliffet kalder Mit. Hvad mine Børn angaaer, saa ville de aldrig gjere deres Moder Bebreidelser, fordi hun med sin Velgjører deelte de Rigdomme, som det behagede ham at overøse hende med."

Her hængsled Dronningen i Taarer, og Napoleon følte sig mere rystet end nogensinde.

"Nei!" sagde han med Anstrengelse, idet han vendte Hovedet bort, og blidt stødte Haanden til-

bage, som Hortensia strakte ud imod ham, ””nei, jeg kan ikke!””

”Tag det, Sire, jeg beder Dem indstændig derom; her er ingen Tid at spille, Diebliffene ere kostbare. Der kommer Noget, Sire, tag det dog!”

Keiseren lod sig overtale, og nogle Timer efter skjulte han det kostbare Smykke under sine Klæder, indsyet i et af Gummi gjennemtrukket Taft-Vælte.

Da han sex Uger derefter skulde forlade Belle-rophon, for at bestige Northumberland, bleve Raabnene fratagne alle dem, der havde knyttet deres Skjebne til Napoleons, og al deres Bagage efterseet. Alt hvad de af Penge og Kostbarheder ferte med sig, blev taget fra dem, og, da man gjennemsegte den ophæiede Fanges egen Kuffert, blev ogsaa ifølge det engelske Ministeriums Ordre en Kasse med 4000 Napoleonéd'orer borttagne. Og den Sum tilligemed det Depositum, som Keiseren før end sin Afreise fra Paris havde betroet Hr. Casitte, udgjorde hele hans Formue.

(Fortsattes.)

Dyplosning paa Dypgaven i forrige No.

Hans havde syv Gaar, Peder fem.

C. P. S. Krebs.

Borger-Vennen.

En og Halvtredshindstyvende Aargang.

Nr. 33.

Løverdagen den 17de August 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indeværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension, underrettes herved om, at Ansøgninger modtages fra den 16de til den 30te Septbr., alle Søndage til Kl. 12 Formiddag, af Selskabets Bogholder, Bentzen, boende i St. Pedersstræde No. 116 første Sal, samt at enhver Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Søgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørigt attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som ansees fornødne, for at Ansøg-

ningen kan komme i Betragtning. Et saadant Schema kan forinden, ligeledes hver Sægnedag inden Kl. 12 Formiddag, imod Lovbogens Forevisning, afhentes fornævnte Sted, og bringes det derhos i Grindring, at ligesom ingen Pensionist kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige Ansøgninger ifølge Lovens 20de §. blive undersøgte af de vedkommende Glasfers Repræsentanter, til Betænkningens Afgivelse og endelig Afgjærelse i en Generalforsamling, samt at urigtige Angivelser eller ufuldstændige Oplysninger ville efter Lovens 19de §. bevirke Tilfidsesættelse.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 17de August 1839.

Friedenreich. Bentley. Schram.

M. Bentzen.

Dronning Hortensias Hals Smykke.

(Fortsættelse).

Imedens man nu var sysselsat med denne Undersegelse, gik Napoleon ganske roligt op og ned af Skibsskandsen med Hr. de Las Cases. Efter at han i nogle Dieblikke havde talet om Ting, som intet Hensyn havde til hans Forehavende, og tillige seet sig forsigtigt om til alle Sider, fremtrak han et Slags Bælte, som han havde under Besten, og overgav det til Las Cases, idet han sagde til ham med et bittert Smil:

””Kjære Las Cases, en vis græst Philosoph, der, saavidt jeg mindes, hedte Bias, paastod, at han bar al sin Formue hos sig, endskjendt han ikke engang havde en Skjorte paa Kroppen; hvorledes han har baaret sig ad dermed, veed jeg ikke; men det veed jeg, at jeg bærer min under min Best, og det lige siden min Afreise fra Paris; der, gjem De den for mig!””

Uden at svare Keiseren, tog Hr. Las Cases Bæltet til sig, og bandt det om Livet.

Først paa St. Helena aabenbarede Napoleon Hr. Las Cases, at det Depositum, som han for sex Maaneder siden havde overgivet ham paa Belle-rouphon, var et Hals Smykke af 800,000 Fr.'s Værdie.

Da Hr. Las Cases engang senere talde til Napoleon om at levere ham det tilbage, spurgte Keiseren ham tørt:

””Incommoderer det Dem maaskee?””

”Nei, Sire,” lod Hr. Las Cases's Svar, ”men”

””Nu, saa behold det,”” sagde Keiseren. — ””Forestil Dem blot, at det er en Amulet eller saadant Noget, og lad det saa være godt dermed.””

Femten Maanedere derefter blev Hr. Las Cases paa en voldsom Maade skilt fra Keiseren. Dette skete imod Enden af November 1816. — Just som han befandt sig hos Napoleon, traadte Kammerhusaren Santini hen til ham, og mældte, at den engelske Oberst ventede ham paa sit Bærelse, for at meddele ham Noget fra Sir Hudson Lowe. Grev Las Cases svarede ham ved et Tegn, at han ikke kunde komme strax, da han var hos Hans Majestæt.

””Geneer Dem ikke, Kjære,”” sagde Napoleon velvilligt til ham, ””saa at vide, hvad Manden vil Dem, men kom snart igjen, og spis med mig til Middag.””

Dog — Skjebnen vilde ikke, at Las Cases skulde see Keiseren mere. Hans Huus var allerede omringet af Dragoner, og han selv tilligemed en meget syg Sen blev greben og ført til Plantage-

huset, hvor de begge indtil deres Vortreise til det gode Haabs Forbjerg holdtes under streng Opsigt.

Imidlertid var Cas Cases endnu bestandig i Besiddelse af det mærkelige Halskæde, der voldte ham saa megen Vengstelse. Hans Ophold paa St. Helena skulde kun vare endnu nogle faa Dage, og han vilde have været heist fortvivlet, hvis han var bleven nedt til at reise bort, uden at kunne tilbagelevere den ophæiede Fange sin Skat. Men hvorledes skulde han gribe Sagen an, da enhver Forbindelse med Longwood var ham forbuden? — En Tanke foer ham igjennem Hovedet, og han besluttede at vove Alt. En af de sidst til St. Helena ankomne engelske Officerer, med hvem han, indtaget af hans aabne Ansigt, havde talet nogle Gange, kom just i dette Dieblif til Plantagehuset; han ledsagede Gouverneren, der havde flere af sine fortroligste Agenter omkring sig. — Cas Cases valgte dette Dieblif til at udfere sin Plan.

”Min Herre”, sagde han, da han befandt sig alene med Officeren, ”jeg tiltroer Dem ædle Følelser, og jeg ønskede gjerne at sætte disse paa en Preve. Ved den uendeligen store Tjeneste, som De i dette Dieblif kunde bevise mig, er Intet, der kan stride imod Deres Pligter, eller forstyrre Deres Rolighed; fra min Side derimod handles der om

min Ære, ja om min Families Ære; jeg har her et mig betroet, kostbart Depositum at tilbagegive Keiseren Vil De udrømte dette for mig, saa skal min Søn ubemærket lade det glide ned i Deres Lomme.”

Istedetfor andet Svar tilkastede Englænderen Greven et betydningsfuldt Blik, og sagtnede sine Skridt. Den unge Las Cases, der fulgte med sin Fader, havde faaet den fornødne Besked i Forveien, og Dronning Hortensias Hals Smykke gled nu, næsten lige for Dinene af hele den engelske Stab, ned i Officerens Lomme.

Men hermed var Sagen endnu ikke til Ende; Smykket skulde ogsaa afleveres, og der forløb næsten to Uar, inden dette kunde skee.

I den Tid troede Keiseren at bemærke sig langt skarpere iagttaget af sin Fangevogter end forhen. Han kunde nemlig ikke gaae et Skridt udenfor Longwood, uden i nogen Afstand at see en engelsk Officer, der var ham ubekjendt, men altid den samme. Vaade Morgen og Aften, ja paa enhver Time af Dagen, syntes dette Menneske uafsladeligen at følge ham i Hælene, som om det var hans Skygge. Denne Art af Bevogtning var ham saa meget utaaleligere, som Englænderen flere Gange forraadte den Hensigt, at tale ham til.

Derfor skyndte Keiseren sig altid med at fuldende sin Spadsretour, saa ofte han saa denne Person nærme sig, og vendte altid hjem, uden engang at værdige ham et Diekast.

En Dag lagde Keiseren Mærke til, at denne ubehagelige Opsynsmand var tættere bag ved ham end sædvanligt. Dette var ham altfor utaaleligt, og han raabte i en heist fortrædelig Tone: "Men for Pokker da! altid dette Menneske! altid en Spion lige i Hælene paa mig! — Kan jeg da ikke faae Lov til engang at aande lidt frit? — Det er dog en skrækkelig Pine!" — Med disse Ord vendte han pludseligen om, og forstærkede sine Skridt; men Engländeren, der havde hert hans Ord, indhentede ham, og traadte hen for ham, idet han tiltalede ham med et ærefrygtsfuldt: "Sire!" — "Tilbage, Herre! tilbage! siger jeg Dem" — afbrød Napoleon ham med et foragteligt Blik — "imellem mig og Deres Lige kan intet Kammeratskab finde Sted. Gaa Deres Vej, jeg befaler Dem det."

"Sire!" begyndte Officieren endnu engang, uden at vige fra Pletten, med en rolig Tone — "Deres Majestæt tager Feil!" Derpaa lod han, som tilfældigen, de Ord falde: "Grev de Las Cases . . . Dronning Hortensias Hals Smykke. . ."

"Ja saa!" sagde nu Napoleon, som plud-

seligen blev staaende stille, uden dog at see op til Englænderen. "Naa, min Herre?"

"Sire," vedblev Officieren, "vil Deres Majestæt ikke have den Naade, at fortsætte Deres Rei, uden at bryde Dem om mig; jeg har det omtalte Smykke hos mig; det har ikke forladt mig i to Aar; i den Tid har jeg stedse søgt en Leilighed til at bringe det i Deres Hænder. Deres Majestæt behage at mage det saaledes, at jeg kan kaste det i Deres Hat."

Da blottede Keiseren sit Hoved, og foer med Haanden over Panden, som om han betænkte sig paa Noget. I samme Dieblik kastede Officieren med Tankens Hurtighed Smykket i Napoleons Hat, og hvistede til ham: "Deres Majestæt tilgive min Paatrængenhed; jeg har kun opfyldt min Pligt; De faaer mig aldrig mere at see. Gud være med Deres Majestæt!" —

Med disse Ord bortfjernede den engelske Officier sig fra Keiseren med den samme Rolighed, med hvilken han havde nærmet sig til ham. Napoleon hilste ham med Værdighed.

(Slutningen følger).

C. P. J. Krebs.

Trykfeil i forrige No.

Pag. 246, Lin. 15: efter Malmaison sæt Comma.
 — 248, — 17: borttagne læs: borttagen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 34.

Løverdagen den 24de August 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Dronning Hortensias Halskæde.

(Slutning).

Hvor behageligt har det ikke maattet være for Grev de Las Cases, da han, lang Tid efter, erholdt Kundskab om dette beundringsværdige Træk af Redelighed hos en Fjende, og det under saadanne Omstændigheder!

Mod Enden af April Maaned 1821, lod Keiseren, nogle Dage før sin Død, General Montholon kalde til sit Dødsleie, og sagde, idet han hævede sit næsten brustne Die paa ham, med mat Stemme: "Ven! jeg har her under min Hovedpudding et kostbart

Hals Smykke, som tilhører Hortensia; jeg havde mine Grunde til ikke at ønske det bekjendt her, at jeg var i Besiddelse af denne Skat. Naar jeg har ophørt at være til, saa viis mig den Tjeneste, strax at tage det til Dem, og, saasnart De igjen kommer til Frankrig, - hvis det er Guds Villie, at De igjen nogensinde skal see Frankrig - at tilbagelevere det til Hortensia. Skulde Sorg imidlertid have bragt hende til Graven, saa giv det til hendes Børn.””

”Sire,” svarede Generalen dybt bevæget, ”det lover jeg Dem.”

””Taf,”” sagde Napoleon, idet han trykkede hans Haand, ””nu kan jeg dee rolig.””

Hans Sygdom greb snart frygteligen om sig. Saasnart Montholon fik Underretning om, at Keiseren kun havde nogle faa Timer tilbage at leve i, tog han Plads ved Hovedgjerdet af hans Seng, og ventede her som en tro Skildvagt, ihvorvel med blødende Hjerte, paa det Dieblif, da den store Mand skulde opgive sin Mand. Da Lægen Automarchi anmeldte denne Tildragelse med de lakoniske Ord: ”Nu er Alt forbi!” bemægtigede Montholon sig, uden at Noget saae det, den for ham bestemte Skat, alt eftersom hans Keiser havde befalet ham.

Han var, ligesom Las Cases, saa heldig at skjule denne betroede Skat for de engelske rovbegjer-

lige Dine, og ligeledes, som han, saa lykkelig, efter mangt æventyrligt Tog i Amerika og Europa, igjen at naae til Frankrigs Kyster. Hans første Omsorg bestod i at omfavne sin Moder, hans anden, at reise til Arenenberg, for at tilstille Hollands Dronning det Smykke, der nu, som indviet baade i Lykke og Ulykke, maatte i hendes Dine have den dobbelte Værdie; derfor følte hun ogsaa altid et Slags religiøs Urefrygt og Omhed for dette Stykke. Men i Sorgens Time saae hun sig nødt til at skille sig af ved det. Kongen af Baiern tilbød sig, at modtage det imod en Livrente af 23,000 Fr. To Aar derefter var Hortensia ikke mere! —

Paa denne Maade er det gaaet til, at dette forunderlige Halsbaand ikke er omtalt i Dronning Hortensias Testament, dette skjønne Minde om hendes moderlige Omhed, hjertelige Godhed og uforgængelige Venfskab.

Nyttige Lærdomme.

(See Borgervennen for 1839, No. 21 og 26.)

6.

Man maa tude med de Ulve, man er iblandt. Det vil sige: naar man kommer iblandt

ufornuftige Menneſker, ſaa maa man ogsaa bære ſig ligesaa ufornuftigt ad, ſom de. — Det er et reent galt Ordsprog; thi, for det første: Du ſkal ſlet ikke blande dig imellem Ulvene, men altid gaae af Veien for dem. For det andet: naar du ikke kan undvige dem, ſaa ſkal du ſige: undſkyld! jeg er et Menneſke og ingen Ulv. Jeg kan ikke tude ſaa ſmukt ſom J. For det tredje: Mener du, at du ſlet ikke paa nogen Maade kan ſlippe fra dem, ſaa kan det da endelig være dig tilladt, engang imellem at gje med dem, men du maa paa ingen Maade bide ſom de, eller ſom de opæde andre Folks Faar. Det kunde let hænde ſig, at Jægeren tilſidſt kom, og ſkjød Dig tilligemed dem.

7.

Det er forunderligt med os Menneſker. Vi tage os ofte et lidet Uheld langt mere nær, og bære det med langt mindre Taalmodighed end en ſtor Ulykke; og det Menneſke er ingeniunde værſt faren, ſom har Meget at klage over, og hver Dag noget Forſkjelligt. Erfaring og Dvelfe i Ulykken lærer Folk at tie. Naar J derfor ſee et Menneſke, ſom ikke klager, og dog ikke er glad, ſaa ſpørger ham om, hvad der fattes ham, ſtræber at afvinde ham hans Fortrolighed, og hjælper ham med Raad og Daad, hvis J kunne.

C. P. J. Krebs.

E x t r a c t

af

andet Aartals Regnskab 1839,

for

det forenede Understøttelses- Selskab.

S n b t æ g t.

	Gælder og Regn.	Ribe Gælt.
	Rbb. f.	Rbb. f.
Bøholning fra forrige Quartal, Re- fancer iberegnet	1009 85	734 32
A. Ugentlige Smøkkener for Ugeklubbets 51 ^{te} Aargang Nr. 14—26	662 22	1325
B. Raans Afbetaling i andet Quartal		1325
C. Contingent for 1 ^{ste} og 2 ^{det} Quartal b. N.	1996 40	
D. De overreventlige Medlemmets Con- tingent for dette Aar	47	20
E. Rentier af Cælfabrikets Capitaler: af 100,000 Rbb. i fensgl. Obligationer til 11te Juni b. N. 2000 Rbb. = f. af 3100 £ St. i Danff engl. 3 pSt. Obligationer til 1ste April b. N.	<div style="text-align: center; margin-bottom: 5px;"><u>Gælder og Regn.</u></div> 410 — 45 -	2410 45
F. Rentier 400 Rbb. Ostemunt à pari med Sov indberter rebe Gælt imod Gælder	400	2600
	Rbb. 6526 =	4679 32

Risebenhavn den 30e Juni 1839.

Overreventfremmende med den af Administrationen førte Control.

J. Griebenreich.

Bentley.

E. Schram.

M. Jensen.

U b g i v t.

	Gælder og Regn.	Ribe Gælt.
	Rbb. f.	Rbb. f.
1. Pensioner for andet Quartal: til de fødbornlige Pensionister	1071 24	24
Pensioner for det tredje Regat ... Dico for Caroline-Regat	44	25
2. Riv-Rente		50
3. Raan til et Medlem		150
4. Raadens Succesionsafslaat for 1838	134 12	91 27
5. Betalt bet i 1 ^{ste} Quartal optagne Raan samt Rentier, med		3030
6. Uerholdelige Contingenter, affrene	30 40	30
7. Urdit = Rete	29 64	30
8. Dagle anviste Regninger	29 64	30
9. Ugeklubbets Erfaring med Spirit, for 1 ^{ste} og 2 ^{det} Quartal b. N.	363 64	400
10. Rentier, imod Gælder		400
Sov indberter imod Gælder 2600 Rbb. r. O. à pari	2600	400
11. Rønninger		400
Restancer af udfæste, ei endnu ind- brøede Døttninger: @. og R. for Raan for Contingent ...	96 Rb. 349 Rb. 297 68 349	349 179 5
Gælt	1930 16	5
	Rbb. 6526 =	4679 32

E. G. Primon.

Borger-Vennen.

En og Halvtredshindstyvende Aargang.

Nr. 35.

Lørdagen den 31te August 1839.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Peter Bart.

(Af: Der Galeerenslave von Friederich Girardet.)

Vi laae i Dyrkirken's Havn. Veiret var smukt og ikke en Sky var at see paa Himlen. Hr. von Langeron, Capiteinen paa den Galei, hvorpaa jeg var, var nyligen bleven udnævnt til Befalingsmand over hele Eskadren; han brændte af Begjærlighed efter at vise sig i sin nye Værdighed paa Kysterne af England. Under saadanne Omstændigheder maatte Man tage meget Hensyn til Vind og Veir, da Galeier i Reglen kun ere indstrænkede til Kystfarer og kunne blot, naar Havet er roligt, vove

sig noget videre. Lodserne bleve da alle sammenkaldte og adspurgte, om der var Udseende til, at Veiret snart vilde forandre sig. De vare alle af den modsatte Mening, da de paastode, at Vinden, som nu var Nordost, altid lovede bestandigt Veir. En eneste var dog af en anden Mening, og det var Peter Bart, en Fisser fra Dyrkirken, som vi havde med som Lods. Han var den berømte Admiral Jean Barts kjedelige Broder, men havde ikke bragt det videre end til Lods og Fisser, paa Grund af sin Drickfældighed. Uagtet hans Duellighed og Erfarenhed i hans Fag, blev der dog ikke taget meget Hensyn til hans Mening, da han næsten altid var drukken. Heller ikke ved denne Leilighed agtedes der paa hans Stemme, og han blev derfor overseet af de andre Lodser. Herr von Langeron lod sig endogsaa ikke bevæge af den Angst, med hvilken vor Peter Bart bad ham om, at han i det Mindste strax maatte sættes iland, men lo ham ud og gav vor Galei og endnu en anden Galei Ordre til usfortøvet Opbrud.

Vi lettede da Anker og stak i Seen. Veiret var saa stille, at Man gjerne kunde have sat et tændt Lys paa Toppen af Masten uden at det skulde gaae ud. Efterat vi havde med vore Kanoner vaakt de engelske Kystbeboere af deres Søvn, styrede vi

igjen over til de franske Kyster og lagde os paa Rheden ved Ambletouse, en Landsby imellem Calais og Boulogne. Man finder der en liden Bugt imellem to Bjerger, som beskyttede de i samme liggende Skibe imod Osten og Nordenvinden. Jeg veed ikke, hvad der bragte vor Befalingsmand paa det Indfald at lægge sig for Anker i denne Bugt, imedens den anden Galei blev liggende paa Rheden. Neppe blev Peter Bart Anstalterne hertil vaer, før han skreg som en Besat, at Man skulde lade det være, fordi der ved Solens Dpgang vilde reise sig den frygteligste Storm af Sydvest, som Man nogenstinde havde oplevet, og vi ved den Storm hverken kunde forlade Bugten, heller ikke kunde forblive der uden at strande og forgaae med Muus og Mand, da der i samme var en uhyre Mængde af blinde Skær. Men ogsaa nu lo Man kun ad ham og, uden at agte paa hans Skrig og Advarsler, styrede vi fort før Dagens Anbrud ind i den ulykkelige Bugt. Tvende Ankere bleve kastede, og derpaa begav Enhver sig til Rolighed, undtagen den gamle Ulykkesprophet, der allerede saa sin Død for Dine og ikke ophørte med at jamre og hyle.

Endeligen brød Dagen frem. Vinden blæste af Sydvest, men saa svagt, at Man ikke agtede derpaa. Solen stod nu op, og Vinden blev stedse

stærkere og stærkere fra det ene Dieblif til det andet. Den gamle Veirprophet havde altsaa dog ikke havt saa ganske Uret, og Man var allerede beredt paa at forlade Bugten igjen saasnart som muligt. Men det var umuligt; thi pludseligen reiste sig en saa frygtelig Storm, at vi, istedet for at lette Anker, maatte endnu udkaste 2 andre for at holde os imod Belgernes voldsomme Indbryden, som truede os hvert Dieblif at kaste os imod Klipperne, som vi, til vor Forfærdelse, nu saae tæt ved Agterenden af vor Galei. Men til al Ulykke havde Bugten en saa flet Grund til at ankre paa, at intet Anker vilde tage fat, og vi altsaa maatte drive mod Klipperne. Kort, Skibbrud syntes at være ganske uundgaaeligt, og Man saa overalt kun dødblege Ansigter, og herte intet uden dybe Suk, Jamren og Klagen. Præsten uddeelte Sacramentet og gav Alle, der angrede deres Synder, Absolutionen og Belsignelsen. Ved denne Feilighed rebede ogsaa de fleste Galeislaver deres Ryggeslesshed: thi istedet for, under denne siensynlige Livsfare, at tænke paa deres Sjæls Frelse og angre deres Synder, raabte de, under Spot og Latter, til Capiteinen og Officererne: "Nu mine Herrer! blive vi snart alle lige; inden saa Dieblifke komme vi alle til at drikke af et og samme Glas."

I dette fortvivlede Dieblif fik Capiteinen pludselig Die paa Peter Bart, der endnu stedse græd og jamrede. "Af min kjære Peter!" tiltalende han ham," havde jeg hørt Dig, vare vi ikke komne i denne Livsfare. Veed Du da slet ingen Udvei til vor Redning".

"Og, om jeg ogsaa vidste nogen," svarede Peter brummende," hvad vilde det hjælpe? Ingen vil jo troe mig eller følge mit Raad. Ja jeg veed nok, hvorledes vi med Guds Hjælp kunne slippe ud af dette Selvedesgab; men jeg siger Dig (thi han sagde "Du" til Enhver), var det ikke for mit eget smule Livs Skyld, lod jeg Jer alle drukne som Sviin."

Saa dreie og usemmelig denne Peters Yttring imidlertid endogsaa var, saa Capiteinen dog ved denne Leilighed meget gjerne igjennem Fingre med ham og bad ham om kun uden Ophold at skride til Bærket.

"Det vil jeg ogsaa," var hans Svar, "men lad bare Ingen komme med Indvendinger, naar jeg gjer Noget, som maaskee synes Jer forkeert. Enhver maa blindt hen adlyde mig: ellers ere vi alle dødsens."

Capiteinen gav derpaa strax ved Trommeslag den Befaling, at Enhver under Livsstraf skulde ad-

lyde Peter Bart i Alt, hvad han vilde anordne og befale. Denne bad nu om Capiteinens Pung, tog fire Louisdorer af den og gav ham den derpaa tilbage. Med disse fire Guldstykker i Haanden gjorde han derpaa det Spørgsmaal til Matroserne, om fire af dem vilde fortjene sig disse Penge; men de maatte have Mod til at udføre, hvad han vilde befale dem. Der meldte sig vel tyve dertil. Iblandt disse udsøgte han de 4 stærkeste og raskeste, lod dem stige ned i Storbaaden, overleverede dem det sidste Anker, som vi endnu havde paa Galeien, med den Befaling at faste det ud agter, i Nærheden af de Klipper, imod hvilke vi dreve. Ved denne Befaling trak Enhver paa Skuldrene, thi Ingen kunde begribe, hvad dette Anker skulde gjere agter Galeien, da det dog kun kom an paa at holde den fast fortil. Capiteinen selv kunde ikke afholde sig fra at spørge, hvad dette Anker skulde nytte der, men Peter svarede ham ganske kort, at han med Guds Hjælp snart skulde faae det at see.

Imidlertid lykkedes det de fire Matroser, skjent med sterste Møie og øiensynlig Livsfare, at udkaste Ankeret paa det betegnede Sted. Saasnart Peter saa det, trykte han Capiteinen hjertelig i Haanden og sagde: "Gud være lovet! nu ere vi reddede". Men hvorledes det skulde skee, blev os endnu steds

en Gaade. Peter lod nu Raaen hale ned og gjøre Storseilet fast til den; men dette blev rullet sammen og bundet med Siv og derpaa igjen heiset op. Derpaa befalede han de fire Matroser at fappe de fire Ankertoug forud, naar han gav dem et Bink, og en femte Matros fik samme Befaling i Henseende til Ankertouget agter ud. Dette sidste Ankertoug blev nu strammet saa meget muligt, og derpaa bleve de fire Ankertoug forud Galeien kappede. Derved gjorde Galeien, der nu ikke mere holdtes fast forud, en Bending, og den vilde naturligviis ganske have dreiet sig om, naar Peter ikke havde forekommet det. Men neppe havde den dreiet sig saa meget om, at Seilet havde fanget lidt Vind, før han lod det Siv, hvormed Seilet var bundet, rive løs; Seilet ruller nu ned og i dette Dieblif kappedes Ankeret agter ud — og som en Piil flyver Skibet ud af Bugten, imedens vor Peter Bart staaer selv ved Roret og styrer det lykkeligen forbi alle Klipper.

Vi vare nu, lovet være hans Duclighed, igjen i aaben Sø og maatte nu sege saasnart som muligt at naae en Havn, for at finde Beskyttelse mod Stormen, der endnu stedse vedblev at rase. Dynskirken var den eneste Havn under Vinden og kun 12 Mile bortfjernet fra os. Der blev da intet til-

bage for os end at styre vor Cours derhen. Spørgsmaalet var kun, om Stormen ikke vilde føre os forbi Dyrkirken og kaste os ind paa Rysterne af Holland. Vi Galeislaver ønskede intet hellere; men Officererne og Mandskabet vilde ikke være synderlig tjente dermed. I sex hele Timer maatte vi ligge og vente paa Floden for ved dens Hjælp at kunne løbe ind i Havnen. Bølger, saa høje som Bjerge, rullede uophørligen hen over Galeien. I denne Dødsangst, hvori alle vare, bade og bønfuldt de Gud om Redning, ligesom ogsaa Indvaanerne i Dyrkirken, der vare Vidner til vor Fare. Det var alt, hvad de kunde gjøre; thi at komme os til Hjælp paa en eller anden Maade var paa Grund af denne skrækkelige Storm aldeles umuligt.

(Fortsættes.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredshindstyvende Aargang.

Nr. 36.

Løverdagen den 7de September 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Peter Bart.

(Af: Der Galeerenslave von Friederich Girardet.)

(Slutning).

Endeligen kom Floden, som Man saalænge og saa inderligen havde længts efter; men endnu var der en stor Vanskelighed at overvinde. Dyrkirkens Havn dannes nemlig af to svære Dæmninger, der strække sig næsten en halv Miil ud i Havet, og Indseilingen er formedelst en Sandbanke, som befinder sig paa denne Side ikke uden Vanskelighed og Fare for Skibe, der med Sydvestvind ville løbe ind i Havnen. Naar Søen er rolig og Man altsaa

mere kan have Skibet i sin Magt, kan man endda snarere styre ind til rette Tid og træffe Farvandet. Men naar Søen gaarr saa heit, som nu var Tilfældet, er det en meget vanskelig Opgave, især for en Galei, der formedelst dens Længde ikke saalet lader sig vende som et sædvanligt Skibe. Dog, hvad var der at gjere? Vi maatte vove Indseilingen, hvad det saa skulde koste, eller ogsaa omkomme i Belgerne. Ingen af vore Lodser vidste noget Raad. Peter Bart maatte ogsaa her finde paa Raad. Han laa rolig paa en Bænk og sov, endskjønt Belgerne skyllede hen over ham. Først naar Floden kom — saa led hans Befaling — skulde Man vække ham. Det skete. Paa Capiteinens Spørgsmaal om han ikke kunde udtænke et Middel til at bringe begge Galeierne ind i Havnen, svarede han roligt: ”ja! paa samme Maade, paa hvilken jeg stedsse kommer ind med min Fisserbaad, det vil sige, med fulde Seil”.

”Med fulde Seil?” raabte Capiteinen forundret, ”har Man nogensinde hørt Sligt? Nei, min gode Peter! en Galei er ingen Fisserbaad og lader sig ikke saaledes regjere.”

”Men paa hvilken Maade vil Du da ellers komme ind?” svarede Peter, ”Søen gaaer saa heit, at der ikke er at tænke paa at roe.”

”Det er netop Ulykken,” meente Capiteinen, ”og min største Forlegenhed.”

”Nu, saa lad mig kun raade! Du skal faae at see, alt skal gaae godt. Kun vil Galeien støde sin Næse lidt paa Fiskertorvets Dæmning; det kan jeg ikke forhindre”.

”Lad den kun det!” sagde Capiteinen, der ved den Bestemthed, hvormed Peter talte, havde fattet Tillid til ham. Dens Næse er heldigviis kun af Træ, og Tømmermændene ville nok flikke den sammen igjen.

Peter Bart gav sig nu rask ifærd med Arbeidet, og gjorde kun Nar af Officererne og Soldaterne, der med Angest og Bæven saae ham træffe de behørigte Foranstaltninger til hans dristige Manøvre. Ankerne bleve lettede, Seilene heisede og afsted løb Skibet. Det var et ængsteligt Dieblif. Enhver befalede i Stilhed sin Sjæl i Guds Bold, for hvis Ansigt han allerede i næste Minut kunde komme til at staae. Thi berørte Galeien den omtalte Sandbanke ved Spidsen af den sydvestlige Havnedæmning, eller endnu mere, berørte den Spidsen af Dæmningen, hvad der let var muligt, da den i dette Dieblif stod ganske under Vand, saa maatte den ogsaa gaae i tusinde Stykker og gaae under med Muus og Mand. En Fingersbred fra Døden

flei vi afsted, kom lykkeligen Sandbanken forbi, traf ved en rask Bending lykkeligen igjennem Indløbet imellem de to Havnedæmninger og seilede nu uopholdeligen hen til Fiskertorvet i Dyrkirken, paa hvis Dæmning vor Galei rigtignok, som Peter havde forudsæet og forudsagt, temmelig stærkt stødte sin Næse. Den anden Galei, der neiagtigen havde gjort vor Manøvre efter, indtraf snart efter os, og blev ligesom vor Galei hilset med Frydeskrig af Tilskuere i Tusindtal.

Peter Bart havde altsaa i mindre end 24 Timer ved sin sjeldne Dygtighed reddet os to Gange fra den eiensynligste Livsfare og derved efterladt sig et varigt Minde hos os. Vor Capitein vilde paa ingen Maade lade ham slippe fra sig og tilbød ham dobbelt Hyre, naar han vilde blive hos ham. "Nei!" svarede han bestemt, "om Du ogsaa vilde give mig 1000 Francker om Maaneden, gjør jeg det ikke. Jeg har faaet mere end nok, og det er sidste Gang at jeg skal være paa Jere Galeier." Og dermed tog han Afsted med Capiteinen og sprang i Land.

Den hvide Kanin.

(Singularités anglaises).

Lord Pellham, der boede paa et Gods i Nærheden af London, gif en Aften hjem. En uøstet flædt Person med en Kurv under Armen traadte pludseligen hen for ham: "Mylord!" sagde han, "vil De ikke kjøbe denne Kanin af mig?" Lorden rystede paa Hovedet og vilde gaae videre uden at indlade sig med ham. "Mylord!" gjentog den Ubekjendte i en paafaldende bestemt Tone, "De vil dog ikke vægre Dem ved at afkjøbe mig min hvide Kanin!" — "Hvad skal jeg gjøre med den?" svarede Lorden, "ophold mig derfor ikke, min Ven!" — Og alligevel, Mylord! vil De dog kjøbe min Kanin!" og i det Samme holdt han Lorden en Pistol for Brystet. — "Jeg vil nok kjøbe den; men hvorfor har I ikke strax erklæret Jer tydeligere? Hvad koster Dyret?" — Tusind Guineer," var Svaret, idet at han spændte Pistolen. — "Jeg har ikke saa mange Penge hos mig" — "Siger intet; Deres Underskrift er mig nok. Her er Papiir, Pen og Blæk: jeg har sørget for Alt." Lorden udstedte en paa Sig lydende Forskrivning for den forlangte Sum, og fortsatte der paa sin Vej hjemad.

Da Lorden, ti Aar efter denne Tildragelse, en Aften efter Sædvane spadserede tilfods omkring i Londons Gader, tiltrak en prægtig oplyst Boutif sig hans Opmærksomhed. Han gik derind; Købmandens Ansigtstræk paafaldt ham, og da han betragtede ham næiere, erindrede han sig Manden med Kaninen. Han forlangte at see paa nogle Juveler, og i det Dieblif Juveleren talte, gjenkjendte Lorden sin Tyv. Men hvorledes skulde han anklage ham uden Beviis og uden Vidner? Han gik da sin Vej uden i ringeste Maade at lade sig mærke med Noget, og pensede hele Natten paa, hvorledes han skulde faae sine Penge igjen. Den næste Dag tog han en Kurv under Armen, gik ind i Boutiken og forlangte at tale alene med Juveleren. Da de vare komne ind i Værelset ved Siden af Boutiken, sagde Lorden: "Vil De ikke købe en hvid Kanin? Juveleren gjorde store Dine, men Lorden blev ved: Jeg er overbevist om, at De beviser mig den Tjeneste strax at købe dette nydelige Dyr" — og med det Samme holdt han Juveleren en Pistol for Ansigtet. Juveleren blev ikke lidet forfækket og spurgte: "Hvad koster Kaninen?" — "Fusind Guineer" — "Oh, Gud! Mylord!" udbød han og faldt paa Knæ, idet han rakte Lorden sin Brevtaske: "Der — tag den!" Lorden udtog af den sine

tusinde Pund og vilde levere Juveleren de øvrige Penge tilbage. Men denne sagde:” De Penge, som jeg paa en saa besynderlig Maade laante af Dem, have bragt mig rigelige Renter. Behold De disse Banknoter til et eller andet godbædiget Niemed; nu er jeg nok istand til at undvære Dem.” Lorden tog da endnu tusind Pund ud af Brevtassen, hvilke Penge han tilsendte Stiftelsen for Sitteborn. Men Juveleren lovede han helligen aldrig at aabenbare det Passerede, og han holdt Ord; thi denne Tildragelse blev først bekjendt efter Lordens Død ved Papirerne, som fandtes i hans Efterladenskab.

Den besynderlige Duel.

Dr. Young, den i sin Tid saa yndede engelske Skribent, var som bekjendt en Geistlig, og blæste meget godt paa Fløite. En Dag var han i Selskab med Damer af hans Bekjendtskab, hvem han foreslog at gjøre en Tour til Baurhall. Paa Farten over Themsen begyndte han at blæse paa Fløite for at forkorte dem Tiden. Men da han bemærkede, at de bestandig bleve forfulgte af en Baad, hvorpaa der var endeel unge Officerer, holdt han op at blæse. En af Officererne, et ubesindigt

ungt Menneske, spurgte ham, hvorfor han hørte op med at blæse. "Af samme Marsag, som jeg begyndte dermed", svarede Young. "Og denne Marsag var, om jeg tør spørge?" — "Fordi det behagede mig saaledes." — "Nu godt!" svarede Officeren; "tag De strax deres Fløite frem igjen, eller jeg kaster Dem i Themsen." Da Young saa, at denne Affaire foruroligede Damerne, tog han ganske rolig sin Fløite frem igjen og blev ved at blæse meget behageligt under hele Overfarten. De ankom nu alle til Baurhall. Young tabte den, som havde fornærmet ham, ikke af Syne, indtil han endelig traf ham alene i en affides Allee. "Min Herre!" tiltalte han ham i en fast, men rolig Tone, "for hverken at forstyrre Deres eller mit Selskab, sandt jeg det bedst at give efter for Deres heist fornærmelige Opfordring.

(Slutningen følger.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 37.

Løverdagen den 14de September 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Annældelse.

De Medlemmer som i indeværende Aar agte at sege Laan eller anden Understøttelse henvises til Bekjendtgjørelsen i Borgervennen No. 33.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 14de September 1839.

Friedenreich. Bentley. Schram.

M. Bentzen.

Den besynderlige Duel.

(Slutning).

Men for at bevise Dem, at Mod findes ligesaa vel under den sorte som under den røde Kjole, beder jeg Dem at indfinde Dem i Morgen tidlig Kl. 10 i Syd park. Vi behøve ingen Secundantere; Striden angaaer jo os to alene; hvad have de Uvedkommende dermed at bestille? Vi ville slaaes med Kaarde." Den unge Krigsmand modtog Udfordringen. — Begge to indfandt sig til bestemt Tid paa det bestemte Sted. Officieren trak strax Kaarden og satte sig i Positur. I samme Dieblik satte Young ham en Pistol for Brystet. "Vil De myrde mig?" skreg Officieren. "Nei!" svarede Young gandske roligt, "men stik De strax Kaarden ind igjen og vær saa god at dandse en Minuet for mig, eller jeg skyder Dem ned paa Stedet." Officieren gjorde vel Indvendinger, men hans Modstanders kolde Mine og tørre Tone tvang ham snart til at adlyde. Da Menuetten var forbi, sagde Young til ham: "De tvang mig i Gaar til at blæse paa Fleite, og i Dag har jeg tvunget Dem til at dandse; altsaa ere vi quit. Skulde De imidlertid endnu ikke være tilfreds, er jeg villig til at give Dem al den Satisfaction, som De vil forlange."

Istedet for Svar, faldt Officeren Young om Halsen, bad ham tusinde Gange om Forladelse og udbad sig hans Venfkab.

De fire Perioder i Menneskelivet.

(Af det Lydske).

Ethvert Tidsrum i det menneskelige Liv, der adskiller sig ved tydelige Forandringer i legemlige og aandige Kræfters Virksomhed, kan kaldes en Periode i Menneskelivet. Man kan betragte Livet som en stedse fortløbende Række af Udviklinger, der begynde i Conceptionens Dieblik og ende med Døden ved Tilintetgjørelsen af den organiske Individualitet. Deraf følger, at den menneskelige Organismes Liv kan, med Hensyn til dens Fremtræden, Virksomhed og Kraftyttning, ikke være eens i de forskjellige Perioder af Livet. Mennesket lever ikke paa een og samme Tid i alle dets Organer. Disse Organers eiendommelige Liv træder frem efterhaanden og til forskjellige Tider. Ethvert Affnit i Livet, der udmærker sig væsentlig ved Fremtrædelsen af nye eller Forsvindingen af tidligere forhaanden værende Kraftyttninger, danner en egen Periode i Menneskelivet. Efter det forskjellige Synspunkt, hvorfra

Man gaaer ud, maa Inddelingen af Levealderen blive forskjellig. Med Hensyn til den retslige Lægevidenskab kan Man mest passende antage følgende 4 Perioder i Menneskelivet: Barndommen; Ungdommen; den mandlige Alder og Alderdommen.*)

I. Barndommen indbefatter Tidrummet fra Fødselen indtil Ungdommens Indtrædelse. I den retslige Lægevidenskab antager Man følgende Underafdelinger: 1) De første (3—6) Dage efter Fødselen. Denne Periodes Kjendemærker ere de Levninger af en mere eller mindre saftfuld Navlestreng, som endnu findes hos Barnet, den Siinhed og Rødhed ved Huden som viser sig strax efter Fødselen og som i de næste Dage gaaer over i det Gulagtige. Den nøiagtige Bestemmelse af denne Levealder er da nødvendig, naar levende eller døde Børn findes udsatte; naar det skal bestemmes, om det udsatte Barn kan være født af en vis Person eller ikke; om Børns Forbyttelse; om et Barn, hvis tvivlsomme Dødsmaade har givet Anledning til en criminel Undersøgelse om Barnemord, skal betragtes som nyfødt eller ikke? Anstilles Undersøgelsen paa døde Børn, maa der tages Hensyn, foruden til de

*) Fosterets Liv forbigaars her.

ovenncævnte Omstændigheder, ogsaa til Indvoldenes Beskaffenhed, især Hjertets, Lungernes, Nærernes og Leverens. — 2) Det første Leveaar, hvis Bestemmelse af lignende Grunde kan være nødvendig, betegnes ved sin lidt efter lidt fremskridende Uddannelse af Legemet og ved Sjeleevnernes Fremtræden og Udvikling i Almindelighed. De nærmere Kjendemerker paa denne Periode tages af den tiltagende Bert, Lemmernes Tilrundning og Fasthed, Tændernes Frembryden, Hudens Antagelse af den saakaldte Kjedsfarve, Evnen til at holde sig opreist, den saakaldte Skjennen eller Spor af den første aandige Yttring, Dannelsen af den første articulerede Lyd. Ved døde Børn er det især vigtigt at undersøge Indvoldene. — 3) Børnealderen indtil Tandskiftningen eller til det syvende Aar. Den tiltagende Uddannelse af de legemlige og aandige Kræfter afgive de almindelige Kjendemerker for denne Livsperiode. Legemet voxer vel betydeligen i Længde, men Beenmassen er endnu blød; der er endnu mere Brusk end senere hen; Musklernerne ere endnu svage og have intet bestemt Omrids. Haarene paa Hovedet ere bløde og fine; der er ingen bestemte Ansigtstræk; Stemmen er endnu fin og klar. Sandserne ere meget modtagelige for ydre Indtryk, Indbildningskraften meget levende. Su-

kommelsen modtager let Indtrykkene, men taber dem ogsaa snart igjen. Børn i denne Alder have stor Drift til Bevægelse, til Leeg og til ubestemt Virksomhed, til Efterabelse; Kjønsscharacteren er endnu ikke uddannet. Børns lovstridige Handlinger betragtes ikke som Forbrydelser og straffes derfor kun ved huuslige Tugtelsler, der ikke have nogen borgerlig vancærende Virkning. — 4) Drenges alderen omfatter Tidsrummet fra 7de Aar indtil Mandbarheden. Denne Periode tager sin Begyndelse med Tandskiftningen og under denne Periodes Fremskriden gjer den legemlige og aandige Uddannelse betydelige Fremskridt. Kjønnsorganernes eieendommelige Virksomhed er endnu ikke i dette Tidsrum uddannet. Gaarrigheden har endnu ikke vilst sig paa de Steder, hvor den i den næste Periode findes. Da Mandskræfterne endnu ikke ere fuldt udviklede, har Lovgivningen stillet Børn af denne Alder under faderlig Magt og Myndighed, og ikke tilstaaet dem Tilladelse til borgerlige Forretninger. Tilregnelighed af Forbrydelser finder endnu ikke Sted. Dødsstraf paadømmes ikke Individier af denne Alder, og de øvrige legale Straffe formildes forholdsmæssig.

II. Ungdommen tager sin Begyndelse med den indtrædende Mandbarhed og naaer hen til Bes-

gyndelsen af den mandlige Alder, eller med retsligt Hensyn indtil Mindreaarighedens Ophor. Med Mandbarheden begynder Kjensdriften og Forplantelsesønnen: hos Mandkjønnet gjerne fra 15de til 18de og hos Qvindkjønnet fra 13de til 16de Aar. Stemmen lider hos Ynglingen den bekjendte Forandrung; hele Figuren taber det Drengagtige og nærmer sig mere det Mandlige, og Fruentimmernes Udseende taber ligeledes det Barnlige. Efter Loven kaldes Ynglinge af denne Alder (18) Mindreaarige. Med Hensyn til de Mindreaariges retslige Forhold har Lovgivningen, i Betragtning af Mandens endnu ikke fuldkomne Uddannelse, medrette bestemt, at de ikke kunne sættes ved Siden af den mandlige Alder, hverken i Henseende til Rettigheder eller Forpligtelser. Myndighedsalderen tager sin Begyndelse forskjelligt i de forskjellige Lande, nemlig fra det 21de til det 25de Aar; hos os indtræder, som bekjendt, først Myndighedsalderen efter det fuldendte 25de Aar. Straffelovgivningen har for Resten ansat det Tidsrum, hvorfra Tilregneligheden for Forsæelser og Forbrydelser med Hensyn til Alderen skal have Sted, noget tidligere, end Civillovgivningen har bestemt for Myndighedsalderen. Thi naar denne i Almindelighed indtræder med det 25de Aar, saa have de fleste Crimi-

nellove bestemt, at indtil 20 Aars Alderen skulde være Grændsen for Anledning til at formilde en Forbryders Straf.

III. Den mandlige Alder begynder med Organismens fuldendte Udvikling og gaaer hen til Indtrædelsen i den høie Alder, hvor Kræfternes Aftagelse og Livsfunctionernes Forsvinden begynder, det vil sige, hos Mandfolk til ind i de 50 og hos Fruentimmer i de 40 Aar. Man erkjender lettelig den fuldendte legemlige Udvikling af, at Legemet er ophørt at vore i Heiden, af alle Veens fuldkomne Udvikling, af Musklernes kraftige Uddannelse. Formedelst den stærkere Fedtansættelse tilrundes Legemets Omrids efterhaanden mere og mere. Aandsevnerne have i denne Alder naaet den fuldkommenhed, hvortil de efter Individets Bestaaffenhed kunne komme. Begge Kjøn ere i dette Tidrum fuldkommen skikkede til Forplantelsen af deres Slægt. Alle det borgerlige Livs Forrette og Forpligtelser tilhøre Individerne af denne Alder.

(Slutningen følger.)

F. C. Kielsen.

Trykfeil i forrige No.

Side 269 Linie 3 franedes Side ikke læs Side, ikke.

— 270 — 3 gaarr læs gaaer.

— 270 — 6 Skibe læs Skib.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 38.

Løverdagen den 21de September 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

De fire Perioder i Menneskelivet.

(Af det Tydste).

(Slutning).

IV. Alderdommen omfatter efter den almindelige Talebrug Tidrummet fra Kræfternes Aftagelse indtil Døden. Men Man kan inddele denne Levealder i to meget forskjellige Perioder: 1) den første Periode viser i sin Begyndelse hos de gode Constitutioner neppe nogen mærkelig Aftagelse af Kræfterne, hvilken dog efterhaanden bliver mærkeligere. Hvad der efterhaanden characteriserer denne Periode er Ernæringens Aftagelse, Musklernes

Stivhed og Svækkelse, Rygradens Krumning, et ældre Udseende, hyppige Rynker i Ansigtet, Sandseorganernes Svækkelse og i Almindelighed en succesiv Ophørelse af Slægtsforplantelsen. 2) den anden Periode, Oldingsalderen opnaae ikkun de færreste Mennesker, omendstjendt den danner en naturlig, med ingen Sygelighed ledsaget, Overgang fra Livet til Døden. Alle forhen nævnte legemlige og aandige Tegn paa Alderdommen fremtræde i høiere og høiere Grad. Ydre og indre Sandser forsvinde mere og mere, Syn og Hørelse sløves, Hukommelsen og Indbildningskraften tabe sig, endogsaa Dømmekraften forsvinder, og Oldingen gaaer ikke sjelden i Barndom. Efterat Hjerne- og Nerve-Virksomheden har tabt sig, vedvarer Livet vel endnu en Tid lang, men som en blot Vegetation; endeligen ophører ogsaa dette vegetative Liv, og Mennesket døer en naturlig Død af Alderdom.

Efter Forskjelligheden af Klimatet, de individuelle Constitutioner, Levemaaden og de ydre Indflydelser kan en Afvigelse af 5 til 10 Aar let finde Sted i Overgangen fra Midalderen til Alderdommen. Ligeledes kan Oldingsalderen med sine Skæbeligheder indtræde tidligere, naar der har været Indvirkning af overvættes Legems- eller Landsansstrængelser, heftige Lidenskaber, Udsvævelser, for-

sømt Pleie, Sygdomme hos Mandfolk og hyppige eller vanskelige Barseler hos Fruentimmer.

Brudstykker af Borger i de forenede Stater, forhen Kronprinds af begge Sicilierne, Achilles Murats Breve om den moralske og politiske Tilstand i de forenede Nordamerikanske Fristater.

(Af det Tydste.)

Om Sæderne, Videnskaberne og de skjøne Kunster yttres Forsfatteren sig i det 10de Brev, dateret Bryksel 1832, saaledes, som følger.

De forenede Staters Regjering er baseret paa et nyt Princip, nemlig paa den absoluteste Folkesuverainitet; Selskabet selv og Individernes gjensidige Forhold grunder sig paa et ikke mindre nyt Princip, nemlig Concurrentse. Der finder ingen Fødselsaristokrati Sted, og af Formuen flyder ingen anden Fordeel end den, som den selv bærer i sig; men for Talentet og Fortjenesten er der aabnet den videste Mark. I vort republikanske System er Enhver classificeret efter sine Evner.

Alle Mennesker fødes der lige i Rettigheder og Udgang til Lykke; og hvis paa den ene Side Formue giver manges En et Fortrin, saa betager den ham paa den anden Side Sporen til at stræbe efter noget Høiere og svækker hans Energi. Tosfen, der har stor Formue, bliver derved ikke mindre en Nar, og kan kun med Møie forsvare sin Formue mod den snilde Mand's Angreb, der behøver Penge. En Mand, som engang har slaaet ind i en Carriere, maa aldrig staae stille; han tør ikke engang udhvile sig, hvis han ikke vil lade sig trænge tilbage af yngre Medbeilere, hvis Navn endnu Dagen i Forveien vare ham gandske ubekjendte. Denne stedsvarende Bæddekamp til Høire og Venstre vækker og vedligeholder i Selskabet en Virksomhed, der har de lykkeligste Følger. Man maa vælge sig hvilken Leebane, Man vil: steds er Man afhængig af den offentlige Mening. Den regjerer despotisk og anviser Enhver hans Plads efter Fortjeneste, thi den er ikke egennyttig og dens Dom feiler sjelden. Men den vil have Oplysning og behøver derfor den største Offentlighed. Pressen er aldeles fri, og Journalernes Publication og deres Udbredelse trykkes hverken af Cautionsvang eller Stempels afgift; Man opmuntrer meget mere Pressen. Deraf hos os de mange Tidssblade, der vore frem

som Skampioner. Enhver By, ja enhver Landsby har i det Mindste een Journal, og enhver Mening, hvor ubetydelig den end er, finder sit Organ. Folket, underrettet og oplyst om Alt, skuffes derfor ikke letteligen i sine Domme.

Jeg vil ikke forsvare den periodiske Presse her: I den store Masse af Journaler finder Man kun faa meget gode, der da udskrives af de andre. De Midler, af hvilke de fleste Tidender betjene sig for at skaffe deres Anskuelser Indpas, ere ikke altid de fineste. Men den Ondskab, der fremlyser af mangen Artikel, indeholder sin egen Modgift, og personlige Udsald blive sjelden uden Moderklæringer, saa at Man let kan skjelne imellem Sandt og Falskt. Paa den Tid, da Valget til Præsidentskabet svævede imellem Adams og Jackson, antog de forskjellige Partiers Blade en saa bitter Tone, udspyede saadanne Bagvaskelser, at de nødvendigen maatte oprøre den dannede Mand. Hvo, der vilde fæste Tro til disse Beskyldninger, han maatte i Sandhed beklage et Folk, der skulde vælge mellem saadanne Candidater.

En af de fortrinligste Virkninger af Offentligheden er den Interesse, som Enhver tager i Dagens Politik, og den udgjør en staaende Artikel i alle Selskabers Conversation. Rudsken og Sjo-

veren ligesaavel som Advokaten, Kjøbmanden og Planteren tale om Dagens Politik. Et forestaaende Valg, en Forholdsregel foreslaaet Congressen, en for Retten svævende Proces eller andre Sager af denne Natur blive omtalte, forhandlede og bedømte fra de forskjellige Sider, og alle Klasser af Folket have godt opfattet Gjenstanden, da Enhver læser Bladene.

Man kan let begribe, at i et Land, i hvilket der hersker en saadan Overeensstemmelse i Anskuelserne, en saadan Eighed i Smag og aandige Beskæftigelser, der er ikke at tænke paa Standsforskjel. Jeg vil hermed ikke have sagt, at der i de forenede Stater ikke gives forskjellige Selskabscirkler, men blot at Grændserne imellem dem lebe saaledes imellem hverandre, at Man ikke bemærker Forskjellen, og at der hverken gives særegne Kaster eller Stænder.

Amerikaneren er i Almindelighed blid og artig, men stolt, som det egner en fri Mand; han gjør ingen Fordring paa Superioritet over Andre, men han taaler heller aldrig, at Nogen anseer ham som Nogen uunderordnet. Enhver driver en eller anden Næringsvei for at leve; derfor hader han Lediggang; han er overbevist om, at alle anstændige Næringsveie ere hverandre lige i Værdighed og Anseelse. En Tjener hos en Advokat eller en Løge for Exempel

tjender ingen Forskjel, i Henseende til den materielle Stilling, imellem sig og den, der har taget ham i Tjeneste; og Udtrykket Herre bruges kun af de Sorte. Den Eine bærster Klæder, og den Anden fører Processer, eller skriver Recepter, eller præfer eller sidder i Retten — kort Alle tjene for Penge. Der er altsaa ingen Forskjel imellem dem: Enhver gjør sin Skyldighed saa godt som muligt, og derfor er ogsaa Tjenestetjendets ordentligt og opmærksomt. Behager Tjenesten ham ikke mere, siger han Tjenesten op, og aldrig taaler han nogen Fornærmelse eller Ekjældsord af sin Herre. Bliver han syg, eller har en Proces at føre, henvender han sig til sin Herre, betaler ham og saaledes tjener den Eine den Anden.

Denne Uafhængighedsaand er Grunden til at de amerikanske Manerer adskille sig saa meget fra de engelske; thi i physisst Henseende have begge Folkeslag den største Lighed med hinanden. Naar De for Exempel betragter det første Selskab i Njyork, vil De troe at være i et engelsk Selskab. Dette Selskab bestaaer af Rjebmænd, der ganske nyligen have erhvervet sig betydelige Rigdomme, men som, hvad Man kan forudsee, ikke længe ville blive i Besiddelse af dem. De benytte denne Periode til at lægge for Dagen saa megen Glands og Daarskab,

som deres Stilling tillader. Alle have gjort Reiser til Europa, efteraade de evropæiske Sæder, rose Alt, hvad der er evropæisk, betragte Amerika som et barbarisk Land, hvor Man intet Elegant har opfundet, ikke engang Gallopæden. Den første den bedste evropæiske Aventureer, som finder for godt at udgive sig for en Hertug eller en Marquis, modtages med aabne Arme af dem og bliver saalænge fetteret af dem, indtil han har gjort et dygtigt Hul i deres Børs. Disse Narre gjøre sig til af at lade haant om Politik som noget Simpelt og Trivielt; de gjere sig Umage for at føre saadanne intetsigende og ubetydelige Samtaler, som Man kan høre dem i London, og da de af Naturen ere fortræffeligen udrustede til dette Væsen, lykkes det dem ogsaa herligt.

(Fortsættes.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 39.

Løverdagen den 28de September 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Brudstykker af Borger i de forenede Stater, forhen Kronprinds af begge Sicilierne, Achilles Murats Breve om den moralske og politiske Tilstand i de forenede Nordamerikanske Fristater.

(Fortsættelse.)

Men disse Folk danne ikke det amerikanske Selskab; dette bestaaer af Kjøbmænd, Rhedere, Advokater, Løger og Magistratspersoner, der slet ikke skotte om at efterabe evropæiske Manerer. Her taler Man om Politik eller om Forretningsager, og Underholdningen er baade lærerig og interessant.

Forresten have Selskaberne i Nyjork overhovedet mere evropæisk Anstreg end i Unionens andre Steder, hvilket lader sig let forklare af den uhyre Masse af Fremmede, som uopherligen strømme til og fra denne Stad. Den har endog fem Theatre, en Ballet og en Opera, og Man træffer her flere Ode-lande end andensteds: Broodvaigaden giver den til Nyjork Ankommende en hei Idee om vort Land, og næst efter Regentstreet i London er den den skjønneste Gade, jeg nogensinde har seet. Fortougene ere paa visse Tider af Dagen opfyldte med alle fashionable Folk i Byen, og Damerne gjere der Parade.

Philadelphia har i Almindelighed et meget roligere Physiognomi, da Dværkerne holde af Stilhed og Rolighed. Derfor hører Man ingen Støi paa Gaderne der saaledes som i Nyjork; Gaderne ere nette og rene, og derfor betjener Man sig kun sjelden af Karether. Saadan en Forsamlingsplads som paa Broodvai i Nyjork gives der ikke i Philadelphia, da næsten alle Gaderne ligne hverandre; dog er Chesnutstreet den smukkeste og bliver derfor mest besøgt af den elegante Verden. Hvo der vil see den i al dens Glans, maa i Middagstiden begive sig hen til Carreys og Leas Boglade. Philadelphias Indvaanere ere meget dannede og oplyste; Professorene ved Universitetet give Tonen an, og

derfor har Underholdningen et, skjønt neppe mærkeligt, Anstreg af Pedanteri. De Lærde og andre videnskabeligen dannede Mænd i Byen danne saa kaldte Wistas parties, Selskaber, der dog ogsaa staae aabne for Fremmede, som ere anbefalede et af Medlemmerne. Damer have ikke Udgang til disse Selskaber, men De have selv Selskaber, hvori der tales om Videnskaber, Litteratur, Kunst og Politik; den Fremmede, som faaer Udgang i Selskaberne, kan da altsaa ikke andet end faae et meget høit Begreb om Indvaanernes Dannelselse.

Men hvo der vil see det amerikanske Selskab i al dets Glæde, maa reise til Charleston. Disse Cirkler, der for det Meste dannes af Plantere, Læger og Advokater, ere de behageligste Foreninger, som jeg kjender. Manererne i Syden ere overordentlig elegante, Folkene meget dannede, og Samtalen føres med Lethed, Gedigenhed og Ynde; at affectere Frivolitet eller efterabe fremmede Sæder er ligesaa vel banlyst af disse Selskaber som stiv Pedanteri og religiøs Skinhellighed: Alt udviser Forstandighed og Nationalhed. Men Charleston er ogsaa mange udmærkede Mænds Opholdsted, der have trukket sig tilbage fra Statsforretningerne.

* Richmond i Virginien har i selskabelig Henseende megen Lighed med Charleston, og Opholdet

der er ikke mindre behageligt. I Virginien finder Man overalt godt Selskab, fordi den Provinds ingen Hovedstad har, som angiver Tonen; og den virginiske Gjæstfrihed er saa bekjendt, at den er endog bleven til et Ordsprog.

Ny-Orleans danner en fuldkommen Mod-sætning til alle de andre Steder. Her maa Man ikke tænke paa videnskabelig Underholdning; denne store By har kun tre Boghandlere, hos hvilke Man ikke finder andet end Udfkuddet af den franske Litteratur. Man spiser, drikker, spiller, danser og kofetterer. Et egent Særsyn fremvise Dvarterernes Baller, paa hvilke vel de frie farvede Fruentimmer tør vise sig, men hvorfra de farvede Mandspersoner paa det Strængeste ere udelukte. Et saadant Bal frembyder et magist Skue, thi Man seer der nogle hundrede smukke Fruentimmer af alle Farver, fra det mørkeste Kaffebrune indtil det mest blendende Hvide, som der vise deres Indigheder. Disse Balle besøges af alle unge Herrer, da de ere offentlige, og der hersker en meget anstændig Tone paa dem. Man finder ogsaa i Ny-Orleans Spillehuse, og det i et ikke lidet Antal; mange unge Mennesker fra Kentucky, der tilbringe Carnevalet i dette sydlige Babylon, blive dygtigt plukkede her af Lykkesridderne.

I Wintermaanederne fremviser Washington et meget fordeelagtigt Billede, da denne Stad derimod om Sommeren er meget øde og forladt, idet den da kun beboes af nogle ved Regjerings-Collegierne ansatte Embedsmænd. Men henimod den første Mandag i December, paa hvilken Dag Congressen hvert Aar forsamlers sig, strømme Repræsentanterne til i Skareviis, ledsagede af deres Familier og en Mængde af Menneſker, der have Forretninger ved Congressen: nu bliver den forhen øde Stad befolket; Ministrene og Corps Diplomatif gjøre Selskaber, og, ligesom Dagene helliges Forretningerne, saaledes opoffres Nætterne til Fornøielse. En Gang om Ugen holder Præsidenten en Lever, det vil sige, een Gang om Ugen staaer hans Huus aabent for Alle, der ville besøge ham, og hans Selskaber skjelne sig kun fra de Andre ved et større Antal af Besøgende.

Hvad Giftermaalene angaaer, er det almindelig Tilfældet over hele Unionen, at Forældrene aldeles ikke modsætte sig deres Børns Valg, da Man tiltroer dem saa megen Klogskab, at de ikke ville give deres Haand til en Uværdig. Man vilde holde de Forældre for meget indiscrete, der vilde blande sig i deres Børns Valg. En ung Amerikanerinde paa 15 til 20 Aar er en lykkelig Skabning, naar hun

er smuk og har nogen Formue. Hun beundres overalt, og hendes Ungdom gaaer hen i Speg og Glæde; hun har Tilbedere nok at vælge imellem, thi hos os gifte Alle sig og finde sig lykkelige derved; Nebersvende gives her næsten slet ikke. Washington er en Samlingsplads for alle Skjønne, der danne her ligesom et Slags qvindeligt Congress, hvor alle Staternes Grazier blive repræsenterede. En beskedent Skjønhed fra Osten fortryller en Uffending fra Syden med hans hidlige Blod, medens en Skjønhed fra Syd-Carolina afviser en phlegmatisk Senator fra Norden. Men ved Slutningen af enhver Session bekjendtgjøres stedse en Mængde Forlovelser, og disse Forbindelser tjene til endnu mere at befæste Baandet imellem de forskjellige Stater i Unionen.

Naar Pigen er bleven gift, foregaaer en heel Forandring med hende. Hun er vel ikke mindre lykkelig, men hendes Lykke er nu af en anden Slags: hun bliver Moder, bestyrer Huusvæsenet og glæder sig ved at nyde alle Bekjendteres Agtelse. Selskaberne i de forenede Stater kan Man derfor inddele i 2 Klasser: De Gifte og de Ugifte, hvis Sæder ere meget forskjellige fra hinanden.

Ligesom den skjønne Verden mødes om Vinteren i Washington, saaledes kommer den sammen om Sommeren i Saratoga, et Badested i Staten

Nyork, hvor Man i de 3 Sommermaaneder finder et talrigt Selskab. Heden og Koldfeberen, der paa denne Tid gjer Opholdet i Syden saa ubehageligt, driver Planteren til Norden; han gaaer med sin Familie til Nyork, derfra op ad Floden til Albany, hvorfra han efter nogle Dages Forløb kommer til Saratoga. Herfra gjer han Excursioner til de store Søer, til Vandfaldet ved Niagara, til den store Kanal, til Catskilbjergene, ja! gjer vel endog en Afstikker til Canada. I Saratoga ere Boligerne vel indskrænkede og flette, men Selskabsværelserne ere fortreffelige, og mange Gjæstgiversteder kunne maale sig med de skjønneste Paladser. Man staaer tidligen op, drikker af Brønden eller lader som Man drak; de Gamle kjede sig, den unge Verden musicerer, spadserer, fort — Man driver det her som ved andre Bade. De Elskende, der forlode hinanden i Washington, treffe hinanden igjen i Saratoga, og Enhver kan let stifte Bekjendtskaber her. Amerikaneren har Venner i alle nogenledes bekjendte Steder i Unionen, og møder derfor Gjæstfrihed overalt. De anseeligste Borgere i enhver By i Unionen gjøre sig en Ære af først at hilse paa en ankommende udmærket Fremmed og gjøre et Selskab for hans Skyld. Er den Fremmede en Mand af politisk Betydning, foranstaltes der et Gjæstebud

paa Subskription. En saadan modtaget Mand gjør sig en Ære af igjen i sit Hjem paa det Bedste at beværte enhver Borger fra en By, der saaledes har feteret ham.

Folk af eens Haandtering leve her i meget god Forstaaelse med hverandre. Dette er iblandt andet ogsaa Tilfældet med Advokaterne, hvorfor ogsaa Praxis her er meget behagelig. Om Man ogsaa for Retten har stredet nok saa tappert imod hinanden, er der dog, naar Man har forladt Retsalen, ingen Tale mere om Gjenstanden for Processen. Alle Medlemmerne af Retten leve i den største Enighed. Absisetiden er altid en Høitid, da alle Folk af Betydning fra Nabolaget gjerne mede hverandre der til den Tid.

(Fortsættes.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 40.

Løverdagen den 5te October 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Brudstykker af Borger i de forenede Stater, forhen Kronprinds af begge Sicilierne, Achilles Murats Breve om den moralske og politiske Tilstand i de forenede Nordamerikanske Fristater.

(Fortsættelse.)

Hvad jeg har sagt om de gode Selskaber, gjelder om alle Klasser, kun at jo mere Man stiger ned, desto mere tabe Manererne i Fjinhed og Holdning. Men Tonen er overalt den samme, og endogsaa vore Negre give tea parties og Baller. Men hvad

der især characteriserer de amerikanske Sæder fra de engelske, er den Omstændighed, at Man hos os ikke et eneste Sted finder den ydmyge Servilitet, der i England danner en saa skjærende Contrast med frie Institutioner; thi i England vil Enhver synes mere end han er og affecterer Bekjendtskaber med høiere ansatte Personer, hvem han neppe kjender af Navn. Enhver Amerikaner derimod vil skamme sig ved at tigge om en Indbydelse; han er for stolt til at vedkjende, at der gives et bedre Selskab end det, han pleier at see hos sig. Den simpleste Handelsmand sidder, ved de politiske Gjæstebuder, ved Siden af den rigeste, og paa Supskriptionsballerne kan enhver brav Kone lade sig see, hvad enten hun er riig eller fattig.

Man seer ogsaa heraf, hvor meget Eigheden har rodfæstet sig hos os. Den, der vil leve ret glimrende, behøver i det Hele fire til fem tusinde Dollars aarlige Indtægter; hvo der anvender mindre, kan ikke gjøre Alt med. Derfor have vore Embedsmænd heller ikke saa betydelige Gager som i Europa, især som i England og Frankrig, og Ministrenes Lønninger ere forholdsviis endnu langt ringere.

I et Land, hvor Enhver har nok at beskæftige sig med sine Anliggender, og hvor kun faa Men-

nesker leve af deres Renter, kan Man ikke vente, at de skjønne Videnskaber og Litteraturen allerede skulle være fuldkommen udviklede. Det mangler os hverken paa naturligt Anlæg eller paa Smag, men det mangler paa Opmuntring, og saalænge Digteren og Maleren ikke blive saa godt betalte som Advokaten og Prædikanten, vil Man tale, men ikke skrive. Talekunsten bliver mest dyrket; dog seer Man af vore Magaziner og Journaler, hvor talentfulde mange Medarbejdere ere, og det mangler vore Skribentere ikke paa Gygne og Talent til at levere noget Udmærket, men paa Tid. En Forretningsmand kan vel anvende et Par Timer paa at udarbejde en videnskabelig Afhandling, men han kan ikke skrive tykke Bøger, uden at forsemme sine Forretninger. Vi have vist nok fortræffelige Forfattere af enhver Art; vi have elegante og smagfulde Skribentere, men de ere Undtagelser fra Reglen og kun isoleret staaende Forløbere for en fremvørende Generation.

Forresten er Enhver i de forenede Stater Litterat, thi Enhver faaer en god Opdragelse. Underviisningen er aldeles fri og West-Point er det eneste Collegium, som underholdes paa Unionens Bekostning. I de fleste Stater har Primair-Underviisningen en ualmindelig Udstrækning, og i Staten

Nyjort findes Instituter, hvortil neppe findes Mage i Europa. Universiteter, der have Ret til at meddele Grader, ere organiserede af Regjeringerne i hver enkelt Stat, men ere forresten ganske uafhængige, vælge selv deres Professorer og lære, hvad dem synes for godt. Hvo, der finder Disciple, kan danne et Collegium, eller en Pensionsanstalt eller en Skole. Jesviterne have to Collegier, der høre til de fortrinligste i Unionen. Tre Klostre gives her ogsaa, hvor unge Piger opdrages og undervises, og enhver Sect har sine Seminarier, i hvilke deres Præster dannes.

Ligesom i Europa gives her ogsaa to Partier i Henseende til Underviisningens Gjenstande og Methode, nemlig Humanister og Realister. De første hylde det gamle System og grunde Opdragelsen og Underviisningen paa de døde Sprogs Studium; de sidste derimod ville kun lade deres Elever lære, hvad der er positivt nyttigt. Begge Partier have deres Journaler, Professorer og Skoler, og Man vil da snart kunne fælde en Dom herover af Resultaterne. Jeg holder for, at i et Land, i hvilket desforuden de positive Videnskaber finde Opmuntring nok, de gamle Sprogs Studium ikke maa forsummes, da det giver Manden Holdning og Inde

og er overhovedet usfatterligt til at uddanne Mennesket.

Alle Kunster, der beskæftige sig med den døde Materie, have hos os opnaaet den høieste Grad af Fuldendelse, saasom Bygningskunsten. Vore Banker, Kirker, Raadhuse, Berse og overhovedet alle de Bygninger, der høre til offentlige Indretninger, ere byggede med Smag, Hensigtsmæssighed og Varighed. Privat-Bygningerne ere i Almindelighed ikke store, da enhver Familie har sit eget Huus; men de ere overhovedet meget beqvemt, og i Syden endogsaa elegant, indrettede. Richmond og Savanna bestaaer saaledes næsten af bare smaa Palaier. Bygningskunsten har hævet sig, fordi den har fundet Opmuntring, og de øvrige Kunster ville ogsaa gjøre det under samme Omstændigheder. Men hvorledes skal den presbyterianiske Strængighed forene sig med den nyere fyrige, glødende Musik. Enhver Pige klimper vel paa Klaveret, og sukker Romancer, saa at en Musikk lærer vel overalt kan finde sit Udkomme; men naar Frøkenen har lært at affynge et Par Arier, troer hun, at hun nu veed nok, da hun nu kan synge smukt taftmæssigt med i Kirken. Og hvad Udtrykket angaaer, da ere vore Jomfruer for tydske til, at de ville ganske udtrykke den Jld, der ligger i mungen

Musik; derfor have ogsaa de skjønneste Arier, naar de synges af vore Piger, Tonen af en kold og stiv Tomfruelighed ved sig. Endnu for nogle Aar siden var Balfsen formeligt banlyst; Man betragtede den som høist usædelig og liderlig, da her tillands ingen ter berøre en Piges Taille undtagen hendes Forlovede, og det endda ganske pænt. Man dandsede derfor her blot de kjedsommelig sædelige Quadriller og Cossaifer. Og hvad for en Allarm foraarsagede ikke en Ballet, der var kommen til Njyork fra Paris! Jeg var tilstede ved dens første Forestilling. Dandsferindernes korte Kjoler opvakte en Bevægelse, der er ubeskrivelig; og da ved den første Perouette Skjorterne hvirvlede rundt om og Benene fik en horizontal Stilling, skrege de qvindelige Tilskuere heit i Veiret og styrtede ud af Logerne; Mandfolkene bleve, og vare færdige at græde af Latter, thi de fandt disse Stillinger kun latterlige, da de ikke kjendte til Grazien i disse vellystige Bevægelser. Kunne disse omtalte Kunster vel trives i dette Land under en saadan almindelig Stemning?

Malere og Billedhuggere kunne aldrig bringe det til nogen Fuldkommenhed, naar de ikke have øvet deres Kunst efter Modeller. Men hvorledes skal Nogen i de forenede Stater komme saavidt?

Enhver Kunstner, der i sine Kunstværker vilde lade see mere end Anfærlerne og Albuerne, vilde for bestandigt have spildt sit gode Navn og Rygte; endogsaa de antike Statuer i Museerne ere omhyggeligen tilfløede. Hvo, der vilde betjene sig af et Gruentimmer til Model, vilde opvække en saa almindelig Indignation imod sig, at der ikke var noget Andet for ham at gjøre end at forlade Landet. Kunstnerne og Skuespillerne her ere meget ordentlige Folk, der leve sædeligt og see de bedste Selskaber hos sig. Forsee de sig blot i den ringeste Overtrædelse af streng Sædelighed, komme de til at staae ganske alene. Jeg kjender en Skuespillerinde, der havde tilladt sig nogle Uforsigtigheder; hun blev udelukt af alle Selskaber, ingen Skuespiller vilde mere spille med hende, og hun maatte forlade Theatret. Man forlanger Sædelighed af Dandserinder, og beklager sig endda over, at det mangler paa Kunstnere! Den overdrevne Decenz og Rydsfthed stækker Bingerne paa Geniet, hemmer Eidskabens Udtryk og lammer Haanden, der fører Penselen eller Meislen. See, det er den eneste Grund til, at det mangler os paa Kunstnere, thi vore Portrætmalere ere fortræffelige, vore Kobberstikkere udmærkede. Men vi have Mangel paa Historiemalere, fordi Geniet quæles allerede i Fødselen.

Dog kan man ikke nægte, at Man i den senere Tid gjer Meget for Kunsten. Enhver By, stor eller liden, har sit Museum med Gipsbuster og Copier af de bedste Mestere. Men hvortil nytter det? Den almindelige indre, dybere Følelse for Kunsten, uden hvilken Geniet intet formaaer, mangler og maa mangle, saalænge der ikke foregaaer en betydelig Forandring med Sæderne.

(Slutningen følger.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 41.

Lørdagen den 12te October 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Brudstykker af Borger i de forenede Stater, forhen Kronprinds af begge Sicilierne, Achilles Murats Breve om den moralske og politiske Tilstand i de forenede Nordamerikanske Fristater.

(Slutning).

Kom De den fjerde Juli, Marsdagen for Uafhængigheds Erklæringen, i en af vore Steder; De vil høre Kanontorden overalt, De vil see alle Skibe flagre, Militzen er under Gevær, og de forskjellige Haandværkere drage omkring i Procession og begive

sig til Kirken. Der holder en lang, fortflædt Person med et læderguult Ansigt en Tale, hvori han med en hylende Stemme forkynnder, at, omendskjendt Forsædrene have tilveiebragt den uedelige Uafhængigheds Act, Efterkommerne dog ikke desto mindre ere for evigt fordømte, naar de bande, sværge, dandse om Søndagen, og at det vist nok er ret roesværdigt at være fri, men at Man ogsaa maa være en god Christen og en Guds Udvalgte. Et andet Sted reiser sig et Menneske og holder en kjedsommelig Tale, trods det fortræffelige Thema til Dagens Text. Naar Tilhørerne have gabet sig mætte, gaaer det løst paa at spise, derpaa kommer Toasterne, saa tales om Politik, og siden gaaer Enhver, mere eller mindre beruset, hjem, og Marsdagen for Uafhængigheds Erklæringen er saaledes festligent høitideligholdt.

Forresten er jeg langt fra at paastaae, at Kunsterne og Begeistringens for dem ere saa meget værd som Ærbarhed og huuslig Lyksalighed. Jeg vil ikke præke Usædelighed, og skjøne Malerier og Statuer kunne, hvor meget de end begeistre mig, ikke faae mig til at troe, at de gjøre Nogen saa lykkelig, som egent Arnested og en Familie, i hvilken den ærbare Huustru er omgivet af Børn, som Faderen er sikker paa at være hans. Jeg vil blot

ſige, at der er en Modſigelse mellem de Anſtrængelser, ſom Man i Amerika gjør for at hæve Kunſten, og imellem Strængheden i den offentlige Moral; at vi, under vore nuværende ſelſkabelige Forhold, hverken have eller kunne have Kunſtnere; jeg vil ſige, at vi ikke ere Poesieus Land, men Fornuftens, at vore Egne ere langt gunſtigere for de alvorlige Videnskaber end for Kunſten, og at vi vel maae gjøre Afkald paa mangen Nydelse, men iſtedet derfor beſidde den ſande Lykke. Hvad er det Bedſte? For at gjøre Alt fuldkomment, maatte Man pøde noget Juſte-Milieu paa vort ſelſkabelige System.

F. C. Kielsen.

Almeennyttige Foreninger.

(Fortsat. See No. 11.)

4. Underſtøttelses-Selſkabet for Skolelærers- standen i Kjøbenhavn.

Skjøndt Forældre ere deres Værns naturligſte Lærere, er det dog en Selvfølge, at Gaa af diſſe beholde den Tid tilovers fra deres daglige Forret-

ninger, som udkræves hertil. Faderen har som oftest Nok at gjøre med Brøderhvervet, og Moders Tid optages for største Delen af Huusvæsenets Bestyrelse. Det er derfor nødvendigt, at den egentlige Underviisning maa betroes Andre, for hvem netop Underviisningen er Hovedsag. Den Vigtighed, som Lærere saaledes erholde, er almindelig anerkjendt. Men deres Løn staaer i Almindelighed kun i et ringe Forhold til deres Arbeide. Det er ingen Overdrivelse, naar jeg paastaar, at en Haandværkssvends, ja ofte en simpel Arbeiders Løn overstiger en Lærers. Og dog har denne Sidste almindeligviis gjennem mange Aar, ved megen Flid og ofte med store Bekostninger forud maattet danne sig til dette Kald, ligesom ogsaa hans Gjerning er af en langt høiere Betydning og af langt vigtigere Følger.

De fleste Lærere leve derfor i trange Aar. Kun Faa have et rundeligt og sorgfrit Udkomme. Men endnu sørgeligere er den Fremtid, som venter dem, naar de paa Grund af Alderdom eller Svaghed blive uskikkede til at varetage deres Kald. En Landsbyeskoletærers Pension sikker ham ikke Tag over Hovedet og tørt Brød hver Dag Aaret igjennem, selv om han i 50 Aar med Flid og Troskab har varetaget sit Kald. En offentlig Skoletærer i

Kjøbenhavn kan i det Heleste vente 50 Rbd. aarlig i Pension, en Sum, der maa forekomme dobbelt utilstrækkelig, hvis han endnu har Kone og Børn at forsørge. Og jeg har selv været Vidne til, at en gammel Student, der i mange Aar havde været ansat som Lærer ved de offentlige Skoler her i Menigheden, vilde være bleven begravet paa Fattigvæsenets Regning, eller "fjært bort paa den blaa Bogn," som Man kalder det, dersom ikke en Ven havde forhindret det ved at tilveiebringe det Fornødne til en tarvelig Begravelse.

Lidet bedre ere Udsigterne for de private Institutbestyrere. Antallet af disse er saa stort, at ikkun Enkelte, der enten udmærke sig ved deres Duelighed eller ere blevne understøttede ved heldige Omstændigheder, have et nogenledes anstændigt Udkomme. Det ligger derfor i Sagens Natur, at de efterhaanden sløves for deres besværlige Kald og saaledes letteligen fortrænges af den Yngre. Have de da ikke været istand til at lægge Noget op i de tidligere og gunstigere Aar, ere de paa de gamle Dage virkelig udsatte for at lide Nød.

At forvente Pensionen forhøiet for de offentlige Lærere, eller udstrakt til de private, er der ikke at tænke paa under Tidsaandens nærværende Retning, der ikke er Barmhjertigheds Gjer-

ninger af denne Art gunstig. Hr. Pastor Gad ved Trinitatis Kirke har i et tidligere udgivet Skrift om Almueskolevæsenets Forsatning i Kjøbenhavn aldeles fyldestgjørende drøftet denne Sag og fremsført flere interessante Data for at godtgjøre, hvor ønskeligt det var, om Kjøbenhavns Kommune i pecuniær Henseende kunde gjøre noget Mere for Skolelærerstanden.

Da Udsigterne i denne Retning vare spærrede, var det naturligt, at Standen, der selv bedst maatte føle det Uheldige i sin Stilling, tænkte paa at hjælpe sig selv. Allerede i mange Aar havde her i Kjøbenhavn bestaaet "et pædagogisk Selskab", hvis Førrmaal var en nøiere Tilnærmelse mellem Lærerne selv, til gjensidig Velcærelse. Fra dette Samfund udgik i Marts 1834 Ideen til Oprettelse af et Understøttelsesfond for Skolelærerstanden i Kjøbenhavn, og Man henvendte sig til Hr. Pastor Gad som den, der ved sine offentlige Skrifter havde lagt en saa levende Interesse for denne Sag for Dagen, med Begjæring om at overtage Ledelsen deraf. En Indbydelse udstædtes nu til alle Medlemmer af Lærerstanden her i Byen om at forene sig til dette Formaal, og flere Generalforsamlinger holdtes, for at vedtage de fornødne Love. En Hovedvanskelighed var fra Bes

gyndelsen af at kunne tilsikre Medlemmerne nogen bestemt Understøttelse efter en bestemt Tids Forløb. Thi skulde denne være afhængig af Medlemmernes eget Bidrag allene, maatte enten Understøttelsen blive meget ringe, eller først meget sildede kunne tilstaaes, eller ogsaa Bidraget blive større, end de Fleste vare istand til at udrede. Vel haabede Man, at adskillige Belgjørerere udenfor Standen skulde ville bidrage til Opnaaelsen af et saakjönt Formaal; men Summen af deres Bidrag lod sig dog ingenlunde bringe i nogen saasikker Beregning, at en bestemt Pension paa Grund deraf torde loves. Man opgav derfor den Idee, som Man fra Begyndelsen af havde havt, at indrette det som et Livrente- eller Tontine-Selskab, og antog den mere hensigtsvarende af et Understøttelses-Selskab. Debatterne herom saavel som om flere Punkter i Lovene førtes med en Varme, der ikke altid lod erindre, at Forskjellighed i Anskuelser gjerne kan bestaae med Agtelse og personligt Vennskab i alle andre Henseender. Flere Medlemmer trak sig derfor tilbage, og Selskabet var maaskee bleven opløst, førend det endnu var bleven stiftet, hvis ikke en uventet heldig Omstændighed var indtruffen.

Gjennem Hr. Pastor Gad var ogsaa Hr. Dr. Rothe, Sognepræst ved Trinitatis Kirke, bleven underrettet om, at et saadant Selskab stod i Begreb med at stiftes. Og da just til samme Tid Hr. Glarmester Hauschild havde ladet ham kalde, for at raadfære sig med ham om forskjellige offentlige Stiftelser, som han i sit Testamente vilde betænke, henledede han ogsaa Dennes Opmærksomhed paa nysnævnte Selskab og erhvervede det en testaments-
 tariff Gave af 2000 Rbd. Hermed var Selskabets
 Eksistens paa een Gang sikkert. Og denne, Hr. Dr. Rotheres Velgjerning imod det, fortjener dobbelt at erindres til en Tid, da de uværdigste og urime-
 ligste Rygter angaaende Hr. Dr. Rotheres Forhold ved denne Leilighed have været udsprede og troede med en Begjerlighed, der kaster et usordeelagtigt Lys paa Tidsaanden iblandt os i Almindelighed.

(Fortsættes.)

C. H. Wisby.

Borger-Vennen.

En og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 42.

Løverdagen den 19de October 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Almeennyttige Foreninger.

4. Understøttelses-Selskabet for Skolelærerstanden i Kjøbenhavn.

(Fortsættelse.)

Efter at Hr. Pastor Gad paa Grund af sine mange øvrige Forretninger senere var fratraadt Ledelsen af Selskabets Anliggender, udvalgte Meddeleeren heraf til Selskabets Formand, hvilken Post han, ifølge et senere Gjenvalg, endnu beklæder.

Paa Generalforsamlingerne den 10de og 17de October 1835 fremlagdes og vedtoges dernæst et

Lovudkast, som er det endnu gjældende, og hvis vigtigste Bestemmelser her meddeles:

1te Capitel.

Om Selskabets Hensigt.

§. 1. Selskabets Hensigt er at understøtte Skolelærere og Skolelærerinder i Staden Kjøbenhavn og paa dens Grund.

§. 2. Denne Hjælp ydes deels dem selv, deels deres Enker og Børn.

§. 3. Dem selv ydes den, enten i Sygdomstilfælde, eller paa Grund af Alder, Svagelighed eller anden Trang.

§. 4. Deres Enker og Børn — disse sidste indtil de ere confirmerede — ydes den, i Tilfælde af, at de selv indtil deres Dødsdag have været Medlemmer af Selskabet.

§. 5. Størrelsen af enhver Understøttelse skal afhænge af:

- a) hvor meget Selskabets Kasse tillader at uddele;
- b) det Antal Aar, hvori de selv, deres Mænd eller Fædre have været Medlemmer af Selskabet;
- c) deres Trang, saaledes som de ved troværdige Vidnesbyrd kunne documentere den.

2^{det} Capitel.

Om Selskabets Medlemmer.

§. 1. Selskabets Medlemmer ere ordentlige, overordentlige og bestandige.

§. 2. Til ordentlige Medlemmer henregnes Enhver, der har erholdt og endnu benytter Kaldsbrev, Bevilling eller Authorisation til at undervise i eller bestyre en privat eller offentlig Skole.

§. 3. Den, der eengang er optagen i denne Klasse, beholder den Udgang til eventuel Understøttelse af Selskabet, som den hjemler ham, selv om han ophører at henhøre til Skolelærerstanden i Kjøbenhavn, naar han:

- a) i Tilfælde af Forslyttelse opgiver en Person her i Staden, der vedbliver at betale hans Contingent;
- b) og i Tilfælde af, at han overgaaer til anden Virksomhed, dog bliver trængende dertil.

§. 4. Overordentlige Medlemmer ere de, som, uden at henhøre til Skolelærerstanden, og uden at have nogen Ret til eventuel Understøttelse, af Afgtelse for Selskabets Formaal, understøtte det med et fast aarligt Bidrag.

§. 5. Bestandige Medlemmer ere de, der paa eengang skænke en Capital, hvis Renter svare til det fastsatte aarlige Bidrag af 4 Rbd.

3^{die} Capitel.

Om Selskabets Bestyrelse.

§. 1. Selskabets Bestyrelse bestaaer af en Formand, et vist Antal Repræsentanter og et ligesaa stort Antal Pensionscommittede.

§. 2. Formanden vælges paa en Generalforsamling med absolut Stemmesleerhed.

§. 3. Til Formanden indsendes alle Begjæringer om Optagelse, saavel som alle Udmældelser.

§. 7. Med Hensyn til Medlemmernes Antal og Opholdssted deles de i Klasser, hvoraf enhver bør indeholde mellem 15 og 20 Medlemmer. Enhver Klasse vælger sin Repræsentant mellem de Medlemmer, hvoraf den bestaaer.

§. 12. Naar Bestemmelse bliver at tage angaaende Uddeling af Understøttelse, tilkaldes endnu eet Medlem fra hver Klasse, under Navn af Pensionscommiteen. Denne Committee bestaaer af de ordentlige Medlemmer i de respective Klasser, der ved Repræsentantvalget erholdt de næstfleste Stemmer, og deres Pligt er at meddele

Formanden og Repræsentationen de Oplysninger angaaende den Ansøgendes Qualification, som maatte forlanges, og som de see sig istand til at give. I alle Sager, der angaae Understøttelse, have de lige Stemme med Repræsentanterne. Den saaledes combinerede Repræsentation meddeler al extraordinær Understøttelse, hvorimod den ordinære tilkjendes af Generalforsamlingen.

4de Capitel.

Om Selskabets Midler.

§. 1. Det aarlige Contingent for ethvert Medlem er 4 Rbd. rede Sely, som betales kvartaaliter forud, inden den 15de i Kvartalets første Maaned, mod Casfererens Dwittering og til Classens Repræsentant.

§. 3. Selskabets Midler deles i den faste Fond og den disponible.

§. 4. Den faste Fond bestaaer i, hvad der ved Gaver eller Testamenter maatte tilflyde Selskabet, saafremt Belgjernerne ikke selv have bestemt anderledes, og i de Indskud, Nogen maatte gjere for at blive optagen som bestandigt Medlem.

§. 5. Til Foregølse af den faste Fond oplægges aarligen den halve Deel af Renterne og $\frac{1}{3}$ af

Contingenterne. Naar den har opnaaet en Sterrelse af 10,000 Rbd. rede Sels, tages nærmere Bestemmelse angaaende dens fremtidige Forøgelse. Den maa under ingen Omstændigheder eller Paaskud angribes, men alle Udgifterne blive at afholde af den disponible Fond.

§. 6. Den disponible Fond bestaaer, som ovenfor anført, af den halve Rente og de $\frac{2}{3}$ Dele af de aarlige Contingenter. Forsaavidt der ikke er uebliffelig Brug derved, gjøres den frugtbringende i Sparekassen. Skulde den noget Nar ikke være opbrugt, lægges det Overskydende til den faste Fond.

§. 7. Bestyrelsen bør med muligste Omhyggelighed vaage over, at Selskabets Giendele ikke lide noget Tab, og til den Ende i Særdeleshed ved at indkjøbe Statspapirer sikkre de eengang vundne Capitaler.

5te Capitel.

Om Understøttelse fra Selskabet.

§. 1. Afgang til Understøttelse fra Selskabet staaer kun aaben for dem eller deres Enker og Børn, som ere, eller indtil deres Dødsdag vare ordentlige Medlemmer af Selskabet.

§. 2. Understøttelsen bestaaer deels i Eftergivelse af deres Contingent, deels i Meddelelse af ordinær eller extraordinær Pengehjælp.

§. 3. Den extraordinære Hjælp meddeles i Tilfælde af Sygdom, Ildbrand eller andre deslige ulykkelige Tilfælde, saavelsom naar Selskabets Status endnu ikke tillader at tilsiige en fast aarlig Understøttelse.

§. 4. Den extraordinære Hjælp bør ikke — Tilfælde af Ildbrand eller langvarig Sygdom undtagne — overstige 20 Rbd. om Aaret.

Den ordinære Hjælp, der meddeles under Navn af Pension, bør ikke være ringere end 10 Rbd. kvartaliter. Naar Selskabets Formue har opnaaet den i Cap. 4. §. 5 nævnedes Størrelse, tages nærmere Bestemmelse angaaende et fast Pensionsregulativ. Den kan ogsaa tilkjendes for et vist Aaremaal.

§. 5. I Generalforsamlingen i hvert Mars Januar Maaned forelægges Selskabet en Udflugt over, hvad det i det foregaaende Aar har havt i Indtægt. Disse Indtægter fordeles derpaa efter den i forrige Capitel opstillede Regel, til den faste og disponible Fond. Af den Deel, som anvises den disponible Fond, drages forlods Administrationsomkostningerne, saasom Buddets Len, Udgifter til Anvertissementer, o. s. v. Resten deles i 2 lige

Dele, hvoraf den ene anvendes til ordinær, den anden til extraordinær Understøttelse. Den sidste deles atter i 4 lige Dele, hvoraf ikke mere end een maa uddeles hvert Kvartal.

§. 9 Ingen kan nyde Sygehjælp, før han i eet Aar, extraordinær Understøttelse, før han i 5 Aar, og Pension, før han i 20 Aar har været Medlem af Selskabet. Dog skulle Medlemmer, der i Fremtiden indtræde i det første Aar af deres Qualification som henhørende til Skolelærerstanden, deeltage i den Fortrinsret, som Cap. 1 §. 3 hjemler dem, der ere eller inden 31 Dec. 1836 indtræde i Selskabet: ligesom ogsaa deres Enker og Værn skulle have Udgang til Understøttelse, uanset hvor længe de selv have haft Leilighed til at være Medlemmer af Selskabet.

(Fortsættes.)

C. H. Bisby.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 43.

Løverdagen den 26de October 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Almeennyttige Foreninger.

4. Understøttelses-Selskabet for Skolelærerstanden i Kjøbenhavn.

(Slutning).

§. 10 I Tilfælde af Sygdom bør Begjæringen om Hjælp tilstilles vedkommende Classes Repræsentant, som da, tilligemed samme Classes Pensionscommitterede, har at undersøge Omstændighederne, og dernæst at gjøre Anmældelse derom til Formanden. Denne kan da, naar han er enig med dem, tilstaae en Understøttelse af indtil 10 Rbd.; men kunne han og de ikke blive enige herom, eller

behøves der en større Hjælp, sammenkalder han en Forsamling af samtlige Repræsenter og Pensionsscommitterede, som da, snarest muligt, have at afgjøre Sagen.

§. 11. Begjæring om anden extraordinær Understøttelse bør være indleveret til Formanden i de første 14 Dage af den sidste Maaned i hvert Qvartal. Efterat han dernæst, gjennem vedkommende Classes Repræsentant og Pensionsscommitterede, har indhentet de fornødne Oplysninger, forelægger han Sagen til Afgjærelse i det første Repræsentantmøde i Qvartalet, ved hvilket da tillige de Pensionsscommitterede have at mede.

§. 12. Begjæring om Pension indleveres ligeledes til Formanden inden hvert Mars 1ste December, og kommer da til Afgjærelse, naar det, paa Generalforsamlingen fremlagte, Budget viser, hvad der til dette Diemeed kan anvendes.

6te Capitel.

Om Sikkerheden for Selskabets Loves Overholdelse.

§. 1. Selskabets eengang vundne Fond maa aldrig fravendes dens Bestemmelse: at understøtte Skolelærerstanden i Kjøbenhavn.

§. 2. Den faste Fond maa aldrig angribes.

§. 3. Et trykt detailleret Regnskab, samt Medlemsliste, meddeles aarligen ethvert af Selskabets Medlemmer.

§. 4. Skulde Selskabet med Tiden komme til at tælle færre end 15 ordentlige Medlemmer, hæves det, og dets Fond bliver da at indsætte i Kjøbenhavns Overformynderie, og Renten deraf at uddele i Overeensstemmelse med Selskabets Love, saaledes at de, der ved Selskabets Ophævelse vare dets ordentlige Medlemmer, have fortrinlig Udgang til Understøttelse derfra. Angaaende Uddelingsmaaden have de daværende Medlemmer at indkomme med nærmere allerunderdanigst Forslag, saaledes dog, at Uddelingen overdrages et lige Antal af private Skolebestyrere og offentlige Skolelærere i eller udenfor Selskabet.

§. 5. Paa nærværende Capitels Indhold ansøges Kongelig allernaadigst Confirmation, (som senere er meddelt.)

Ved Begyndelsen af Aaret 1839 var Medlemmernes Antal 106, hvoraf 15 overordentlige og 91 ordentlige. Selskabets Obligationsfond var til samme Tid 3,600 Rbd. Sølvs, foruden en Kassebeholdning af 251 Rbd. Dertil er senere kommen en Obligation paa 55 Rbd. Sølvs, som Hr. Gros-

ferer Jacob Holm, Ridder af Dannebrog, har behaget at skjænke det, saa at den hele Beholdning for Diebliffet udgjør omtrent 4,000 Rbd.

Uagtet den Opoffrelse, som Selskabet har maattet gjøre, for at opsamle denne Capital, har det alligevel været istand til allerede for en Deel at opfylde sit Formaal. Det har saaledes udbetalt Understøttelser til et Beleb af 250 Rbd., nemlig til 1, et afdød Medlems Enke, 40 Rbd., til 6 Andre hver 20 Rbd., til 2 Andre, hver 15 Rbd., og til 6 Andre, hver 10 Rbd. Den sædvanlige Uledning, hvori en saadan Hjælp begjæres, er Sygdom. I enkelte større Instituter, f. G. Borgerdydsskolen paa Christianshavn, danne Lærerne selv en særregen Sygeforening ved at lade sig nogle visse Procenter af deres Honorar maanedligen afdrage; men i de mindre Skoler lader dette sig ikke gjøre; og Enhver indseer da, hvor velgjørende et Selskab, som det her omhandlede, der ikke blot yder den samme Fordeel men en større endnu, maa kunne virke.

Hvor en saadan Leilighed til at kunne sikke sig en Hjælp i paakommende Sygdom, eller paa sine gamle Dage, staaer Lærerne aaben, tør de naturligtviis saa meget mindre beklage sig, om de, fordi de have forsemt at benytte sig deraf, siden komme til at lide Nød. Og det er derfor at jeg,

som Selskabets Formand, her gjentagende gjør Standens egne Medlemmer opmærksomme derpaa. De, der ere indtraadte i Selskabet under dets Stiftelse, og inden den 31te Decb. 1836, have, ifølge Lovene, fortrinlig Udgang til Understøttelse derfra. Men den samme Udgang staaer, ifølge Lovene, aaben for dem, der indtræde deri i det første Aar, efterat de have oprettet Institut eller ere blevne autoriserede til at give Underviisning i Skoler. Og selv de, der senere indtræde deri, kunne efter 5 Aars Forløb gjøre Regning paa Understøttelse, om de blive trængende dertil.

Men for at kunne virke i et saadant Omfang behøver en Stand, hvis Medlemmer ere saa ringe aflagte, Hjælp fra uden af. Og det vil derfor sikkert ikke mistydes, om jeg herved ogsaa søger at henlede Belgjørerens Opmærksomhed udenfor Skolelærerstanden paa dette Selskabs Tilværelse og opfordrer dem til at fremme dets velgjørende Formaal. De, der enten ville indtræde som Medlemmer, eller yde et goddædigt Bidrag, aarlig eller een Gang for Alle, bedes at henvende sig derom til Meddeleeren heraf, Christianshavn, Strandgade No. 47.

5. Det forenede Understøttelses = Selskab.

Efter at have omtalt flere almeennyttige Selskaber, synes det mindre passende at forbigaae det Selskab, som udgiver nærværende Ugeblad, skjøndt maaskee Enkelte torde mene, at forsaavidt Anfer fremsættes og Forslag gjøres, var Administrationen, eller i alt Fald Repræsentantsamlingen, det rette Forum, og en skriftlig Meddelelse den rette Form. Naar jeg desuagtet fremsætter mine Anskuelser derom paa dette Sted, er det, fordi Selskabets Medlemmer ikke paa anden Maade fuldstændigen kunne underrettes derom, og det netop er af de, fra Selskabets Bestyrelse hidtil saa godt som udelukkede, Medlemmer at den Reform kan ventes fremkaldt, der neppe vil kunne undgaaes, isald Selskabet ikke skal tabe sin Character af Selskab og blive aldes umyndig i sine egne Anliggender.

Svad det var for en smuk og ædel Idee, som laae til Grund for Selskabets Oprettelse, men hvorledes denne tillige efterhaanden mere og mere er tabt af Synne, behøver ingen Udvikling. Det var en Forening af Mænd, som stræbte at understøtte de mere Trængende i Borgersamfundet, og det er bleven en Forening af Mænd, der for største Delen

ere indtraadte deri, for at vinde Udgang til selv at blive understøttede. Den velgjørende Hensigt er saaledes mere og mere traadt tilbage for den egen nyttige. Men jo mere denne sidste fik Overhaand, desto mere udbredte sig ogsaa en vis slavisk Aand, der ikke bekymrede sig om Selskabets Anliggender i Almindelighed, men blot tænkte paa selv at faae Andeel i den Hjælp, som Selskabets store Formue aabnede Feilighed til at yde. Umærkeligen er saaledes Selskabets Bestyrelse gaaet over fra at være Bestyrelse af et Selskab til at være Bestyrelse af et Selskabs Pengemidler, eller rettere sagt: Uddelelsen af de Pensioner, Gratificationer og rentefrie Laan, hvortil det seer sig istand. Man tænker saaledes i Almindelighed ved Indtrædelsen i Selskabet ikke paa at hjælpe, men paa at blive hjulpen; og istedetfor at Mængden af de Indtrædende skulde styrke Selskabet, fordi dets Pengemidler derved foregedes, svækker det derimod samme, fordi Supplicanternes Antal derved formeres. Hvor naturligt og undskyldeligt det nu endogsaa er, at den næringsdrivende Borger og Embedsmanden i den ringere Stilling i Tide søger at forskaffe sig selv paa de gamle Dage og sine Efterladte, naar han er gaaet bort, en Understøttelse, hvortil baade han selv og de kunne blive trængende,

indsees det dog letteligen, at Selskabets Kræfter derved maae formindskes. Og den Lethed, hvormed næsten uden Undtagelse Enhver bliver optagen, der mælder sig, kan derfor ikke være uden farlige Følger. Lovens 1te Capitel S. 7 bestemmer vel, at "Ingen kan blive Medlem af Selskabet, uden at være enten Borger i god Næringsvei, Embedsmand med Løn, eller paa anden Maade at have saadant Udkomme, som stemmer overeens med Selskabets Hensigt!" men ved at eftersee Listerne over de, i de seneste Aar optagne, Medlemmer, ville upaatvivleligen ikke findes Faa, paa hvem disse Prædicater kun uegentligen kunne anvendes: og Ingen vil sikkerlig bedre end Administrationen, til hvem undertiden Ansøgninger om Understøttelse indkomme $\frac{1}{2}$ Aar efter, at et Medlem er indtraadt i Selskabet, kunne bevidne Sandheden heraf.

(Fortsættes.)

C. H. Wisby.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 44.

Løvedagen den 2^{den} November 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Almeennyttige Foreninger.

5. Det forenede Understøttelses-Selskab.

(Fortsættelse.)

Naar Nogen spurgte: "hvad er det forenede Understøttelses-Selskab?" kunde Man med Føie svare: "Det er et Legat paa omtrent 140,000 Rbd. hvis Renter uddeles til Trængende, og hvis Bestyrelse aarligen fornyer sig selv og udvælger dem, der skulde have Andeel deri!" Spurgte derpaa Nogen: "have da Selskabets Medlemmer aldeles Intet at sige?" maatte Man svare: "nei! aldeles Intet! ikke engang den fjerneste Andeel i Valget af dem,

der nu kun meget uegentligen kaldes deres Repræsentanter!” At en saadan Forsatning ikke er tidsvarende, vil letteligen indrømmes. Jeg vil i det Følgende stræbe at sætte det i et klarere Lys, og derfor særskilt afhandle: 1. Manglerne i Selskabets Organisation og 2. Manglerne ved Selskabets Love og deres Haandhævelse.

1. Manglerne ved Selskabets Organisation.

Selskabets Forsatning er den repræsentative, omtrent som i Trykkefriheds-Selskabet; og herimod kan i sig selv Intet være at indvende. Thi baade vilde det, med Hensyn til det store Antal Medlemmer, være vanskeligt at skaffe et Locale, hvor de kunde rummes til en Generalforsamling, og tillige egne sig de Sager, som sædvanligviis komme til Afgjærelse, nemlig Undersøgelse af en Ansøgendes Trang og Tilstaaelse af en eller anden Understøttelse, mere for en indskrænket Forsamling. Hvad som derimod afgjort maa misbilliges, er den Maade, hvorpaa Valget af denne Repræsentation foregaaer. Det skeer nemlig paa følgende Maade: Selskabet er deelt i 10 Classer, hvoraf hver har 8 Repræsentanter, med Undtagelse af Detailhandlernes og

Haandværkernes, der hver har 16. *) Af enhver Klasse afgaaer aarligen $\frac{1}{4}$ Deel, som ikke maa vælges paany. Forinden bringer dens Repræsentation 8 andre Medlemmer i Forslag, hvoraf den samtlige Repræsentation da udvælger to. Heraf fremgaaer altsaa: at ikke blot Repræsentationen i det Hele fornyer sig selv, men endogsaa at Repræsentationen for hver enkelt Klasse i Grunden vælger sine egne Efterfølgere, da Lovene ikke tillade Valg udenfor dem, der ere bragte i Forslag. Som en yderligere Misbrug maa det ogsaa ansees, naar en Classes Repræsentation, enten for at vise de Nævnedes en Opmærksomhed, eller af en utidig Høflighed mod Administrationen, bringer flere i Forslag, end Lovene paabyde; thi da der paa de trykte Stemmesedler kun maae anføres 8, staaer det i dette Tilfælde Administrationen frit for at udstryge de Overskydende og saaledes maaskee forhindre Valg af Repræsentanter, som de ikke ynde. Men i ethvert Tilfælde indsees det letteligen, at de saaledes Valgte ikke kunne kaldes Repræsentanter for en eller anden Klasse. Thi Classen selv har aldeles ikke havt Noget at bestille med deres Valg. Man har

*) Det er værd at bemærke, at den 1ste Klasse, Adelen, allerede i mange Aar har været aldeles opløst.

lydeligen beklaget sig over den Maade, hvorpaa de 32 Mænd her i Staden suppleredes; og at disse Klager vare grundede, er ved Forslaget til den nye Communalforfatning aabent anerkjendt; men er det ikke netop den samme Maade, som følges i nærværende Selskab? og hvad Grund have Borgerne til at beklage sig over, at den samme Regel hidindtil er bleven fulgt i Valget af deres Communalrepræsentation, som de selv have vedtaget i nærværende, ret egentlige Borger samfund?

Efter min Formening burde enhver Klasse selv vælge sine Repræsentanter. Er Selskabet endogsaa for talrigt til at kunne samles paa een gang, kan der dog Intet være til Hinder for, at enhver enkelt Klasse samles for sig. Saaledes allene vil en sand Repræsentation kunne tilveiebringes.

Ligeledes maa det ansees for en stor Mangel, at der aldeles ikke eksisterer nogen Fortegnelse over Medlemmerne. I de fleste Selskaber udgives en saadan Liste aarligen, men i det nærværende troer jeg ikke, at den er udgivet i de sidste 25 Aar. Vel anmeldes de nye tiltrædende Medlemmer i Ugebladet, men derimod ikke de fra trædende. Ved at eftersee Ugebladet kan Man saaledes vel komme til Kundskab om, hvo der

eengang har været Medlem af Selskabet, men ikke, om han endnu er det. Da Bogholderen, til Brug for Repræsentanterne, fører en fortløbende Liste over hver Classes Medlemmer, vilde den letteligen kunne gives i Trykken, og om Bekostningerne kan dog vel ingen Tale være, naar Man betænker ethvert Medlems upaatvivlelige Udkomst til at vide, hvo der er Medlem med ham af det samme Selskab. Vilde Man da end beholde den nærværende, i mine Tanker aldeles forkastelige, Maade at lade Repræsentanterne fornye sig selv paa, undgif Man dog den Indskrænkning i Valgsfriheden, som nu er en Følge af, at Repræsentanterne ikke kunne vælge Andre end dem, der ere bragte i Forslag, fordi de ikke kjende, hvem der maaskee forresten henhører til samme Classe. Ved en Liste, hvori alle Medlemmerne fandtes opførte i deres respective Classer, vilde ethvert Forslag gjøres overflødig, og Repræsentanterne kunde da vælge efter deres eget Skjen, uden, som nu, at være afhængige af, hvem den vedkommende Classes øvrige Repræsentanter helst ønskede at have til Colleger.

Hermed staaer ogsaa Valget af Administratører i Forbindelse. Det er allerede i sig selv en paafaldende Anomali, at medens de fratrædende

Repræsentanter ikke kunne vælges paa ny, er Intet til Ginder herfor med Hensyn til Administratorerne. Men denne Anomali bliver endnu uforklarligere, naar der sees hen til den forskjellige Magt, der er overdragen disse tvende Grene af Bestyrelsen. Skjendt nemlig Lovene have lagt den heieste Magt i Repræsentantforsamlingens Hænder, ligger det dog i Sagens Natur, hvad ogsaa den factiske Tilstand udviser, at al Magt i Grunden beroer hos Administratorerne. Den enkelte Classes Repræsentanter kunne vel undersøge de Ansøgendes Værdighed og paa Grund heraf anbefale til Laan, Gratification eller Pension; men det kommer saa godt som allene an paa Administrationen, hvem det bliver tilstaaet eller afflaaet. Den enkelte Classes Repræsentanter kunne nemlig ikke vide, hvor Mange der søge Laan eller Gratification, eller hvor stor den Sum er, der kan anvendes til Pensioner. Sammenstillingen af de forskjellige Ansøgendes Competence og den egentlige Bevilgelse af det Ansøgte maa saaledes beroe paa Administrationen allene. Det er denne, der paa den aarlige Repræsentantforsamling foreslægger Selskabet sit Forslag om, hvorledes de forskjellige Understøttelser skulle fordeles; men da der naturligviis, naar 4 à 500 Ansøginger skulle

afgjøres paa et Par Timer, ingen Tid kan blive til vidtløftige Discussioner, er det ikke at undres over, om ethvert saadant Forslag, maaskee med en sjelden, ringe Modification i et Gratial, bliver antaget. Det er saaledes i Grunden de tre Administratorer, i hvis Hænder hele Magten hviler, og med hvilke Repræsentanterne kun kunne siges at danne et Slags Control.

Nu være det sagt med al oprigtig Afgtelse for den Upartiskhed og virkelige Retfærdighed, hvormed de nærværende Administratorer i en Række af Aar have varetaget dette Kald! men anseer Man det for nedvendigt, at Repræsentanterne ikke kunne vælges paany, for saaledes at sikke sig for en Stagnation og at føre bestandig nyt Blod til Legemet, mon da ikke det Samme i en endnu langt høiere Grad torde gjælde om Administrationen? Eller mon det ikke kunde tænkes, at disse, ved i en lang Række af Aar at have været i Besiddelse af en næsten uindskrænket Magt, omsider henfaldt til eensidige Anskuelser, hylbode det Forældede som det Bedste, og med Haardnakkenhed modsatte sig ethvert Forslag til Forandringer? Selskabets ældre Historie danner i denne Henseende en besynderlig Mod sætning til dets yngre; thi medens det i gamle Dage var sjældent, at en Administrator modtog noget nyt Valg,

men efter de i Lovene bestemte 3 Mars Forløb næsten altid overlod Madsen til en Anden, har ingen af de nuværende Administratorer fungeret under 11 Mar.

Ogsaa i denne Henseende ere Lovenes Bestemmelser heist mangelfulde. Det hedder nemlig Cap. 4, S. 16 saaledes: " Ved Valget forholdes saaledes; Administrationen foreslaaer Gen af hver Classification, blandt hvilke 10 de mødende Repræsentanter ved skriftlige Stemmer udvælge 3de, hvoraf ved et snævrere Valg Gen vælges; dog skal det ikke være Repræsentanterne formeent, igjen at vælge den Administrator, hvis Tid er udløben." Administratorerne vælge saaledes egentlig selv deres Collega. De binde Valget til Ti enkelte Medlemmer, hvis Man ikke, saaledes som der peges hen paa i Slutningen af Paragraphen, vil vælge den Fratrædende selv igjen; og det er ikke utænkeligt, at dersom en Administration ønskede at bibeholde et Medlem, som den ellers ikke kunde haabe at see gjenvælt, maatte den kunne bevirke dette ved at nævne Ti saadanne Medlemmer, om hvis Udvalighed til denne Post der ikke kunde være to Meninger. Det er i Sandhed vanskeligt at begribe, hvorfor ikke i det mindste den Clausul er vedseiet: "dog skal det ikke være Repræsentanterne formeent at vælge udenfor Administrationens Forslag!"

(Fortsættes.)

C. H. Bisby.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 45.

Løverdagen den 9de November 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Almeennyttige Foreninger.

5. Det forenede Understøttelses-Selskab.

(Fortsættelse.)

2. Mangler ved Lovene og deres
Haandhævelse.

Naar Man betænkter, at dette Selskab var iblandt de første, som stiftedes her i Landet, til en Tid, da Borgerne endnu ikke havde noget ret Begreb om, hvad det var at bestyre deres egne Anliggender, og da det: at stifte et Selskab, i Grunden meer eller mindre var en Indbydelse til at yde Penge,

over hvis Anvendelse Man selv og Medstifterne vilde raade, tør det ikke forundre os, om Selskabet i sin Organisation lider af de i foregaaende Hovedstykke paapegede Mangler. En Radicalreform vilde maaskee være nødvendig for at heldbrede dem; og vi vide Alle, hvor lidet vor Tid, i det mindste her tillands, og maaskee ikke uden Grund, er tilbøielig til denne Slags Curer. Mere paafaldende er det derimod, at de specielle Lovbestemmelser, der let, uden en saadan Reform, lidt efter lidt kunde omændres, siden 1811 — altsaa i 28 Aar — ingen neiagtigere Revision have undergaaet. Men allermest paafaldende er det endnu, at flere af de Forandringer, der ere foretagne med dem, enten aldeles ikke, eller dog kun paa en utilstræffelig Maade, ere bragte til Medlemmernes Kundskab. Alt dette vil nærmere oplyses ved følgende Bemærkninger til de enkelte Lovbestemmelser.

Cap. 1, §. 1. Afdeling II.

Det nævnes her som Selskabets Hensigt: "at
 "give Understøttelse til de Medlemmer i Almindelighed,
 "som have Hustrue og Børn, men formedelst Alderdom,
 "Svagthed eller andet Vanheld, ikke ved egen Flid
 "og Bindskibeligbed ere istand til at ernære sig og

”dem, for saa vidt nemlig, som Børnene ei selv kunne fortjene deres Brød, men ere Forældrene til Byrde.” Meningen af denne §. kan umuligt være anden, end at Medlemmer, som ikke have Gyne til at give deres Børn en hensigtsvarende Opdragelse, dertil skulde kunne erholde en temporair Understøttelse fra Selskabet. Saa fornuftig og smuk som denne Bestemmelse er, saa meget maa Man beklage, at den allerede i mange Tider er bleven tilfidesat. Man eftersee kun Listerne over de uddelte Gratificationer, og Man vil finde, at de $\frac{1}{10}$ Dele ere tildeelte Enker! Nu kunne disse vistnok være meget trængende dertil; men naar Understøttelsen tildeles dem saagodtsom udelukkende, saa det næsten synes at være bleven Praxis i Selskabet, at Man skal være Enke, for at kunne nyde Gratification eller Pension derfra, forekommer det mig dog, at Man er henfalden til en vis Gensidighed, der ingen Sjæmmel finder i Lovene.

§. 2.

Denne §. bestemmer, at ”af den Summa, som til aarlig Uddeling bestemmes, skulde de to tredie Dele anvendes til rentefrit Laan, og den ene Trediedeel til Pension og Gratification.” Heraf fremgaaer med største Tydelighed, at den

Sum, som skal anvendes til Laan, skal være dobbelt saa stor som den, der uddeles til Pensioner og i Gratificationer. Hvorledes denne S. overholdes, kan ethvert Regnskab føre Beviser for. Sidstafvigte Har beløb de rentefrie Laan sig til 4,750 Rbd., hvorimod Pensionerne vare 4,278, Gratificationerne 3,180, tilsammen 7,458 Rbd., altsaa betydeligt mere. Jeg er meget villig til at indrømme, at denne sidste Fordelingsmaade er fornuftigere og billigere; men den forekommer mig ikke mindre lige stridende mod Lovene. Og naar jeg foran disse finder trykt en kongelig Confirmation af 28de Januari 1812, hvori de stadfæstes "i alle deres Ord, Clausuler og Punkter," samt Allerheistsammes Forbud imod, "at Noget gjer Hinder mod det, som foreskrevet staaer," veed jeg ikke, hvad jeg skal tænke om et Selskab, der i den Grad træder sine egne Love under Fødder, eller om en Administration, der ikke synes at have heiere Begreber om en Kongelig Confirmation. Lad Lovene blive forandrede: Selskabets Medlemmer ville være enige deri! Og lad den Kongelige Confirmation paa Forandringen blive ansøgt: den vil ikke nægtes. Men saalænge Paragraphen med dens Confirmation staaer uforandret i Lovbogen, mener jeg, at den hidtil brugte Fordelingsmaade er lovstridig og uretmæssig.

(Fortsættes.)

C. H. Bisby.

E x t r a c t

of

trede Quartals Regnskab 1839,

for

det forenede Understøttelses- Selskab.

S u b t æ g t.

	Gælder og Regn.		Rebe Sælb.	
	Rbb.	f.	Rbb.	f.
Rebølsning fra forrige Quartal, Re- sancer beregnet	2227	84	528	5
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 51de Udgang Nr. 27—39	653	20		
B. Raans Afbetaling i tredje Quartal			1163	
C. Verlet 500 Rbb. v. Sælb à pari imod Gælder	500			
	Rbb. 3381	8	1691	5

Kjøbenhavn den 30te September 1839.

Sverensfremmede med den af Administrationen ferte Control.

P. Friederich.

Bentley.

E. Schram.

C. G. Primou.

U b g i v t.

	Gælder og Regn.		Rebe Sælb.	
	Rbb.	f.	Rbb.	f.
1. Pensioner for tredje Quartal: til de sædvanlige Pensionister	1052	48		
Pensionister for det Straffe Regat ... Lito for Caroline-Regatet	44	25		
2. Et Bønder indløst En 3 pCt. Danst Engelsk Obligation No. 19586 for £ Ctr. 100. à 72½ pCt. £ 14 9½ Rb. Dc. er 53mf. 1013. 4. Renten i 105 Dage — 12. 4. 53mf. 1025. 8. à 198½ pCt. —	678	52		
3. Verlet, imod Gælder	500			
4. Regle anviste Regninger	13	8		
5. Ugebladets Trykning med Papir	156			
6. Rømminger	400			
Rescancer af udsætte, ei endnu ind- triede Quittinger: R. og R. R. Sælb. for Raan	96	354		
for Contingent ... 133 - 40 f. = —	229	40	354	
Sælb	1182	52	437	5
	Rbb. 3381	8	1691	5

H. T. Bengten.

Borger-Vennen.

En og Halvtredshindstyvende Aargang.

Nr. 46.

Løverdagen den 16de November 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Almeennyttige Foreninger.

5. Det forenede Understøttelses-Selskab.

(Fortsættelse.)

2. Mangler ved Lovene og deres
Saandhævelse.

§. 11.

Her bestemmes Contingenten til 4 Mk. 14 ø.
kvartaliter. Om denne, og hvorledes da, er bleven
forhøiet til 1 Rbd., er mig ikke bekjendt. Men
siden min Indtrædelse i Selskabet Mar' 1829 er
den altid bleven mig affordret med denne Sum.

Beslynderligt vilde det i saa Fald være, at Administrationen, da den i Marts 1832 besørgede "et Tillæg til Lovene" indført i Borgervennen, vel bemærkede: "at Contingenterne for Fremtiden" indkrævedes halvaarlig hos de Medlemmer, "som betalte Dvartalsviiis," men derimod ikke tilseiede, at Contingenten var forhøiet til 4 Rbd aarlig.

Cap. 2. §. 18.

"Ansøgningerne skulle i Repræsentantsamlingen foredrages efter ethvert Medlem Alder i Selskabet." — Hensigten hermed har formodentlig været, deels at Repræsentantsamlingen i Almindelighed, og ikke den enkelt Classes Repræsentanter allene, skulde komme til Kundskab om de Ansøgendes Anciennitet i Selskabet deels, at Antallet af de Nar, hvori de have været Medlemmer, skulde komme i fortrinlig Betragtning. Istedetfor denne Bestemmelse har Man siden, saavidt jeg veed, brugt den, vistnok mageligere, Fremgangsmaade, at foredrage Ansøgningerne Klassevis. Men lovmedholdeligt er det ikke.

Cap. 3. §. 38.

"Intet kan foretages i Repræsentantsamlingen til Afhandling, uden hvad Administrationen

”tionen foreslaaer, eller dermed staaer i Fors-
 ”bindelse.” Maae til denne Bestemmelse vil Man for-
 gjaeves søge i noget andet Selskabs Love; thi ellers
 pleier dog ethvert Medlem at have Ret til at
 indgive Forslag og at forlange disse foretagne; men
 her kommer det an paa Administrationen, om den
 vil tillade et indgivet Forslag at foretages paa
 Repræsentantforsamlingen, eller ikke. — Hermed kan
 sammenlignes §. 59, der indeholder: ”at Intet maa
 ”foreslaaes i Repræsentantforsamlingen til Over-
 ”veielse og Resolution, uden hvad Administrationen
 ”enten selv finder fornødent eller af Andre er
 ”anmodet om at bringe i Forslag.” Her
 er ikke Tale om nogen Pligt for Administrationen
 til at foredrage de indkomne Forslag, men kun om
 en Tilladelse for denne til at gjøre det, om den
 finder saa for godt, hvorimod Selskabets Medlemmer
 aldeles ingen lovbegrundet Ret have til at fordre
 det. Naar Man erindrer den Virkning, med hvilken
 et, nu afgaaet, Medlem af Directionen for det
 astatiske Compagni paa Selskabets Generalforsam-
 lingen modsatte sig en overveiende Pluralitæts Beslut-
 ninger, ved stedsse strængt at henvise til Conven-
 tionen, eller, som her, til Selskabets Love,
 vil Man indsee, hvorledes det hele Selskab, og
 navnlig alle Repræsentanterne, gjerne kunde være

enige om en eller anden Reforms Gavnlighed, uden alligevel at kunne sætte den igjennem, fordi det stod til Administrationen endogsaa ikkun at forhindre Discussionen derover paa Repræsentantforsamlingerne. — Jeg behøver ikke at anmærke, at jeg paa det fuldkomneste er overbevist om, at ingen af de nuværende Administratorer, hvis Humanitet de stedfundne Forhandlinger paa Repræsentantforsamlingerne stedse have sat i et klart Lys, vilde benytte sig af dette Prærogativ; men Gæt er, hvad de ville, et Andet hvad de kunne gjøre.

Cap. 8. Om Ugebladet.

Hvor aldeles forseilet Hensigten af dette Udgivelse er, har saa tit været omtalt og ligger saa klart for Dagen, at Man ikke nok kan undre sig over, at der aldeles ikke er gjort noget Skridt til en Forandring deri. Med Hensyn til dets Udvortes er der neppe noget anstændigt Blad hos os, der er saa tarveligt udstyret; og den afbrudte Maade, hvorpaa det udgives, gjør det næsten til en Umulighed at behandle Noget deri, uden Anecdoter og Fragmenter. Egesaameget som det fra Begyndelsen af, medens Ugeblade endnu hørte til Sjeldenhederne, bidrog til at hæve Selskabets Anseelse og at skaffe det Medlemmer, ligesaa ringeagtet er det nu. Mar-

sagen maa tilvisse ikke seges i Indholdet selv; thi mange af de Artikler, som findes deri, vilde læses med Interesse paa ethvert andet Sted. Men den afbrudte Maade, hvorpaa dette Indhold leveres, gjør, at Traaden aldeles glemmes og Interressen sløves.

Det er allerede ofte sagt, og af det ældste Medlem i den Commission, der besørger Ugebladets Udgivelse, for flere Aar siden foredraget Administrationen, hvorledes baade Selskabets Være og Fordeel fordrede en Forandring i den hidtilværende Udgivelsesmaade; men de Medlemmer af Repræsentationen, som dengang vare tilstede, ville ogsaa erindre, hvorledes hans velmotiverede Forslag desangaaende, paa Grund af den ordførende Administrators Yttringer, uden al Discussion blev henlagt. Naar Man betænker, i hvis Hænder dette Blad kommer: hvor Mange, i Særdeleshed af Borgerstanden, der holde det, og hvor Meget det altsaa kunde bidrage til at udbrede nyttige Kundskaber hos denne Klasse, maa Man vistnok beklage, at det nu egentligen kun vedligeholdes som en Advertisementsstidende, hvori Administrationen kan indrykke sine Bekjendtgjørelser til Selskabets Medlemmer.

Naar der udgaves eet Ark, istedetfor et Halvark, ugentligen, og antoges en lønnet Redacteur,

vilde de tvende væsentligste Hindringer være ryddede af Veien. De oeconomiske Hensyn, som af Administrationen stedse ere fremførte mod dette Forslag, bør neppe være de aldeles afgjørende, saameget mindre som Selskabet i andre Henseender ikke er saameget neiernende, navnlig med Hensyn til sine Lønninger til Buddene. For den Løn, som er tilstaaet et af disse, vilde en Redacteur lettelig kunne erholdes. Og den Nytte, som et vel redigeret Blad stiftede blandt Borgerstanden, torde da være mere værd end de Gratificationer, som Man paa Grund heraf maatte see sig nedt til at drage ind.

Jeg anseer det end ikke for nogen Umulighed, at Bladet kunde vinde en saadan Yndest hos Publikum, at de foregædede Redactionsomkostninger derved vilde kunne dækkes. Thi medens nu næsten Alle kun gaae ind i Selskabet, for i sin Tid at have Udgang til Understøttelse deraf, vilde da maaskee mangen En holde Borgervennen for dens eget Indholds Skyld og uden hverken at være trængende til Understøttelse eller tænke paa at søge den: og det er netop saadanne Medlemmer, som Selskabet maa ønske sig.

Et bekjendt, høitagtet Medlem af Repræsentationen har yttret for mig, at han troede, at denne Hensigt lettest vilde kunne opnaaes, hvis Bladet

blev et politisk Blad for Borgerklassen, der ugentligen meddeelte en kort og klar Oversigt over den sidst forløbne Tids politiske Begivenheder. Det er bekjendt, at *Rahbek* i sin Tid leverede en saadan i Maanedsskriftet *Minerva*. Ikke heller kan der være nogen Tvivl om, at den jo vilde have Interesse for Mange. Thi kun Gaa ere saa uafbrudt inde i de politiske Begivenheders Gang, at de mellem den Mængde af, for en stor Deel ligegyldige, uvigtige, tidt aabenbare opdigtede, Gfsterretninger, som enhver Postdag bringer, kunne ydfinde det Væsentlige og Paalidelige. Et Beviis herpaa er, at naar Man spørger Nogen, der nylig har læst *Uvisen*: "hvad Nytt er der?" veed han sjældent at give Svar derpaa, hvis ikke een eller anden fremragende Begivenhed, f. Ex. et Slag, et Dødsfald, eller deslige har fundet Sted; og dog bringer upaatvivelig enhver Postdag noget Nytt. En maanedlig Oversigt lader Nyhederne blive for gamle; en ugentlig vilde derimod sikkert stemme overeens med de Flestes Tarv. Hvorvidt Udgivelsen af en saadan vilde henregnes til Indgrib i de privilegerede politiske Blades Rettigheder, veed jeg ikke. Men naar den betroedes til en paalidelig Mand og i alt Fald henlagdes under den samme Control, som de øvrige

politiske Blade, torde Tilladelsen dertil ikke være umulig at erholde.

Men selv om Bladet, med dette eller et andet Indhold, ikke dækkede de foregede Udgifter, saa at altsaa adskillige Eufar, der ellers vilde have kunnet erholde en Gratification, nu maatte undvære den, burde dog denne aldeles materielle Betragtningssmaade ikke være den overveiende. Borgerstanden er Folkets Kjerne, og Man bør ikke byde den et Blad, som det nærværende, prydet med det Navn: Borgervæn. Bladet, er ikke, og kan ikke, under sin nærværende Form, være dette Navn værdigt. Det er en Ironi, en Bespottelse af den hæderlige Borgerstand at kalde det saaledes. Det Blad, der er helliget Borgerstanden, bør ikke være det, der er fattigst og ringest udstyret i hele Danmark.

(Fortsættes.)

G. H. Wisby.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 47.

Løverdagen den 23de November 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Almeennyttige Foreninger.

5. Det forenede Understøttelses-Selskab.

(Fortsættelse.)

3. Yderligere Oplysninger.

Allerede for henved 2 Aar siden var jeg bleven opmærksom paa flere af de her omtalte Mangler, og min Stilling som Repræsentant havde tillige gjort mig bekendt med Forretningernes sædvanlige Gang og deres Afsvigelse i adskillige Punkter fra det i Lovene bestemte. Jeg tilskrev derfor under 3^{die} Februari 1838 Administrationen et Brev, der i det Væsentlige var overensstemmende med, hvad jeg her foran

har anfert, og hvori jeg søgte at henlede dens Opmærksomhed paa det Nødvendige i en Revision af Lovene. Det forekom mig nemlig sæmmeligst, at Forslaget dertil udgif fra Administrationen selv, der saaledes i Selskabets Dine undgif Skinet af at have overseet, hvad der laae saa nær. Og jeg var tillige overbevist om, at en Reform vanskeligen vilde kunne drives igjennem, naar den havde Administrationen imod sig. Thi vel forbyder Lovens §. 42 Administrationen "at indlade sig i Debatterne paa Repræsentantforsamlingerne, da dens Forretning allene skal være at fremsøre Forslagene for Selskabet, af Debatterne at uddrage de forskjellige Meninger, og at fremsætte Resultatet deraf paa saadan Maade, at derpaa kan kjendes med Ja eller Nei;" men ligesom denne §. i sig selv indeholder en Urimelighed, og derhos synes at stride mod §. 59, der befaler, "at Administrationen skal indgive sin Betænkning over de indkomne Forslag i Repræsentationens første eller anden derpaa følgende Forsamling," saaledes har jeg ikke heller nogensinde bemærket, at den under de enkelte stedfindende Debatter paa de Repræsentantforsamlinger, som jeg har overværet, er bleven fulgt.

Paa denne Skrivelse erholdt jeg under 16de s. M. et Svar, som jeg saameget mere anseer det

for min Pligt at lade afstrykke, fordi det maa være Repræsentationen magtpaaliggende allerede forud at kjende Administrationens Anskuelser af den Sag, som rimeligviis vil komme til Forhandling paa næste Repræsentantforsamling:

”Undertegnede Administration har havt den Ære at modtage en Skrivelse af 3^{die} d. M. hvori Deres Belærværdighed yttre, at have ved Gjennemlæsningen af det forenede Understøttelses-Selskabs Love, trykte 1812, fundet store Usvigelser fra det deri Bestemte, og derefter Anledning til følgende Spørgsmaal:

1. Om der senere er foretaget Forandringer i Selskabets Love? hvilke ere disse? og var det ikke passende, at de i et Tillæg til Lovene bragtes til Medlemmernes Kundskab?
2. Da Selskabet ikke har Magt til at forandre Love og Bestemmelser, som Kongen har confirmeret, har Han da ogsaa confirmeret de senere Forandringer?

Med Hensyn hertil undlader Administrationen ikke herved at meddele, at Frd. af 5te Januar 1813, saavel som de senere Tidssomstændigheder vel have fremkaldt nogle enkelte Forandringer i de specielle Lovbestemmelser for Selskabets indre Bestyrelse og Virksomhed; men ligesom disse ikke kunne kaldes

store eller af saadan Natur, at Selskabets Grundvæsen og repræsentative Forfatning, hvorpaa den Kongelige Confirmation egentlig maae ansees at være erhvervet, paa nogen Maade er forrykket, saaledes ere de forandrede Bestemmelser forlængst trykte som et Tillæg der i sin Tid er meddeelt enhver Interessent for at vedheftes Lovbogen. Endskjendt det saaledes neppe er nogen Tvivl underkastet, at jo Deres Velærværdighed er i Besiddelse af dette Tillæg, saa følger dog herhos et andet Exemplar, da det første muligen kan være forlagt eller bortkommet.

At de foretagne Forandringer er aldeles lovmæssige, sees saavel af de confimerede Loves Tendents i det Hele, som i Særdeleshed af S. 50, hvori det hedder, angaaende de Pligter der paa hvile Administrationen, at den har at udføre hvad Lovene have bestemt, eller Repræsentationen i sine Samlinger har besluttet.

Med disse Ord er det noksom tilkjendegivet, at det staaer i Generalforsamlingens Magt, udenfor de tidligere givne Bestemmelser, at tage Beslutninger, naar disse blot stemme overeens med Selskabets Grundplan, noget der desuden ligger i Tingenes Natur, da et stærkere Baand kun vilde tjene til at lamme Udførelsen af selvvalgte Regler.

Væsentlige Ufviigelser fra disse Regler ere Administrationen ubekjendte, og ligesom vi i Henseende til Indholdet af de for Selskabet gjeldende Love ikke kunne deele den af Deres Velærværdighed udtalte Overbeviisning om disse Ufuldkommenhed, saaledes er det en Følge heraf at vi heller ikke indsee Nødvendigheden af sammes totale Revision som De endvidere har forudsat, da det ellers ville have været vor Pligt herpaa at gjere Selskabet opmærksomt.

Endvidere maae vi efter den Anledning Slutningen af Deres Velærværdigheds Skrivelse dertil giver endnu tillade os at tilføie at Administrationen aldeles ikke hylde noget Hemmeligheds-System, men er meget villig til at meddeele alle de Oplysninger som maatte ønskes angaaende Bestyrelsens Handlinger, ligesom den i enhver Henseende maae henwise til Lovens 38te og 59de §. S. saafremt Deres Velærværdighed maatte finde Grund til at indkomme med noget Andragende til Selskabet.”

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 16de Februar 1838.

C. Schram. P. Friedenreich. Bentley.

Til

Her Pastor Visby.

Herved maa jeg for det Første bemærke, at det ikke forholder sig aldeles, som Administrationen havde forudsat: "at det Tillæg til Lovene, som den i 1832" havde besørget trykt og omdelt til Medlemmerne, "var forlagt eller bortkommen hos mig;" nei! jeg havde aldeles ikke læst det. Og dette var atter en Følge af den Maade, hvorpaa Administrationen havde ladet det trykke, nemlig ikke som et særskilt Blad, men midt inde i et No. af Ugebladet. Administrationen har rimeligviis forudsat, at ethvert No. af Borgervennen bliver gennemlæst; men hvor smigrende denne Forudsætning endogsaa er for den Commission, som udgiver samme, troer jeg dog ikke, at den vil være funden stadsfæstet af Erfaringen. Saaledes havde jeg vel ogsaa under 31te Marts 1832 erholdt et No. af Borgervennen, der begyndte: "Hvoved vorder Alderdommen ærværdig? et Foredrag, fremsagt til Underholdning i "et blandet Selskab, af B. (Meddelst)." Men da jeg hændelsesviis var Medlem af bemældte Selskab og altsaa forud kjendte dette Foredrag, faldt det mig ikke ind at gennemlæse det paany, og saaledes undgik det ogsaa min Opmærksomhed, at der i Midten af samme No. vare trykte nogle Rettelser og Tillæg til de ældre Love, som dog meest angik Pengevæ-

senets Bestyrelse, og til hvilke jeg i det Foregaaende har taget behørigt Hensyn.

Hvad jeg for det andet maa bemærke, er Administrationens Anskuelse af "den Kongelige Confirmationens" Betydning. Den antager denne nemlig kun givet paa "Selskabets Grundvæsen og repræsentative Forfatning." Nu indrømmer jeg villigen, at det havde været fornuftigt, fra Begyndelsen af kun at erhverve Confirmationen herpaa, ligesom ogsaa i senere Tid Confirmation kun er søgt paa de nyoprettede Selskabers særskilte Grundlove. Ogsaa finder jeg, at det altid maa staae i et Selskabs Magt at forandre sine enkelte Lovbestemmelser, selv om disse ere kongeligt confimerede, ligesom en Mand gjerne kan forandre sit eget confimerede Testamente. Men hvad jeg anseer uomgjængelig nødvendigt, hvis ikke den kongelige Confirmation skal være et tomt og uværdigt Spilfegteri, er, at der da tillige maa ansøges Confirmation paa Forandringen. Da der nu udtrykkeligen staaer i den kongelige Confirmation paa nærværende Love, "at de confimeres og stadfæstes i alle deres Ord, Clausuler og Punkter," samt: "at det forbydes Alle og Enhver, mod det, som skrevet staaer, Hinder at gjøre," kan jeg ikke troe, at et eneste Ord eller Punkt lovgyldeiligen kan

forandres, uden at Confirmation indhentes derpaa. — Jeg har talet med flere Jurister herom. Nogle ere af samme Mening som jeg, Andre paastaa derimod, at den kongelige Confirmation ikke betyder andet, end at Kongen ikke finder Noget i Lovene, der strider mod de almindelige Landslove, og at han derfor vil tillade, at de giælde. Ligesom jeg af ovenanførte Skrivelse seer, at et saa heithædret Medlem af Magistraten som Hr. Statsraad Bentley deler denne sidste Mening, saaledes har jeg i et andet Selskab (Præmieselskabet for den mosaiske Ungdoms Anbringelse til Kunster og Haandværker) den Ære at være Medadministrator med et andet, ikke mindre hæderligt Medlem af Magistraten, der netop har den modsatte Anskuelse, paa Grund af hvilken ogsaa i sidstnævnte Selskabs Love de tvende S. S., paa hvilke der havde kongelig Confirmation, i den for saa Nar siden udfomne, reviderede Udgave bleve aldeles ordlydende aftrykte, med Bibehold selv af den forældede Orthographi og Interpunction. Det er altsaa aabenbart, at der i det mindste kan gives forskjellige Meninger derom, og i et saadant Tilfælde forekommer det mig passeligst, at Sagen forelægges Selskabet selv til Afgjørelse.

(Slutningen følger.)

C. H. Bisby.

Borger - Vennen.

En og Halvtredfindstyvende Aargang.

Nr. 48.

Løverdagen den 30te November 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Almeennyttige Foreninger.

5. Det forenede Understøttelses-Selskab.

(Slutning).

3. Yderligere Oplysninger.

Administrationen finder dernæst de foretagne Forandringer aldeles "lovmedholdelige." Dette Udtryk er neppe heldigt valgt. Enhver Forandring er ifølge sit Begreb imod Loven, men Lovmedholdeligt er, hvad der skeer ifølge Loven. Det kan saaledes vel være lovmedholdeligt at foretage Forandringer i et Selskabs Love. Imidlertid bør jeg dog bemærke, at det intet Sted

i nærværende Selskabs Love forudsættes, at Forandringer kunne blive fornødne. Der findes derfor heller ingen Bestemmelse om, hvorledes i saa Tilfælde ved Voteringen skal forholdes. I ethvert andet Selskab pleier Man at forudsætte, at der udkræves $\frac{2}{3}$ Stemmer til en, eengang given, Lovs Forandring; men da dette Selskabs Love aldeles tie derom; maae Lovene enten antages at være uforanderlige — hvortil ogsaa den ansøgte Confirmation synes at tyde — eller ogsaa maa simpel Pluralitæt ansees tilstrækkelig til deres Forandring.

Fremdeles paaberaaber Administrationen sig til sit Forsvar S. 50, hvori det hedder: "Administrationen har at udføre, hvad Lovene have bestemt, eller Repræsentationen i sine Samlinger har besluttet." I denne Henseende synes den altsaa at have Ryggen aldeles fri. Thi jeg er paa det fuldkomneste overtydet om, at Administrationen ikke har foretaget sig det Mindste, uden at have Repræsentantforsamlingens Samtykke dertil. Men her ligger just et af Grundonderne i Selskabet skjult. Dette Samtykke er, ifølge den nuværende Organisation, saare let at erholde. Der behøves kun en simpel Pluralitæt. De fleste Tilstedeværende have En eller Anden, hvem de ville anbefale

Administrationen til Laan, Gratification eller Pension, og for hvis Skyld de ikke gjerne ville lægge sig ud med Mænd, hvis Indflydelse i denne Sag er saa stor. Men det Værste er endnu, at den Regel i Praxis har gjort sig gjældende, "at Repræsentantsforsamlingen staaer over Lovene og har Magt til at beslutte imod dem." Herved ere alle Skranker nedbrudte og Veien banet for enhver Vilkaarlighed; thi dersom Administrationen skulde ønske Noget, hvortil den ifølge Lovene ikke ansaae sig berettiget, behøvede den nu kun at foreslaae det for Repræsentantsforsamlingen og indhente dens Samtykke dertil. Min uforgribelige Mening er derimod denne: at enhver Repræsentantbeslutning, der strider mod en, endnu uophævet, Lov er ugyldig, og at Administrationen derfor ikke bliver uden Ansvar, hvis den udfører den.

Af Slutningen af Administrationens Brev er det mig kjær at erfare — hvad jeg forresten ingen sinde har betvivlet — at den ikke hylder noget "Sjæmmeligheds-System." Desto snarere tør jeg haabe, at den ikke vil tage nærværende Skridt af mig ilde op. Thi skjøndt jeg ikke finder det passende paa dette Sted at sige Noget af de høitærede Medlemmer, hvoraf den bestaaer, Complimenter, haaber jeg dog, at det ikke vil mistydes, naar jeg

ved Slutningen af Bemærkninger, hvori jeg saa ofte har maattet erklære mig uenig med dem, finder Trang til at bevidne de Fejlsler af Hæiagtelse og Hengivenhed, som jeg personligen nærer imod Enhver af dem.

Men skjøndt de ikke ynde Hemmelighed, er dog saagodt som hele Selskabets Anliggender indhyllede deri. En heist ufuldstændig Extract af Regnskabet — ingen Medlemsliste — en Repræsentantliste, som Man maa oplede gjennem 4 hele Marsgange — en mangelfuld Bekjendtgjørelse af, hvad der foretages paa Repræsentantforsamlingen, og med Udeladelse af alle Debatter — Forhandlinger inden lukkede Dørre — Alt dette er vistnok kun svage Beviser paa, at Selskabet og Administrationen hylder Offentlighed.

For endeligen ogsaa at følge Administrationens, i Slutningen af dens Skrivelse indeholdte, Paamindeelse med Hensyn til Lovens §. §. 38 og 59, har jeg i Anledning af forestaaende Repræsentantforsamling tilladt mig at tilstille Administrationen følgende Skrivelse:

”Erbødigst Pro Memoria!

I Genhold til, hvad jeg har sagt at tydeliggjøre i Borgervennen No. 43 og følgende for indeværende

Mar, og hvortil jeg saaledes med Hensyn til den yderligere Motivering tillader mig at henvise, beder jeg den høistærede Administration at lade forelægge nærmest forestaaende Repræsentantforsamling følgende Forslag:

1. Der nedsættes en Committee til at revidere Selskabets Love.
2. Denne Committee har i Særdeleshed at overveie:
 - a. hvorvidt en forandret Valgmaade af Repræsentanter og Administratorer kunde være tidsvarende;
 - b. hvorvidt den Bestemmelse, at de afgaaende Repræsentanter ikke kunne gjenvælges samme Mar, maatte være at udstrække til Administratorerne tillige;
 - c. hvorvidt en Medlemsliste bør trykkes og siden ved aarlige Tillæg holdes i behørig Orden;
 - d. hvorvidt det kan ansees uforødent at indhente kongelig Confirmation paa de allerede gjorte Forandringer, eller dem, der endnu kunde gøres;
 - e. hvorvidt der bør træffes en Forandring i den Maade, paa hvilken Borgervennen hidtil er udgivet.
3. Naar den har endt sine Arbejder, foredrages Resultatet paa en særegen, dertil bestemt,

Repræsentantforsamling, eftersom de sædvanlige Samlinger medføre for mange andre Arbeider, til at en saa vigtig Sag derpaa tilberlig kan diskuteres.

Uagtet jeg haaber, at flere af de tilstedeværende Herrer Repræsentanter ville understøtte dette Andragende, kan jeg dog ikke tilbageholde det Ønske, at det maatte tillades mig, skjøndt jeg for Dieblicket ikke selv er Repræsentant, personligen at være nærværende ved dets Fremlæggelse, for at kunne meddele de yderligere Oplysninger, der kunde forlanges, og saaledes medvirke til et Resultat, som jeg anseer stemmende med Selskabets sande Lær.

Christianshavn den 25de Novbr. 1839.

erbødigst

C. S. Visby.

Til

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab."

Hermed er altsaa gjort, hvad der fra en Enkelt's Side kan gøres, for at vække Opmærksomheden for Selskabets nærværende Tilstand og hidføre de Forandringer, der maae ansees uund-

gaaelig nødvendige, hvis dets Afgtelse i Publikums Dine skal bevares. Mange af Selskabets ældre Medlemmer dele maaskee ikke denne Anskuelse. I det de blot tage Hensyn til de nærværende hæderlig bekjendte Administratorer — i hvis Personlighed Ingen kan være villigere end jeg til at indrømme, at der ligger al Garanti for en retfærdig og upartist Uddeling af de forskjellige Understøttelser, — synes det dem maaskee underligt, at tale imod deres Gjenvalg. Og i det de see hen til den utvivlsomme og velgjørende Virken, Selskabet hidtil har havt, forekommer det dem maaskee betænkeligt at foretage nogen Forandring deri. Men hvad det Første angaaer, mener jeg, at Man vel bør skille Personer og Principer fra hinanden. Og hvad det Sidste angaaer, var det tungt, om Man over den materielle Virken aldeles forglemte den aandelige, hvis Hovedorgan Borgervennen, under en forandret Redactionsmaade, vilde blive. Enhver, der kjender noget til Selskabet, veed ogsaa, hvor liden Almeenaand der er deri. Det ligner mere en Afdød, hvis Efterladenskaber bestyres, nogenlunde i Overensstemmelse med, hvad han i levende Live bestemte, end en Levende, der følger med Tiden, styrkes og udvikles ved dens Indflydelse og saaledes vinder stedse større Kraft. Det er dette Liv, som

Man maatte ønske at see gjenvaakt. Det er til dette Maal at ogsaa de foregaaende Vinier skulle bidrage. Enhver Repræsentant, der, om han endog selv hører til Embedsklassen, dog tillige er sand Borgervæn, vil ikke holde sig tilbage fra Deeltagelse i de Forhandlinger, som ovenstaaende Forslag skulde fremfalde. Og dette saameget mere, jo usikkere det er, hvorvidt den, der har indgivet det, selv kan være tilstede for at understøtte det. Lad der endog være forskjellige Meninger om de Punkter, som her ere fremsatte til Overveielse. En Committee kan i alt Fald altid nedsættes. Selv de meest Conservative have dog derved endnu ikke bundet Hænderne paa sig. Og kun paa Nedsættelsen af en saadan Committee er det, at ovenstaaende Forslag gaaer ud.

C. H. Wisby.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 49.

Løverdagen den 7de December 1839.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Borgerens Ven, Kong Frederik den Sjette endte, i Tirsdags den 3^{die} December om Formiddagen Kl. 8½, sin jordiske Løbebane, og Kong Christian den Ottende beklæder nu Danmarks Trone. Hædret og velsignet være Mindet om den Fyrste, der brød Stavnsbaandet for Bonden, gav Nationen Stænderinstitutionen, og overalt stræbte at udbrede Almeensoplysning, at vække og fremme Almeenaand! Himlen lade vort elskede Fædreland stedse frydes ved Frugterne af den Sæd, som Kong Frederik med Omhu og Kjærlighed nedlagde i Danmarks Jordbund, til Held for det Folk, der nu med Tillid og Fortrøstning vender Blikket mod dets nyligen hyldede Monark. Hæder og Lykke følge Kong **Christian den Ottende**, i hver hans Færd!

Dyd og Last.

Toby Simpson, en ærværdig Dvæker, eiede i London et smukt lidet Huus, hvis skjønneſte Prydelſe var hans ſyttenaarige Datter. Den blonde, blaaøiede Marias indre Værd ſtod i Forhold til hendes ydre Fortrin. Alle unge Mænd af Faderens Bekjendtkab ſogte at vinde hendes Hjerte, og alle i Rabolaget forfulgte hende med deres Blikke, men forgjæves. Maria kjendte intet til Coquetterie; den Virkning hendes Ynde frembragte, var hende mere byrdefuld, end ſmigrende, og hun ſatte ingen Priis paa nogen af ſine Friere, undtagen Eduard Beresford, en ung Maler, ſom havde ſin Gang der i Huſet. Han havde gjort Familiens Bekjendtkab paa en ſaadan Maade, ſom den beſkrives i hundrede Romaner. Dvækerens Kone blev, endnu i ſit Livs Vaar, dødsſyg, og, for at faae et Billede af den elſkede Huſtru, lod Toby Maleren komme til hendes Sygeleie. Her lærte Eduard at kjende den unge Pige, og Maret efter Konens Død, havde Dvækeren indvilget i det unge Pærs Forbindelſe. Eduard var ikke riig, men han kunde med ſin Kunſt ernære en Familie ret anſtændigt. Hans Fader, en gammel Rjebmand, havde foreget ſin oprindelige Formue til meer end det Tidobbelte, og derpaa ſlaaet ſig til Ro; Manden var et ſjældent Exempel paa, hvor hurtigt man, ved heldige Speculationer, kan komme i Beiret, og mange Menneſter kunde aldeles ikke begribe, hvorledes Sagen egentligen hang ſammen. Beresford, en Mand af tilbageſtedende Caracteer, levede eensomt i en af Londons Forſtæder, og bekymrede ſig

kun lidet om Sønnens Anliggender; han var en af
 hine magelige Gøister, som ikke foruleilige Nogen,
 for selv at have Ro, og som ere yderst tjenstfærdige,
 naar man intet forlanger af dem. Eduard kunde
 altsaa uforstyrret fremme sit Hjerteanliggende, og
 var aldeles sikkret for enhver Indvending fra sin
 Faders Side. Det unge Par havde de gladeste
 Udsigter, og Toby udsatte Dagen, der skulde krone
 deres Duffer, alene af den Grund, at hans For-
 pagtningspenge, med hvilke han vilde bestride Bryl-
 lupsheittiden, endnu ikke vare indløbne. Han begav
 sig derfor selv til sit Landgods, saa Miil fra Lon-
 don, for at bringe dette Anliggende i Orden. Da
 han sildigt om Aftenen reed hjem, bemærkede han,
 et kort Stykke foran sig, en Rytter, der syntes at
 ville spærre ham Veien. Uvis om han skulde ride
 fremad, eller vende om, holdt han stille. Imid-
 lertid nærmede den Fremmede sig; Dvækeren sær-
 lede sit Mod, og reed videre; men da han vilde ride
 den Anden forbi, bemærkede han med Skræk, at
 denne havde en Maske for Ansigtet, og, ser han
 kunde besinde sig, saae han en Pistol rettet imod
 sig, og herte, at hans Pung blev ham affordret.
 Dvækeren fattedes ingenlunde personligt Mod; men
 han var af en rolig Gemytsbeskaffenhed, og hans Re-
 ligion gjorde ham Fredsommelighed til Migt; des-
 uden kunde han intet udrette mod en Bevæbnet, og
 saaledes drog han ganske koldblodig en Pung med
 12 Guineer op af Lommen. Reveren tog den,
 talte Pengene, og lod Dvækeren, der troede, at
 Sagen dermed var forbi, og som satte sin Hest i
 Trav, fortsætte sin Bei. Men Spidsbuben, modigere
 ved, ikke at have medt nogen Modstand, og loffet ved
 Haabet om større Bytte, satte efter den ærlige Toby,

spærrede ham igjen Veien, og raabte, med Pistolen i Haanden: „Uhret!” Dvækeren, heist ubehageligen overrasket, tabte ikke sin rolige Holdning; koldblodigt traf han Uhret frem, saae efter, hvad Klokken var, og overleverede Reveren Klenodiet med de Ord: „Men lad mig nu begive mig hjem; min Datter vil fornroliges, naar jeg udebliver længere.” — „Endnu blot et Dieblif”, svarede den maskerede Rytter, der stedse blev kjækkere ved denne Ydmyghed; „sværg, at du ikke har flere Penge —” — „Jeg sværger aldrig”, svarede Dvækeren. — „Saa giv mig i det mindste den Forsikkring, at du ikke har flere Penge hos dig; kan du det, saa maa du, ved min Ære, roligt drage din vei; jeg vil ikke bruge Magten mod en Mand, der opfører sig saa fornuftigt som du.” — Toby betænkte sig et Dieblif, og sagde derpaa: „Hvo du end er, da mærk dig, at jeg er en Dvæker, og aldrig ter afvige fra Sandheden, om det end gjaldt mit Liv; og derfor siger jeg dig, at jeg i Saddeltassen endnu har 200 Pund Sterling.” — „200 Pund!” raabte Reveren, og hans Dine funklede bag Maffsen. — „Ja”, svarede den arme Dvæker, „men har du menneskelig Følelse, saa lad mig beholde denne Sum. Jeg bortgifter min Datter, og kan ikke undvære Pengene, jeg vil ikke i lang Tid kunne saae saameget. Det gode Barn elsker sin Brudgom saa inderligt; det vilde være meget haardt, at udsætte deres Forbindelse. Du har et Hjerte, du har visseligen ogsaa elsket, og vil ikke gjere dig skyldig i en saa ussel Handling.” — „Hvad vedkommer mig din Datter, hendes Elsker og hendes Bryllup? Ikke saa mange Ord! hurtigt, jeg maa have Pengene.” — Toby traf sukkende den

vægtige Pengepose frem, og rakte den langsomt til Reveren. Nu vilde han give sin Hest Sporerne, men den Anden raabte, idet han greb ham i Tæilen: „Holdt, Ven Dvæker! Neppe er du i Staden, saa angiver du Sagen; det er nu ganske i sin Orden; men jeg maa have et Forspring, i det mindste denne Nat. Min Hoppe er et svagt Dyr, og dertil træet. Din Hest har derimod sin fulde Kraft; behag derfor at stige af, og lader os bytte.” — Det var for sildigt, at sætte sig til Modvæрге, uagtet dette Overmaal af Unmodninger nok kunde udtemme den Fredsommeligestes Taalmodighed. Den gode Toby steg af, og modtog det jammerlige Dyr, i Stedet for sin raske Ganger, idet han tænkte: „Harde jeg vidst det, havde jeg taget Flugten, da jeg saae den Skurf; med den Løber, han der har, havde han i Sandhed ikke indhentet mig.” — Imidlertid takkede den Maskerede ham spottende for hans Artighed, steg op paa hans Hest, og reed bort.

Paa den øvrige Deel af Veien lige til Staden, havde den Udplyndrede Tid til at beskæftige sig med sine mørke Tanker, og at forestille sig Smerten hos de unge Menneſter, hvis Lykke nu maatte opsættes. Pengene vare uigjenbringeligen tabte; der gaves intet Middel til at faae dem igjen, eller til at opdage den kjække Røver. Paa eengang holdt han stille; en Tanke foer ham igjennem Hovedet. „Ja”, raabte han, „saaledes lader det sig gjere! Lever han i London, saa træffer jeg ham maaskee nok; det er vel ogsaa Guds Villie, efterdi han var saa uforſigtig.” — Halvt trøstet ved denne Tanke, kom Toby hjem, og, uden at omtale det Foresaldne, gif han tilfængs. Den selgende Morgen lod han Reveren's Hoppe trække frem, og lagde

Tøilen paa den i det Haab, at Dyret instinctmæssigen vilde tage Veien til sin Herres Bolig. Han lod altsaa det arme Dyr, der aldeles intet havde ødt, lebe frit ud paa Gaden, og fulgte selv efter. Men han havde tiltroet Dyret meer Instinct, end det besad; thi snart løb det til højre, snart til venstre, uden nogen bestemt Retning, gjorde mange Omveie, og vendte undertiden om ad samme Vej, ad hvilken det var kommet. Toby tvivlede om det forenskede Udfald af sit Kunstgreb; „den Spidsbube“, meente han, „er ikke hjemmehørende i London. Men hvilken Daarsskab, at jeg ikke strax angav Sagen for Dyriigheden, medens det endnu maaskee havde været Tid, i Stedet for at sætte Tid til Dyrets Forstand.“ — Nu blev han pludseligen vakt af sine Tanker ved Skriget af nogle Beru, der nær vare komne under Hestens Fødder. Det hidtil saa rolige Dyr havde paa eengang sat sig i Galop. „Stop den!“ led det fra alle Sider. — „For Guds Skyld, stop den ikke; lad den lebe!“ raabte Dværeren. I første Spænding iagttog han Hesten, og saa den bære ind af en halvaabnet Port i en stor Gaard i Forstaden. „Der er han!“ tænkte Dværeren, med et taknemmeligt Blik mod Himmelen; og virkeligen saa han, idet han gik forbi Porten, en Karl at klappe det stakkels Dyr, og trække det ind i Stalden. Han spurgte nu en Forbigaaende, hvo der eiede Huset. „De maa nok være temmelig fremmed her,“ var Svaret, „da De ikke veed, at den rige Kjøbmand Weressford boer her.“ Dværeren stod som lynslagen. „Weressford,“ gjentog den Anden, i den Formening, at man ikke havde forstaaet ham, „kender De ikke den Mand, der saa hurtigt er bleven riig?“ — „Megen Tak, Ven,

megen Tak," svarede Toby, der neppe kunde fatte sig igjen. "Weresford, Edwards Fader, den anseete Kjebmand, skulde være min Kæver," tænkte han, og vilde netop vende om for at gaae hjem. Men det randt ham i Hu, at mange Personer af høi Stand ser havde været Medlemmer af Lyvebauder; da tænkte han paa Weresfords saa hurtigt erhvervede Formue, paa Hoppen, der selv havde fundet sit Hjem: kort sagt, Toby besluttede at forskaffe sig Bished i Sagen. Bestemt traadte han ind i Gaarden, og forlangte at tale med Huusherren. Denne var endnu ikke opstaaet, og dog var det næsten Middag. En urolig Nat — et nyt Bink! Dvækeren gjentog sit Forlangende, og snart stod han i Weresfords Sovokammer. Kjebmanden var nylig vaagnet; han gned Dinene og spurgte, just ikke i det bedste Lune: "Hvo er De? Hvad forlanger De?" Denne Stemme var Toby noksom bekjendt, og han vidste nu med Bished, hvem han havde for sig. Han tog rolig en Stoel, og satte sig hen til Sengen, med Hatten paa Hovedet. "De aflægger ikke Deres Hat?" raabte Kjebmanden forbausset. — "Jeg er en Dvæker," var Svaret, "og du veed, at det er saaledes Skik hos os." — Bed det Ord Dvæker foer Weresford op, og saae sin Gjæst i Ansigtet; han maatte have gjenkjendt ham, thi han blev bleg. "Nu," spurgte han stammende, "hvad er — tør jeg spørge —" — "Du vil tilgive," svarede Toby, "at jeg kommer saa snart, men imellem Venner regner man det ikke saa nøie, og derfor beder jeg dig, uden Omstændigheder, om det Uhr, som du laante af mig igaar." — "Uhr — et Uhr?" — "Det har megen Værd for mig; det tilhørte min

afbede Kone, og min Svoger, Alderman'en, vilde ikke tilgive mig, at jeg lod et Klenodie, der minder mig om hans Søster, endog kun en eneste Dag komme mig af Hænderne." Ved Ordet Alderman lyttede Beresford; men Toby vedblev, uden at oppebie hans Svar: "Det vilde være mig kjær, om du ligeledes lod mig faae det Duffin Guineer, som jeg ogsaa laante dig. Har du derimod Brug for dem, da maa du gjerne beholde dem længere endnu; kun beder jeg da om noget Skriftligt."

(Slutningen følger.)

B l a n d i n g e r *).

— I de forenede Staters vestlige Gebeet ere Fængsler særdeles sjeldne. En Indianer af Chippeway-Stammen (der boer imellem Dver- og Michigan-Søen) havde begaaet et Mord, og skulde desaaarsag bringes i Fængsel. Men da der ikke var noget nærmere, end i Wiscousin, omtrent 1,000 (engelske?) Mil fra Stedet, hvor Forbrydelsen var begaaet, maatte Indianeren føres til denne Stad, ligesom ogsaa baade Klagerne og Vidnerne maatte begive sig dertil. (Panorama des Universums.)

— I Omegnen af Staden Agra i Ostindien skal Antallet af Ulve være saa stort, at i Maanederne April og Mai d. A. ikke mindre end 144 Børn ere blevne bortstæbte af disse Roddyr. (Das Ausland.)

*) Dersom der, under denne Rubrik, skulde findes Nyheder, Auedoter ic., som kort iforveien ere meddeelte i andre Kjøbenhavnste Blade, da maa Aarsagen dertil alene søges i den Omstændighed, at Manuscriptet til det Nummer af Borger-Bennen, der udkommer om Løverdagen, i Almindelighed allerede afleveres til Trykkeriet om Mandagen, og saaledes kan en Mandagsnyhed den paafølgende Lørdag maastee være bleven fortalt i adskillige af de i Løbet af Ugen udkomne Blade. L. M.

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 50.

Løverdagen den 14de December 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i **Brandforsikringens Locale** paa Raad- og Domhuset Fredagen den 20de December d. A., Eftermiddag Kl. 5, til hvilken Tid D'Hvr. Repræsenteranter anmodes om behageligen at give Nøde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 14de December 1839.

P. Friedenreich. Bentley. C. Schram.

M. Benzen.

Hr. Pastor Visbys Inferat i dette Ugeblad fra No. 43 til 48 inclusive foranlediger undertegnede Administration til, ligeledes her i Bladet, at indrykke efterstaaende Meddelelse hvorved vi ikke tage til Gjenmæle med Hensyn til de af Hr. Pastoren fremsatte Forslags-Puncter sigtende til en Forandring af det forenede Understøttelses-Selskabs Love og Organisation, ingenlunde fordi vi ei troe derimod at kunne anføre formeentlig ikke uvæsentlige Bemærkninger, men deels fordi Fremgangsmaaden i Henseende til Behandlingen af Forslag Selskabet angaaende er foreskrevet i dets Loves §. 59, hvilken fra vor Side maa overholdes, deels fordi vi ved at discutere hine Forslags Puncter, ville komme til at udtale en Menings-Ulighed og Critik hvortil vi ansee det ved samme Loves §. 91 forbudet at afbenytte Ugebladet. Egesaalidet skulle vi her retfærdiggjøre os med Hensyn til at der i Afhandlingen omtales at Administraterer, som i Følge Gjenvalg have fungeret i en Række af Aar, kunne henfalde til Gensidighed og Haardnakenhed samt at Lovens §. 38 sammenholdt med den 59 §. kunde lede til Misbrug af Magt; vi behøve ei at forsvare os herimod, da Hr. Pastoren selv har erkjendt, at Intet af det i begge Henseender Anførte er anvendeligt paa vore Personer, og forsaavidt angaaer Grunden til at vi have modtaget de ved Repræsentanternes

Tillid paa os faldne Gjenvalg, er det heller ikke fornødent at bruge nogen vidtledtig Udvikling, da det uidentivl maa være indlysende for Enhver, at vi af ingen anden Marsag have kunnet paatage os Forkængelse af et ulønnet og mæssommeligt Kald end, hvad vistnok ogsaa har været Motivet for Hr. Pastor Visby til at modtage Gjenvalg som Formand i Understøttelses-Selskabet for Skolelærers-standen (Ugebladet No. 42), den nemlig: at man holdt det for sin Pligt efter Gvne at opfylde Bælgernes Dufte.

Hvad vi derimod ikke kunne undlade er: at afgive fornøden Berigtigelse ved de Puncter af Hr. Pastorens Afhandling, hvori han antager og tildeels paaanker, at man under den bestaaende Indretning har i Udførelsen forfeilet Selskabets Tendents, ikke søgt Ufuldkommenhed afhjulpet ja endog overtraadt Lovene. Med Hensyn dertil skylde vi os i vor Stilling, gjennem Ugebladet, at oplyse Medlemmerne, især dem som ere udenfor Repræsentationen, efterat Paaanken ved Bladet er kommen til deres Kundskab. Idet vi derfor alene hertil indskrænke vor nærværende Meddelelse, skulle vi forsaavidt følge Afhandlingen efter de citerede Nummere af Ugebladet.

*

*

*

Hr. Pastoren indleder i No. 42 sin Afhandling med den Yttring, at Selskabet som efter den oprin-

delige Idee der laae til Grund for dets Dyprettelse, var en Forening af Mænd, som stræbte at understøtte de mere Trængende i Borger samfundet, er bleven en Forening af Mænd, der for største Delen ere indtraadte deri for at vinde Udgang til selv at blive understøttede; at saaledes den velgjørende Hensigt mere og mere er traadt tilbage for den egenlyttige; at Bestyrelsen er gaaet over fra at være Bestyrelse af et Selskab til Bestyrelse af dets Pengemidler, eller rettere sagt Uddeleren af Pensioner, Gratificationer og Laan hvortil det seer sig i Stand; at Mængden af dets Medlemmer, istedet for at styrke Selskabet, svækker det fordi Supplicanternes Antal derved foreges, hvilket især er Følgen af den Lethed hvormed næsten uden Undtagelse Enhver, uanset Bestemmelsen i Lovens §. 7, bliver optagen, og derfor endog Ansøgninger undertiden indkomme om Understøttelse $\frac{1}{2}$ Nar efterat et Medlem er indtraadt i Selskabet. Herved er at bemærke: at det forenede Understøttelses-Selskab aldrig har havt til Niemeed at understøtte andre Trængende i Borger samfundet end de som ere dets Medlemmer, hvilket ogsaa stedse ufravigeligen er bleven iagttaget. Det opgivne Criterium paa Bestyrelsen er rigtigt naar tilføies, hvad vi ikke tvivle om at være underforstaaet, at Uddelingen skeer i Medfør af de gjeldende Forskrifter med Upartiffhed og Skjønssomhed; endvidere at Bestyrelsen tillige vogter over og sørger

for, efter Lovene, at foretage Selskabets Formue, samt har Indseende med at dets Embedsmænd og Betjente efterkomme deres Pligter. Herved opfylder ogsaa Bestyrelsen, efter Selskabets Love og Indretning, sin Bestemmelse. Undertegnede Administratores kunne forsikre, at vi ikke have givet Anledning til at Noget optoges som Medlem uden den Garantie Lovenes ovennævnte §. 7 fordrer, og naar En og Anden melder sig til at optages som Medlem, om hvem der i Henhold til det citerede Lovsted kunde være Tvivl, bliver Repræsentationen derpaa gjort opmærksom. Hr. Pastoren vil vistnok fra den Tid han var Repræsentant, selv kunne erindre at dette er skeet. Optage Repræsentanterne desuagtet saadanne Medlemmer, om hvis Naar man ved deres Indtrædelse er i Uvisshed — deres Antal har iøvrigt ingenlunde været stort — kan deraf i Reglen ikke resultere noget Tab for Selskabet, thi Udeblivelse af Contingent medfører for Vedkommende Exclusion og indkomme de med ubetimelige Ansøgninger om Understøttelse, hvilket dog ikke mindes i den Grad som opgivet, nemlig efter $\frac{1}{2}$ Aars Indtrædelse at have fundet Sted, blive disse afflaede. Uleilighed for Bestyrelsen kan altsaa vel være Følgen, men ordentligviis intet Tab. Til Oplysning i denne Henseende maa det tjene, at i den Tid vi have været Administratores, ere mange nye Medlemmer tilkomne, ligeledes

mange foregede Understøttelser og Pensioner uddelte, men Selskabets faste Fond desuagtet steget over 20,000 Rbdlr.

Det sees heraf, at ved den brugte Fremgangsmaade under de bestaaende Forhold, er hverken Selskabets oprindelige Formaal forseilet eller dets Kræfter svækkede ved Mængden af de indtrædende Medlemmer.

Uf det i Bladet No. 44 Anførte, have vi, da Forslags-Punctetne, som meldt, ikke her blive omtalte, kun at berøre hvad der Pag. 335-336 siges om Mangelen af en Fortegnelse over Medlemmerne, om at Administrationen kunde under Repræsentantvalg udstrytte de Overskydende, og Pag. 340, at man kunde bevirke ved Administrators Valg at bibeholde den man selv ønskede. Vi vide fuldkommen vel, at der ved de sidstbererte Anførseler kun sigtes til Muligheder, da Hr. Pastoren i det Foregaaende har kjendt os frie for saadanne Misgreb; imidlertid maae vi dog erklære: at vi forgjæves have søgt at udgrunde, hvorledes hiint om Udstrygningen af Repræsentanter skal forstaaes, og naar man skulde antage det nævnte Tilfælde med Hensyn til Administrator-Valg, maatte deraf følge, at Noget, som er bleven erkjendt duelig til Repræsentant (paa 10 af disse gaaer ethvert Forslag ikkun ud) desuagtet skulle være absolut uduelig til Administrator, hvilken Mening vi ikke tør tiltræde.

Betræffende Mangelen af en Fortegnelse over Selskabets Medlemmer, da har denne ingenlunde undgaaet Administrationens Opmærksomhed, og Gjenstanden er forlængst bleven omhandlet i en General-Forsamling, hvor Administrationen foreslog: enten at lade en Liste over Medlemmeene trykke særskilt eller dertil benytte Ugebladet. Det første blev forkastet, fordi det vilde medføre en betydelig Udgift, som altsaa maatte afgaae i Understøttelses-Summen, og det andet Alternativ fandtes ikke passende, fordi Listen vilde optage 8 à 10 No. af Bladet, hvilket muligen ikke vilde finde Bisald hos Fleertallet af Læserne. Man forsøgte derefter ved Subscription at formaae Medlemmerne til at bekoste en Liste trykt engang for alle, da Ugebladet siden kunde benyttes til Af- og Tilgang, men der tegnede sig ikke de To Trediedele af det fornødne Antal og Sagen maatte saaledes bortfalde.

I No. 45 Pag. 342 klages over, at flere af de Forandringer der ere foretagne ved Selskabets Love, enten aldeles ikke eller dog kun paa en utilstrækkelig Maade ere komne til Medlemmernes Kundskab. Dette forholdes sig imidlertid ikke saaledes, thi foruden at de omtalte Forandringer til sine Tider ere bekendtgjorte i Ugebladet, ere de ogsaa samlede trykte som Tillæg til Lovene, og dette Tillæg ville Medlemmerne erindre at have faaet tilsendt. Anden Publicationsmaade kan ikke fordres;

Hr. Pastor Visby er endog, som Ugebladet No. 47 viser, to Gange bleven sat i Besiddelse af disse Tillægs-Bestemmelser.

Pag. 343 beklager Hr. Pastoren, at Lovens §. 1 anden Afdeling — hvorved han formener at Medlemmer, som mangle Gyne til at give deres Børn en hensigtsvarende Opdragelse, have faaet Tilsagn om at skulle dertil kunne erholde en temporair Understøttelse fra Selskabet — er bleven tilfødesat, idet Listerne over de uddeelte Gratificationer vise, at de $\frac{9}{10}$ Dele ere tilstaaede Gæfter. Denne Fremstilling er urigtig, thi til Børn alene hjemle Selskabets Love ingen Understøttelse, og hvorledes de i Paragraphens anden Afdeling betegnede Medlemmer, som have Hustruer og uforsørgede Børn, kunne hjælpes, er ved de Afdelingen tilføiede Lit. a og b nærmere forklaret. Hvad deri saavel som i hele den nævnte §. 1 af Lovene indeholdes, er ingensinde bleven tilfødesat; men det maa derimod ei tabes af Sigte, at ikkun de Medlemmer, der indgive behørigt documenterede Ansøgninger, og som efterat disse ere drøftede af vedkommende Klassification findes hjælpeværdige, kunde komme i Betragtning, men ingen andre. At nu Gæfter der nævnes i den 3die Afdeling, enten de i trange Aar henses med uforsørgede Børn eller ene under Alderdom og Svaghed, udgjøre største Deelen af de Ansøgende som erkjendes qualificerede til at under-

stettes, er saare naturligt, og Sr. Pastoren, der i sit geistlige Kald antager sig Enfers Tary, har selv derom Erfaring. Det Skeete er saaledes ingenlunde, som af Forfatteren anfert, uden Hjemmel, men tvertimod fuldkommen hjemlet i Selskabets Love.

Samme Pagina og 344 paaankes, at Lovenes §. 2, der fastsætter: "at af den Sum som til aarlig Uddeling bestemmes, skulle de to Trediedele anvendes til rentefrie Laan, og den ene Trediedeel til Pension og Gratification" — er bleven overtraadt, og anferes som Exempel herpaa, at for sidstafvigte Aar beleb de rentefrie Laan 4750 Rbdlr., hvorimod Pensionerne vare 4278 Rbdlr., Gratificationerne 3180 Rbdlr., tilsammen 7458 Rbdlr., altsaa betydeligt mere.

Forholdt det sig virkelig saaledes, som af Sr. Pastoren forudsat, da var unegtelig en Lovovertrædelse begaaet og Vebreidelsen fortjent, men Forudsætningen er imidlertid aldeles urigtig. Sr. Pastoren har nemlig ikke observeret Lovenes §. 17, og ved at holde sig til Pensionernes Totalsum, der, som sædvanligt, er opgivet til Efterretning for Medlemmerne, har han ikke lagt Mærke til, at anferte Pensionssum ikkun udgjør Størrelsen for det afvigte Aar eller Beløbet af de forud bestemte Pensioner, hvilke, som permanente, ikke kunne tages med i Beregningen, naar Talen er om en Uddeling for det enkelte Aar. Lægger man til ovennævnte

Udloans Sum 250 Rbdlr., der vare bestemte til at udlaaues, men ikke kom til Anvendelse, og fradragger man Pensions- og Gratifications-Belebet, de nævnte 4278 Rbdlr., samt endvidere 170 Rbdlr., der egentlig henhøre til Administrations-Udgifter, da de tildeestes Selskabets Budde som et extraordinært Tillæg til deres Pen for det enkelte Aar men under Navn af Gratiale, saa kommer man Lovenes §. 2 temmelig nær, idet der da kun er uddeelt 510 Rbdlr. over Halvdelen af den til Udlaan bestemte Sum, og at Bestyrelsen er gaaet saameget derover finder Medhold i ovennævnte §. 17, ifølge hvilken Pensions-Belebet kan være lige med Rente-Belebet, hvorimod dette var 4916 Rbdlr. og hiint kun 4278 Rbdlr., altsaa endog 638 Rbdlr. at lebe paa.

Det er Ubesindighed angaaende en saa vigtig Gjenstand som den her omhandlede, uden neiere Undersegelse eller Erhvervelse af fornøden Oplysning, at bruge Udtryk som Forfatteren har tilladt sig "at Selskabet har traadt sine egne af Kongen confimerede Love under Fødder" samt "at den hidtil brugte Fordelingsmaade er lovstridig og uretmæssig"; man tilfredsstilles ikke derved, at der under samme Tirade forinden siges, at denne Fordelingsmaade dog har været fornuftig og billig.

I No. 46 anfører Hr. Pastoren under Rubrikken af Mangler ved Lovenes Haandhævelse, at han siden Indtrædelsen i Selskabet i Aaret 1829 er

bleven affordret i Contingent 1 Rbdlr. kvartaliter uagtet Lovens §. 11 ikkun bestemmer Contingentet til 6 β . ugentlig eller 4 Mk. 14 for Kvartalet. Vi kunne herved ikkun bemærke, at ligesom flere af Selskabets Medlemmer betale endog betydeligt mere end det lovbestedte, saaledes maa han ogsaa have erklæret sig villig til at erlægge den anførte 1 Rbd. kvartaliter. Enhver Indtrædende bliver nemlig, da Selskabet er et Velgjørenheds-Samsund, opfordret til at erklære hvad og hvormeget han vil bidrage, og hvad der tilbydes bliver naturligviis modtaget, dog ikke under det Lovbestemte.

Pag. 346 samme Blad paaankes, at Ansegningerne, formeentligen af Magelighed, foredrages i Repræsentantsforsamlingerne Klasseviis istedetfor at de ifølge Lovens §. 18 skulde foredrages efter ethvert Medlems Alder i Selskabet.

Den paatalte Fremgangsmaade benyttes ikkun ved Foredraget af Ansegninger fra de Medlemmer, som allerede ere tilstaaede Understøttelse af Selskabet, angaaende hvilke Spørgsmaalet alene kan være, om der er Grund til fremdeles at yde dem Hjælp. Ikke af Magelighed, men for ei at trætte og unødvendigen opholde Repræsentanterne, er det funden hensigtsmæssigt at foredrage disses Begjæringer efter Klasserne. Derimod bliver ved Foredraget af enhver Ansegning om ny Pension eller Gratiale saavel som af samtlige Laansøgendes Be-

gjeringer, Alderen i Selskabet stedse udhævet som et væsentligt Moment i Medfer af Lovene.

Hvad Hr. Pastoren i det nævnte No. 46 endvidere afhandler i Anledning af Lovenes §. 38 forbigaae vi her at omtale i det vi henholde os til de Bemærkninger vi have forudskiftet vor nærværende Meddelelse; ligesaa kunne vi unblade her at yttre os angaaende det Øvrige i samme No. betræffende Ugebladets Redaction da dette ogsaa er et Forslags-Punct, men forsaavidt derunder anføres den factiske Omstændighed at Gjenstanden for flere Aar siden har været omhandlet i Selskabet og paa Grund af den ordførende Administrators Yttringer, blev uden al Discussion henlagt — skulde vi herom at afgive nærmere Oplysning. Forslaget der gik ud paa at antage en lønnet Redacteur af Ugebladet, var ikke fra det ældste Medlem i Skrift-Comitteen alene, men tillige undertegnet af Hr. Pastor Visby der da var ligesom han endnu er, Medlem af den nævnte Comittee og saaledes en af Ugebladets Forfattere. Bemeldte Forslag blev henlagt fordi det ingen Understøttelse fandt hos Repræsentationen. Vi vide hertil ingen anden Grund end den: at Repræsentanterne dengang antog at ligesom Ugebladet i et Tidsløb af over 50 Aar velvilligen har været udgivet af en Forening af Mænd der efter Lovenes §. 87, paa samme Maade som Selskabets Bestyrelse nemlig uden Løn, udføre deres Kald og have sørget for at Bladet kunde vinde Interesse hos Medlemmerne, saaledes burde det, saalænge den velvillige Assistance ikke savnes, derved fremdeles have sit Forblivende, da desuden de Understøttende i ethvert Fald maatte betages hvad der skulde erlægges i Honorar til Redacturen.

Med Hensyn til No. 47 medfører Orden, da vor Skrivelse til Hr. Pastor Visby af 16de Februar f. A. deri er indrykket, at vi ligeledes her nu maae indrykke Hr. Pastorens Brev af 3^{die} Febr. f. A. hvorpaa hiin Skrivelse blev afgiven. Dette lyder saaledes:

Erbediøst Pro Memoria!

Ved at gjennemlæse de mig, i sin Tid meddeelte, Love for det forenede Understøttelses-Selskab, trykte i Aaret 1812, finder jeg store Usvigelser fra det deri Bestemte. Men derimod finder jeg foran trykt en Kongelig Confirmation, ifølge hvilken de stadfæstes "i alle deres Ord, Clausuler og Puncter." Jeg troer derfor ikke, at den ærede Administration vil tage mig følgende Spørgsmaal fortrydelig op:

1. er der senere foretagen Forandringer i Selskabets Love? hvilke ere disse? og var det ikke passende, at de i et Tillæg til Lovene bragtes til Medlemmernes Kundskab?
2. da Selskabet ikke har Magt til at forandre Love og Bestemmelser, som Kongen har confirmeret; har Han da ogsaa confirmeret de senere Forandringer?

Idet jeg foreløbigen troer at burde underrette Administrationen om, at jeg, ifald de af mig fra samme forventende Oplysninger ikke forekomme mig tilfredsstillende, agter at indgive til den forestaaende Repræsentantsforsamling et Andragende i denne Henseende, saavelsom igjennem Ugebladet at underrette Selskabets Medlemmer i Almindelighed om de Skridt, som jeg har gjort eller fremdeles troer at burde gjøre i Anledning af denne Sag, beder jeg Dem være overbevist om, at kun den levende følte Ufuldkom-

menhed af de nu 26aarige Love, og Overbeviisningen om Nødvendigheden af en total Revision af samme har ledet mig. Da jeg imidlertid tillige er overbevist om Administrationens Interesse for Selskabet, og let kan tænke mig, at der kunne gives Hensyn, som vilde gjere et saadant Andragende fra mig ubetimeligt, har jeg ikke meddeelt dette mit Forsæt til Nogen eller vil meddele det til Nogen, førend jeg har erfaret Administrationens Formening i saa Henseende, som jeg dog beder, ikke maatte udsættes alt for længe.

Christianshavn den 3die Febr. 1838.

ærbødigst
C. S. Visby.

Til
Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab.”

Til vort ovennævnte Evar henholde vi os og have Intet at tilføie.

Forsaauidt No. 48 ogsaa angaaer denne vor Skrivelse, gjentage vi det samme og finde virkelig ingen Anledning til her videre at indlade os paa Dr. Pastorens Fortolkning af Selskabets Love.

Naar derimod Pag. 364 siges: at en høist ufuldstændig Extract af Regnskabet meddeles; (om Medlems Liste er tilforu talt) at Repræsentantlisten maae opledes gennem 4 Kargange; at en mangelfuld Bekjendtgjærelse finder Sted af hvad der foretages i Repræsentant-Samlingen og med Udeladelse af alle Debatter samt at Forhandlingerne skee inden lukkede Døre — kunne vi ikke tilbageholde at gjøre Læserne opmærksomme paa: at de aarlige Regnskaber revideres, efter Lovens §. 57, af 2 af Repræsentationen udvalgte Revisorer; at der aar-

ligen, hvad enten en nye Administrator tiltræder eller den, hvis Tid var udløben, ved Gjenvalg vedbliver, foretages af 3 dertil udvalgte Repræsentanter, i Følge Lovens §. 48, et Eftersyn af Selskabets Activer m. v. og at Underretning om dets Status, efter Lovens §. 10, hvert Aar meddeles Stadens 32 Mænd. Dvartaliter bliver Kassererens Extract, efter at være befunden overeenstemmende med den af Administrationen førende Control, beskjendtgjort i Ugebladet i Medfør af Lovens §. 55. Vi kalde disse Extracter baade neigtige og fuldstændige som saadanne, og overlade til Selskabet at bedømme hvori det Ufuldstændige maatte bestaae. Hvad Repræsentant=Valget betræffer, da meddeles det aarligen i Ugebladet, og med Hensyn til de Beskjendtgjærelser vi i samme have udstedt angaaende Repræsentant=Forhandlingerne kunne vi ligeledes trygt overlade til Selskabet at bedømme om de for tjene at characteriseres som mangelfulde; synderlige Debatter have hidtil ikke fundet Sted, i det mindste ei saadanne, der burde give Anledning til at indrykke i Bladet videre end Resultaterne; dette maa næsten ogsaa ansees som en Selsfølge, thi Valghandlingerne kunne ordentligviis ikke medføre Debatter og disse ligesaa lidet opstaae naar der ved Dplysningerne om Selskabets Status, Tilvært og dets Midlers Sikkerhed. Intet findes at erindre. Da derhos Selskabets Formaal alene er Velgjerenhed og Reglerne for Uddelingen af Understøttelserne tydelig ere foreskrevne, samt enhver Ansejning derom, som oven meldt, foreløbig gjenemgaaes af hver Klassification — kunne desangaaende i General=Forsamlingerne i Reglen ikke være Spørgsmaal om andet end enten at tilstaae eller negte det

Begjærte, men dette giver vistnok heller ikke Anledning til Udvikling i Bladet af Debatter. Naar Hr. Pastoren klager over, at Forhandlingerne skee inden sukkede Døre, forstaae vi ikke dette, thi alle Selskabets Repræsentanter tilsiges til Forsamlingerne, og Andre kunne efter dets Love og Indretning ikke derved være tilstede.

Hr. Pastorens i det her omhandlede No. indrykkede Skrivelse af 25de f. M. med Forslag til Repræsentationen vil blive Samme foredraget, men derover kunne vi, i Henhold til hvad ovenfor i Indledningen til denne vor Meddelelse er bemærket, ikke her i Bladet yttre os.

Vi have ved det Foransførte opfyldt den Pligt der paalaae os, at give Selskabet fornøden Oplysning med Hensyn til de Puncter i Hr. Pastor Bisby's Inserat som vi i Følge vor Stilling, ikke burde lade henstaae uden næiere Forklaring og skulde blot, forsaavidt Hr. Pastoren ender sin Indrykkelse med at betegne Selskabet mere som lignende en Uddød end en Levende der følger med Tiden, endnu tilføie: at disse Slutnings-Udtryk ere os, som adskilligt af det Foregaaende i Inseratet, ei ganske forstaaelige; vi formaae nemlig ikke at indsee hvorledes man kan falde det Bestaaende dødt som ei allene er i uafbrudt Virksomhed men i kjendelig Fremskridt og aldeles svarer til sin Bestemmelse. Saavidt gaaer ikke vor Betragtning over hvad Tiden medfører.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 9de December 1839.

P. Friedenreich. Bentley. C. Schram.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 51.

Løverdagen den 21de December 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Dyd og Last.

(Slutning.)

Dværerens Koldblodighed bragte den gamle Kjøbmand saaledes ud af Fatning, at han ikke vovede nogen Benegtelse; tilstaae kunde han heller ikke beqvemme sig til, og før han endnu havde betænkt sig paa et Svar, blev Toby ved: „Jeg vil ogsaa lade dig vide, at jeg snart bortgifter min Datter Maria. Jeg havde bestemt 200 Pd. Sterling til hendes Udstyr, men der er medt mig en Ulykke: igaar Aftes er jeg bleven udplyndret paa Landeveien; jeg maa derfor anmode dig om en Medgift for din Søn, noget som jeg, uden mit Uheld, ikke skulde have gjort.” — „For min Søn?” — „Nu

ja, veed du ikke, at han er forelsket i Maria, og vil ægte hende?" — "Ednard?" raabte Kjøbmanden, og sprang ud af Sengen. — "Eduard Weresford," svarede Dvækeren roligt, og tog sig en Priis. "Du maae beslutte dig til at gjøre noget for ham. Det skulde være mig kjær," fortsatte han med Estertryk, "hvis han ikke erfarede, hvad der har tildraget sig i denne Nat, men giver du ikke den Sum, jeg har lovet, saa nedes jeg vel til at sige ham, hvorledes den er bleven mig berøvet." — Weresford løb hen til et Skab, fremtog en Kasse med tre Laase, lukkede den op og gav Toby Pung, Uhr og Pengepose. "Skjent," sagde Dvækeren, "jeg seer, at jeg kunde regne paa dig." — "Du vil ellers Intet?" spurgte Kjøbmanden barskt. — "Jeg vil venstabeligst endnu anmode dig om een Ting." — "Tael!" — "Gjer din Søn arveløs." — "Hvorledes?" — "Du skal gjøre ham arveløs; man skal ikke sige, at jeg, ved dette Giftermaal, har havt din Formue for Die." Med disse Ord forlod Dvækeren Værelset. "Nei," sagde han hos sig selv, da han var alene, "Børnene ere ikke ansvarlige for deres Forældres Handlinger. Maria skal ægte denne Mand's Søn; men rere ved stjaalet Gods — aldrig!" Da han kom ned i Gaarden, raabte han til Weresford, der saae ud af Vinduet: "Gi Ven," jeg har bragt dig din Hoppe; lad mig faae min Ridehest." Kort efter sad Toby i Sadeln med Pengeposen foran sig, Uhr og Pung i Lommen, og i kort Trav reed han til sit Hjem. Her traf han Eduard, til hvem han sagde: "Jeg har gjort din Fader min Opvarning, og vi skulle nok komme overeens med hinanden." — Et Par Timer derefter kom Weresford selv, og forlangte, at tale alene

med Toby. „Brave Dvæfer,” sagde han, „dit Forhold har dybt rørt mig. Du kunde berøve mig Eren og Livet; du kunde paasøre min Een en dobbelt Ulykke, saavel ved den Bevidsthed, at have mig til Fader, som ved at unddrage ham din Datters Haand; du har handlet som en Mand med Hoved og Hjerte. Tag disse Papirer; lev vel! Mig seer du aldrig mere.” — Kjøbmanden bortfjernede sig. Dvæferen aabnede Papirerne; det var Anviisninger af betydelige Beløb paa de første Handelshuse i London; fremdeles en Navne-Fortegnelse, og ved hvert Navn en mindre, eller større Sum. Paa det høsliggende Papir stode følgende Ord: ”Det er Navnene paa de Plyndrede; Tallene tilkjendegive, hvormeget der skal erstattes Enhver. Hæv Pengene paa vedkommende Steder, som om du skulde sende mig dem til Udlandet, og besørg dernæst selv underhaanden Tilbagebetalingen. Hvad der bliver mig tilovers, er min retmæssige Eiendom, som din Datter da engang skal arve efter mig.” — Den følgende Dag var Beresford forsvunden fra London, og der sagdes almindeligen, at han vilde fortære sine Indkomster i Frankrige. Paa Edwards og Marias Bryllupsdag samledes et lystigt Selskab, og deriblandt Mange, som vare meget tilfredse med de londonste Stratenrøvere, hvilke, ved Toby's Mægling, havde tilbagebetatt dem saavel de røvede Capitaler, som sammes Renter.

En Dyrefægtning i Paris.

(Af Der Deutsche in Paris. *) Herausgeg. vom Verfasser des Deutschen Studenten. 1stes Bändchen. Altona 1838).

Jeg fører mine overbærende Læsere til den fjerntbeliggende, kun lidet frekventerede Barrière du-combat, og de skønne Læserinder, som ville ledsage os, ere ligelædes velkomne, thi vi tage en Fiacre **) til hiin fjerne Barriere, eller ogsaa en Omnibus ***), der paa sin sædvanlige Route, fører os til Stedet. For en Franc aabnes Indgangen for en Savaleer med hans Dame: I ere ikke alene, sædelige Landsmandinder; I finde paa Tilskuerpladsene franske og engelske Damer, derfor værer kun træstige: i Paris maa Ingen paalægge sig nogen Svang, thi hvo kjender, hvo iagttager vel Eder? Alt maae I see, følger mig kun derfor; dersom Eders svage, medlidende Sjele ikke kunne udholde Skuespillet, saa gaae vi igjen.

Den omtalte Barriere ligger ved den nordøstlige Udkant af Paris; de lavere Folkeclasser husere her. Jeg vilde ikke tilraade, at gjøre Uftenvisiter der: Dagens Uvæsen er allerede oprørende nok. Dog, for den Rene er alting reent: vi behøve

*) Af dette Werk er kun 1ste Bd. kommet os for Die. Dets Forfatter udmærker sig ligesaa meget ved sin livlige Skrivemaade, som ved sine interessante og vistnok naturtroe Skildringer. L. M.

**) En Hyrecareth.

***) Fra den Tid da Ludvig Philip, som Hertug af Orleans, under Julirevolutionen besteg en af disse Bogne, for ukjendt at komme til Paris, kaldes de ogsaa Orleansaiser.

ikke at lægge Mærke til de Drnkkenboldte, de Galgenphysiognomier og de løsagtige Fruentimmer, der drive omkring paa de ydre Boulevarder og i de gruelige „Rneiper,” vi passere forbi; man spørge blot efter „le combat” (Stedet, hvor Dyrefægtningerne forevisees.) En Gamin med Kridtpiben i Munden og Hatten paa skraa, viser os en lav Der, ved Siden af hvilken man seer en Kasse. Frygtelig Hundegjæen lyder os imøde; en affhyelig Stank er nærvæd at bevæge os til at vende om. Dog, vi have erlagt vor Franc, altsaa fremad! I en smal Gang vise frygtelige Hunde os Tænderne, Dyr, der synes at være undløbne Underverdenen; her ligge de største engelske og danske Dogger, og Ulvehunde. Utter er man isærd med at vende om, thi hvad om en af disse uhyre, hungrige og blødtørstige Bestier reev sig løs? Det er ikke de troe, lærvillige, taalmodige Huusdyr; det er rivende, vilde Dyr, som ved Hunger, Slag og Dresur have forandret deres Naturel. Gjennem denne Gang kommer man ind ad en Der paa høire Haand og til en Firkant, hvis Side er omtrent 80 Skridt lang. Nederst befinde sig med stærke Jernstænger forgittrede Bure, hvoraf den ene Halvdeel er besat med Tilskuere, den anden med Bjørne, Ulve, Bildsviin o. s. v. Over denne nederste Buerække hæver sig en anden Stage, omtrent 15 Fod fra Jorden. Denne er uden Gitter, besat med Bænke og Stole; her ere første og anden Plads, nedenunder, ved de Umællende, tredie Plads. Her staaer Alt, tæt sammentrængt; ovenover sidder man beqvemt, paa de første Pladse endog paa Hynder; her seer man endog den fine Verden, nedenunder kun Pøbel: vi gaae altsaa ovenover. — Skuespillet er endnu ikke

begyndt, Kamppladsen staaer tom; travle Opvartere, vilde og blodige, løbe til Burene, fra disse til den bageste Gaard, hvor Hunde i hundredevis ligge i smaae Huse, alt for at berolige dem, lænke de Læsrevne og adskille de Ræmpende af disse Dyr, der ikke idag, og maaskee heller ikke igaar have faaet nogen Næring. Disse Hunde anfalde Alt: Mennesker, hverandre indbyrdes og andre Dyr; de ere hungrige og rasende, de tørste efter Blod og længes efter Kamp, thi efter Kampen blive de fodrede. Logerne og Pladsene ere endnu ikke saa fyldte, som det ønskes af Directeuren og Acteurerne (nemlig de menneskelige, uagtet disse kun spille Birollen); der ventes altsaa endnu; de frygteligt gjøende Hunde beskjæftige Publicum, Trommer og Trompeter ere her overflødige; man vilde ikke kunne høre dem. Imidlertid blive Tilskuerne, fornemmeligen de paa de underste Pladse, utaalmodige, de skrige, pibe og skjælde; en Karl af vildt Udseende, opstrøgne Skjortærmer, muskuløse Arme, og væbnet med en Jernstang, træder frem paa Kamppladsen, bukker for Tilskuerne, og raaber: on va commencer (man vil strax begynde). Andre Opvartere hidføre nu tvende mægtige Hunde; man løser Halsbaandene og kaster de rasende Dyr mod hinanden. Skal jeg beskrive denne, saavel som tyve til tredive paaafølgende Kampe? Enhver af de ærede Læsere har vist seet et Hundeslagsmaal, kjender Detaillen og Fornoielsen derved; paa Kamppladsen i Paris bide de dresserede Hunde blot mere kunstret, ere mere rasende, og blive, af de omkringstaaende Oppassere, paa alle mulige Maader tirrede.

(Slutningen følger.)

Blandinger.

De Dumme og de Andrige.

— En Mand af Mand maa, naar han vil bringe det til noget i Verden, skjule sin Overlegenhed ved en eller anden Last.

Efter de Dummes Mening, due de Andrige ikke til andet, end at skrive Digte og Comedier.

Det er ligesaa forvovent, at ville erhverve sig et fordeeltigt Renomme, som at overvære et Slag i glimrende Baabensmykke.

At bringe den Dumme til Magt og Anseelse, er det Samme som at give den Bestjænkede, eller den Fornykte et skarpt Baaben i Hænderne.

De Dumme gaae, ustridigen ifølge et Slags Analogie, ligesaa ængsteligt af Veien for de Andrige, som de Hæslige undvige Speilet.

De Dumme have en lignende Tiltro til sig selv, som den Christne til Guddommen.

Det er sandsynligt ifølge Lovene for det tomme Rum, at de Dumme saa ofte staae over de aandrige Mennesker.

Naar den Dumme tvivler, saa er det sikkert paa noget, der er skjendt og sandt.

At de Dumme saa ofte narre de Kløge, har sin Grund deri, at de Sidste vel ere fattede paa een Dumhed, men ikke paa to eller tre.

Et dumt Menneske, der tilbringer en heel Dag, uden at begaae een Dumhed, er mærkværdigere, end en Mand af Mand, som begaaer tredive Dumheder i en Maaned.

Den Dumme holder meer af den Rige, der beholder sin materielle Overflødighed for sig selv, end af den aandrige Mand, der lader hele Verden nyde Gavn af sin intellectuelle Rigdom.

Uf alle Goder er Estermælet det eneste, som de Dumme villigen overlade de aandrige Mennesker.

Et Overmaal af Dumhed giver sig tilkjende i Ondskab.

(Le Précurseur.)

— At Jorden i de fleste Sprog henføres til Sunkjønnct, har man fundet aldeles passende alene af den Grund, at man dog ikke kan opdage, hvor gammel den egentligen er.
(Der Freischütz.)

— I Sommer havde en halvbestjænkct Person den Dumdriftighed, at lægge sig ned paa en Jernbane i England, imellem Sporene, og forblev i denne Stilling medens Locomotivet og et heelt Train af efterfølgende Vogne passerede over ham. Lykkeligtvis kom han ikke til nogen Skade, uagtet to gloende Kul faldt ned paa hans Ryg. Sønncn for hans Brændeviinsmod var — en Pægel Alc. (The Atlas.)

— Ifølge en engelsk Journal have nogle Kjøbmænd i Staden Sheffield erholdt Patent paa Forsærdigelsen af en Substant, der skal være en Efterligning af Elsenbeen. (Das Ausland.)

Gamle Tankeprog.

— Som Armod's Søn, hvad Skat tro'r du, dig kan tilhøre?

"Et Hjerte, som sig varmt for Næstens Sorg vil røre."

Blev Ringhed her din Deel, hvad hæver dig af Støvet?

"Tilfredshed med din Lod er derfor dig ej røvet."

Men komme Oldingsaar, hvad mon dig vel fornyger?

"Da Mindet styrker mildt — hvis Nag ei Sindet tynger."

(Efter det Lybske.)

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

En og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 52.

Lørdagen den 28de December 1839.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

En Dyrefægtning i Paris.

(Af Der Deutsche in Paris.*) Herausgeg. vom Verfasser des Deutschen Studenten. 1stes Bändchen. Altona 1838).

(Slutning.)

Sædvanligen maae de Ræmpende rives fra hinanden; de have bidt sig fast og med Jernstænger maae deres Tænder brydes ud af hverandre; de asmatte Dyr hyle og bløde, men vise endnu bestandigt Tænderne, og løslades de, saa fare de igjen løs paa hinanden, saalænge indtil et af dem synker dødt til Jorden, eller begge af Træthed styrte omkuldb. Da blive de arme Skabninger baarne bort, kunstret forbundne og omhyggeligen pleiede,

paadet at de, efter deres Helbredelse, atter kunne fremtræde paa den sammie Arena. De mest forrevne og lemlæstede ere de ubændigste, og sædvanligen fattes Hovedglaiatorerne eet eller begge Øren, et Øie, nogle Tænder, eller Halen; man seer dem komme fremhinkende paa tre, ofte kun paa to (?) Been; dog, de gamle Kriegeres Mod er derfor ikke svækket, men tvertimod forhøiet ved Blessurer og Ulykker. Den værst bidende Race er de smaae engelske Bulldogger. Disse Dyr ere frygtelige Videre; de gaae løs paa Alt: levende Væsener og livløse Gjenstande; de lade sig ikke skræmme, eller tilbageholde; de slippe aldrig hvad de have faaet fat paa; de forbyde sig næsten steds da deres underste Kjævebeen er længere end det øverste, og da de bide overordentligt voldsomt.

Efterat Hundekampene, den ene blodigere end den anden, i en Timestid have moret og fjedet Publicum, bliver dette igjen utaalmodigt og heirestet, og forlanger nye og stærkere Stykker. En Ulv bliver hidbragt, og fastgjort i Midten af Kamppladsen ved en Jernring i en omtrent 20 Fod lang, stærk Strikke. Ulven veed allerede hvad der venter den; ængsteligt løber den omkring i Kredsen, og udmatter sig uden Nødvendighed ved denne Løben, Springen og Sliden i Strikken. Hurtigere og utaalmodigere blive dens Bevægelser naar 6 til 7 smaae Bulldogge føres frem paa Kamppladsen, men endnu holdes i Strikker, og opirres ved dette Ophold, saavelsom ved Ord og Tilraab, steds mere. Nu løsledes de: rasende fare de løs paa Ulven, der strax bliver kastet til Jorden, men snart igjen er paa Benene, og, liig en erfaren Kæmper, liig den sidste

Horatier *) angriber sine Fiender enkeltviis. Den er hurtigere og meer adroit, end de raæe, ubehændige Dogge; den uddeler Blesurer til høire og venstre, stedse springende og parerende, og ved flog og betimelig Flugt. Dog, „mange Hunde ere Harens” — ligesom ogsaa Ulvens — „Død”; dens Kræfter svinde, den falder; een Dog holder den i Struben, en anden har bidt sig fast i dens Bug, en tredie fastholdes af den. Oppasserne springe til, rive Hundene fra den, tilstæde den arme Ulv en kort Svile, og slippe derpaa en stor Ulvehund løs, som snart overvinder Ulven. Denne bliver nu, blodig og jammerligen tilredt, ført bort, og har derefter Ro i tre Uger; de følgende Søndage „arbejde” nemlig andre Ulve, thi Dyrene have in duplo, in triplo, eller i et endnu større Antal.

Nu kommer et Bildsviin, som viser sig meget feigt. Den stakkels gamle Orne har mistet sine Huggetænder, og kan neppe værge sig; den søger at undløbe sine Fiender, lader sig, uden Modstand, bide og kaste omkuld, grynter og skriger ynkeligt. Skuespillet er snart forbi. — Dens Efterfølger er en Hjort, der drabeligen støder og træder: en flink

*) I den, i den romerske Historie bekjendte, under Tullius Postilius stedfundne Kamp imellem de tre Horatier og de tre Curiatier, havde den sidst tilbageblevne Horatier (da de to andre vare faldne) endnu tvende Fiender at bekæmpe. For at faae dem adskilte, trak Horatius sig tilbage, forfulgt af Curiatierne. Men da den ene af disse, der var saaret i Foden, ikke kunde forfølge Horatius saa hurtigt som Broderen, og derfor blev noget tilbage, angreb Horatius pludseligen den ham nærmestværende, som han nedlagde, hvornæst han ligeledes overvandt den Anden. L. M.

og kraftig Kæmper. Den gjør mesterligen lyst iblandt Bulldoggene; var Rummet kun større, saa vilde den have lettere Spil; men den kan ikke bevæge sig frit, Angest og Træthed overlevere den til dens rovgierige Forsølgere — endnu nogle fortvivlede Forsøg, og den falder.

Efter Hjorten betræder en stor, mørktsfænde Tyr frygtløst Kamppladsen. Den bliver med et stærkt Loug fastbunden til Ringen, thi Kæmperen er stærk og wild. Indtil 10 Hunde blive efterhaanden hidsede paa den; uforsagt gaaer den løs paa dem, og vee den, som den naaer med sine Horn, eller med sin brede Pande trykker mod Jorden. Tyren er Hundenes farligste Fiende: den dræber, næsten i enhver Kamp, flere af dem; den er endnu aldrig bleven kastet til Jorden, men nok jammerliggen forbidt paa Brystet, Bugen og Benene.

Nu kommer Hovedstykket. En stor Bjørn bliver med Vanskelighed, af 6 til 8 Karle fremtrukken af sit Buur, saaledes at den, efter eget Behag, hverken kan bevæge sig fremad, tilbage, eller til nogen af Siderne. Den bliver fastbunden til Ringen, og da den elsker Magelighed, lægger den sig ned, neppe agtende Hundene, der ikke ret tør vove sig nær til den. Blandt de frækfeste af dem uddeler den Drefigener; men, forstærkede ved Hjælpetropper, trænge de modigere frem: det kommer nu til ordentlig Kamp. Var Bjørnen blot ikke saa doven, og ikke bunden! Den forsvarer sig mindre med sine Tænder, end med Labberne; den hugger om sig, og maa vistnok træffe vægtigt, thi de Trufne styrte hylende til Jorden. Endnu farligere end dens Drefigener ere dens Favnetag; bliver en Hund paa denne Maade caresferet, saa er det i Almin-

delighed forbi med den: Bjørnen trykker den saa inderligen og saa længe, til den Omfavnedes Mandedræt standser. Denne Kamp varer længe, og forbliver uafgjort; de Angribende komme i det Hele slettere derfra, end den Angrebne, hvis tykke Hud beskytter den som et Pantser; kun Ørerne, Bugen og Fødderne blive hyppigt ilde medtagne. Kamppladsen et bedækket med Bjørnens Haar og Uld, med Blod og med hylende Hunde; man borttager Dyrene, reengjør Pladsen, og indlader et velnæret, meget muntert Æsel, der slutter Forestillingen for denne Gang, og det paa en værdig Maade. Jeg skulde helst tilkjende Æselet Prisen. Det bider ikke og stæder ikke, men det træder og slaaer saa behændigt, undviger, trods sin Æselnatur, saa snildt, at Hundene ikke kunne gjere det noget, hvorimod det slaaer og træder dem ynkeligt. Det galopperer stedse, sparker forud og bagud, vender sig til høire og venstre; det synes ordentligt at finde Forneielse i denne Hidsen, thi det seer venligt ud, bærer Halen høit, og accompagnerer alle sine Bevægelser med sin Skryden, en Musik, der forlyster Publicum, og skal skræmme Hundene. — Dog, nok om disse Dyrehidsninger; har man overværet slige barbariske Skuespil een Gang, saa forlanger man det ikke oftere. Mig havde Ingen kunnet formaae til at gaae hen endnu engang, for at bivaane Dyrefægtningerne, som kun finde Sted hver Søndag Eftermiddag.

Snighandel og Tyverier i Spanien.

(Af Alfréde Guérault.)

Spanien er fortrinligviis Smuglernes Land. Traugen til fremmede Handelsvarer, og den Told, der fordres af disse, opmuntre til Snighandel, som isørigt lettes og befordres meget ved de talrige Bjergkjæder, der gjennemkrydse Halvøen i alle Retninger, ved de vilde, utilgængelige Slugter, der tilbyde Contrebandiererne saa fortræffelige Smuthuller, ved Spaniernes determinerede Character og deres, fra umindelige Tider indgroede, Tilbøielighed til en omstreifende, eventyrlig Levemaade. Smuglerens Ringeagt for Lovene, de Kampe, han maa bestaae mod Douaniererne, hans dristige Frimodighed og hans Haandterings traditionelle Velde: alt dette har omgivet ham med et Slags populair Nimbus, og givet hans Character et Ustrøg af Ridderlighed, Tapperhed og Negennyttighed, der hæve ham til en vis Høide saavel i Hæder som ogsaa i det sociale Liv. Han er Ggnens, ligesom sine egne Romancers Helt, og dette indskyder ham en stolt Selvbevidsthed, der afholder ham fra enhver Nedrigbed, hvori mangen anden i hans Sted kunde gjøre sig skyldig. En Mand, der er en Skræk for Douaniererne, ved sin Haandtering staaer i Forbindelse med de fornemste Handelshuse i Landet, stedse har de fineste Havanna-Cigarrer, og paa hvem de skjønneste Pigers Blikke ere rettede: en saadan Mand maa holde sig for ligesaa god Cabellero, som nogen anden i Verden. En af mine Venner havde gjort Reisen fra den portugisiske Grændse i Selskab med en Smuglerbande, og fortalte mig at disse Mennesker vare de elskvær-

digste Selskabsmænd, han nogensinde havde truffet. Han kom aldrig til at omtale denne Reise, uden at han, ved sine Fortællinger om Snighandlernes fortræffelige Lune gjorde mig modtagelig for den Tillokkelse, en saadan eventyrlig Existent's frembyder, hvor man hvert Dieblig sætter sit Liv paa Spil, men hvor man ogsaa i otte Dage vinder saameget, at man i en Maaned kan leve lystigt og spille den store Herre. Bedragerne og Lommethvene i vore store Byer ere Menneskeslægtens Udskud; vore Mordere, vore bortløbne Galeislaver ere Uhyrer i Biddhed og Usædelighed; men den spanske Smugler, der med væbnet Haand og midt om Dagen driver sin Haandtering, er et Slags Grobrer, en Alexander i formindsket Maalestok; for Rigdom og Belslevnet sætter han sit Liv paa Spil; han er en Slægtning af Orkens Araber, hvis Gjæstfrihed, ædle og aabne Character han besidder.

(Fortsættes.)

Blandinger.

— „Af, giv mig den Ring, du har der paa Fingeren,” sagde en Bondekarl til en Pige, „thi den ligner min Kjerlighed til dig, den har ingen Ende.” — „Jeg vil dog hellere beholde Ringen,” svarede Pigen, „thi den ligner min Kjerlighed til dig, — den har ingen Begyndelse.” (Allgemeine Moden-Zeitung.)

— Man hører ofte Mennesker berømme deres Hjemstavns sunde Beliggenhed, i meget overdrevne Udræk, men en, i Bayon Lafourche boende Mand overtræffer imidlertid alle andre. Han paastaer, at i hans Egn har aldrig Nogen været syg, og sieldent døer Nogen sammesteds. De første Colonister, som bosatte sig i Egnen,

vare alle meget unge, og de levede nu saalænge der, uden at see Noget døe, at de aldeles ikke vidste, hvad Døden var. De reisste ikke meget, ellers kunde de have erfaret det paa andre Steder. Endeligen døde en Mand i det 140de Aar, men Ingen vidste hvad der var foregaaet med ham. Derfor lode de ham blive siddende fire Dage paa en Stol; da kom der tilfældigviis en Rejsende, som gjorde Beboerne det begribeligt, at den gamle Mand var død, hvorpaa man da begravede siget. (Oprindeligen af amerikanske Blade.)

— Hertugen af Marlborough var syg. Hans hærskerske og onde Gemalinde paastod, at han skulde tage en Medicin, som hun vilde give ham, og udbrød endeligen med Hestighed: „Seg vil lade mig hænge, hvis den ikke hjælper.“ — „Tag den hurtigt“, sagde Hertugens Læge, Dr. Garth, „den hjælper vist enten paa den ene eller anden Maade.“ (Der Freischütz.)

— En Banquiers Kone var bleven urolig og ængstelig over de mange Bankerotter i den senere Tid. En af hendes Veninder vilde trøste hende, men fik til Svar: „Ja De har godt ved at være munter, De har ingen Formue.“ — (Der Freischütz.)

L. M. Mullen.
